

The Project Gutenberg eBook of Saaren orvon seikkailut, by Frederick Marryat

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Saaren orvon seikkailut

Author: Frederick Marryat

Translator: Väinö Nyman

Release date: May 5, 2016 [EBook #52004]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAAREN ORVON SEIKKAILUT ***

Produced by Juhani Kärkkäinen and Tapio Riikonen

SAAREN ORVON SEIKKAILUT

Kirj.

Frederick Marryat

Suomentanut K. V. N. [Väinö Nyman]

Alkuperäinen teos: The Little Savage.

Kustannusosakeyhtiö Kirja, Helsinki, 1918.

Osaakeyhtiö Kuopion Uusi Kirjapaino.

SISÄLLYS:

1. Varhaisimmat muistoni. 2. Hirmumyrsky. 3. Kosto. 4. Löytö. 5. Jackson'in kertomus. 6. Järki selviää. 7. Opin lukemaan. 8. Jackson jatkaa kertomustaan. 9. Veres kokemus ja uusi aarre. 10. Grogia ja laulua. 11. Epäluuloni vahvistuvat. 12. Jackson'in tunnustus. 13. Jackson'in kuolema. 14.

Yksin. 15. Lintuni. 16. Hylkeeni. 17. Sydänsurua. 18. Vene. 19. Haaksirikkoiset. 20. Lähetysaarnajan leski. 21. Uusia tietoja. 22. Hylätyt. 23. Sairaana. 24. Kalastaminen. 25. Kodin järjestäminen. 26. Keskusteluja raamatusta. 27. Muonavarojen katoaminen. 28. Rouva Reichardt'in kertomus. 29. Kalan vangitsemana. 30. Odottamaton saalis. 31. Jatkoa rouva Reichardt'in elämäkertaan. 32. Lähetysaarnaaja. 33. Veneen rakentaminen. 34. Haikalojen hätyyttämänä. 35. Rouva Reichardt'in kertomus pakanoista. 36. Herra Reichardt'in murha. 37. Kauheassa vaarassa. 38. Laivahylky. 39. Laajennettua toimintaa. 40. Eräs löytöretki. 41. Myrsky. 42. Äärettömällä valtamerellä. 43. Oppaat. 44. Epäilyttävä vierailu. 45. Poistun saarestani.

1. Varhaisimmat muistoni.

Olen aikeissa kirjoittaa hyvin kummallisen kertomuksen, jollaisena sen lukijakin varmaan pitää, luettuansa kirjan loppuun. Meillähän on useita kertomuksia ihmisistä, jotka ovat joutuneet autioille saarille ja saaneet tulla toimeen omin neuvoinsa — eikä luullakseni moniakaan kertomuksia lueta niin suurella mielenkiinnolla. Luulen kumminkin olevani ensimmäinen sellainen poika, joka on jäänyt yksikseen asumattomalle saarelle. — Niin kumminkin kävi ja nyt aloitan kertomukseni.

Muistan varhaisimmasta lapsuudestani sen, että asuin erään miehen kanssa muutamalla saarella ja että usein kävelimme meren rannalla. Se oli kallioista ja vaikeasti kiivettävää, mutta miehellä oli tapana riuhtaisemalla tai nostamalla auttaa minua vaarallisissa paikoissa. Hän oli hyvin tyly minulle, joka ehkä näyttää kummalliselta, koska olin hänen ainoa seuralaisensa, mutta hän oli hyvin kärtyisä ja synkkämielinen. Hän voi istua tuntikausia kyyristyneenä tupamme nurkkaan, puhumatta sanaakaan, tahi istui hän päiväkaudet katsellen merta, ikäänkuin jotakin vakoillen, mutta mitä, en kyennyt milloinkaan saamaan selville, sillä jos kysyin, ei hän vastannut ja jos satuin olemaan hänen lähellensä, niin sain olla varma siitä, että hän pukkaisi tahi lyöä läimäytti minua. Oletan, että olin siihen aikaan, jolloin aloin selvästi kaikki muistaa, noin viisivuotias, mutta ehken olin nuorempikin. Voin tässä mielelläni kertoa, mitä eri aikoina sain häneltä tietää jäämisestämme tälle autiolle paikalle. Vaikeata se oli, sillä totta, puhuen voi hän nakata minua kivellä, semminkin, jos uudistin kysymyksiä, joihin hän oli kieltäytynyt vastaamasta. Ainoastaan kerran, kun hän makasi sairaana, sain tietää jotakin, kieltäytymällä muussa tapauksessa häntä palvelemasta, tahi antamasta hänelle ruokaa ja juomaa. Hän suuttui väliin kovasti, ja uhkasi näyttää minulle, tultuansa terveeksi, mutta siitä en välittänyt, koska aloin voimistua, kun hän sitä vastoin päivä päivältä yhä vaan heikkeni ja koska en rakastanut häntä ollenkaan, syystä ettei hän ollut koskaan semmoista minulle osoittanut, vaan aina kohdellut minua pahasti.

Hän kertoi minulle, että noin kaksitoista vuotta sitten — en ymmärtänyt mitä hän tarkoitti vuodella, sillä en ollut milloinkaan kuullut sitä sanaa ennen — eräs englantilainen laiva — tiesin yhtä vähän mikä laiva on, — tuhoutui kovassa myrskyssä lähellä saarta ja että seitsemän miestä ja yksi nainen olivat pelastuneet, kun sitä vastoin kaikki muut olivat hukkuneet. Laiva oli mennyt palasiksi ja muuta he eivät olleet saaneet pelastetuksi, kuin laivan kappaleita, joista he olivat rakentaneet tämän majan, missä nyt asuimme. Kaikki olivat kuolleet, yksi toisensa perään ja sitä myöten haudattu. — Mitä kuolleilla ja haudoilla tarkoitettiin, siitä ei minulla silloin ollut aavistustakaan. — Olin syntynyt saarella, ja kaikki muut, paitsi äitini ja hän olivat kuolleet, ennenkuin olin kahden vuoden vanhakaan. Muutamia kuukausia myöhemmin oli myös äitini kuollut.

Ymmärtääkseni kaiken tämän, täytyi minun tehdä hänelle useita kysymyksiä, ja oikeastaan en ymmärtänytkään, ennenkuin vasta paljon myöhemmin, vaikka silloin vähän aavistinkin, mitä hän tarkoitti. Jos olisin joutunut yksikseni jonkun toisen henkilön kanssa, niin olisin tietysti puhelemalla oppinut paljon, mutta hän ei ruvennut koskaan keskustelemaan, vielä vähemmän selittämään jotakin. Hän kutsui minua pojaksi ja minä häntä herraksi. Sanavarastoni oli hyvin pieni, hänen itsepäisen vaikenemisensä vuoksi, sillä lukuunottamatta käskyjä — tehdä sitä tahi sitä, tahi hankkia hänelle semmoista, jota hän tarvitsi — ei hän puhunut koskaan. Hän mumisi itsekseen ja puhui unissaan. Tapanani oli valvoa ja kuunnella, saadakseni tietoja, mutta kumminkaan en ymmärtänyt sitä nuorempana, vaan vasta tultuani vanhemmaksi. Useinkin huusi hän unissaan: "Tuomio, tuomio minulle synneistäni, suurista synneistäni! Jumala minua armahtakoon!" Mitä hän tarkoitti tuomiolla, synnillä ja Jumalalla, en silloin tietänyt, vaikka usein mietiskelinkin, mitä hän tarkoitti usein mainitsemillaan sanoilla.

Nyt alan kertoa saaresta ja elämäntavoistamme.

Saari oli hyvin pieni, tuskin kolmeakaan penikulmaa [tässä ja vast'edes tarkoitetaan englanninpenikulmia] ympäriinsä. Se oli vuorista ja mitään sileää rantaa tahi maihinousupaikkaa ei ollut, syvä meri vaan huuhteli sen kylkiä. Se kuului, niinkuin sittemmin huomasin, niihin saariryhmiin,

joista perulaiset laivat vuosittain hakevat vesilintujen lantaa eli guanoa, mutta ollen niin pieni ja kaukana muista, joilla guanoa oli enemmän kuin riittävästi, oli se jäänyt huomioon ottamatta tähän asti, ja yksikään laiva ei ollut siellä vielä käynyt. Ainoastaan hyvin kirkkaina päivinä voi nähdä toisiin saariin ja silloinkin näyttivät ne enemmän pilviltä tahi sumulta taivaanrannalla. Saaren rannat olivat sitäpaitsi niin jyrkät, ettei ollut yhtään maihinnousupaikkaa ja valtameren ikuinen hyökky olisi tehnyt laivojen lastauksen mahdottomaksi. Semmoinen oli saari, jolla asuin tämän miehen kanssa. Majamme oli rakennettu laivasta saaduista lankuista ja laudoista muutaman kallion juurelle, noin kolmekymmentä metriä rannasta. Sen edessä oli noin neljänsadan neliömetrin suuruinen kenttä ja kallioilta liris pieni puronen, jonka vesi, kokoontuneena ensin pieneen kuoppaan ja sen täytettyään, putosi sitten alempana oleville kallioille. Maja oli suuri ja siihen olisi mahtunut asumaan useampiakin ihmisiä kuin siinä koskaan oli ollut, mutta täyteen se silti tuli, koska meidän täytyi siinä myöskin säilyttää monikuukautiset ruokavarastomme. Lattialla sijaitsivat meidän höyhenillä täytetyt, pehmeät makuulavitsamme. Mitään talouskaluja ei meillä ollut, jos ei oteta lukuun paria kolmea, pitkästä käytöstä tylsyyntä kirvestä, muuatta tinapannua, ruoka-astiaa ja muutamaa suurta vesiastiaa. Saaren huipulla oli pieni metsä pensasmaisia kasveja, jotka vähän matkaa kiemurtelivat rannalle menevissä rotkoissa. Vaikeimpia tehtäviäni oli kiipeillä noissa rotkoissa puita hakemassa, mutta onneksi tarvittiin vain harvoin tulta. Koko vuoden pysyi ilma lämpimänä ja harvoin satoi. Määrättyä aikana vuodesta tulivat linnut saarelle pesimään ja niiden suosituin olinpaikka oli levinneen guanon tasoittama kenttä, jonka syvä rotko erotti majamme alueesta. Tällä paikalla, joka suuruudeltaan oli noin kahdeksan hehtaaria, hautoivat vesilinnut muniaan, ollen niin kiinni toinen toisessaan, että koko kenttä peittyi. Ne pysyivät saarella munimisesta aina siihen asti, kunnes poikaset olivat valmiita lentämään pois vanhempiensa mukana. Se aika, jolloin linnut olivat saarella, oli ainoastaan hauskuutta, riehumista ja meteliä, mutta sittenkin ne olivat lähteneet, muuttui olo taas hiljaiseksi ja yksinäiseksi. Ikävöin aina niiden tuloa ja ihastuneena katselin uroita, jotka kaikkialla sukelsivat kaloja etsimässä ja kiepahtivat taas ilmaan kovasti kirkuen, johon naaraat vastasivat.

Tämä olikin meidän ravinnon korjuu-aikamme. Harvoin tapoimme vanhoja lintuja, koska ne olivat laihoja; mutta viimeisinä päivinä, vähää ennen kuin pojat lähtivät pesistään, oli meillä tarpeeksi työtä. Huolimatta vanhojen lintujen huudoista ja siipien lyönneistä kasvoihimme ja niiden nokkain iskuista silmiimme, ottaessamme niiden poikasia, saimme me satoja joka päivä ja teimme niin raskaita kuormia, kuin vain ikinä voimme kantaa rotkoa myöten tupamme edessä olevalle kentälle, missä meillä oli täysi työ nylkeä, paloittaa ja ripustaa ne auringon paisteeseen kuivamaan. Saaren ilma oli niin puhdasta, ettei milloinkaan mistään pilaantunut, ja viimeisenä neljänätoista päivänä lintujen oloajasta saarella olimme koonneet tarpeeksi, elääksemme niiden takaisintuloon asti seuraavana vuotena. — Kun ne olivat täydellisesti kuivuneet, pinosimme ne tuvan nurkkaan, vähitellen ruokana käytettäväksi.

Nämä linnut olivat saaren ainoana tuotteena, paitsi kaloja ja munia, joita kokosimme heti lintujen tultua saarelle. Kaloja saatiin vaikka kuinka paljon. Ei tarvinnut muuta kuin heittää siiman mereen ja ennenkuin se oli ennättänyt vajota kahtakaan metriä, oli jotakin koukussa. Meidän keinoimme saada kaloja oli yhtä yksinkertainen kuin niiden saaliinhimo oli suuri. Siimamme olivat valmistetut fregattilinnun jalkojen jänteistä — sain vasta myöhemmin tietää linnun nimen — ja koska jänteet olivat ainoastaan noin jalan pituisia, tarvittiin niitä suuri määrä semmoiseen siimaan. Syötti kiinnitettiin siiman päähän sidottuun vahvaan kalanruotoon. Juoksusolmu ruodon toisessa päässä piti sitä yhdensuuntaisena siiman kanssa, siksi kunnes kala oli syönyt syötin, jolloin siima pingottui, solmu löysäsi, ruoto tarttui poikittain kalan kitaan ja kala voitiin vetää maalle. Niin yksinkertainen kuin tämä keksintö olikin, täytti se kuitenkin tehtävänsä kuin paraskin koukku, ja semmoista en ollut vielä siihen aikaan koskaan nähnyt. Kalat olivat niin voimakkaita ja suuria, että mies ei antanut minun koettaakaan pyytää yksinäni, ne kun olisivat voineet kiskaista minut veteen, mutta tultuani suuremmaksi kyllä.

Semmoinen oli ruokamme vuodesta toiseen. Vaihteluksi paistoimme joskus kuivattuja lintuja ja kaloja tuhassa, sen sijaan, että olisimme syöneet niitä semmoisenaan. Myöskin vaatetuksestamme, semmoinen kuin se nyt olikaan, oli meidän kiittäminen höyhenjoukkoa. Linnut nyljettiin höyhenineen ja nahat ommeltiin sitten yhteen jänteillä, käyttäen kalanruotoa neulana. Vaatteet eivät kyllä olleet lujat, mutta ilmanala oli niin lauhkeaa, ettei meillä ollut kylmä minään vuodenaikana. Joka vuosi, kun linnut palasivat, tein itselleni aina uuden puvun, sillä entinen oli kulunut melkein olemattomiin, ryömiessäni rotkojen louhikoissa ja jyrkänteissä puita kokoamassa.

Semmoisessa elämässä, niin vähillä vaatimuksilla, jotka helposti sai tyydytetyksi, ja niin vähillä vuotuisilla muutoksilla, ymmärtää kai jokainen, että käsitteeni olivat hyvin rajoitetut. Olisivat ne voineet olla laajemmatkin, jollei toverini olisi ollut niin hiljainen ja juro. Näin ollen katselin ihmetellen ja hämmentyneenä aavaa merta ja tähtiä, aurinkoa, kuuta ja pilviä — peläten kysellä, ja seurauksena oli, että nukuin hukkaan suuren osan elämästäni. Meillä ei ollut minkäänlaisia työkaluja, paitsi noita vanhoja, jotka olivat kelvottomia, eikä minkäänlaista tekemistä. Oli eräs kirjakin. —; Kysyin sen käytäntöä ja mihin sitä tarvittiin, mutta en saanut vastausta. Se sai olla laudakolla ja kun sitä katselin, käskettiin minut pois, niin että vihdoinkin aloin pelätä sitä, niinkuin jotakin käsittämätöntä eläintä. Päivät

kuluivat toimittomuudessa ja melkein hiljaisuudessa, tuskinpa vaihdoimme vuorokaudessa tusinaakaan lauseita. Seuralaiseni oli aina samanlainen; hän mietiskeli jotakin, joka näytti alituisesti täyttävän hänen ajatuksensa ja suuttui, jos satuin herättämään hänet unelmistaan.

2. Hirmumyrsky.

Lukija huomatkoon, että edelliset muistelmani arvosteltakoon asemani ja tietojeni perusteella, sillä olinhan silloin vain noin seitsemän- tai kahdeksanvuotias. Herrani, joksi häntä sanoin, oli pienikasvuinen, tanakka, noin viisikymmenvuotias. — Sain hänen ikänsä selville muistelemalla ja vertailemalla. Hänen paksu, kiharainen tumma tukkansa oli vielä säilyttänyt värinsä ja partansa oli pitkä ja hyvin tuuhea. Muutenkin oli hänen ruumiinsa melkein yltäyleensä karvainen. Voin vakuuttaa, että hän olisi ollut hyvin voimakas, jos hänellä vain olisi ollut tilaisuutta harjoitteluun, mutta lukuunottamatta aikaa, jolloin kokosimme lintuja ja joskus kiipesimme rotkoihin hakemaan puita, poistui hän harvoin majasta, jollei käydäkseen uimassa. Rannalla oli nimittäin noin seitsemän neliömetrin suuruinen, matalan kalliokielekkeen erottama suolavesilammikko, johon aallot vyöryivät ainoastaan veden ollessa korkealla ja tuulen puhaltaessa siltä puolelta. Melkein joka aamu kävimme uimassa lammikossa, johon eivät lukuisat haikalatkaan päässeet. Niin kauan kuin muistan osasin uida kuin kala, mutta en voi sanoa, oliko minua milloinkaan kukaan opettanut, vai olinko oppinut taidon itsekseni. Niin kului elämäni; velvollisuuteni olivat vähäiset, ei ollut paljon mitään tekemistä, koska välineitä puuttui. Kuulin harvoin ihmisääniä, tulin yhtä hiljaiseksi kuin seuralaiseni. Huvituksenikin olivat yhtä rajoitettuja. Katselin meren syvyyteen, makailen kallon harjanteella, joka suurimmaksi osaksi ympäröi saarta, tarkastellen kalaparvien temmelystä, ihailen öistä tähtitaivasta, söin ja nukuin. Niin vietin aikaani, iloitta ja suruitta. Mitä ajattelin, voin tuskin sanoa, koska tietoni ja käsitykseni kaikesta olivat liian rajoitettuja synnyttääkseen ajatuksia. Olin tuskin eläintä parempi, joka syötyään itsensä kylläiseksi paneutuu makaamaan laiturilla. Kuitenkin oli seuralaiseni unissapuhuminen hyvin mielenkiintoista ja odotin aina kärsimättömästi hetkeä, jolloin yön tullessa paneutuisimme nukkumaan. Voin valvoa tuntikausia, kuunnellen hänen huudahduksiaan ja lause-katkelmiaan, turhaan koettaen selittää hänen puhettaan, sillä ymmärsin siitä hyvin vähän. Hän puhui jostakin naisesta, oli olevinaan aina muiden miesten seurassa ja mumisi jostakin, jonka hän oli kätkenyt. Muutamana yönä, kun kirkkaasti loistaessa, nousi hän istumaan vuoteellaan, joka, kuten ennen olen kertonut, oli tuvan lattialla, siirsi syrjään höyhenet, joilla hän makasi ja kaivoi maasta erään lankunkappaleen. Hetkisen perästä laittoi hän taas kaikki entiselleen ja rupesi uudestaan makaamaan, ja luullakseni tekikin hän kaiken tuon unissaan. — Vihdoinkin siis sain jotakin ajattelemista. Olin kuullut hänen kertovan unissaan, että hän oli kätkenyt jotakin, ja tuossa siis oli kätköpaikka. Mutta mitä siinä oli?

Minun täytyy kai nyt tässä tunnustaa, etten välittänyt tuosta miehestä vähääkään, luulenpa melkein, että vihasin häntä, sillä en muistanut, oliko hän milloinkaan suonut minulle ystävällistä sanaakaan. Hän kohteli minua ankarasti ja tunteettomasti, suoraan sanoen vihamielisesti, ja salli minun elää ainoastaan sen vuoksi, että voin olla hänelle joksikin hyödyksi. Ja olisiko sekin ehkä ollut syynä, että hän tahtoi ainakin jonkun elävän olennon seurakseen. — Kumpikaan siis meistä ei pitänyt juuri toisestaan.

En tiedä, kuinka vanha olin, kun äitini kuoli, mutta muistan hämärästi jonkun, joka minua helli ja hyväili ja varsinkin unissani näin usein seuralaistani paljon somemman olennon, naisen, kumartuneena ylitseni, tai taluttavan minua. Kuinka koetinkaan jatkaa näitä uniani, sulkemalla uudestaan silmäni, sittenkuin olin herännyt! En voinut aavistaa, että ne olivat lapsuuteni aikuisia hämäreitä muistoja; en voinut tietää, että kasvot, jotka näyttäytyivät minulle, olivat äitini, mutta kuinka rakastinkaan noita uniani, sillä kohdeltiinhan minua niissä ystävällisesti!

Mutta muutos tuli kumminkin Jumalan sallimuksesta. Muutamana päivänä, juuri kun olimme saaneet vuotuisen lintuvarastomme säilyyn, olin ulkona kentällä järjestämässä linnunnahkoja vaatteilakseni, jotka, sivumennen sanoen, ommeltiin kuin säkki, reiät päätä ja käsiä varten — silloin, kun sattumalta katsahdin merelle, näin akka suuren, valkoisen esineen.

— Katso herra, sanoin, viitaten sinne.

— Laiva, laiva! huudahti seuralaiseni.

— Niinkö, ajattelin, tuomoinen on siis laiva. Muistin hänen sanoneen, että he tulivat tänne laivalla. Seurasin sitä katseillani ja näin sen pysähtyvän.

— Onko se elävä? kysyin.

— Olet houkkio, sanoi mies. Tule tänne avukseni pinoamaan nämä halot, että voimme antaa merkin. Mene hakemaan vähän vettä, kastellakseni niitä, että tulisi paljon savua. Jumalalle kiitos, että

vihdoinkin saan lähteä tästä kirotusta paikasta.

Ymmärsin tuskin häntä, mutta menin hakemaan vettä ja toin sitä ruoka-astialla.

— Tarvitsen vielä enemmän halkoja, sanoi hän. Se purjehtii tänne päin ja tulee lähemmäksi.

— Silloin se elää, sanoin.

— Pois, hullu, sanoi hän, tuupaten minua päähän. — Mene hakemaan enemmän vettä ja valele sillä halkoja.

Sitten meni hän majaan, sytyttääkseen tulen ja sen hän teki muutamalla teräskappaleella, piillä ja kuivilla sammalilla. Hänen puuhatessaan siinä katselin minä laivaa. Ihmettelin, mikä se oikeastaan oli. Se liikkui vedessä, kääntyen sinne ja tänne. Sen täytyi olla elävä, ajattelin, lieköhän sitten kala vai lintu. Siinä sitä välitiessäni alkoi aurinko laskeutua ja tunnin kuluttua tulisi jo pimeä. Tuuli oli heikko ja pyörivä, josta syystä laivan täytyi aina vähän väliä muuttaa suuntaansa. Toverini tuli ulos, kädessään savuava sammaltukko, jonka hän pisti halkojen väliin ja puhalsi täyteen liekkiin. Halot syttyivät melkein heti ja savu nousi korkealle ilmaan.

— Ne näkevät sen kyllä, sanoi hän.

— Kuinka niin, onko sillä silmät? Kai se sitten on elävä? Tunteeko se tuulta? kysyin, kun en saanut vastausta ensimmäiseen kysymykseeni.

Äkkiä nousi taivaanrannalle muutamia pieniä pilviä ja minä viittasin niihin, sillä tiesin kokemuksesta ja alituisesta ilmastosuhteitten tarkkaamisesta, että ne olivat lyhyen, mutta hirveän ankaran hirmumyrskyn enteitä, jollaiset raivosivat täällä tähän aikaan vuodesta parikin kertaa.

— Niin, kirottua, vastasi toverini, purren hampaitansa; myrsky on karkoittava laivan. — Se on tavallinen onneni.

Sillä välin nousi savu korkeammalle ja laiva lähestyi lähestymistään noin kahden penikulman päähän saaresta, jolloin tuuli kokonaan tyyntyi. Toverini valoi nuotioon enemmän vettä lisätäkseen savua ja kun laivassa samalla käärittiin alipurjeita, näin siellä väkeä, joka pani minut yhä enemmän ihmettelemään, mikä otus laiva oikeastaan olikaan. — Samalla huusi toverini.

— Ne näkevät meidät, ne näkevät meidät, nyt voimme toivoa! Minä olen, jumal'auta, ollut täällä tarpeeksi kauan. Eläköön vanha Englanti! Ja hän alkoi hyppiä ja tanssia kuin hullu. Vihdoin sanoi hän:

— Tähystä ja pidä vaaria, lähettävätkö ne tänne veneen; menen sillä aikaa käymään tuvassa.

— Mikä on vene? kysyin.

— Vaiti, pöllö! Sano, näkyykö jotakin.

— Kyllä näenkin jotakin, vastasin. Näen myrskyn, joka pieksää vettä ja on pian täällä. Katsokaa, miten pilvet taajenevat! Saamme yhtä paljon myrskyä ja sadetta, kuin viimeksikin lintujen tullessa.

— Kirottua, vastasi hän; toivoisin kumminkin, että ne joka tapauksessa laskisivat veneen vesille. Sanottuaan tämän meni hän majaan, jossa näin hänen hommaavan makuusijansa luona.

Silmäilin vielä merelle. Näin veden pinnasta, että myrsky lähestyi kauhealla voimalla. Ensin näkyi synkän musta juova taivaanrannalla, mutta se muuttui sitä myöten valkoisemmaksi kuta lähemmäksi laivaa se tuli. Meri pysyi vielä rauhallisena. Pilvet olivat noin kymmenen astetta taivaanrannasta — mustia ja synkkiä. Tähän aikaan vuodesta saimme tavallisesti kestää näitä hirmumyrskyjä, tornadoja, niinkuin niitä nimitettiin. Joskus pääsimme yhdellä, mutta useimmin niitä seurasi monta peräkkäin, ja ainoastaan näiden myrskyjen aikana saimme vähän sadetta. Laivasta — puhun nyt myöhemmin saatujen tietojeni perusteella — ei näytty huomaavan vaaraa, purjeet olivat vielä korjaamatta ja pieksivät mastoja. Vihdoin huomasin pienen esineen laivan vieressä ja otaksuin sen olevan veneen, jota toverini odotti. Se näytti laivan poikaselta vanhan rinnalla, mutta en puhunut sanaakaan, sillä odotin jännityksellä, minkä vaikutuksen kiihtyvä tuuli tekisi laivalle. Olin nimittäin toverini puheista huomannut, että jotakin tulisi tapahtumaan. Hetken perästä huomasinkin, että valkeat purjeet katosivat, ihmisten häärätessä hikipäissään ja että vene kääntyi takaisin laivan sivuun. Oli sattunut, että he eivät olleet ajoissa huomanneet hirmumyrskyä, sillä hetkeä myöhemmin näin laivan kallistuvan sen voimasta ja sitten sakeni ilma niin, etten enää voinut nähdä mitään.

Tuleeko vene, poika? huusi toverini.

— En voi nähdä sitä, vastasin, kaikki peittyi sumuun.

Saatuani tämän juuri sanotuksi, saapui myrskykin, paiskaten minut kumoon ja heittäen minut aivan tuvan ovelle asti. Se toi tullessaan sateen, joka oli melkein hukuttaa meidät; taivas peittyi paksuihin pilviin, salammat leimahtelivat kaikkiin suuntiin ukkosen hirmuisesti jyrähdellessä. Ryömin majaan, minne sadekin tunkeutui, juosten sitten pois pienenä purona.

Toverini istui vieressäni hiljaa ja synkkänä. Myrsky raivosi kaksi tuntia keskeytymättä, aurinko oli mennyt mailleen ja oli aivan pimeä. Oli mahdotonta ponnistella myrskyä vastaan rankkasateenkin vuoksi, joka muistutti vedenpaisumusta. Emme puhuneet mitään, ummistimme vain silmämme salamoilta, pitäen sormia korvissamme kauhean ukkosenjyrinän vuoksi. Toverini vaikeroi tämän tästä, pelostako, en tiedä. Itse en pelännyt ollenkaan, sillä en tuntenut vaaraa, enkä tiennyt Jumalaakaan olevan olemassa meitä tuomitakseen.

Vähitellen lakkasi myrsky raivoamasta, sade ryöpsähteli enää vain silloin tällöin ja voimme jo kuulla aaltojenkin pauhun, kun ne pieksivät kallioita. Taivas selkeni vähäisen ja voimme hämärästi erottaa hyökylaineitten valkoiset harjat. Ryömin majasta ja koetin etsiä katseillani laivaa. Salaman leimahtaessa sain sen hetkeksi näkyviini noin neljännespenikulman päässä rannasta. Se oli menettänyt mastonsa ja keikkui hirveissä hyökyaalloissa, jotka nakkelivat sitä kallioita kohti.

— Tuossa se on! huudahdin ja samalla jäin taasen pimeään.

— Se on mennyttä kalua, mutisi toverini, joka seiso vieressäni, vaikka en ollut huomannut hänen tuloaan. — Meillä ei ole enää mitään toivoa; kirottua!

Hän kiroili sitten kauheasti vähän aikaa — sain sen myöhemmin selville, sillä silloin en tiennyt, mitä kiroileminen ja sadatteleminen oli.

— Tuossa se on taasen, sanoin, kun salaman valossa äkkäsin laivan.

— Ja siinä se ei kauvan pysy. Viidessä minuutissa on se palasina ja joka sorkka hukkuu.

— Mikä on sorkka? kysyin. Toverini ei vastannut.

— Menen alas kallioille katsomaan, mitä tapahtuu.

— Mene, sanoi hän, tekemään heille seuraa.

3. Kosto.

Poistuini hänen luotaan ja aloin varovasti laskeutua alas jyrkännettä, joka oli allamme, mutta ennenkuin olin päässyt viittätoista askeltakaan, leimahti taasen salama, ja kuului kova huuto, joka pysähdytti minut. En voinut sanoa, mistä huuto tuli, mutta kuulin toverini huutavan minua tulemaan takaisin. Tottelin ja näin hänen seisovan samalla paikalla, johon olin hänet jättänytkin.

— Te huusitte minua, herra?

— Kyllä sen tein. Ota minua kädestä ja taluta minut majaan.

Tottelin häntä, ihmetellen samalla, miksi hän tahtoi minua niin tekemään. Vein hänet vuoteelleen, johon hän heittäytyi makaamaan.

— Täytä ruoka-astia pian vedellä ja tuo se tänne.

Toin vettä ja hän hautoi sillä päätään ja kasvojaan. Hetken perästä heittäytyi hän takaisin vuoteelleen ja huokasi syvään.

— Jumalani, olen mennyttä miestä, sanoi hän lopuksi. Saan elää ja kuolla tässä kirotusloukossa.

— Mitä on tapahtunut, herra? kysyin.

Hän ei vastannut, makasi vain huokailien ja vähän väliä kiroten. Hetkistä myöhemmin hän vaiken kokonaan ja minä menin jälleen ulos. Myrsky oli tauonnut ja tähtiä näkyi siellä täällä, mutta tuuli oli vielä kova ja pilvet kiitivät nopeasti. Tähystelin laivaa, mutta en voinut nähdä mitään. Päivä alkoi sarastaa ja istuuduini odottamaan auringon nousua. Toverini oli nähtävästi nukkunut, sillä hän makasi hiljaa ja liikkumatta. Olin vakuutettu siitä, että oli tapahtunut joku onnettomuus, mutta en tiennyt, mikä, ja koetin kauan aikaa arvailla, kohdistuen ajatukseni milloin häneen, milloin laivaan. Vihdoin selkeni päivä, tuuli tyyntyi, vaikkakin aallot vielä raivoisasti pieksivät kallioista rantaa. Laivasta ei näkynyt jälkeäkään, ja läksin laskeutumaan polkua, joka oli liukas ja vaarallinen sateen jälkeen,

lähestyäkseen kallion reunaa niin lähelle kuin laineet vain sallisivat. Menin eteenpäin, saaden joskus ryöpyn niskaani, kunnes pääsin paikalle, josta olin viimeksi nähnyt laivan. Aallot vyöryivät rannalle, heitellen ikäänkuin leikillä laudan kappaleita, tynnyreitä ja riukuja sinne tänne. Muuan masto taklinkeineen näyttäytyi joskus kallioiden juurella, aaltojen sitä heitellessä ylös ja alas. Olisin mielelläni kurkistanut kallion reunan yli, mutta en uskaltanut.

— Kyllä laiva taitaa nyt olla palasina, arvelin. Mitenkähän se mahtoi olla rakennettu?

Viivyin noin tunnin ajan kallioilla, palaten sitten majaan, jossa toverini näkyi jo valvovan, huokaillen raskaasti.

— Laiva on tipotiessään. Siellä ei ole muuta kuin uiskentelevia laudankappaleita.

— Tiedän sen, sanoi hän, mutta en nyt siitä enää välitä.

— Luulin niin, koska laitoitte semmoisen savuavan valkean.

— Se oli silloin, mutta nyt olen sokea, en saa enää milloinkaan nähdä mitään laivaa tahi muutakaan. Jumala auttakoon minua! Minun täytyy kuolla ja maatua tässä kiroituksessa saarella.

— Sokea, mitä on sokea? kysyin.

— Salama on huikaissut silmäni, niin etten voi nähdä mitään. En voi auttaa itseäni, en mennä mihinkään, suoraan sanoen, en voi tehdä mitään, ja minä otaksun, että sinä jätät minut tänne kuolemaan kuin koiran.

— Ettekö voi nähdä minua?

— Ei, kaikki on pimeää ja mustaa kuin yöllä, ja tulee aina olemaankin niin kauan kuin elän, vastasi hän ja käänteleikse vaikeroiden vuoteellaan. — Minä toivoin minä elin siinä ja se oli se, joka pysytti minut elämässä näinä monina vaikeina vuosina, mutta nyt olen kadottanut toivoni ja minua ei sureta ollenkaan, vaikkapa jo huomenna kuolisin.

Hän nousi samalla ylös, kääntäen kasvonsa minuun päin ja silloin näin, että hän oli sokea.

— Nouda minulle vähän enemmän vettä, kuuletkos, sanoi hän äkäisesti. Kiiruhda, kuhnus!

Mutta nyt selveni minulle täydellisesti hänen avuton tilansa ja voimattomuutensa. Niinkuin olen kertonut, tunsin häntä kohtaan kaikkea muuta kuin ystävyyttä, ja nyt uudistunut kiivaus teki tehtävänsä. Olin nyt, luullakseni, noin kahden- tahi kolmentoista ikäinen, vankka ja vikkellä poika. Olin jo monta kertaa ennenkin mielinyt tehdä kapinan ja koettaa voimiani hänen kanssaan. Kiukustuneena hänen kovista sanoistaan, vastasin sentähden:

— Mene itse hakemaan vettä.

— Ah, huokasi hän, vaiettuaan muutamia sekunteja, tuohan minun olisi pitänyt tietää. Mutta auta armias, jos vielä joskus saan sinut käsiini; silloin saat muistaa tämän.

— Minä en ollenkaan pelkää, jos joudunkin kynsiinne, sillä olen yhtä väkevä kuin tekin. Olin nimittäin ajatellut sitä niin monena päivänä ja aikonut sen todistaa.

— Todellako? No tule tänne sitten ja koettakaamme.

— Älkää luulko, vastasin, en ole niin tyhmä kuin näytte otaksuvan; pidän aina kirvestä varalta kädessäni ja koettakaapas, onnistutteko löytämään toista.

— Toivon, että olisin nakannut sinut lapsena kallioilta mereen, sen sijaan että olen ruokkinut ja kasvattanut sinua, sanoi hän katkerasti.

— Miksi ette ole ollut ystävällinen minulle? Niinkauan kuin muistan, olette aina ollut minulle paha; olette teettänyt minulla työtä hyödyksenne, ettekä ole suonut minulle ystävällistä sanaakaan. Olen tahtonut tietää kaikenlaista, mutta ette ole koskaan vastannut kysymyksiini, vaan kutsunut minua aasiksi ja käskenyt pitää suuni kiinni. Olette saanut minut vihaamaan itseänne ja olette usein sanonut kuinka vihaatte minua. Tiedätte, että puhun totta.

— Se on totta, liiankin totta, vastasi hän, puhuen kuin itsekseen. Olen tehnyt kaiken, mitä hän sanoo, ja olen vihannut häntä. Mutta on minulla ollut siihen syynikin. Tule tänne, poika.

— En, sanoin, tulkaa te tänne. Te olette ollut herra ja minä olen saanut olla poikana tarpeeksi kauan.

Nyt olen minä herra ja te saatte olla poikana, sen te kyllä tulette huomaamaan.

Sanottuani tämän läksin majasta ja jätin hänet. Hän huusi, etten jättäisi häntä, mutta en ollut kuulevinanikaan, istahdin vain majan edessä olevalle sileälle paadelle, kuunnellen laineiden liplatusta ja mietiskellen miten häneen tästälähtien suhtautuisin. En toivonut hänen kuolemaansa ja siksi en aikonutkaan häntä jättää oman onnensa nojaan. Hän ei voinut ottaa vettä purosta, olematta vaarassa suistua alas jyrkänlehtä. Tulin täydellisesti vakuutetuksi hänen avuttomuudestaan, ja varmuudeksi ummistin vielä silmänikin ja koetin, uskaltaisinko liikkua niin vaarallisella paikalla. Totesin mielihyvällä, että se oli minulle mahdotonta. Hän oli siis vallassani, eikä voinut tehdä mitään turvaamatta minuun kaikessa. Olin sanonut, seurauksista välittämättä, että minusta tulisi herra ja hänestä poika, mutta kuinka se tapahtuisi, en ollut vielä oikein selvillä, sillä täytyihän minun auttaa häntä, ettei hän kuolisi. Mutta äkkiä se sitten minulle selveni.

"Minusta tulee sittenkin herra", sanoin itsekseni, "sillä nyt täytyy hänen vastata kaikkiin kysymyksiini, sanoa minulle kaikki, mitä hän tietää, tai saa hän kuolla nälkään. Hän on vallassani. Nyt täytyy hänen tehdä, mitä minä tahdon, ja koettakoonpas kieltäytyä." Kun olin saanut suunnitelmani valmiiksi, palasin majaan ja sanoin hänelle:

— Kuulkaa, mitä sanon. Tahdon olla teille ystävällinen, enkä anna teidän nähdä nälkää, jos teette, mitä tahdon.

— Ja mitä se olisi? kysyi hän.

— Olin usein kysellyt teiltä kaikenlaista, jota en tiedä, mutta olette kieltäytynyt vastaamasta. Sen sijaan, että olisitte täyttäneet pyyntöni, olette lyönyt minua, tahi nakellut minua kivillä, nimitellyt minua ja uhannut. Nyt saatte valita: Joko vastaatte joka kysymykseen, jonka teille teen, tahi vastaisessa tapauksessa saatte tulla toimeen omin neuvoin, miten osaatte. Jos suostutte pyyntööni, niin koetan tehdä kaikkeni auttaakseni teitä, mutta jos ette tahdo, niin syyttäkää itseänne seurauksista. Muistakaa, että olen herra nyt ja valitkaa.

— Hyvä, vastasi hän hiljaa, se on kosto ja minun täytyy suostua siihen. Tahdon tehdä, mitä pyydät.

— No sepä hyvä, sanoin ja nyt aluksi sanokaa: Mikä on nimenne ja miksi minua kutsutaan? Minun täytyy kutsua teitä joksikin ja herraksi en enää tahdo sanoa, sillä nyt olen itse herra. Mikä on nimenne?

Hän huokasi ja vastasi sitten, purren hampaitansa:

— Edvard Jackson.

— Edvard Jackson! No hyvä, ja minun nimeni?

— Ei, minä en voi sietää sitä nimeä, en voi sanoa sitä, vastasi hän kärttyisästi.

— Olkoon sitten, sanoin. Minä jätän teidät.

— Etkö tahdo antaa minulle vähän vettä, hautoakseni silmiäni, kun niitä niin kovasti polttaa?

— En, en missään tapauksessa, enkä myös muutakaan, jollette sano minulle nimeäni.

— Frank Henniker... kirottu olkoon hän.

— Frank Henniker. Hyvä, nyt tuon minä teille vettä. Menin ulos, täyttääkseni astian ja asetin sen sitten hänen viereensä.

— Siinä on vettä, Jackson, ja jos tarvitsette jotakin, niin huutakaa, sillä jään tänne ulos.

Nyt on minulla valta, ajattelin, ja nyt on minun vuoroni. Hän ei vastaisi mielellään, mutta hänen täytyy, muussa tapauksessa saa hän kuolla nälkään. Minkätähden hän mahtaneekaan vihata nimeäni niin? Henniker! Mitähän Henniker oikein merkitseekään? Hänen täytyy sanoa se minulle, niin, hänen täytyy kertoa minulle kaikki.

Minun täytyy tunnustaa, että mitään hellyyttä tahi sääliä en voinut osoittaa hänelle. Minua oli kohdeltu niin huonosti, että luulin ainoastaan vallan olevan oikeutta ja olin lujasti päättänyt käyttää tätä oikeuttani viimeiseen asti. Nautin sanomattomasti siitä, että tiesin nyt olevani herra ja että hän oli poika. Rakastin valtaa ja olin ylpeä etevämmyydestäni. Punnitsin mielessäni jokapäiväistä tehtävää, jonka hänelle antaisin, ennenkuin hän saisi juotavaa. Nyt oli hänen puhuttava niin paljon kuin minä vain tahdoin. Minua oli kohdeltu kuin orjaa ja minusta oli tullut hirmuvaltias. En tuntenut sääliä enkä armoa. En ollut saanut kokea semmoista, enkä siis tiennyt, mitä se oli.

Siinä sileällä kivellä istuessani juolahti mieleeni, että voisin johtaa veden pois kuopasta, ettei hän

voisi saada mitään, jos hän koettaisi ryömiä sinne. Tein niin ja tyhjensin kuopan. Vettä ei nyt voinut saada muuten kuin kiipeämällä kalliolle, ja hän ei niin ollen voinut saada tippaakaan. Ruokaa hän kylläkin voi saada, koska kaikki kuivatut lintumme olivat pinottuina majan perällä ja koska en voinut niitä juuri siirtää muuallekaan, mutta mitä teki ruoalla ilman juomaa? Tuumailin juuri mielessäni, mitä häneltä ensin kysyisinkään, ja olin päättänyt hankkia itselleni täydelliset tiedot siitä, miten laiva oli joutunut haaksirikkoon, kutka isäni ja äitini olivat, miksi nimeni oli Henniker, kun havahduin Jackson'in huudosta: Poika, poika!

Vai niin, vai poika, ajattelin, mikä poika minä enää olen, enkä vastannut. Hän huusi uudestaan ja karjasi lopuksi "Henniker", mutta minua suututti vielä se, että hän oli kutsunut minua pojaksi, enkä sen vuoksi vastannut. Vihdoin huusi hän koko nimeni ja vaikenin sitten. Huomasin hänen hetkistä myöhemmin ryömineen pois vuoteeltaan ja koettavan käsin ja jaloin, majan seinää pitkin päästä vesikuopalle. Minua nauratti, kun tiesin hänen pettymyksensä sinne kerran päästyään. Vihdoinkin oli hän perillä ja ojensi kätensä tunnusteluksensa ensin kuopan reunoja ja sitten syvemmälle saadaksensa vettä. Huomatessaan silloin kuopan tyhjäksi kirosi hän sydämensä pohjasta, ja sekös vasta saattoi minua naurattaa. Hän tunnusteli sitten edelleen alempaa ja huomattaessaan kuopan kuivaksi, ei hän uskaltanut mennä etemmäksi, vaan löi vihoissaan nyrkkinsä kalliioon.

— Oi, jos saisin hänet käsiini yhdeksikään hetkeksi, niin en välittäisi, vaikka seuraavana kuolisin.

— En sitä epäilekään, vastasin ylhäältä, mutta ette ole vielä saanut minua käsiinne, ettekä tule saamaankaan. Menkää heti vuoteellenne, kiiruhtakaa, huusin ja heitin häntä kivellä. Ryömikää takaisin, niin pian, kuin voitte, tyhmeliini, muuten saatte toisen suoraan päähänne. Rupean kesyttämään teitä, kuten tekin sanoitte tekevänne minulle.

Hän ei vastannut mitään, ryömi vain vähän myöhemmin takaisin vuoteelleen, paneutuen siihen makaamaan ja huokaisten syvään.

4. Löytö.

Menen sitten rannalle katsomaan, voisinko löytää jotakin hylkytavaraa, sillä meri oli tyyne, eikä pieksänyt enää kallioita. Ensin en löytänyt muuta kuin laudankappaleita, mutta tultuani lammikolle, näin pari myrskyn sinne tuomaa suurta esinettä. Toinen näkyi olevan viiniastian kokoinen tynnyri, toinen taasen tavallinen merimiesarkku. En tiennyt silloin miksi niitä kutsuttiin, ja toivon lukijan muistavankin, että suurin osa kertomuksestani on pantukin kokoon myöhempien kokemuksien perusteella. Tynnyri oli tarttunut kiinni hiekkaan, enkä voinut sitä liikuttaa, mutta arkku sitävastoin kellui irtonaisena. Vedin sen vaikeudetta kuiville ja koetin sitä avata. Viipyi vähän aikaa, ennenkuin hokasain, miten se kävi päinsä, sillä en ollut milloinkaan elämässäni nähnyt lukkoa ja saranointa. Lopulta sitten huomasinkin, miten minun siinä tuli menetellä, ja käyttäen kiveä apunani sainkin kannen murretuksi auki. Löysin paljon merimiesvaatteita, joille en silloin osannut panna arvoa, mutta oli siellä muutakin, jonka hyödystä olin heti selvillä ja joka teki minut hyvin iloiseksi. Siellä oli pari tina-astiaa, joissa voi säilyttää vettä, kolme tyhjää viinipulloa, vasara, taltta, pora ja muutakin hyödyllistä, kuten siimoja y.m. Mikä minua kumminkin enimmäen ilahdutti, oli kaksi veistä, joista toista, linkkuveistä, voi kantaa nuoranpätkässä, kun taas toista, pitkää amerikalaisista tuppiniikkaa, oli kannettava vyössä. Noin neljä tahi viisi vuotta sitten oli Jackson'illa vielä jäljellä muudan linkkuveitsipalanan, tarkoitan semmoista, josta terä oli kulunut noin tuuman pituiseksi ja jota hän ymmärrettävistä syistä piti hyvin suuressa arvossa, sillä niin mitätön kuin se olikin, oli se oikea aarre meidän alkuperäisissä oloissamme.

Veitsen, jonka hän kerran kalastaessaan oli pannut viereensä kalliolle, oli siinä juostessaan vetäissyt mereen, tehden hänet surulliseksi moneksi päiväksi. Olimme käyttäneet sitä lintuja nylkiessämme, jossa se, niin huono kuin se olikin, oli hyvin tarpeen. Sen kadottua oli lintujen nylkeminen hyvin vaikeata ja suuritöistä, josta syystä osasinkin panna äsken löytämilleni veitsille täyden arvon ja otinkin ne senvuoksi heti haltuuni. Muut tavarat ja vaatteet ladoin kalliolle kuivamaan. En tietänyt vielä silloin niitten käyttöä, enkä sen vuoksi voinut panna niille mitään arvoa. Vasta myöhemmin, kun olin vienyt ne toverilleni, opin niitä oikein arvostelevaan. Löysin arkusta muun muassa pari kirjaakin, mutta koska herrani oli aina ankarasti kieltänyt minua koskemasta siihen kirjaan, joka oli majassa, katselin minä niitä ensin jonkunmoisella kauhulla, enkä tahtonut uskaltaa ottaa niitä käteenikään. Panin ne kumminkin sitten kuivamaan kalliolle muun romun joukkoon.

Koetin veitsiä ja ne olivat hyvin teräviä. Linkkuveitsen kannattimen nakkasin kaulaani, ja tuppipuukon, joka oli verraton ase, sidoin siiman palasella vyölleni. Menin sitten majaan, koska yö oli tulossa. Kuu oli korkealla taivaalla ja loisti kirkkaasti. Tullessani näin Jackson'in vuoteellaan. Hän kuuli minun tulevan sisään ja kysyi tynnesti tahtoisinko tuoda hänelle vähän vettä.

— Enpä tiedä, vastasin. Haukuite minua äsken ja sanoitte pieksävänne minut, jos saisitte käsiinne. Minä näytän teille, että olen herra nyt, sen kyllä pian tulette huomaamaan.

— Ole vain, vastasi hän äkkiä, mutta se ei ole mikään syy kieltäytyä antamasta minulle vettä. Kielsinkö minä sitä sinulta koskaan?

— Teidän ei tarvinnut sitä minulle koskaan kantaa, vastasin, siihen ette vain olisi vaivautuneet. Viitsisitteköhän auttaa minua ollenkaan, jos tulisin sokeaksi. Kun ei teillä olisi minusta mitään hyötyä, niin varmaan antaisitte minun kuolla janoon ja nälkään. Annoitte minun elää ainoastaan sen vuoksi, että voin tehdä työtä puolestanne ja palkaksi löitte minua. — Nyt on minun vuoroni. — Te saatte olla poikana ja minä herrana.

Lukija huomatkoon, etten tiennyt poikakäsitteen merkitystä; pidin sitä herran vastakohtana ja luulin sen merkitsevän samaa kuin orja.

— Olkoon sitten, vastasi hän tyyneesti. Tuskinpa tullen kauan sitä tarvitsemaankaan.

Koska Jackson ei enempää suuttunut, niin rupesin häntä epäilemään. Menin kyllä vuoteelleni, joka sijaitsi vastapäätä hänen vuodettaan majan toisella seinällä, mutta en pannut nukkumaan, vaan valvoin mietiskellen äskeisiä tapahtumia. Aamupuolella yötä kuulin hänen liikkuvan, ja kun makasin kääntyneenä sinnepäin, ei minun tarvinnut siirtyä, vartioidakseni hänen liikkeitään. Hän ryömi hyvin hitaasti vuoteeltaan minua kohti, kuunnellen ja polvillaan, edeten noin jalan verran kymmenessä sekunnissa.

Tahdot saada minut käsiisi, ajattelin, mutta tule vaan, ja samalla vedin amerikkalaisen puukkoni tupesta, ruveten odottelemaan hänen tuloaan ja hymyillen sille yllätykselle, joka häntä odotti. Annoin hänen tulla aivan viereeni. Hän tunnusteli vuoteeni laitaa ja ojensi sitten kätensä tarttuakseen minuun. Tartuin vasemmalla kädelläni hänen oikeaan ja viilsin veitselläni syvän haavan ranteeseen. Hän huusi kummastuksesta ja tuskasta ja vetäytyi takaisin.

— Hänellä on veitsi, puhkesi hän sanomaan kummastuneena, kannattaen haavoittunutta kättään toisella.

— Niin, kyllä hänellä on veitsi ja useampiakin, vastasin, ja te näette, että hän ymmärtää käyttää niitä. Tahdotteko tulla tänne toistamiseen, vaan uskotteko jo, että olen herra?

— Jos sinä tunnet vähääkään armoa tahi sääliväisyyttä, niin tapa minut heti, sanoi hän, istuen kuun valossa majan keskellä.

— Armoa ja sääliväisyyttä, sanoin, mitä ne ovat? En ole milloinkaan kuullut niistä puhuttavankaan.

— Ah niin, vastasi hän, en ole milloinkaan osoittanut sellaista. Se on ainoastaan oikeutta, kostoa monista suurista synneistäni. Herra, anna minulle anteeksi! Ensin silmäni ja nyt oikea kätenikin kelvoton. Mitähän seurannee ensi kerralla...?

— Tietysti toinen kätenne, jos yritätte uudestaan, vastasin.

Jackson ei vastannut. Hän koetti ryömiä takaisin vuoteelleen, mutta verenvuodon heikontamana vaipui, hän tajuton majan lattialle. Katselin häntä, ja varmana siitä, ettei hän enää tulisi uudistamaan hyökkäystä, käänsin kylkeä ja vaivuin raskaaseen uneen. Kun heräsin parin tunnin kuluttua, näin hänen vielä makaavan paikoillaan lattialla. Menin lähemmäksi ja tarkastelin häntä. Nukkuiko hän, vai oliko hän kuollut? Hän makasi suuressa verilätäkössä ja koetellessani häntä, tunsin, että hän oli aivan lämmin. Haava ranteessa oli hirveän näköinen ja ajattelin, että jos hän kuolisi, niin ei hän koskaan voisi kertoa minulle kaikkea, mitä tahdoin tietää. Tiesin, miten hän sitoi haavoja, estääkseen verenvuotoa ja sen vuoksi otin vuoteelta kourallisen höyheniä ja panin ne haavaan. Sidoin sitten käden kiinni siiman kappaleella, jonka irroitin puukkohoidostani, ja menin hakemaan vettä. Kaatamalla sitä vähän hänen suuhunsa, sain hänet virkoamaan ja hän aukaisi silmänsä.

— Missä minä olen? kysyi hän raukeasti.

— Missäkö olette? Majassapa tietenkin.

— Anna minulle vielä vähän vettä.

Annoin hänelle vettä, sillä en tahtonut hänen kuolemaansa. Toivoin hänen elävän ja olevan vallassani.

Juotuaan veden, ryömi hän omin voimin takaisin vuoteelleen. Jätin hänet ja menin uimaan.

Lukija huudahtanee varmaan: Tuo poikahan oli hirveä tyranni, ei ollenkaan toveriaan parempi. Aivan niin, sellainen olin. Mutta lukija muistakoon, että se oli kasvatuksen seuraus. Niin kauan, kuin muistan,

oli minua kohdeltu julmasti, lyöty, tuupittu, häväisty ja pidetty pahoin. En ollut koskaan kokenut mitään hyvyyttä. Täysin rehellisesti olin kysynyt: armo ja sääliväisyys, mitä ne ovat? En ollut milloinkaan kuullut niistä puhuttavankaan. Amerikkalainen intiaanikin on ystävällinen, hän voi olla vieraanvarainen ja jalomielinenkin, mutta kasvatettuna tuottamaan sekä muille että itselleen kauheita tuskia, voi hän tehdä niitä mitä suurimmalla hurjuudella ja itsekin kärsiä niitä välinpitämättömänä ja tyynenä. Luonto on istuttanut häneen jalompiakin tunteita, mutta se ei muuta hänen tapojaan. Varhaisemmasta lapsuudestaan on häntä opetettu julmaksi, eikä hän voi tietää, että se on väärin. Minun kohtaloni oli vielä huonompi. En ollut milloinkaan nähnyt luonnon hellimpiä puolia käytännössä; sorto, vaino, viha ja kosto olivat ne ainoat ominaisuudet, jotka tunsin. Oliko sitten kummallista jos vuorostani kohtelin toisia samalla tavalla, kuin he olivat kohdelleet minua? Jackson'illa ei ollut mitään lieventäviä asianhaaroja puolustukseen, kun sitä vastoin minulla oli paljonkin, jotka oikeuttivat kostoni. Hän ymmärsi sen paremmin, minä en. Tein niinkuin muutkin siinä pienessä maailmassa, johon olin joutunut. En tiennyt mitään laupeudesta, säälistä, hellyydestä ja ystävällisyydestä. En tiennyt, että Jumala oli olemassa, tiesin vain, että voima on valtaa.

Uituani, tarkastin arkun sisällön uudelleen. Katselin kirjoja, niihin kumminkaan koskematta.

— Minun täytyy saada tietää, mitä ne sisältävät, ajattelin ja minä saankin, kun...

Minun ikäiseni pojan tiedonjano tuntunee kai monestakin hyvin kummalliselta, mutta kun ottaa huomioon sen, että me useinkin enimmän halajamme sitä, jota emme voi saada ja kun Jackson alituisesti oli kieltäytynyt minua opettamasta, niin ymmärrettäneen toivomukseni saada tämä harras haluni, joka vaan kasvoi tultuani suuremmaksi, tyydytetyksi.

5. Jackson'in kertomus.

Kolme päivää makasi Jackson vuoteellaan. Toin hänelle aina vettä, mutta ruokaa hän ei halunnut. Hän huokasi välistä raskaasti ja puhui paljon itseksensä. Kuulin hänen pyytävän armoa Jumalalta ja syntejensä anteeksi. Panin tämän muistiini, saadakseni siihen sitten selityksen. Kolmantena päivänä sanoi hän minulle:

— Henniker, olen hyvin kipeä. Viiltämäsi haavan vuoksi saan luultavasti kuumeen. En tahdo sanoa, etten sitä olisi ansainnut, sillä olihan se luonnollista; olinhan aina kohdellut sinua niin huonosti, että aavistin sinun vihaavan minua, mutta sanopas nyt, tahdotko kuolemaani?

— En, vastasin, tahdon, että te jäisitte elämään, vastataksenne kaikkiin kysymyksiini, ja sen te olette tekevä.

— Sen voin tehdä, vastasi hän. Olen tehnyt pahaa ja tahdon sen hyvittää. Ymmärrätkö? Tarkoiton, että olen ollut hyvin julma sinulle ja tahdon nyt tehdä kaikki, mitä haluat, ja vastata joka kysymykseen, jonka teet, niin hyvin kuin osaan.

— Sitä juuri pyydänkin, sanoin.

— Arvaan sen, mutta haavani märkii ja se täytyy ensin puhdistaa ja sitoa. Höyhenet tekevät sen pahemmaksi. Tahdotko auttaa minua?

Arvelin vähäsen, mutta muistinkin samalla, että hän vielä oli vallassani, sillä eihän hän voinut saada vettä.

— Sama se on, vastasin.

— Nuora tekee kipeätä, ota se pois.

Tuotuani vettä, aukaisin siiman ja otin pois höyhenet, jotka olivat veren kanssa takeltuneet yhdeksi tönkiksi, sekä puhdistin haavan huolellisesti. Kun katselin sitä, en voinut olla kysymättä, mitä ne valkeat langat olivat, jotka olivat katkenneet.

— Ne ovat hermoja ja jänteitä, joilla saamme kätemme ja sormemme liikkumaan. Nyt, kun ne ovat poikki, en voi enää käyttää kättäni.

— Odottakaa hetkinen, sanoin noustessani ylös, muistan taas jotakin. Juoksin paikalle, missä arkku oli ja otin yhden kalliolle kuivamaan levittämistäni paidoista mukaani, revin sen siekaleisiin ja sidoin haavan.

— Mistä olet saanut tämmöistä palttinaa? kysyi Jackson ja minä selitin sen hänelle.

— Ja sieltä sait myöskin veitsen, sanoi hän huoaten, ja minä myönsin. Lopetettuani sitomisen, sanoi hän voivansa paljon paremmin ja lisäksi:

— Kiitän sinua.

— Mitä se tarkoittaa "kiitän sinua"? kysyin.

— Se tarkoittaa, että olen kiitollinen siitä, mitä olet tehnyt.

— Ja mitä on olla kiitollinen? kysyin taasen. Ette ole koskaan käyttäneet noita sanoja ennen, puhutellessanne minua.

— Ah en, vastasi hän. Olisi ollut parempi, että olisin sen tehnyt. — Tarkoitan, että olen sinulle ystävällinen siksi, että olet sitonut haavani, ja tekisin vaikka mitä puolestasi, jos vaan voisin. Se merkitsee, että jos näkisin, niinkuin viikko takaperin ja olisin herrana niinkuin silloin, en tuuppisi enkä löisi sinua, vaan olisin sinulle ystävällinen. Ymmärrätkö minua?

— Kyllä, vastasin, luulen ainakin niin ja jos sanotte minulle kaikki, mitä haluan tietää, tahdon uskoa teitä.

— Kyllä sen teen niin pian, kuin vähän paranen, mutta nyt olen kovin kipeä. Sinun täytyy odottaa pari päivää, kunnes kuume laskee.

Mielissäni Jackson'in lupauksesta hoidin häntä huolellisesti, puhdistamalla ja sitomalla hänen haavaansa seuraavina päivinä. Hän sanoi olevansa paljon parempi ja puheli kanssani niin ystävällisesti ja sovinnollisesti, etten oikein tiennyt, mitä uskoa, mutta varmaa on, että sen vaikutuksesta vihani ja vastenmielisyyteni häntä kohtaan vähitellen hälvenivät. Kolmantena aamuna sanoi hän:

— Nyt voin puhua kanssasi. Mitä tahdot tietää?

— Tahdon tietää tarkkaan sen, miten tulimme tälle saarelle, kutka vanhempani olivat ja miksi sanoitte vihaavanne minua ja nimeäni?

— Se on kyllä vievä vähän aikaa, sanoi hän hetken vaiettuaan. Voisin sen kertoa sinulle piankin, jos ei viimeinen kysymyksesi tekisi sitä mutkallisemmaksi. Mutta isäsi elämäntarina on niin sotkeutunut omaani, etten voi kertoa toisesta, puhumatta samalla toisestakin. Taitanee olla parasta, että alotan omastani, niin siinä samassa tulee sitten hänenkin elämäntarinansa kerrotuksi.

— Kertokaa sitten, vastasin ja koettakaa puhua totta.

— Kyllä, sanoi Jackson, olen kertova sinulle kaikki totuudenmukaisesti, ja sen olet huomaava.

— Isäsi ja minä olimme molemmat syntyneet Englannissa, joka, kuten tiedät, on sinunkin isänmaasi, niinkuin myöskin tietänet, että kieli, jota puhumme on englanninkieltä.

— Sitä en ole tiennyt. Kertokaa minulle jotakin Englannista, ennenkuin puhutte muuta.

En tahdo väsyttää lukijaa Jackson'in kuvauksilla Englannista, enkä myöskään niillä monilla kysymyksillä, joita hänelle tein. Oli jo melkein yö, kun hän lopetti ja ennenkuin olin tyytyväinen saamiini tietoihin. Luulen hänen tulleen iloiseksi, saadessaan lopettaa, sillä hän valitti väsymystä. Pesin ja sidoin hänen haavansa ja kastelin kääreen kylmällä vedellä, ennenkuin hän pani nukkumaan.

Tuskin voin kuvailla, minkälaisen vaikutuksen tuollainen keskeytymätön sanaryöppy teki minuun. Tulin niin levottomaksi, etten saanut tuntikausiin unta monena seuraavana yönä. En tosin ymmärtänyt kaikkia Jackson'in käyttämiä sanoja, mutta arvasin niiden merkityksen sisällöstä.

On kummallista miten pian ajatukset synnyttävät uusia ja miten joku sana, jonka merkitystä en tiennyt, selveni, kuultuani sitä toistettavan useampia kertoja. Tosin en kyllä aina tulkinnut sitä oikein, mutta kun huomasin sen jossakin toisessa paikassa merkitsevän jotakin muuta kuin olin otaksunut, niin kysyin ja sain selityksen. Usein en kumminkaan tarvinnut sitä tehdä. Tänä ensimmäisenä yönä olin melkein kuin huumauksissa ja vietinkin sen melkein kokonaan järjestelemällä ja mieleeni painamalla uusia saamiani käsitteitä. Tunteeni Jackson'ia kohtaan olivat myöskin muuttuneet, en enää vihannut enkä halveksinut häntä. Se huvi, jonka hän oli tuottanut minulle kertomuksillaan, oli ne tukahduttanut, ja pidin häntä nyt oikeana aarteena. Joskus kumminkin pääsivät vanhat tunteeni häntä kohtaan valloilleen, sillä ne eivät olleet helposti tukahutettavissa, mutta en olisi tahtonut kadottaa häntä mistään hinnasta, ennenkuin olin saanut häneltä tietoja niin paljon kuin suinkin. Jos esimerkiksi puhdistaussani hänen haavaansa se näytti ärtyneeltä, tulin siitä enemmän pahoilleni kuin hän. Sanalla sanoen, meistä näytti todellakin molemminpuoleisten tarpeittemme vuoksi tulevan lopulta hyvätkin ystävät. Seuraavana aamuna kertoi Jackson minulle elämäntarinansa, muistaakseni jotenkin tähän

tapaan.

— Minua ei oltu aiottu merimieheksi. Sain kasvatukseni hyvässä koulussa, ja kun olin täyttänyt kuusitoista vuotta, pääsin apulaiseksi erääseen kauppaliikkeeseen, jossa istuin päiväkaudet pulpettini ääressä, jäljentäen luetteloihin ja päiväkirjoihin, suoraan sanoen kirjoittaen kaikkea, mitä vaadittiin. Liikkeellä oli kauppasuhteita Etelä-Amerikassa.

— Mikä on Etelä-Amerikka?

— Olisi parempi, jos antaisit minun kertoa tarinani ja lopetettuani sen, voit sitten kysellä niin paljon kuin haluat. Keskeyttämällä minut, menee ainakin viikko, ennenkuin pääsen loppuun; eilenkin meni koko päivä aivan hukkaan.

— Se on tosi, vastasin, enpä enää keskeytäkään.

— Konttorissa oli pari muutakin apulaista: ensimmäinen konttoristi Manner ja isäsi, joka oli ollut siellä vain muutamia kuukausia kauemmin, kuin minä. Meidän isäntämme, herra Evelyn, oli isääsi ja minua kohtaan hyvin ankara. Hän tarkasti päivätyömme ja moitti, ellei kaikki ollut niinkuin piti. Tämä aiheutti kilpailun välillämme ja, tultuamme aika käteviksi työssämme, saimme kumpikin usein kuulla kiitossanoja. Sunnuntaisin oli herra Evelyn'illä tapana pyytää isääsi ja minua viettämään päivän luonaan. Aamupäivällä kävimme kirkossa ja söimme sitten päivällistä hänen luonaan. Hänellä oli vähän meitä nuorempi tytär. Hän tuli äidiksesi. Kasvaessamme olimme molemmat hyvin huomaavaisia hänelle ja koetimme hartaasti päästä hänen suosionsa. En voi sanoa, kummalla meistä oli etusija, mutta luulen kumminkin, että jos kukaan, niin olin minä suosikkina ensimmäisenä kahtena vuotena. Olin vilkkaampiluontoinen ja parempi seuramies kuin isäsi, joka oli vakavampi ja ajattelevampi.

Äitini kuoli oltuani konttorissa noin neljä vuotta, isäni oli kuollut jo vähän ennen sinne tuloani. Osani hänen jälkeen jättämästä omaisuudesta oli noin kaksituhattaviisisataa sterlinkipuntaa. En ollut vielä kumminkaan täyttänyt kahtakymmentäyhtä vuotta enkä olisi luultavasti tullut saamaan niitä haltuuni ennenkuin vuoden perästä. Herra Evelyn'illä, joka siihen asti oli ollut hyvin tyytyväinen minuun, oli tapana laskea leikkiä kanssani ja sanoa, että jos tahdon, niin saan sijoittaa rahani hänen liikkeeseensä, joten tulisin omistamaan siitä pienen osan.

Se oli aikomuksenikin, ja elin valoisissa toiveissa ja kuvitteluissa päästä jonakin päivänä naimisiin äitisi kanssa; en epäilekään, että niin olisi käynytkin, jos olisin edelleenkin käyttäytynyt hyvin. Mutta ennen täysi-ikäiseksi tuloani tein muutamia huonoja tuttavuuksia ja sain menoja, joita en voinut suorittaa. Pahinta kaikista oli, että oli tullut tavakseni, josta en sitten ikinä päässyt, istua iltasin myöhään ulkona ja juoda itseni juovuksiin. Se oli syynä perikatooni silloin ja on siitäkin lähtien aina ollut onnettomuuteni. Pieni omaisuuteni antoi minulle jonkunlaista arvoa, jopa sai minut luulemaan itsestäni jotakin suurta. Koetin olla Alice Evelyn'ille vielä kohteliaampi kuin ennen, ja hänen isänsä otti minut suosiollisesti vastaan, enkä voinut valittaa kohtelua nuoren neidinkään puolelta huonoksi. Isäsi oli tullut aivan syrjäytetyksi. Hänellä ei ollut omaisuutta, eikä toivoakaan sellaisesta, ennenkuin hän tästä lähtien voisi koota sellaisen hyvällä käytöksellään ja ahkeruudellaan, ja se huomaavaisuus, millä sekä herra Evelyn että ensimmäinen konttoristi, joka aavisti minun pääsevän osalliseksi liikkeeseen, minua kohtelivat, teki hänet surulliseksi ja onnettomaksi. Luulen, että hän silloin oli yhtä rakastunut Aliceen kuin minäkin, ja minun täytyy sanoa sinulle rakastaneeni häntä äärettömästi, niinkuin hän ansaitsikin. Mutta oma mielettömyyteni teki tyhjäksi kaikki nämä onnelliset toiveeni. Niin pian kuin tuli tunnetuksi, että olin perinyt omaisuuden, tutustuin muutamaiin nuoriin miehiin, jotka halusivat tulla esitellyiksi minulle, ja vietin iltani, niinkuin luulin hyvinkin hyvässä seurassa, mutta joka näyttäytyikin päinvastaiseksi. Vähitellen rupesin pelaamaan ja hävisin jonkun ajan kuluttua enemmän kuin voin maksaa. Tämä pakotti minut kääntymään erään juutalaisen puoleen, joka lainasi minulle rahoja suurta korkoa vastaan, maksettavaksi sitten, kun tulin täysi-ikäiseksi. Toivo voittoa takaisin rahani kiihdytti peliraivoani ja vihdoin huomasin olevani velkaa juutalaiselle liki tuhat puntaa. Herra Evelyn huomasi, tullessani aina aamuisin konttoriin, väsyneestä ulkomuodostani, että olin valvonut kauan. Asemani oli hyvin tukala. Herra Evelyn tiesi perintöni suuruuden, enkä ymmärtänyt, kuinka voisin selittää hänelle syyn vajaukseen, jos hän ehdottaisi, että sijoittaisin rahani liikkeeseen. Kadottaisin hänen luottamuksensa, eikä hän koskaan uskoisi tyttärensä onnea semmoiselle miehelle, joka oli tehnyt itsensä syypääksi moisiin säännöttömyyksiin. Tuohon aikaan oli rakkauteni muuttunut melkein jumaloimiseksi. Lieneeköhän missään ollut sen onnettomampaa olentoa kuin olin viimeisenä kuutena kuukautena, ennen täysi-ikäiseksi tuloani? Päästäkseni surustani irstailin kaikella tavalla, menin harvoin selvänä maata. Peittäökseni vikani tein toisen suunnitelman toisensa perään, mutta en hoksannut mitään keinoja. Aika vierähti kumminkin ja muutamia päiviä ennen täysi-ikäiseksi tuloani, kutsui herra Evelyn minut luoksensa sanoi antavansa minun isävainajani tähden, jonka kanssa hän oli ollut hyvin hyvä ystävä, sijoittaa pienen pääomani hänen liikkeeseensä; hän toivoi minun pian hyvällä käytökselläni ja ahkeruudellaani pääsevän yhdeksi sen osakkaista. Vastasin soperellen, josta hän kummastui ja käski minun puhua selvemmin. Selitin pitäväni pääomani liian pienenä, voidakseen olla

suureksikaan hyödyksi niin laajassa liikkeessä kuin hänen? ja että halusin menetellä sen kanssa eri tavalla, saadakseni sen pian puolta suuremmaksi; mutta sitten kun olin siinä onnistunut, ottaisin kyllä hänen tarjouksensa kiitollisuudella vastaan.

— Niinkuin tahdotte, vastasi hän kylmästi, mutta varokaakin menettämästä kaikkea, panemalla likoon joka pennin. Saatte tietysti menetellä niinkuin tahdotte.

Sanottuaan tämän jätti hän minut nähtävästi hyvin suutuksissaan ja pettyneenä. Kuitenkin sattui pian seikkoja, joista hän sai selville koko asian. Tovereilleni sanoin kerran piloillani, että aikomukseni oli koettaa onneani Itä-Intiassa. Juutalainen, jolta olin lainannut rahoja, oli saanut tämän tietää, ja luullen, että aioin lähteä maasta maksamatta velkojani, hän tuli heti herra Evelyn'in konttoriin kysymään ensimmäiseltä konttoristilta, oliko asiassa perää, ilmoittaen samalla summan, jonka olin hänelle velkaa. Ensimmäinen konttoristi kertoi kaikki herra Evelyn'ille, ja sinä päivänä, kun täytin kaksikymmentäyksi vuotta, kutsui hän minut luoksensa ja moitti minun käytöstäni. Vastasin hyvin kopeasti ja seurauksena oli — potkut. Kun olin päässyt taasen vähän järkiini, huomasin heti, mitä olin menettänyt. Kiintymykseni Aliceen oli entistä voimakkaampi ja kirosin katkerasti tyhmyyttäni. Mutta turvausin pulloon, kuten tavallisesti, ja upotin siihen pian suruni. Ennen poistumistani talosta koetin saada puhutella Alicea, mutta en onnistunut, ja muutamia päiviä sen jälkeen lähetettiin hänet erään sukulaisensa luokse maalle.

Rupesin sitten viinikauppiaksi, ja jos olisin voinut olla juomatta, olisi kaikki mennyt hyvin, mutta minusta oli tullut auttamaton juoppo, ja niin ollen oli kaikki mennyttä. Liikeasiani joutuivat pian epäkuntoon ja kun yhtiökumppanini pyynnöstä ne tarkastettiin, huomasin pääoman supistuneen tuhannesta viidestäsadasta tuhanneksi punnaksi. Tällä päätin koettaa onneani laivanvarustajana. Ostin osan muutamasta prikistä ja läksin itse mukaan. Jonkun ajan kuluttua oli minulla siksi paljon kokemusta, että voin itse ruveta päälliköksi ja olisin kai onnistunutkin, jos vain olisin voinut heittää pois juomisen. Kun tulin Ceyloniin, sairastuin ja sain jäädä sinne. Priki joutui haaksirikkoon ja koska minä en ollut vakuuttanut osaani, olin nyt hävinnyt mies. Taistelin kauan, mutta kohtuuttomuus oli kiroukseni, turmioni, myllynkivi, joka veti minut syvyyteen. Olinhan sivistynyt ja kyvykäs, mutta kaikki turhaan. Alenin kapteenista perämieheksi, perämiehestä toiseksi perämieheksi, kunnes vihdoin purjehdin tavallisena merimiehenä maston kokkapuolella.

Semmoinen on lyhykäisyydessä tarinani ja huomenna saat tietää, miten isäsi ja minä taas tapasimme, ja kaikki muutkin asiat aina näihin päiviin asti.

— Ei, ei, vastasin. Nyt muistan kaikki, mitä olette kertonut, vaikka en kaikkea ymmärräkään. Teidän täytyy ensin selittää minulle niiden sanojen merkitys, joita en milloinkaan ennen ole kuullut. En ymmärrä, mitä raha on, mitä pelaamisella tarkoitetaan ja monia muitakaan asioita, joista olette puhunut, mutta muistan kyllä ja voin toistaa jokaisen sanan, jonka olette sanonut. Huomenna toistan kaikki ja teidän täytyy selittää minulle asiat, joita en ymmärrä, ja sitten voitte jatkaa.

— Hyvä, vastasi hän, en välitä siitä, kuinka kauan minulta menee kysymyksiesi vastaamiseen, sillä en ole kovinkaan halukas kertomaan kaikkea isästäsi ja itsestäni.

6. Järki selviää.

Lukija voinee tuskin saada käsitystä siitä vaikutuksesta, jonka nämä keskustelut Jackson'in kanssa ensin tekivät minuun. Jos joku vanki yhtäkkiä muutettaisiin pimeästä kopista kukkia ja hedelmiä täynnä olevaan puutarhaan, jonka olemassa olosta hänellä ei ole ollut aavistustakaan, niin ei hän olisi voinut enemmän ihastua ja kummastua. Kaikki oli uutta ja kiihoittavaa ja samalla niin kokonaan yläpuolella tajuntaani. Kieleni ja ajatukseni eivät riittäneet sen tulkittamiseen, vaikka sen osaksi ymmärsinkin. En nähnyt selvään, mutta erotin ikäänkuin sumussa jotakin. Kielen ja käsitteitteni jokapäiväinen kehittyminen rikastutti kumminkin ajatuksiani. Kertomuksien sisällöstä sain paljon selville, ja kun vain vähitellen sain opetusta, niin kiihdytti se vain päivä päivältä yhä enemmän opinhaluani. Varmasti erehdyin kai paljossakin, jota luulin ymmärtäväni, sillä taitoni olivat vielä ainoastaan tietopuoliset. Voin kuvitella jonkun esineen saamieni selityksien perusteella ja olin tyytyväinen, kun luulin sen ymmärtäväni, mutta joskus huomasin, kun asia tuli uudelleen puheeksi, että ehkä olinkin erehtynyt, ja minun täytyi muuttaa mielipidettäni. Siten työskentelin oikeassa tietämättömyyden meressä, mutta kumminkin kiihoittavalla tarmolla.

Jos joku, joka on saanut kasvatuksensa ja nähnyt kaikkea jossakin sivistyneessä maassa, lukee kertomuksen jostakin vieraasta kansasta ja esineistä, jotka siihen asti ovat olleet hänelle tuntemattomia, niin voi hän kuvauksen ja yleisten tietojensa avulla saada jotensakin oikean käsityksen siitä, mitä tahdotaan sanoa. Siinä on hänellä ollut apuna entiset kokemuksensa; hän on nähnyt

ennenkin sellaisia esineitä, joiden yhtäläisyydestä tahi eroavaisuudesta on huomautettu. Minulla ei ollut tuota etua. En ollut nähnyt muuta kuin merta, kallioita ja vesilintuja, ja seuranani oli ainoastaan yksi ihminen. Se oli suurin vaikeuteni, josta en päässyt erilleni, ennenkuin olin saanut vierailta sivistyneissä maissa ja tullut kosketuksiin sivistyneitten ihmisten kanssa. Mutta vaikeus vain lisäsi intoani. Luonnostaan oli minulla kekseliäs mieli, tavattoman hyvä muisti, ja jokainen uusi tieto tuli aina verekseksi ihastuksen lähteeksi. Minulla oli nyt todellakin jotakin, jonka vuoksi voin elää, jota minulla ei ollut ennen ollut, ja luulen todellakin, että jos Jackson näihin aikoihin jostakin syystä olisi tullut minusta erotetuksi, olisin kai pian tullut hulluksi, koska se kaivo, josta ammensin kaikki tietoni, olisi kuivunut.

Kului muutamia päiviä, joina elimme hyvin sovinnossa, ennenkuin pyysin Jackson'ia jatkamaan kertomustaan. Koettiko hän pettää minua, tahi hillitsikö hän itseään; saadakseen sopivassa tilaisuudessa kostaa minulle, vai oliko hänen hyljätty ja avuton tilansa tehnyt hänet lempeämmäksi, en tiedä, mutta hän näytti vähitellen rupeavan pitämään minusta; olin kumminkin aina varuillani. Hänen haavoitettu ranteensa oli nyt parantunut, mutta hänen kätensä oli aivan voimaton, joten minun ei tarvinnut pelätä häntä niinkuin ennen. Pyynnöstäni, että hän jatkaisi, kertoi Jackson seuraavaa:

— Purjehdittuani toisella laivalla toisensa jälkeen ja tavallisesti saatua potkut matkan loputtua kohtuuttomuuteni tähden, otin pestin erääseen Chileen menevään alukseen ja purjehdin lähes vuoden sillä rannikolla. Olimme juuri aikeissa palata kotiin lastinemme, mutta ensin oli meidän käytävä Valdiviassa, johon meillä oli vähän viemistä. Ennen lähtöämme sieltä kuulimme kapteenilta, että saisimme pari matkustajaa: erään herran rouvineen, jotka halusivat palata Englantiin. Kajuutta tyhjennettiin ja kaikki tehtiin valmiiksi heidän tuloaan varten. Illalla lähetettiin vene noutamaan tavaroita. Seurasin venettä, koska otaksuin, että herra antaisi venemiehille juomarahoja. En pettynytäkään, sillä hän antoi meille neljä dollaria, jotka heti tuhlasimme muutamassa ravintolassa, tullen enemmän tai vähemmän juovuksiin. Oli sovittu, että veisimme tavarat ensin laivaan ja palaisimme sitten noutamaan matkustajia, koska purjehtisimme aikaisin seuraavana aamuna. Lähdimme viemään tavaroita, mutta tullessamme laivaan olin niin juovuksissa, ettei kapteeni antanut minun palata maihin, enkä tiennyt mitään ennenkuin minut herätettiin seuraavan aamuna purjeita nostamaan. Olimme olleet matkalla noin kaksi tahi kolme tuntia, ja poistuimme kiivaasti maista, kun uusi matkustaja tuli kannelle. Olin selvittelemässä nuorien päitä peräkannella, ja hänen mennessään sivutseni, katsahdin häneen ja tunsin hänet heti; se oli isäsi. Vuosia oli kulunut ja nuorukaisesta oli tullut mies, mutta hänen kasvoistaan ei voinut erehtyä. Tuossa hän seiso, selvästi vaikutusvaltaisena ja varakkaana miehenä — mutta minä, mitä olinkaan. Juoppo merimies. Ainoa toivomukseni oli, ettei hän tuntisi minua. Hän meni jälleen alas, mutta palasi vaimonsa seurassa. Loin salaisen, uteliaan silmäyksen häneen ja näin heti, että se oli Alice, jota olin kerran niin äärettömästi rakastanut ja jonka olin kadottanut oman tyhmyyteni vuoksi. Olin tulla hulluksi. Heidän seisoessaan kannella ja nauttiessaan raittiista merituulesta tuli kapteeni ylös ja liittyi heihin. Olin niin hämmentynyt huomiostani, etten oikein tiennyt, mitä minun piti tehdä ja otaksun, että menettelin hyvin nurinkurisesti, koska kapteeni sanoi minulle. — Jackson, juopporatti, mitä sinä nyt oikein teetkään? Arvaan, ettet ole vielä oikein selvinnyt.

Kun nimeäni mainittiin kääntyivät isäsi ja äitisi minuun päin, ja kun kohotin päätäni vastatakseni kapteenille, katsoivat he minuun totisina ja puhelivat sitten hiljaa keskenään, tehden sen jälkeen kapteenille muutamia kysymyksiä. En voinut kuulla, mitä he sanoivat, mutta olin varma, että he puhuivat minusta ja epäilivät, jolleivät jo olleet minua tunteneetkin. Olin valmis vajoamaan kannelle, mutta samalla tunsin mielessäni sanomatonta vihaa isääsi kohtaan ja siitä en voinut sitten milloinkaan vapautua niinkauan kuin isäsi eli. — Oli käynytkin niinkuin olin ajatellut, isäsi oli tuntenut minut ja tuli seuraavana aamuna luokseni puhuttelemaan minua.

Jackson, sanoi hän, olen hyvin pahoillani nähdessäni sinun tuossa asemassa. Sinun on täytynyt olla hyvin onnettoman joutuaksesi tuommoisiin olosuhteisiin. Jos tahdot kertoa minulle tarinasi, niin voinen Englantiin tultuamme sinua auttaa, joka todellakin tuottaisi minulle suurta iloa.

En voi sanoa vastanneeni erittäin ystävällisesti.

— Herra Henniker, sanoin, olette ollut onnellinen ja voitte sentähden sääliä niitä, jotka eivät ole semmoisessa asemassa; mutta, herrani, minun asemassani tuntuu, kuin säälinne olisi jonkunlaista voitonriemua ja avun tarjouksenne suuri loukkaus. Olen tyytyväinen nykyiseen asemaani, enkä tahdo sitä missään tapauksessa muuttaa teidän väliin tulonne kautta. Ansaitsen toimeentuloni kunniallisella tavalla, enkä kaipaa apuanne. Ajat voivat vielä muuttua, niinkuin pitkä tiekin, jolla ei ole loppua. — Toivotan teille hyvää huomenta. Näillä sanoilla läksin hänen luotaan, mennen keulaan sydän täynnä vihaa ja katkeruutta. Sen perästä ei hän milloinkaan enää puhutellut minua, eikä välittänyt minusta, mutta koska kapteeni tuli ankarammaksi minua kohtaan, luulin aivan aiheettomasti isääsi siihen syyppääksi.

Olimme juuri alkaneet purjehtia Kap Hornin ympäri, kun puhkesi kaakkoinen myrsky, joka vei

laivamme perikatoon. Useita päiviä taistelimme sitä vastaan, mutta vihdoinkin rupesi laiva, joka oli vanha, keikkunasta niin pahoin vuotamaan, että meidän täytyi purjehtia myötätuuleen monta päivää, myrskyn ja merenkäynnin pysyessä muuttumattomana. Vihdoinkin tulimme lähelle näitä saaria ja meidän täytyi ohjata laivatuuleen, päästöksemme niitten sivu. Laiva rupesi sentähden yhä enemmän ja enemmän vuotamaan, tullen vihdoinkin vesilastiin, jolloin meidän eräänä yönä täytyi kiireesti poistua siitä, voimatta ottaa mukaamme mitään. Kolme miestä jäi laivaankin, koska he sattuivat olemaan kannen alla. Jumalan armosta saimme veneen ohjatuksi kallioiden välistä tuolle rannalle, joka oli ainoa paikka, missä voimme nousta maihin. — Mutta luullakseni keskeytän nyt taas, sillä minulla on sinulle vielä paljon kertomista.

— Tehkää niin, vastasin. — Johtui mieleeni, että menen hakemaan arkun ja siinä olleet tavarat tänne, niin voitte sanoa minulle, mitä ne ovat.

Laskeuduin alas jyrkännettä ja palasin vaatteet ja palttina mukaan. Niitä oli kahdeksat housut, yhdeksän paitaa, lukuunottamatta sitä, jonka olin repinyt, sitoakseni Jackson'in käden, kaksi nuttua, neljä valkoista purjevaatepuseroa, muutamia kenkäparia ja sukkia. Jackson tunnusteli kädellään esinettä toisensa jälkeen, sanoen minulle, mitä ne olivat ja mihin niitä käytetään.

— Ettekö tahdo käyttää mitään niistä? kysyin.

— Jos sallit, niin voinhan sen tehdä, vastasi hän. Anna minulle pusero ja housut.

Annoin hänelle tavarat ja menin hakemaan loppuja, jotka olin jättänyt kalliolle.

Tullessani takaisin syli täynnä tavaroita, näin hänen pukeneen päällensä uudet vaatteet, vanhain ollessa siinä vieressä.

Tuntuu siltä kuin olisin taas kristitty ihminen, sanoi hän.

— Kristitty ihminen, toistin, mikä se semmoinen on?

— Sanon sen sinulle vähitellen. Se on jotakin semmoista, jota en ole ollut pitkiin, pitkiin aikoihin. Mutta mitä olet nyt tuonut tullessasi?

— Tässä, sanoin, mitä tämä on?

— Se on pakka purjekangasta, josta voidaan tehdä nuttuja ja housuja.

— Tämä taas on vahaa.

Sitten selitti hän minulle kaikkien niiden esineiden tarkoituksen, jotka olin tuonut majaan. Siinä oli purjeneuloja, koukkuja, siimoja, muutamia arkkeja kirjoituspaperia ja pari kynää.

— Nämä kaikki olisivat meille suureksi hyödyksi, sanoi hän hetken perästä ja olisivat suuresti edistäneet mukavuuttamme, jos en olisi sokea.

— Siellä on vieläkin tavaraa, sanoin ja lähdin niitä hakemaan.

Ladoin loput tavarat arkkuun ja kannoin sen ylös. Se oli raskas hilata kallioita ylös ja olinkin kovasti hengästynyt tullessani perille ja laskiessani sen tuvan lattialle.

— Siinä on kaikki, sanoin. No, mikä tämä on?

— Se on kiikari, mutta ah, olenhan sokea. Näytän sinulle kumminkin kaikissa tapauksissa, kuinka sitä käytetään.

— Täällä on kaksi kirjaa sanoin.

— Anna ne tänne, sanoi hän, että voin niitä koetella. Tämä on raamattu, siitä olen melkein varma, se on sen muotoinen, ja tämä toinen on luullakseni rukouskirja.

— Mikä on raamattu ja mikä on rukouskirja?

— Raamattu on Jumalan sana, ja rukouskirja opettaa, miten meidän on Jumalaa rukoiltava.

— Mutta, kuka on Jumala? Olen kyllä usein kuullut teidän sanovan: Oi Jumala ja jumal'auta, mutta kuka hän on?

— Sanon sen sinulle illalla, ennen maata menoamme, vastasi Jackson vakavasti.

— Hyvä, muistutan teitä siitä. — Olen löytänyt arkusta pienen laatikon, joka on täynnä kaikenlaisia

pieniä esineitä, nauhoja ja jätteitä.

— Anna minun koetella sitä.

Panin yhden pinkan hänen käteensä.

— Tässä on neuloja ja lankaa, joita käytetään vaatteita ommellessa; niitä kyllä tulemme vast'edes tarvitsemaan.

Vihdoinkin oli koko arkun sisältö tutkittu ja selitetty. Lasipullot minua ihmetyttivät, enkä voinut oikein ymmärtää, miten ne olisivat valmistetut, mutta panin ne ja kasarit, sekä kaiken muunkin hyvin varovaisesti takaisin arkkuun ja vedin sen pois tieltä majan nurkkaan.

Ennenkuin panimme nukkumaan sinä iltana, täytti Jackson lupauksensa ja puhui minulle Jumalasta, josta aineesta sittemmin usein keskustelimme. Jackson tuli siitä aina hyvin alakuloiseksi ja levottomaksi.

7. Opin lukemaan.

Seuraavana päivänä en pyytänytkään häntä jatkamaan kertomustaan isästäni ja äidistäni, koska huomasin hänen tahtovan sitä karttaa ja olin jo siksi paljon muuttunut, että säälin häntä. Ajatukseni työskentelivät toisessa kysymyksessä: kuinka voisin oppia lukemaan noita kirjoja, jotka olin löytänyt arkusta? Ensimmäiseksi työkseni, aamulla noustuamme ylös, kysyin Jackson'ilta siitä.

— Kuinka se olisi mahdollista, vastasi hän? Olenhan sokea ja miten voisin sinua opettaa?

— Eikö löytyisi mitään keinoa? kysyin alakuloisena.

— Annas kun ajattelen, kyllä, löytyy ehkä eräs keino, jota ainakin voimme koettaa. Muistathan, mitä kirjaa kutsuin rukouskirjaksi?

— Kyllä, sitä ohutta pientä.

— Niin, tuo se tänne. No, sanoi hän, antaessani hänelle kirjan; sanopas, onko joka sivun keskellä suora viiva, joka jakaa sivun kahteen osaan, niin että sanat ja lauseet tulevat sen kummallekin puolelle.

— On, aivan varmaan, vastasin. Joka sivun keskellä, niinkuin niitä kutsutte, on suora, musta viiva ylhäältä alas. Sanat ja kirjaimet luullakseni ovat sen kummallakin puolella.

— Ja kirjaimista ovat toiset suurempia, kuin toiset, etenkin sillä puolella, joka on lähempänä reunaa.

— En tiedä mikä reuna on.

— Tämä, sanoi hän, näyttäen sivun laitaa.

— Niin on.

— No hyvä, koetan aukaista kirjan "Isä meidän" kohdalta, ainakin niin läheltä sitä, kuin suinkin ja saat sanoa minulle, voitko löytää jotakin paikkaa kirjoituksessa, joka alkaisi suurella, kuinka sanoisinkaan — hattupäisellä pölkyn näköisellä kirjaimella.

— Tällä lehdellä on yksi, joka on sen näköinen.

— Hyvä, anna minulle hieno puikko, mutta teroita se ensin.

Tein niin ja Jackson raivasi lattialle pienen tilan.

— Nyt, sanoi hän, täytyy minun ensin saada selville, onko paikka oikea, sillä löytyy muitakin rukouksia, jotka alkavat 'iillä', niinkuin tuota kirjainta kutsutaan. Jos se on oikea, niin osaan rukouksen ulkoa ja voin sen avulla opettaa sinulle kaikki kirjaimet kirjaimistosta.

— Mikä on kirjaimisto?

— Kirjaimistoksi kutsutaan kaikkia kirjaimia yhteensä ja ovat ne keksityt voidaksemme lukea ja kirjoittaa. Niitä on kaikkiaan kaksikymmentäyksi. Katso nyt tänne, Frank, onko 'iitä' seuraava kirjain tämän näköinen? Hän piirsi tikullaan maahan kirjaimen s.

— On, vastasin.

— Ja sitä seuraava on tämän näköinen, jatkoi hän, piirtäen kirjaimen ä, ensin kuitenkin poistaen edellisen kirjaimen ja tasoitellen maan.

— Niin, sanoin.

— Isä, sanoi hän, on sana ja sitten on vähän väliä, ennenkuin tulee kirjain m.

— Niin, vastasin ja katsoin kirjainta, jonka hän oli piirustanut ja vertasin sitä kirjassa olevaan.

— Silloin luulen olevamme oikeilla jäljillä, mutta varmuuden vuoksi jatkakaamme vielä vähän.

Jackson täydensi sitten sanan, "meidän" ja seuraavat "joka olet", jonka jälkeen hän oli tyytyväinen.

— Kas niin, sanoi hän, tästä rukouksesta voin opettaa sinulle melkein kaikki kirjaimet ja jos olet tarkkaavainen, opit kyllä pian lukemaan.

Koko aamun kulutimme sitten opiskellessa eri kirjaimia ja pian tunsin ne kaikki. Sinä päivänä menimme läpi "Herran rukouksen" ja kun opin sanat samalla kuin kirjaimetkin, voin ennen iltaa kertoa sen. Luin sen läpi hänen kuultensa, kaksi tahi kolmekymmentä eri kertaa, tavaten joka sanan kirjain kirjaimelta, siksi kunnes se tuli oikein. Se oli ensimmäinen oppituntini.

— Onko totta, mitä olette sanonut, että ihmisiä kuoleman jälkeen joko palkitaan tahi rangaistaan, aina sen mukaan, miten hyvää tahi huonoa elämää he ovat viettäneet?

— On, vastasi Jackson.

— Rangaistaanko sitten teitä, kun kuolette, tahi ei?

— Ah kyllä, pelkään sitä, lapseni, vastasi Jackson, nojaten päänsä käsiinsä ja peittäen kasvonsa.

Olin aikeessa jatkaa keskustelua, mutta Jackson pyysi minua jättämään hänet yksikseen muutamaksi tunniksi. Menin ulos, istuuduin kalliolle ja katselin tähtiä.

— "Ja kaikki nuo ovat Jumalan luomia ja Jumala loi kaikki", ajattelin, "ja Jumala elää tuolla tähtien yläpuolella". Tuumailin kauan aikaa ja olin hyvin hämmentynyt. En ollut milloinkaan ennen eilistä iltaa kuullut mitään Jumalasta, ja Jackson'in antamat vähät tiedot olivat tehneet minut yhä enemmän innokkaaksi ja uteliaaksi, mutta hän ei näyttänyt mielellään rupeavan keskustelemaan tästä aineesta. Vähän myöhemmin koetin muistella, osaisinko vielä Herranrukouksen, ja kun huomasin sen osaavani, polvistuin kalliolle, katselin muuatta kirkasta tähteä ja luin Herranrukouksen jonka tehtyäni nousin ylös ja menin nukkumaan.

Ensimmäisen kerran siis elämässäni olin rukoillut. Jackson oli viime aikoina opettanut minulle niin paljon, että vaivoin voin saada kaikki pysymään koossa, ja ajatukseni pyörivät toisesta esineestä toiseen, niin että aivoissani vallitsi jonkun aikaa täydellinen sekamelska. Ajatuskykyni kehittyi kuitenkin vähitellen itsestään ja käsitteeni tulivat selvemmiksi, mutta kauan sain työskennellä umpimähkään, niinkuin asemani luonnollisesti edellyttikin.

Nykyään oli suurimpana halunani oppia lukemaan. En ajatellut enää Jackson'in kertomusta enkä vanhempaini kohtaloita, vaan olin yhtä myöntäväinen kuin hänkin siirtämään jatkon tuonnemmaksi. Kolme tahi neljä tuntia aamu- ja saman verran iltapäivällä käytettiin opiskeluun, intoni ollenkaan laimenematta. Noin kuuden viikon kuluttua voin lukea raamatua ja rukouskirjaa melkein mistä paikasta tahansa. Jackson'in ei tarvinnut minua enää opettaa. Hänestä sain sen sijaan tarkkaavaisen kuulijan lukiessani joka aamu ja ilta paikkoja evankeliumista ja jonkun rukouksen.

Lintujen paluuaika lähestyi nyt ja elintarvevarastomme oli vähäinen. Minun täytyi jättää kirjani ja tehdä ankarasti työtä toimeentuloksemme. Niin pian kuin linnunpoikaset olivat kasvaneet tarpeeksi suuriksi, aloin työni. Ja nyt vasta oikein näin, miten arvokkaita arkusta löytämäni veitset olivatkaan. Solmiamalla kiinni muutaman puseron kauluksen ja hihat, sain pussin, jolla minun oli hyvin mukava kantaa lintuja, ja veitsellä nyljin ja paloittelin linnut neljäsosaa lyhemmässä ajassa kuin ennen. Siimojeni avulla sain kuivatuksikin niitä paljon enemmän yhdellä kertaa kuin ennen, niin että yksinäni, apulaisetta, sain kootuksi ja kuivatuksi paljon enemmän lintuja kuin Jackson'in kanssa yhdessä. Työssä meni kumminkin noin kolme viikkoa aamusta iltaan. Suurin osa varastostani pinottiin majan perälle.

Lukutaitoani en kumminkaan saattanut unohtaa, sillä Jackson ei päästänyt minua aamulla eikä antanut minun panna nukkumaankaan illalla, ennenkuin olin lukenut hänelle palasen raamatusta; hän näytti todellakin tulevan hyvin pahoilleen, jos jätin sen tekemättä.

Kun työni vihdoinkin oli lopussa, tunsin vastustamatonta halua kuulla lopun Jackson'in kertomuksesta, mikä koski isääni ja äitiäni, ja sanoin sen hänelle. Hän ei näyttänyt pitävän pyynnöstäni,

eikä olisi ruvennut jatkamaan, mutta kun kovasti häntä siihen pakotin, enkä antanut perään, niin täytyi hänen, vaikka vastahakoisestikin, ruveta kertomaan.

8. Jackson jatkaa kertomustaan.

Toivoisin sinun ymmärtävän, sanoi hän, minkävuoksi en ole tahtonut jatkaa kertomustani. Syy on siinä, että minun nyt täytyy tunnustaa sinulle se viha, joka on isäsi ja minun välillä. Mutta jos muistanet, olimme molemmat nuoruudessamme koettaneet voittaa saman henkilön suosiota, nim. äitisi, ja että hän oli ottanut sen paikan, joka muissa olosuhteissa olisi kuulunut minulle, ja että hän oli menestynyt elämässään, kun minä sitävastoin olin joutunut onnettomuuteen; näin ollen ei sinusta vihani voine tuntua kummalliseltakaan.

— En ymmärrä ollenkaan tunteitanne, vastasin, ja kuinka hän voi loukata teitä menemällä naimisiin äitini kanssa, on käsittämätöntä mielestäni.

— Mutta minähän rakastin häntä!

— Otaksukaamme, että sen teitte, mutta kun en tiedä, mitä rakkaus on, en sentähden voi sitä ymmärtääkään; jatkakaa siis vain kertomustanne.

— No hyvä; kun viimeksi lopetin, kerroin sinulle että koetimme päästä maihin tällä saarella ohjaamalla veneemme kylpylahteen, mutta siinä särkyikin veneemme kappaleiksi. Meitä pelastui kaikkiaan kahdeksan henkilöä, nimittäin kapteeni, isäsi, kirvesmies, perämies, kolme laivamiestä ja äitisi. Meillä ei ollut veneessä mitään muuta kuin kolme kirvestä, kaksi ruoka-astiaa, ja nuo kaksi kasaria, jotka vieläkin ovat tallella, mutta ei ollut ruokaa eikä vettä. Tarkastimme sentähden ensi töiksemme saaren, saadaksemme vettä, ja pian löysimmekin puron, joka vieläkin lirisee majamme vieressä. Onneksemme tulimme saarelle siihen aikaan, jolloin linnut olivat juuri tulleet ja munineet; jos ei niin olisi ollut, olisimme kuolleet nälkään, koska meillä ei ollut minkäänlaisia kalastusneuvojakaan.

Kokosimme joukon munia ja saimme hyvän aterian, vaikkakin söimme munat raakana. Meidän muitten käyskennellessä tahi paremmin sanoen kiipeillessä saarella tutkimassa, minkälaiset elämän mahdollisuudet meillä siellä voisivat olla, jäivät kapteeni ja isäsi äitisi luo, joka istui suojaisessa paikassa kylpylahden luona. Palattuamme illalla, kutsui kapteeni meidät kokoon ja sanoi, että voidaksemme onnistua täytyisi meidän toimia yksimielisinä ja yhdessä. Sentähden olisi välttämätöntä, että joku ottaisi päällikkyuden ja johtaisi toisia, sillä ilman sitä ei mikään menestyisi; hän kysyi, pidimmeko hänen ehdotustaan oikeana? Myönsimme sen kaikki, vaikka minä puolestani en ollut halukas siihen suostumaan, mutta kun kaikki muutkin suostuivat, en viitsinyt vastustella. Kapteeni käski sitten meitä, koska kerran olimme yksimielisiä, valitsemaan itsellemme johtajan. "Jos olisimme olleet laivalla", sanoi hän, "olisin tietysti ruvennut siksi itse, mutta koska olemmekin maalla, pidän herra Henniker'iä siihen toimeen paljon sopivampana henkilönä"; hän ehdotti, että johto annettaisiin hänelle ja hän tulisi itsekin mielellään alistumaan herra Henniker'in käskettäväksi. Kirvesmies ja perämies suostuivat heti tähän ehdotukseen ja lopulta myös nuo kaksi laivamiestäkin. Tein yksinäni vastarintaa ja sanoin, etten antaisi minkään "maakravun" kommentaa itseäni. Jos kerran minun täytyy elää muiden komennossa, niin täytyisi käskijänä ainakin olla jonkun aito merimiehen. Olin varma siitä, että nuo toisetkin laivamiehet olivat samaa mieltä kanssani, vaikka olivat antaneetkin suostumuksensa, ja toivoin heidän sitten yhtyvän minun mielipiteeseeni, johon heillä näytti olevan haluakin. Isäsi vastasi puheeseeni hyvin tyynesti, vaatimattomasti ja varovasti. Hän sanoi, ettei hän ollenkaan halunnut ruveta johtajaksi ja että hän mielellään totteli kapteenia, jos se vain enemmän tyydyttäisi kaikkia. Mutta kapteeni ja nuo toiset pysyivät lujina päätöksessään ja sanoivat, ettei semmoisen "juopporatin" kuin minun tarvitse tulla heitä vastustelemaan ja että saan mennä mihin saaren osaan haluan, jos en kerran tahdo jäädä heidän luokseen. Kokous loppui siten, että suutuin ja selitin, etten tahtonut palvella isääsi. Sieppasin yhden kirveistä mennäkseni tieheni, mutta kapteeni otti sen pois, sanoen sen olevan hänen omaisuuttaan ja lisäten, että saan mennä, mihin haluan.

Poistuin heidän luotaan mennäkseni lintujen pesimispaikalle kokoamaan munia. — Yön tullessa panin maata guanokentälle, eikä minulle tullut ollenkaan kylmä, sillä myrsky oli nyt lakannut ja ilma oli hyvin lämmin.

Herätessäni seuraavana aamuna näin, että aurinko oli jo korkealla taivaalla. Katselin tovereitani, joista olin eronnut, ja huomasin heidän työskentelevän ahkerasti. Meri oli aivan tyyni ja paljon tavaraa oli ajautunut maihin uponneesta laivasta. Muutamat miehistä kokosivat salkoja ja lautoja kallioiden juurelta, haalaten niitä kekseillä kylpylahteen, jossa ne vedettiin maalle. Isäsi, äitisi ja kirvesmies olivat juuri tällä paikalla, jossa nyt olemme. He olivat valinneet sen, rakentaakseen siihen jonkunlaisen majan ja näyttivät olevan hyvin kiireissään. Kapteeni ja laivamiehet kuljettivat ylös kokoomiaan salkoja ja

lautoja; kaikki olivat toimessa ja tekivät työtä yhtynein voimin. Tunnustan, että nähdessäni heidän noin työskentelevän, kävi se minulle kateeksi ja aioin jo mennä mukaan, jollei ajatus, että minun olisi pitänyt totella isääsi, olisi minua pidättänyt. Söin vielä muutamia munia raakana, istuen auringon paisteessa ja katsoen, kun toiset työskentelivät.

Pian huomasin kirvesmiehen aloittavan hankkeensa. Ennen kello yhdeksää oli tämän majan kehys isäsi avulla pystytetty, jonka jälkeen he kaikki menivät uimarantaan, jossa veneemme oli pohja rikkinäisenä. He hajoittivat sen, pannen talteen kaikki rautanaulat ja kantaen veneen kappaleet paikalle, mihin majan kehys oli pystytetty. Tarvinnan tuskin mainita, mitä he sitten tekivät, sillä onhan sinulla maja edessäsi. Katto, kuten näet, on suurimmaksi osaksi rakennettu venelaudoista, kun sitä vastoin seinät ovat vahvemmissa laudoista; täytyy sanoa, että he tekivät työnsä hyvin. Ennen aamua oli yksi majan seinistä valmis ja näin heidän sitten sytyttävän tulen lastuista, joita he hakkasivat kirveillään, ja paistavan munia ja lintuja, joita he olivat koonneet ensimmäisenä päivänä.

Yhden asian olin kokonaan unohtanut tehdessäni kapinan ja jättäessäni toverini, nimittäin juomaveden, ja se paikka, jonka he olivat ottaneet haltuunsa, näytti olevan ainoa semmoinen, josta sitä oli saatavissa. Olin kuolla janoon jo ennen iltaa ja lähdin sentähden rotkoon kiipeilemään tarkastaakseni, olisiko siellä mahdollisesti vettä. Illansuussa löysinkin lähteen, jonka tiedät, sillä olethan siitä niin usein juonut puunhakumatkoillasi. Tästä sain uutta rohkeutta, sillä pelkäsin, että veden puute pakottaisi minut alistumaan. Kiusalla taittelin veitselläni rotkosta niin paljon oksia matkaani kuin vain voin kantaa, ja seuraavana aamuna tein niistä risumajan itselleni, näyttääkseni, että minullakin oli katto pääni päällä, yhtä hyvin kuin heilläkin. Rakensin sen jonkun matkan päähän guanokentän yläpuolelle, ettei minun tarvitsisi olla missään tekemisissä heidän kanssaan, kun he tulivat hakemaan munia ja lintuja jokapäiväiseksi tarpeekseen.

Ennen seuraavaa yötä oli maja aivan valmis.

Ilma lämpeni yhä enemmän päivä päivältä ja koska minulla ei ollut minkäänlaista astiaa, jossa olisin säilyttänyt vettä, täytyi minun joka kerta juomaa halutessani kiivetä rotkoon, joka oli hyvin vaikeata. Sentähden päätinkin tehdä itselleni uuden majan rotkoon lähteen reunalle, päästäkseni noista monista päivittäisistä juomamatkoistani. Tiesin, että voin hatussani ja nenäliinassani tuoda sinne munia pariaksi kolmeksi päiväksi ja päätin heti panna aikeeni täytäntöön. Seuraavana päivänä kiipesin siis rotkoon, ruvetakseni siellä asumaan ja otin munia mukaani niin paljon kuin voin kantaa. Parin päivän kuluttua sain majani valmiiksi ja sisustin sen jotenkin mukavaksi. Kolmantena päivänä palasin hakemaan uutta munavarastoa, mukaani kori, jonka olin kutonut hienoista oksista ja jolla tiesin voivani tuoda muonaa koko viikoksi kerrallaan. Olin nyt täydellisesti tyytyväinen olooni ja päätin elää erakkona saarella oloaikani, niin kauan kuin se tulisi ehkä kestäväni, sillä kärsin mieluummin vaikka mitä, ennenkuin kuuntelin niin suuresti vihaamani henkilön käskyjä kuin isäsi oli.

Mutta pian selveni, miten viisaasti he olivatkaan tehneet, valitessaan isäsi johtajakseen. He otaksuivat lintujen alituisesti asustavan saarella ja luulivat niin ollen aina olevansa tilaisuudessa saamaan elatuksensa. Isäsi, joka oli kauan asunut Chilessä, tiesi kumminkin niitten muutamien viikkojen kuluttua hylkäävän pesimispaikkansa. Hän sanoi heille tämän ja todisti, miten onnellisia he olivatkaan joutuessaan haaksirikkoon juuri tähän aikaan ja miten välttämätöntä oli, että he koettavat nyt koota elintarpeita koko vuodeksi. He eivät voineet käsittää, miten lintuja voi säilyttää suolaamatta, mutta hän tiesi, miten se oli mahdollista, ja näytti heille, kuinka lintuja kuivataan auringon paisteessa. Minun oleskellessani rotkossa tekivät he siis ahkerasti työtä, kooten ja kuivaten suuret määrät lintuja, niin että heillä ennen lintujen poismuuttoa oli jo tarpeelliset varastot. Hän se oli, joka keksi senkin, että lintujen jalkajänteistä voi tehdä kalastussiimoja ja opetti äitisi niitä soimaamaan. Ensi alussa pyytivät he kaloja muutamilla nauloista tehdyillä koukuilla, mutta isäsi opetti heidät sitten pyytämään niitä koukutta niinkuin intiaanit mantereella tekivät, joilta hän oli taidon oppinut.

Isäsi ansiota oli, että he olivat niin hyvin varustettuja silloin kuin linnut lähtivät poikineen; minä sitä vastoin olin jäänyt oman onneni nojaan. Ennen lintujen lähtöäkin olin joutunut jo hyvin vaikeaan asemaan; sillä munissa oli jo viime aikoina aivan täysinkehittyneitä poikasia, niin etten voinut niitä syödä ja kun minulla ei ollut tulta, enkä osannut niitä kuivata, ei minulle jäänyt muu neuvoksi, kuin syödä ne raakana, joka oli kaikkea muuta kuin miellyttävää. Minua lohdutti kumminkin se ajatus, ettei vanhemmillasi eikä noilla muillakaan ollut sen paremmasti ja toivoin aikaa, jolloin linnut taasen alkaisivat munia, voidakseni niiden vielä ollessa tuoreena, koota niitä paljon suuremman varaston. Mutta kaikki suunnitelmani menivät myttyyn, kun linnut, sekä vanhat, että nuoret, paria päivää myöhemmin lähtivät pois, jättäen minut vaille kaikkia toimeentulomahdollisuuksia.

Se oli kauhea huomio, enkä ymmärtänyt, mitä olisin tehnyt. Kävelin sinne tänne guanokentällä ja kolmantena päivänä tulin jo iloiseksi löytäessäni muutaman kuolleen linnun, jolla voin tyydyttää nälkäni. Samalla halusin tietää, miten entiset toverini menettelivät, sillä otaksuin, että he olivat yhtä huonossa asemassa kuin minäkin. Kallioiden suojasta vakoilin heitä, mutta en voinut huomata heissä

mitään epätoivon merkkejä. Siinä istui äitisi niin tyynenä majan seinustalla, keskustellen isäsi ja kapteenin kanssa. Kaksi muuta näkyi istuvan kallioilla onkimassa ja kummastelin, mistä he olivat saaneet siimoja, samalla kuin otaksuin heidän sillä tavalla saavan elatuksensa. Mutta se ei auttanut minua, sillä olin nälkään kuolemassa ja nälkä masentaa ihmisen ylpeyden. Viidentenä päivänä menin kallioille missä muudan laivamiehistä oli onkimassa. Tervehdin häntä ja sanoin, että olin nälkään kuolemaisillani ja pyysin häneltä jotain syötävää.

— En voi auttaa sinua, vastasi hän, minulla ei ole oikeutta antaa pois mitään. Sinun täytyy puhutella herra Henniker'iä, joka nyt on päällikkönä. Kuinka olitkaan tyhmä tehdessäsi kapinan, katso nyt, mitä se on sinua hyödyttänyt.

— Äh, vastasin, jos ette saisi kaloja, ette olisi paremmassa asemassa kuin minäkään.

— Kyllä varmasti ja siitä on meidän kiittäminen häntä; ilman häntä olisimme nyt huutavassa hukassa, sen tunnustan. Meillä on ruokavaroja vaikka kuinka paljon, ja kalastamme ainoastaan saadaksemme vaihtelua.

Tämä kummastutti minua suuresti, mutta ei ollut enää autettavissa. Koska en voinut nähdä nälkää, niin menin kentälle, jossa isäsi oli kapteenin seurassa, ja sanoin röyhkeästi, että olin tullut takaisin ja halusin liittyä tovereihini. Kapteeni katsahti minuun ja käski minun kysyä sitä isältäsi, joka vastasi, että hän neuvottelisi siitä muitten kanssa, heidän tultuaan päivälliselle, koska hän ei voinut tehdä mitään heidän suostumuksettaan, jonka jälkeen he poistuivat. Olin kauheasti nälissäni, joka lisääntyi vaan katsoessani, miten äitisi paistoi kahta suurta kalaa nuotiossa. Sitä en nyt kumminkaan voinut auttaa ja istahdin vähän syrjemmäksi kiihkeästi odottamaan muitten paluuta, jolloin kohtaloni ratkaistaisiin. Olin nyt niin masentunut, että päätin suostua vaikka mihin, kunhan vain pääsisin takaisin. Parin tunnin kuluttua olivat he kaikki kokoontuneet päivälliselle ja kadehdin heiltä joka suupalaa, jonka he nauttivat. Sen jälkeen vähän aikaa neuvoteltuaan käski isäsi minun tulla lähemmäksi ja sanoi:

— Jackson, hylkäsitte meidät silloin, kun olisitte voineet olla meille suureksi avuksi kovassa työssämme; nyt kun olemme saaneet kaikki kuntoon ja jotenkin mukavasti, tahdotte palata takaisin jakamaan kanssamme työmme hedelmät ja saavutukset. Te ette ole hankkinut itsellenne mitään, niinkuin me, josta seuraa, että me tulemme nyt jotenkin hyvin toimeen, kun te sitä vastoin näette nälkää. Olen nyt puhutellut tovereitani ja he ovat kaikki sitä mieltä, että teidän, koska ette ole auttaneet meitä, täytyy, jos mielitte liittyä seuraamme, ja tulla muiden asemaan, työskennellä paljon enemmän kuin heidän. On sentähden ehdotettu, että saatte liittyä, meihin ehdolla, että siihen asti, kunnes linnut taasen tulevat takaisin saarelle, hankitte meille rotkosta tarvitsemamme puumäärän. Jos suostutte tähän, niin saatte tulla, kuitenkin sillä nimenomaisella ehdolla, että noudatatte niitä lakeja ja sääntöjä, jotka olemme laatineet ohjeeksemme. Semmoiset ovat ehtomme ja nyt saatte päättää, miten hyväksi näette. Tarvitsee tuskin mainita, että suostuin niihin ilolla, jota vielä lisäsivät ne päivällisen jäännökset, jotka sain syödäkseni. Ahmin niin että olin tukehtua, kunnes olin saanut tarpeekseni.

Syötyäni rupesin punnitsemaan ehtoja, joihin olin suostunut, ja vereni kiehui ajattellessani tulevani jollakin tavalla toisten orjaksi, koska minun täytyisi työskennellä niin ankarasti joka päivä. Unhotin, että se oli oikeus ja kohtuus ja että sillä tavalla ansaitsisin osani vuosivarastosta, jonka kokoamisessa en ollut ollut apuna. Rupesin vihaamaan isääsi yhä enemmän ja lupasin mielessäni kostaa, jos vain joskus saisin siihen tilaisuutta, mutta nyt ei asiaa voinut auttaa. Joka päivä kiipesin tuonne ylös, mukanani nuoran palanen ja kirves. Hakkasin suuren kantamuksen puita ja toin ne majalle. Se oli kovaa työtä, jossa meni aina koko päivärupeama ja sain olla hyvin hanakkana, ehtiäkseni päivälliseksi takaisin. Kapteeni tarkasti aina kantamukseni, vakuuttautuakseen, että puut riittäisivät päivän tarpeeksi.

9. Veres kokemus ja uusi aarre.

Kului vuosi ja koko ajan työskentelin tällä tavalla. Vihdoinkin tulivat linnut takaisin ja sittenkuin olimme koonneet vuosivarastomme, vapauduin erikoistehtävästäni ja sain jakaa työt muitten kanssa.

Alituisena miettimisen aiheenamme oli se, kuinka kauan todennäköisesti tulisimme saarella viipymään. Joka päivä tähystelimme huolissamme jotakin laivaa, mutta emme koskaan sellaista nähneet. Vihdoin aloimme jokainen menettää kaiken toivomme ja kun niin kävi, muuttuivat useimmat meistä synkiksi ja surullisiksi. Luulen, että toisetkin nyt olisivat tehneet kapinan, niinkuin minä, jos heillä olisi ollut siihen jotakin syytä. Vanhempasi koettivat rohkaista meitä niin paljon kuin osasivat. He keksivät jos jonkinlaisia huvituksia ja illoilla he kertoivat monta jännittävää tarinaa poistaaksensa ikäväämme. Kaikki kunnioittivat äitiäsi, ja sen hän hyvin ansaitsikin. Lähestyin häntä harvoin, koska hän näytti tuntevan minua kohtaan suurta vastenmielisyyttä, luultavasti käytökseni johdosta isääsi kohtaan, sillä nyt, kun olin taasen samassa asemassa kuin muutkin olin hänelle niin röyhkeä kuin vain

uskalsin, tekemättä itseäni kumminkaan syypääksi rangaistukseen tottelemattomuudesta. Vastustin joka ehdotusta, jonka hän teki, niin paljon kuin voin, mutta isäsi pysyi aina tyynenä, eikä suuttunut niinkuin minä.

Ensimmäinen vähän merkitsevämpi tapaus oli kahden miehen kadottaminen, nimittäin kirvesmiehen ja toisen laivamiehen, jotka olivat isäsi luvalla, otettuaan mukaansa viikon evään, lähteneet kiertämään saarta, tutkiakseen sen tarkoin. Ollessaan paluumatkalla ja saavuttuaan eräälle korkealle vuoren harjanteelle, oli heitä nähtävästi kovasti janottanut, ja kun he eivät olleet voineet löytää vettä, olivat he koettaneet virkistää itseään joillakin marjoilla, joita siellä kasvoi. Nuo marjat sattuiivatkin olemaan myrkyllisiä, sillä jo palatessaan olivat miehet hyvin kipeitä ja muutamain päivien perästä kuolivat he molemmat.

Tämä tapaus pelästytti meitä kovasti ja toi vähän vaihtelua yksitoikkoiseen elämäämme, vaikkakaan ei juuri mitään hauskaa sellaista. Minä kumminkin melkein iloitsin tapauksesta, enemmän kuin surin, sillä huomasin nyt näet olevani suuremman arvoinen kuin ennen. Hautasimme ruumiit guanoon tuon ensimmäisen korkean kallion juurelle, jonne sitten kaikki muutkin ovat haudatut. Kului sitten kolme kuukautta, kun toinen laivamiehistä katosi. Löysimme etsiessämme häntä hänen housunsa kallion juurelta. Hän oli nähtävästi mennyt uimaan, sillä sinä päivänä, jolloin hän katosi, oli meri rasvatyyni. Oliko hän nähnyt jotakin kelluvan merellä ja tahtonut hakea sen maihin, tai oliko hän vain huvikseen uinut etemmäksi, hyvä uimari kun oli, emme voineet koskaan saada selville, niinkuin emme sitäkään, oliko hän saanut suonenvedon ja uponnut, vai olivatko hait hänet tappaneet. Hän katosi jäljettömiin ja hänen todellinen kohtalonsa on yhä vieläkin salaisuus. Lukumäärämme oli siten vähentynyt neljään mieheen, isääsi, kapteeniin, perämieheen ja minuun.

Mutta olet kai väsynyt, lopetan nyt ja kerron sinulle lopun toisella kertaa. —

Vaikka en ollutkaan väsynyt, en viitsinyt ruveta vastustelemaan, koska Jackson näytti uupuneelta, ja niin panimme molemmat nukkumaan.

Lukiessani raamattua Jackson'ille olivat eri luvut minua monesti kummastuttaneet, enkä voinut koskaan ymmärtää, mitä niillä tarkoitettiin. Minkälaista määrää jotakin tarkoitettiin esim. luvuilla kuusikymmentä — seitsemänkymmentä y.m., en voinut käsittää ja kysyin sitä Jackson'ilta.

— Oh, hän vastasi, ne merkitsevät aika paljon ja olen sen sinulle vähitellen selittävä, mutta meillä ei ole millä laskea, ja koska olen sokea, täytyy minulla olla kädessäni jotakin, jolla voin sinua opettaa.

Muistin silloin että uimarannassa oli kallioilla pieniä herneenkokoisia simpukoita, jotka luultavasti sopisivat tarkoitukseen. Kokosin niitä aikamoisen läjän ja pyysin Jackson'ia käyttämään niitä opetusvälineenä. Hän teki niin ja laski tuhanteen, jolloin hän sanoi sen olevan tarpeeksi. Useina päivinä opettelin minä sitten laskemaan sataan, kunnes olin täysin varma, jolloin Jackson rupesi opettamaan minulle vähän yhteen- ja vähennyslaskua, antamalla minun lisätä tai poistaa simpukoita ja laskea summan tahi jäännöksen. Vihdoinkin voin muistaa, mitä olin oppinut näillä käsitempuilla, jos saan käyttää sitä sanaa, mutta etemmäksi en päässyt, vaikka yhteenlaskusta opinkin jossakin määrin käsittämään kertolaskua ja vähennyslaskusta hyvästi ymmärtämään jakolaskua.

Sain tästä uutta huvitusta pari kolmeksi viikoksi, ja kun vihdoin luulin oppineeni kaiken, mitä hän sokeana voi minulle opettaa, heitin simpukat menemään ja halusin tehdä jotakin muuta.

Silloin juolahti mieleeni, etten vielä milloinkaan ollut nähnyt majan laudakolla olevaa kirjaa ja kun en tiennyt mitään syytä siihen, miksi en saisi sitä katsella, puhuin Jackson'ille asiasta ja kysyin, enkö saisi sitä lukea.

— Tietysti, vastasi hän, mutta et ole sitä ennen pyytänytäkään ja ja minä olin sen kokonaan unhottanut.

— Mutta kun ennen pyysin sitä, ette tahtonut mitenkään antaa. Mikä syy teillä silloin oli kieltoon?

— Minulla ei ollut mitään muuta syytä kuin vihani ja luulo, että kirjan katseleminen toisi sinulle huvia. Se kuului tuolle hukkuneelle poikarakukalle ja hän oli jättänyt sen veneeseen, kun olimme Valdiviassa ja unhottanut sen sinne. Sysimme sen sitten sattumalta, kun nousimme maihin tälle saarelle. Ota se esille, luullakseni on se sinua suuresti huvittava.

Otin kirjan ja aukaisin sen. Sen nimi oli muistaakseni: "Mavorin luonnonkirja". Kaikissa tapauksissa oli se kuvilla ja selityksillä varustettu oppikirja petoeläimistä ja linnuista. Lukijan on mahdotonta käsittää kummastustani ja ihastustani. En ollut milloinkaan ennen elämässäni nähnyt minkäänlaista maalausta tahi piirustusta, enkä tiennyt, että semmoisia oli olemassakaan. Olin oikein raivoissani ihastuksesta, kun kääntelin lehtiä, ja tuskin maltoin katsella yhtä kuvaa hetkeäkään, ennenkuin siirryin toiseen. Kaksi tahi kolme tuntia katselin kirjaa sillä tavalla, ennenkuin aloin tyyntyä ja voin ruveta lukemaan. Mikä huvinlähde tästä tulisikaan ja miten moneen kysymykseen toverini saisikaan vastata.

Hänen täytyi kertoa minulle kaikki, mitä hän tiesi niistä maista, joista eläimet olivat kotoisin, ja kuvat selityksineen antoivat näin paljon puheenainetta. Maalautet maisemat kehittivät uusia ajatuksia. Kysyin Jackson'ilta palmusta, ja siitä tultiin uusiin kysymyksiin. leijonasta yksinään riitti meille puhumista koko iltapäiväksi ja alkoi olla jo pimeä, ennenkuin menin nukkumaan uusine aarteineni. Olin lukenut leijonasta raamatusta ja muistelin nyt kaikkia niitä paikkoja, ja ennenkuin nukuin ajattelin karhua, joka oli repinyt profeetta Elisaa pilkkaavat lapset ja päätin, että huomenna kaikista ensimmäiseksi lukisin karhusta.

Luulen, että tämä kirja antoi minulle tekemistä pariksi kuukaudeksi, jona aikana raamattu ja rukouskirja tulivat melkein kokonaan syrjäytetyiksi; luin sentään Jackson'ille palasen kummastakin joka ilta ja aamu. Joskus ajattelin, että kirja valehtelee, mutta kun luin linnuista, niin tunsin ne, jotka kävivät saarellamme, ja huomasin niitten elämäntavat niin oikein kerrotuiksi, että epäilykseni katosivat. Kuvista kiinnostivat mieltäni kaikista enimmäen ne, joissa oli aiheina kesyjä lintuja ja riikinkukkoja, sillä eräässä niistä oli muudan talo ja ihmisiä, esittäen maalaiselämää Englannissa, omassa isänmaassani; muutamassa näkyi komea herraskartano, jonka portaitten edessä seisoj upea nelivaljakko. Mahdotonta on lukijan saada käsitystä siitä ajatusten paljoudesta, jonka piirtäjän heikot ponnistukset kohottaa maalauksensa vaikutusta, aivoissani synnyttivät. Piirtäminen ihmetytti minua myöskin suuresti ja Jackson sai monesti minulle sitä selittää. Tästä kirjasta tuli aarteeni ja luettuani sen läpi kerta toisensa perästä, niin että osasin sen melkein ulkoa, palasin vasta raamattuuni. Koko aikana en ollut pyytänyt Jackson'ia jatkamaan kertomustaan, mutta nyt, kun uteliaisuuteni oli tyydytetty, uudistin pyyntöni. Kuten ennenkin, näytti hän nytkin vastahakoiselta, mutta kun en antanut perään, täytyi hänen suostua ja hän rupesi jatkamaan:

— Niin, meitä oli siis enää jäljellä vain neljä miestä ja äitisi. Perämies oli hyvin sairaaloinen. Hän ikävöi kovin, mies parka, nuorta vaimoan, joka oli jäänyt Englantiin, ja mikä häntä näytti enimmäen pelottavan oli se, että vaimo menisi uusiin naimisiin, ennenkuin hän pääsisi kotiin. Se päättyi maksatautiin, joka teki hänestä lopun yhdeksässä kuukaudessa, ja niin oli taasen yksi tovereistamme poissa. Hän kuoli hyvin rauhallisesti ja antoi minulle hianappinsa ja kellonsa annettavaksi hänen vaimolleen, jos joskus sattuisin pelastumaan saarelta. Luulen, että vaimolla on hyvin pienet mahdollisuudet niitä milloinkaan saada.

— Missä ne ovat? kysyin, muistaen hänen kohottaneen laudanpalasta makuusijansa pohjalla.

— Minulla on ne kyllä tallessa, vastasi Jackson, ja jos näyttää tarpeelliselta, näytän sinulle, missä ne ovat.

Tyydyin tähän vastaukseen ja annoin hänen jatkaa.

— Hautasimme hänet guanoon toisten viereen, ja meitä oli siis enää jäljellä ainoastaan kolme. Siihen aikaan synnyit sinä, eli tarkemmin määriteltynä, noin kolmen kuukauden kuluttua perämiehen kuolemasta. Olimme juuri lopettaneet lintujen kokoamisen, kun äitisi sairastui. Hän suoriutui onnellisesti ja isäsi oli hyvin iloissaan saadessaan pojan, sillä hän oli ollut naimisissa jo viisi vuotta. Sinun on huomattava että toveriemme kuoleminen vei meidät jäljellä olevat lähemmäksi toisiamme. Vanhempasi ja kapteeni kohtelivat minua ystävällisemmin ja minäkin koetin puolestani osoittaa samaa, vaikka en kokonaan voinut tukehduttaakaan vihaani isääsi kohtaan. Varmaa on kumminkin, että luotimme enemmän toisiimme ja kaikki pitivät minua vertaisenaan.

Vähän enemmän kuin vuoden kuluttua — sinusta oli tullut jo vankka poika — sattui eräs ikävä tapaus... Jackson kätki kasvonsa käsiinsä ja oli vaiti vähän aikaa.

— Jatkakaa, Jackson, tiedän, että he kuolivat kaikki, mikä milläkin tavalla.

— Se on totta, vastasi hän tointuen. No, isäsi katosi. Hän oli mennyt kallioille kalastamaan ja kun minun käskettiin mennä hakemaan hänet kotiin päivälliselle, en voinut löytää häntä mistään. Otaksuimme, että joku tavallista suurempi kala oli tarttunut koukkuun ja vetänyt hänet syvyyteen, jossa haikalat olivat hänet tappaneet. Se oli kauhea tapaus, sanoi Jackson, peittäen uudestaan kasvonsa.

— Arvelen, että jokainen, tervejärkinen ihminen olisi mieluummin antanut kalan viedä siiman, kuin seurannut sitä veteen. En luule tuon olleen syynä hänen kuolemaansa.

— Ehkä ei, vastasi Jackson; ehkä hän luiskahti, kuka sen tietää, voimme ainoastaan arvailla. Koska siimakin oli poissa, ajattelimme kaiken tapahtuneen kuten kerroin. Haimme kaikkialta, nimittäin kapteeni ja minä, sillä äitisi jäi epätoivoissaan kotiin pitäen sinua sylissänsä. Emme kumminkaan onnistuneet löytämään isäsi ruumista ja tämä etsiminen koitui meille suureksi onnettomuudeksi, sillä kapteeni kuoli pian sen johdosta. Sanotaan ettei "vahinko tule kello kaulassa", ja nyt saimme todistuksen tähän sananlaskuun.

— Kuinka hän kuoli? kysyin vakavasti, sillä aloin epäillä hänen puhettaan. Jackson ei vastannut

ennenkuin vähän ajan kuluttua, jolloin hän sanoi:

— Hän oli kanssani ylhäällä rotkossa keräämässä puita ja putosi jyrkän teeltä. Hän vahingoittui niin pahasti, että hän kuoli puolen tunnin kuluttua.

— Mitä te silloin teitte?

— Mitäkö tein? Mitäpä minä muuta voin tehdä kuin mennä kotiin ja kertoa onnettomuudesta äidillesi, joka tuli aivan pois suunniltaan sen kuullessaan; kapteeni oli hänen ystävänsä ja minua hän ei voinut sietää.

Hyvä on, jatkakaa, sanoin.

— Koetin kaikkeni, ollakseni äidillesi mieliksi, koska enää ainoastaan hän, sinä ja minä olimme jäljellä saarella. Olit silloin noin kahden vuoden vanha, mutta äitisi oli vihannut minua aina ja näytti nyt vihaavan minua yhä enemmän. Hän ei toipunut koskaan isäsi kuoleman jälkeen, sillä hän oli rakastanut häntä äärettömästi. Hän kuihtui vain pois ja kuoli kuuden kuukauden kuluttua, jättäen sinut ja minut yksiksemme tänne saarelle. — Nyt tunnet kertomuksen ja minä pyydän, ettet siitä minulta enää mitään kysele.

10. Grogia ja laulua.

Jackson heittäytyi takaisin vuoteelleen ja vaiken. Niin minäkin ja rupesin muistelemaan kaikkea, mitä hän oli kertonut. Epäilin sen todenperäisyyttä. En pitänyt hänen tavastaan kiiruhtaa sillä tavalla kertomuksen lopulla, ja se mitä hän oli puhunut äidistäni, ei minua tyydyttänyt. Olin viime aikoina tullut häntä lähemmäksi, en ainoastaan näön vuoksi, vaan tunsin myötätuntoni häntä kohtaan suuresti kasvaneenkin, mutta nyt olin alkanut taasen epäillä häntä, ja tunsin entisen vihani häntä kohtaan palaavan. Nukuttuani yön ja tarkemmin asiaa ajateltuani tulin kumminkin siihen lopputulokseen, että ehkä tuomitsinkin häntä liian ankarasti, ja kun en voinut ruveta hänen kanssaan riitelemäänkään, niin säilyivät keskustelumme yhtä sovinnollisina, semminkin kun hän tuli minua kohtaan yhä ystävällisemmäksi ja teki kaikkensa mitä suinkin voi, huvittaakseen ja miellyttääkseen minua. Muutamana päivänä luin hänelle luonnonkirjasta apinasta; siinä kerrottiin, että tämä eläin piti väkijuomista ja mielellään joi itsensä juovuksiin. Jackson'in kertoessa kaskuja apinoista, joita hän oli nähnyt laivoissa, johtui mieleeni, etten koskaan ollut kertonut hänelle uimarantaan arkun mukana ajautuneesta tynnyristä, enkä tutkinut sen sisältöä. Kerroin siitä nyt Jackson'ille, ihmetellen, mitä se mahtoikaan sisältää ja miten saisimme sisällön haltuumme.

Jackson innostui asiaan kovasti, selittäen minulle, mihin kohtiin tynnyrissä minun pitäisi porata reiät, ja teki minulle kaksi tulppaa niihin pantaviksi. Tämän jälkeen menin uteliaisuudesta rantaan katsomaan tynnyriä, joka oli maannut siellä niin kauan noin puolen metrin syvyisessä vedessä. Jackson'in kehoituksesta olin ottanut mukaani kasarini, voidakseni tuoda hänelle näytteen tynnyrin sisällyksestä, jos se olisi muuta kuin vettä. Porasin pian reiät Jackson'in osoittamiin paikkoihin ylhäälle ja alhaalle, ja neste, joka hienona suihkuna virtasi kasariin, oli ruskeaa väriltään ja niin väkevän hajuista, että horjuin kiivetessäni jälleen kallioille kasarineni, jonka olin laskenut täyteen. Minun täytyi istuutua ja kun hetken kuluttua maistoin nestettä, luulin nieleväni tulta, sillä ryppäsin sitä kokolailla.

— Tämä nyt ei voi olla sitä Jackson'in puhumaa "väkiviinaa", sillä ei suinkaan tämmöistä voi kukaan juoda, — mitä lieneekään.

Vaikka en ollut nauttinut sitä enempää kuin noin ruokalusikallisen verran, vaikutti se kumminkin hajuineen sen, että kaikki rupesi pyörimään silmissäni ja minun täytyi heittäytyä pitkäksi kalliolle ja sulkea silmäni tointuakseni. Siinä olin sitten nukkunut useita tunteja, koska oli jo melkein ilta kun heräsin kovaan päänskipuun; olin lähtenyt tynnyriä tarkastamaan heti päivällisen jälkeen. Viipyi vähän aikaa ennen kuin voin muistaa, missä olin ja mitä oli tapahtunut, mutta täysi kasari vieressäni ilmaisi minulle pian kaikki ja kun näin, miten myöhäinen oli ja miten kauan olin nukkunut, nousin, otin kasarini käteeni ja kiiruhdin majaan.

Lähestyessäni kuulin Jackson'in äänen; hänen kuulonsa oli, sen olin huomannut, tullut hyvin tarkaksi sen jälkeen kuin hän oli tullut sokeaksi.

— Oletko se sinä, Frank?

— Olen, vastasin.

— Ja missä olet ollut näin kauan? Kuinka minut pelästyitkään! Jumala antakoon minulle anteeksi,

mutta luulin sinun jo minut hylänneen tänne nälkään kuolemaan.

— Miten voitte luulla semmoista? kysyin.

— Koska otaksuin sinun tavalla tai toisella joutuneen onnettomuuteen ja niin olisi minunkin luonnollisesti täytyntä kuolla. En milloinkaan elämässäni ole pelännyt niin hirveästi; ajatus, että saisin kuolla täällä yksinäni, oli kauhea.

Huomasin, että koko hänen levottomuutensa johtui vain hänen omasta turvallisuudestaan, sillä hän ei sanallakaan maininnut, että olisi tullut pahoilleen, jos joku onnettomuus olisi minua kohdannut, mutta en viitsinyt siitä huomauttaa, kerroin vain yksinkertaisesti, mitä oli tapahtunut ja lausuen vakaumukseni, että tynnyrin sisältöä ei voinut juoda.

— Toitko mitään mukana? kysyi hän kiihkeästi.

— Toin, tässä sitä on, sanoin ja ojensin hänelle kasarini.

Hän haistoi sitä, ja vei sen sitten huulilleen, ottaen siitä aika kulauksen. Huokaisten tyytyväisyydestä, laski hän sen sitten takaisin viereensä.

— Se on mainiota, sanoi hän, parasta vanhaa rommia, mitä ikinä olen maistanut. Kuinka suuren sanoitkaan tynnyrin olevan?

Koetin selittää sitä hänelle.

— Sehän on sitten kokonainen aami, — siitä riittää pitkäksi aikaa.

— Mutta ettehän tahtone sanoa, että todellakin pidätte tuosta roskasta?

— Pidätkö? Se on miesten juomaa, mutta pikkupojille voi se tuottaa kuoleman, Se tappaisi sinut. Älä rupea siitä pitämään. Lupaa minulle, ettet koskaan juo sitä tippaakaan. Et saa sitä tehdä, sillä silloin voi minulle käydä onnettomasti.

— En luule teidän tarvitsevan pelätä, että rupeaisin sitä juomaan, vastasin. Otin siitä yhden kulauksen, niinkuin kerroin ja olin polttaa suuni. En juo sitä enää milloinkaan.

— Se on oikein, vastasi Jackson, ja otti taasen ryyppyn. Et ole vielä tarpeeksi vanha siihen; myöhemmin, kun tulet niin vanhaksi kuin minäkin, voit juoda sitä ja tuntea, miten se tekee sinulle hyvää. — Nyt menen sänkyyni, sillä on jo aika panna nukkumaan. Tuo kasari tänne ja aseta se viereeni lattialle, mutta varo sitä läikyttämästä.

Jackson ryömi vuoteelleen, minun seurattessa häntä kasarineni, jonka asetin hänen viereensä niinkuin hän oli pyytänyt. Palasin sitten omalle makuupaikalleni, mutta en saanut unta, koska olin nukkunut päivällä niin kauan.

Jackson'kin oli alussa vaiti, mutta minä kuulin hänen tuostakin ryyppäävän kasarista, joka luullakseni sisälsi noin puoli pulloa. Vihdoin hän rupesi laulamaan muodatta merimieslaulua; tulin hyvin kummiini, koska en ennen milloinkaan ollut kuullut hänen laulavan. Se huvitti minua myöskin suuresti, sillä kuulinhan nyt ensi kerran elämässäni laulua. Hänellä oli hyvä ääni ja lauloi hän melko puhtaasti. Lopetettuaan, pyysin häntä jatkamaan.

— Ahaa, vastasi hän iloisemmasti, kuin koskaan ennen. Pidätkö lauluista, pikku vekkuli? Hyvä, voin kestittä sinua paljon semmoisilla. Siitä on jo aikaa kun viimeksi lauloin, ja ihmisen täytyy olla hyvin joröluontoinen, jos ei joskus iloitse. Muistan ajan, jolloin ei kukaan joukostamme osannut laulaa niinkuin minä, ja nyt osaan taaskin, kun minulla on jotakin, joka voi ilahduttaa mieltäni. — Nyt saat kuulla toisen. Muistan kyllä vähitellen ne kaikki, kunhan vain saan silloin tällöin pienen naukun, ja sehän on varmaa, koska tiedät tavaran ja minä osaan lauluja.

Tulin ensiksi kummiini hänen tavattomasta iloisuudestaan, mutta kun muistin, mitä hän oli kertonut kohtuuttomuudestaan, niin arvasin, että hänen, voidakseen olla iloinen, täytyikin juoda paljon; en voinut ruveta häntä siitä moittimaan. Kaikissa tapauksissa huvittivat minua laulut kovasti. Hän laulaa loilotteli niitä minulle yhden toisensa perään noin kolme tahi neljä tuntia, kunnes ääni sortui ja hän, mumistuaan ja kiroiltuaan vähän aikaa, vaikenä kokonaan ja hetken päästä kuului kovasti kuorsaavan. — Makasin vielä jonkun hetken valveillani, mutta nukahdin sitten vihdoin minäkin.

Herätessäni seuraavana aamuna, näin Jackson'in vielä raskaasti nukkuvan. Odotin häntä aamiaiselle, mutta kun hän ei näyttänyt heräävän, söin sen yksinäni. Menin sitten istumaan tavalliselle paikalleni kalliolle, tarkastellen taivaanranta, jos jotakin sattuisin näkemään. Kiikaria en voinut käyttää, sillä merivesi oli sen pilannut, eikä Jackson'kaan ollut näyttänyt minulle, miten sen voisin korjata. Tunnin

kuluttua palasin takaisin majaan, ja kun Jackson vielä nukkui, päätin herättää hänet. Puistelisin häntä vähän aikaa tuloksettomasti, ennenkuin hän avasi silmänsä ja sanoi:

— Nytkö jo vahtiin?

— Eikö mitä, vastasin, mutta olette nukkunut niin kauan, että minun täytyi teidät herättää.

Hän vaikenä, kuin ei olisi tuntenut ääntäni ja sanoi sitten:

— Mutta minähän en näe mitään, mistä se johtuu?

— Tehän olette sokea, muistanettehan toki sen, Jackson, sanoin kummissani.

— Niin, niin, nyt muistan. Onko kasarissa mitään?

— Ei niin tippaakaan, vastasin. Olette nähtävästi juonut kaikki.

— Kyllä, niin tein. Tuo, kiltti poikaseni, minulle vähän vettä, minua janottaa niin hirveästi.

Menin hakemaan vettä ja hän joi koko kasarin tyhjäksi, pyytäen lisää.

— Ettekö tahdo mitään syödäksenne? kysyin.

— Syödäkseni, en. En voi syödä mitään. Anna minulle juotavaa, sanoi hän, ojentaen kätensä ottaakseen kasarin, jolloin huomasin käden vapisevan. Sanoin sen hänelle.

— Niin, sanoi hän, aina se on semmoista juopottelun jälkeen. Sain aika humalan viime yönä, ensimmäisen moneen vuoteen. Mutta sitähan on vielä paljon jäljellä. Käypäs Frank hakemassa minulle pari kolme ryyppylistä, että pääsisin taasen elämään; sitten illalla saat tuoda enemmän yöksi. Pidinkö eilen illalla hyvin pahaa elämää?

— Lauloitte useita lauluja, jotka ilahduttivat minua, vastasin.

— Se on hauskaa, että pidit niistä. Minua pidettiin aikomani hyvänä laulajana, ja jos en olisi ollut niin "hauska toveri", kuten sanotaan, niin ei minusta olisi tullutkaan juoppoa. Mene, poikaseni, hakemaan kasarin pohjaan noin tuuman verran, se riittää minulle hyvin tällä kertaa.

Menin aamille ja laskin kasariin sen määrän, jonka hän oli pyytänyt ja toin sen hänelle. Hän joi sen ja näytti hetken kuluttua olevan entisellään. Sitten pyysi hän syötävää ja alkoi kertoa minulle hauskoja kaskuja, niinkuin hän sanoi, "menneiltä ajoilta", ja päivä kului siten hyvin hupaisesti. — Illalla sanoi hän:

— No Frank, luultavasti tahdot kuulla taasen uusia lauluja. Menepäs ja nouda täysi kasarillinen, niin lauleskelen sinulle.

Suostuin hänen pyyntöönsä, sillä halusin saada taasen yhtä hauskaa kuin eilen illallakin. Seurauksena oli, että alkuyö vietettiin samalla tavalla kuin eilenkin. Jackson menetteli yhtä varovaisesti ja ryömi vuoteelleen, ennenkuin alkoi juoda, mutta otettuaan muutamia ryyppyjä, kysyi hän, minkälaisia lauluja haluaisin kuulla. Vastasin luonnollisesti, että koska en milloinkaan ollut kuullut muitten kuin hänen laulavan, en voinut sitä sanoa.

— Mitä lauloisin sinulle eilen illalla? Vastasin niin hyvin, kuin osasin.

— Vai niin, sanoi hän, ne olivat kaikki merimieslauluja. Mutta nyt saat kuulla jotakin parempaa.

Ajateltuaan vähäsen, alkoi hän laulaa erästä hyvin kaunista ja surullista laulua. Hän lauloi paljon paremmin kuin eilen illalla, sillä hän oli nyt selvä. Ihastuin yhä enemmän ja pyynnöstäni lauloi hän useita semmoisia. Vihdoin alkoi hän sitten sammaltoa ja puhua roskaa, eikä ruvennut enää laulamaan, vaan vastasi minulle äreästi, kun pyysin. Hän makasi hiljaa ja luulin hänen nukkuvan. — Muistelllessani kaikkia noita erilaisia päähänpistoja, joita rommi näytti hänessä synnyttävän, kuulin hänen puhuvan ja mutisevan. — Rupesin kuuntelemaan.

— Sillä ei ole mitään merkitystä, miten olen ne saanut, sanoi hän. Aivan yhtä kunniallisella tavalla, kuin jotkut muutkin, vanha Moses. Tuossa ne ovat, onko teillä halua ostaa ne?

Sitten oli vähän aikaa hiljaista, jonka jälkeen hän jatkoi:

— Ne ovat yhtä puhtaita timantteja kuin mitä milloinkaan on tuotu kaivoksista. Sen tiedän ja älkää koettakokaan valehdella, vanha juutalainen. Mistäkö olen ne saanut? Se ei kuulu teihin, kysymys on vain siitä, tahdotteko ostaa ne minulta täydestä arvosta, vai ei. — No, sitten lähden. — En, en aio tulla

takaisin, te vanha varas.

Hän kirosi kauheasti ja vaikenen sitten, mutta jatkoi vähän ajan perästä:

— Kuka voi koskaan todistaa, että ne olivat Henniker'in timantteja?

Säpsähdin kuullessani isäni nimen, ja jäin, nojaten käsiini, hengähtämättä kuuntelemaan, mitä sitten seuraisi.

— Ei, ei, jatkoi Jackson. Hän on kuollut ja kalojen ruokana. Kuolleet ihmiset eivät juorua ja rouvakin on kuollut ja kapteeni on kuollut — niin, kaikki ovat kuolleet, kaikki, jonka jälkeen hän huokasi raskaasti ja vaikenen.

Päivä alkoi sarastaa ja voin hänet juuri nähdä siinä vuoteellaan makaamassa, mutta hän ei puhunut enää mitään vaan näytti nukkuvan. Auringon noustessa nousin vuoteeltani katsomaan Jackson'ia. Hän makasi selällään; hiki virtasi hänen otsaltaan ja kädet olivat nyrkkiin puristettuina. Vaikka hän nukkui, näyttivät suonenvedontapaiset nykähdykset hänen kasvoissaan, että hän kärsi ja oli suuressa tuskassa. Silloin tällöin huokasi hän syvään, ja hänen huulensa näyttivät liikkuvan, vaikka ei kuulunutkaan mitään ääntä. — Huomasin, että kasarissa on jäljellä vielä noin kolmasosa.

11. Epäluuloni vahvistuvat.

Menin majasta tavalliselle paikalleni ja rupesin miettimään, mitä olin kuullut. Hän oli puhunut timanteista ja koska raamatusta olin lukenut niistä, tiesin niitten olevan hyvin arvokkaita kalliita kiviä, sillä Jackson oli selittänyt minulle sellaisten arvon. — Sitten hän sanoi niitten olevan Henniker'in omaisuutta, tarkoittaen sillä nähtävästi isääni, ja ettei kukaan voisi todistaa niitten kuuluneen isälleni, joka tietysti oli ymmärrettävä niin, ettei Jackson'illa ollut niihin mitään oikeutta; niin, mitenkä hänellä olisi sitä voinut ollakaan. Sitten muistin hänen salaisen kätöksensä vuoteen alla ja otaksuin, että timantit olivat siellä piilossa. Harkitsin mielessäni kertomusta isäni, äitini ja kapteenin kuolemasta, kuinka hämmennyksissä hän oli ja kuinka iloiseksi hän tuli päästessään loppuun, ja muistin jo silloin epäilleeni hänen puhettaan. Lopuksi tulin siihen johtopäätökseen, että Jackson oli valehdellut ja että oli olemassa joku salaisuus, josta minun täytyisi saada selvä, mutta miten, sitä en ensin voinut tietää. — Niin, löytyihän eräs keino, — juoma panisi hänet puhumaan. Antaisin hänelle rommia niin paljon kuin, hän vaan haluaisi ja houkuttelisin vähitellen häneltä koko totuuden. Mutta samalla en tahtonut hänen huomaavan, että hän oli sanonut jotakin, joka voisi paljastaa hänet, tahi että epäilin häntä.

Kuinka pian voikaan oman sydämemme pahuus tehdä meistä viekkaita ja petollisia, meidän saamatta maailmalta — siihen mitään oppia!

Palasin majaan ja herätin Jackson'in ilman suurempia vaikeuksia, koska hän ei ollut juonut niin paljon kuin edellisenä iltana.

— Kuinka voitte tänään?

— En oikein hyvin, olen nähnyt pahoja unia.

— Mutta tähän lauloitte niin kauniita lauluja.

— Niin, kyllä muistan, sanoi hän, mutta nukahdin sitten.

— Ensin kumminkin kieltäysitte laulamasta enempää ja aloitte pian kuorsata.

Jackson nousi vuoteeltaan ja minä annoin hänelle ruokaa. Puhuimme koko päivän lauluista ja minä hyräilin muuatta, joka oli minua enimmäksi miellyttänyt.

— Sinä olet oppinut tuon nuotin aivan oikein, sanoi hän, sinulla täytyy olla nuottikorvaa. Oletko koskaan koettanut laulaa?

— En koskaan, jonka hyvin tiedätte.

— Olisit koettanut, silloin kuin en ollut kanssasi. Koetappas nyt. Minä laulan muutaman säkeen ja sinä sen sitten kertaat.

Hän teki niin ja minä lauloin perässä.

— Hyvin, oikein hyvin, sanoi hän. Koettakaamme äänesi laajuutta.

Hän lauloi sävelikön ylöspäin ja minä seurasin. — Luulenpa, että voit laulaa korkeammalle kuin minä, sanoi hän. Kaikissa tapauksissa voit päästä tarpeeksi korkealle, ja nyt rupean opettamaan sinulle laulua.

Lauleskelimme sitten koko päivän ja välillä lepäsimme, sillä Jackson oli antanut minun näin alussa rasittaa ääntäni liiaksi. Kun ilta tuli, pyysi hän minua taasen hakemaan rommia ja kun minulla, kuten muistatte, oli säilyssä kolme pientä viinipulloa, jotka olin löytynyt arkusta, otin ne mukaani ja täytin ne, koska sillä tavalla pääsin turhasta juoksemisesta.

Vein ne Jackson'ille täysinäisinä ja hän, laiteltuaan niihin ensin rieputulpat paidasta, jonka olin repinyt hänen haavoitettua rannettansa varten, kätki ne kaikki kolme vuoteeseensa.

— Näin on paljon parempi, sanoi hän, sillä nyt voin kaataa juomaa kasariin, kun sitä haluan ja sitäpaitsi aion tästä lähtien sekottaa siihen vähän vettä. Veden kanssa se kyllä ei ole yhtä hyvää, mutta riittäähän tuo kauemmin, eikä tee niin uniseksi. — Niin, niin, en olisi voinut aavistaakaan, että saisin vielä tällaisen nautinnon kaikkien kärsimyksieni jälkeen. Nyt en enää juuri välitäkään, jos saarikin jäädä tänne. — Mene hakemaan vähän vettä kasariin.

Tästä yöstä tuli ensimmäisen kaltainen. Jackson lauleskeli kunnes päihtyi ja nukkui puhumatta sanaakaan unissaan, josta en ollenkaan pitänyt, sillä makasin valveilla kuunnellakseni, mitä hän sanoisi. — Tulisi hyvin ikäväksi kertoa kaikkea, mitä tapahtui lähinnä seuraavan aikana. Tuona aikana puhui Jackson harvoin unissaan ollessaan päissään ja mitä hän sanoi, sitä en voinut ymmärtää. Päivisin opetti hän minua laulamaan ja osasinkin laulaa jo monta laulua aivan oikein. Iltaisin juopotteli hän vanhaan tapaansa, tullen milloin enemmän, milloin vähemmän juovuksiin. Huomasin tuommoisen irstailun kumminkin vaikuttavan hänen terveyteensä; hän oli laihtunut ja tullut hyvin kalpeaksi.

Muutamana yönä, kun hän oli tyhjentänyt tavallisen määränsä ja valmistautui nukkumaan, huomasin hänen olevan hyvin levottoman. Hän nakkelehti vuoteellaan muuttaen asentoaan joka viides minuutti ja mumisi: Kapteeni James. —

Niin, mitä oli hänellä tekemistä kapteeni James'in kanssa?

Juolahti mieleeni, että hän ehkä vastaisi kysymyksiini. — Kuinka hän kuoli? kysyin matalalla, selvällä äänellä:

— Kuoliko? vastasi Jackson. Hän putosi kalliolta, niin, siten se tapahtui. Ette voi sanoa, että olisin hänet tappanut. Ei, en koskenut häneen sormellankaan.

Sitten vaikenen hän hetkeksi, mutta alkoi sitten taasen:

— Rouva sanoi aina, että olin tappanut heidät molemmat, mutta sitä en tehnyt, ainoastaan toisen... niin, toisen... sen myönnän, mutta minä vihasin häntä... en... en... timanttien vuoksi, vaan hänen vaimonsa vuoksi — sanokaamme syyn olleen sekä vihassa että rakkaudessa.

— Sitten tapoitte hänet rakkaudesta hänen vaimoonsa ja vihasta häntä itseään kohtaan?

— Kyllä, niin se oli. — Kuka te olette, joka olette sen arvannut?

— Kuka sinä olet? Minä tapan sinut.

Tätä sanoessaan nousi hän kiivaasti vuoteellaan ja heräsi kai äänestäni, jolle hän oli vastannut.

— Kuka puhui? sanoi hän. Frank Henniker, puhuitko sinä?

En vastannut, vaan olin nukkuvini, koska hän vielä näkyi istuvan vuoteellaan, ikäänkuin minua vartioimassa. — Koetinpa vielä kuorsatakin.

— Hän se ei voinut olla, mutisi Jackson, hänhän on aivan hiljaa. Jumalani, minkälainen uni!

Sitten vaipui hän takaisin vuoteelleen ja kuulin pulputtavan äänen, joka ilmaisi hänen turvautuvan pulloon ja juovan. Päätin ajasta, jolloin tämä ääni kuului, että hän otti siitä aika paukut. Vihdoin oli kaikki taasen hiljaista.

"No nyt olen vihdoinkin saanut sen tietää", ajattelin ja vereni kuohui kuulemani johdosta. "Hän tappoi isäni. Tapanko hänet heti nukkuessaan?", oli ensimmäinen ajatus, joka syntyi aivoissani — "En, sitä en tee. Syytänkö häntä siitä sitten, kun hän herää ja tapan hänet sitten"? Mutta kun ajattelin, että hän oli sokea, eikä niin ollen voinut puolustautua, olisi se ollut kovin raukkamaista, joten en voinut sitä tehdä. — Mitä tekisinkään? Ja sikäli kuin tyynnyin, ajattelin raamatun käskyä, että meidän pitää kostaa paha hyvällä, ja Jackson oli, minun kysyessäni minkätähden meidän käskettiin niin tekemään, selittänyt sen

minulle. Kun sitten tulimme paikkaan, jossa sanotaan: "Kosto on minun, sanoo Herra", sanoi hän, että pahat teot rangaistaisiin kuoleman jälkeen, jonka tähden me emme saaneet seurata juutalaista lakia: "silmä silmästä ja hammas hampaasta", johon olin viitannut. Tämän osan raamattua oli hän selittänyt hyvin ja varmaa on, että se esti minut sinä yönä häntä tappamasta. — Olin vielä kumminkin sangen kuohuksissani ja tunsin, etten voisi enää tästä lähtien olla hänen kanssaan hyvissä väleissä. — Punnitsin asiaa mielessäni, kunnes vihdoin aivan väsyneenä vaivuin raskaaseen uneen.

Vähän ennen päivän valkenemista heräsin äkisti johonkin, joka kuulosti heikolta huudolta, mutta kun kuunnellessani en erottanut enää mitään, nukahdin uudestaan enkä herännyt ennenkuin valoisalla päivällä. Ensimmäiseksi työkseni aamulla katsahdin Jackson'iin, mutta hän ei ollut vuoteellaan, se oli tyhjänä. Kummastuneena tästä muistinkin, vähän harkittuani, huudon, jonka olin kuullut yöllä ja kiiruhdin sentähden majasta, katsellen ympärilleni, mutta en voinut havaita häntä missään. Menin silloin kallion reunalle, josta tällä kohdalla oli kahdeksan metrin jyrkänne, ja katselin alas. Ajattelin, että hän oli yöllä juovuksissa ollessaan mennyt ulos ja pudonnut, mutta en voinut nähdä häntä tuolla alhaalla. Silloin on hän varmaan mennyt hakemaan vettä, ajattelin ja riensin kallioiden nurkkaukseen, jossa jyrkänne oli vielä korkeampi; sieltä näinkin hänen makaavan tuolla alhaalla, liikkumatonna ja näköjään hengettömänä. Olin siis ollut oikeassa. Aivan masentuneena istuin vesikuopan reunalle ja muistelin, miten yöllä olin suunnitellut hänen tappamistaan; nyt makasi hän tuossa edessäni kuolleena, minun olematta syyppä siihen. "Kosto on minun, sanoo Herra", olivat ensimmäiset sanat, jotka lausuin ja niin vaivuin ajatuksiini moneksi minuutiksi. Vihdoin ajattelin, että hän ei ehkä ollutkaan vielä kuollut ja kiiruhdin jyrkännettä alas kiipeillen kallioiden ylitse; saavuin hengästyneenä paikalle, jossa Jackson makasi. Hän vaikeroi kovasti minun pysähtyessäni hänen viereensä.

— Jackson, sanoin polvistuessani hänen viereensä, oletteko pahoinkin vahingoittunut? Vihani oli kadonnut kokonaan, nähdessäni hänen onnettoman tilansa. — Hänen huulensa liikkuvat, mutta hän ei voinut puhua. Vihdoin sai hän heikolla äänellä sanotuksi: vettä.

Niin pian kuin suinkin voin, kiiruhdin takaisin majaan, täytin kasarini puoleksi vedellä ja kaasin pullosta vähän rommia sekaan. Tämä kaikki vei aikaa noin kymmenen minuuttia. Pidin kasaria hänen huulillaan ja hän näytti virkistyvän, mutta oli kauhean näköinen. Muutamasta hänen päässään olevasta haavasta oli veri vuotanut hänen kasvoilleen ja partaansa. En tiennyt, miten voisin saada hänet kannetuksi takaisin majaan. Oli mahdotonta kiivetä hänen kanssaan niitä kallioita ylös, joita myöten olin laskeutunut hänen luokseen, ja toinen tie joka oli olemassa, oli pitempi ja melkein yhtä vaikea. Vähitellen tuli hän tajuihinsa ja minä annoin hänelle lisää juotavaa. Vihdoin voi hän puhua, vaikka vaikeasti, ja painoi kädellään kylkeään. Hän oli todellakin aivan aaveen näköinen, lasimaisine silmineen, vaaleine huulineen ja maksoittuneella verellä peittyneine kasvoineen.

— Luuletteko voivanne lähteä kiipeämään majaan, jos autan teitä?

— En, minä en voi tulla sinne enää milloinkaan. Anna; minun kuolla tähän, missä olen, sanoi hän.

— Mutta haava päässä ei ole kovinkaan syvä.

— Ei kai, koska en sitä tunnekaan, mutta kylkeni... olen saanut sisällisen verenvuodon... olen aivan... palasina, sanoi hän tankaten ja hengittäen syvään joka sanan välillä.

Tutkin hänen kylkensä ja huomasin sen, olevan jo kuolleella verellä ja hyvin ajetuksissa. Tarjosin hänelle taas juomaa, jota hän näytti kovasti haluavan, ja menin sitten hakemaan lisää. Täytettyäni nuo kaksi viinipulloa vedellä ja rommilla, niinkuin ennenkin, palasin paikalle, jossa hän makasi, ja huomasin hänen olevan vähän paremman. Tämä antoi minulle toivoa, että hän vielä voisi tulla terveeksi; sanoin sen hänelle.

— Ei, ei, vastasi hän. Minulla on ainoastaan muutamia tunteja elon aikaa, sen tunnen. Anna minun kuolla tähän ja kuolla rauhassa.

Sitten vaipui hän jonkunlaiseen horrostilaan, niinkuin otaksun, juoman vaikutuksesta. Hän makasi aivan hiljaa ja hengitti raskaasti. Istuin hänen vieressään odottaen hänen heräämistään, ja olin toista tuntia sillä tavalla hyvin järkytetyssä mielentilassa.

12. Jackson'in tunnustus.

Nyt, kun hän oli kuolemaisillaan, aioin kaikin mokomin saada häneltä tietää koko totuuden isäni äitini kuolemasta. Jackson makasi horroksissa niin kauan, että pelkäsin hänen kuolevan, ennenkuin ehtisin ruveta häneltä kyselemään, mutta niin ei toki tapahtunut. Odotin vielä tunnin verran, hyvin kärsimättömästi, sen tunnustan, ennenkuin menin hänen luoksensa ja kysyin, miten hän nyt jaksoi. Hän

vastasi heti vaikeudetta:

— Tunnen itseni paremmaksi, sisäinen verenvuoto on lakannut, mutta en silti voi jäädä elämään. Kylkeni ovat aivan palasina, en luule olevan yhtään kylkiliuta, joka ei olisi poikki, ja selkärankani on vahingoittunut, sillä en voi kääntyä enkä liikuttaa jalkojani. Mutta voin silti elää vielä monta tuntia ja kiitän Jumalaa, joka on niin laupias, että suopi minulle senkin verran aikaa hyvittääkseni vähän huonoa elämäni. — Jumalalle ei ole mikään mahdotonta.

— No silloin, vastasin, jos voitte puhua, niin kertokaa uudestaan ja valehtelematta isäni ja noitten muitten kuolemasta, sillä tiedän teidän tappaneen ainakin isäni, sen sanoitte kerran unissanne.

Vähän ajan kuluttua vastasi Jackson.

— Olen iloinen, että sen tein ja että sinä sen minulle sanoit. Haluan tunnustaa sinulle kaikki, sillä sillä tavalla kevennän omaatuntoani ja samalla todistan, että kadun, tiedän, että vihaat minua ja olet vihaava muistoanikin, se ei tunnu mielestäni kummalliseltakaan, mutta katsoppa minua nyt, Frank, ja kysy sydämeltäsi, enkö nyt tässä tilassa ollessani ansaitse paremmin ystävyyttä kuin vihaa. — "Kosto on minun, sanoo Herra", ja eikö hänen kostonsa ole tavannut minua jo tässä elämässä? Katso minua, tässä makaan, erotettuna siitä maailmasta, jota olen niin suuresti rakastanut ja johon en enää milloinkaan voi palata — rikkaana, joka vielä muutamia kuukausia sitten teki minut onnelliseksi — nyt sitä vastoin sokeana, kostavan Jumalan ankaran käden kurittamana, Jumalan, jonka kasvojen eteen minun on vähän ajan kuluttua astuttava ja vastattava pahoista töistäni. Kaikissa toiveissani olen pettynyt, kaikki suunnitelmani ovat menneet myttyyn, kaikki pahat työni tuottivat minulle vain ikuisen kadotuksen. — Kysyn sinulta vielä kerran, enkö ole ansainnut sääliä ja armoa?

En voinut muuta kuin myöntää tämän ja hän jatkoi:

— Nyt sanon sinulle koko totuuden. Kertomukseni oli tosi aina siihen asti, kun vanhempasi tulivat laivaan ja kunnes puhkesi se myrsky, joka lopulla vei laivan perikatoon. — Anna minulle nyt vähän juotavaa.

— Myrsky nakkeli laivaa ja aallot huuhtelivat sitä niin, että välikannet täyttyivät kokonaan vedellä, ja koska luukut olivat suljetut, oli kuumuus sietämätön. Minulla ei ollut vahtivuoroa ja pysyttelin sentähden alhaalla, etsien jostakin kuivaa paikkaa, missä voisin nukkua. Laivan oikealla puolella olevien kajuuttalaipioiden eteen oli kapteeni tehnyt jonkunlaisen purjekojun varapurjeille, jos sattuisimme sellaista tarvitsemaan. Se oli noin kaksi ja puoli metriä läpimitaten ja niin täynnä purjeita, ettei kannen ja purjeiden väliin jäänyt tilaa enempää kuin noin puoli metriä. Alimmat purjeet olivat märkiä, mutta päällimmäiset olivat kuivia ja valitsin sen nukkumapaikakseni. Se koju, jossa vanhempasi nukkuivat, oli kajuuttalaipion toisella puolella, ja laivan keikkuessa ja kallistellussa olivat seinäin raot suureneet, joten voin nähdä kaikki, mitä kojussa tapahtui, ja kuulla melkein joka sanan, mitä puhuttiin. En tiennyt sitä silloin, kun valitsin purjekojun makuupaikakseni, mutta huomasin sen ensimmäisenä yönä, kun valo loisti raoista. Tietysti puhelee aviomies, ollessaan kahdenkesken vaimonsa kanssa, kaikenlaisia salaisuuksiakin, sen tiesin ja toivoin kuuntelemalla saavani tietää jotakin tärkeätä, mitä, en osannut aavistaa, mutta vihani kannustamana en aikonut jättää mitään tilaisuutta käyttämättä. Vasta noin viikon kuluttua kojuun tulostani tein ensimmäisen huomioni. Olin ollut vahdissa kello kuudesta kahdeksaan ja mennyt sen jälkeen nukkumaan. Noin kello yhdeksän aikana tuli isäsi kojuun. Äitisi oli jo sängyssä. Kun isäsi riisuutui, sanoi äitisi: Eikö tuo vyö ole sinulle suureksi haitaksi?

— Ei, olen siihen jo tottunut. Se vaivasi minua ensin pantuani sen vyölleni, mutta nyt, kun olen pitänyt sitä neljä päivää, ei se enää haittaa. Kannan sitä niin kauan kuin tätä ilmaa kestää, sillä kukaan ei voi sanoa, mitä saattaa tapahtua, ja vyötä ei silloin voi ruveta hakemaan, kun täytyy olla valmis silmänräpäyksessä.

— Luuletko sitten meidän olevan vaarassa?

— No, en nyt sitäkään, mutta myrsky on kova ja laiva vanha ja laho. Tulee kaunis ilma, jos nyt kerran tulee, päivän tahi parin kuluttua, ja kaikissa tapauksissa tuntisin itseni hyvin syylliseksi, jos en ryhdy kaikkiin niihin varokeinoihin, joihin voin, kun arvokas omaisuus, joka ei kuulu minulle, on vaarassa.

— Toivoisin olevamme taasen terveinä kotona, ystäväni, ja että isäni olisi jo saanut timanttinsa, mutta olemmehan Jumalan käsissä.

— Niin luottakaamme häneen, vastasi isäsi.

Kuulemani johdosta tirkistin muutamasta raosta, niin että voin nähdä isäsi, ja huomasin hänen irrottavan vyötäreiltään vyötä, jossa varmaan nuo mainitut timantit olivat tallella. Se oli tehty pehmeästä nahasta ja oli noin kaksikymmentäviisi senttimetriä leveä. Sekä pituudeltaan, että leveydeltään oli se jaettu pieniin neliöihin, joissa arvelin timanttien olevan tallessa. Hetken kuluttua

sanoi äitisi taasen:

— Luulen todellakin, Henniker, että minun pitäisi kantaa vyötä.

— Kuinka niin, ystäväni?

— Koska se voisi tulla pelastukseksi onnettomuuden sattuessa. Otaksukaamme nimittäin, että olisimme pakotettuja lähtemään veneissä laivasta ja semmoisessa kiireessä voi mies kyllä helposti unhottaa vaimonsa, mutta ei timanttejansa. Jos pitäisin vyötä, niin varmaankin veisit minut veneeseen.

— Tuo huomautuksesi voisi ehkä sopia joihinkin muihin aviopuolisoihin, mutta ei meihin, vastasi isäsi.

— No niinpä saan sitten olla huoletta, sanoi äitisi nauraen.

— Otaksukaamme, että jos ajaudumme johonkin syrjäiseen paikkaan, niin annan vyön huostaasi. Minä eri voisi pitää sitä kauankaan piilossa, jota vastoin on mahdollista, että sinun hallussasi se hyvin säilyisi. Puhun tästä sentähden, että vaikkapa olisimme jossakin erämaassa, niin olisi vaarallista, jos jotkut pahat ja periaatteettomat ihmiset saisivat tietää jollakin olevan mukanaan niin suuren omaisuuden.

— Hyvä, vastasi äitisi, se on lohduttavaa kuulla, sillä jos et muussa tapauksessa ottaisikaan minua mukaasi, niin tarvitsethan ainakin minua aarteesi säilyttämisessä.

— Niin, sanoi isäsi nauraen, siinä on vielä yksi pelastuksen mahdollisuus.

Isäsi sammutti sitten valkean ja keskustelu loppui. Mutta olin kuullut tarpeekseni. Isäsi piti mukanaan suurta aarretta, joka, jos sen joskus voisin saada käsiini ja palata Englantiin, voisi varmaan pelastaa minut nykyisestä asemastani. Voitonhimoni tuli suuremmaksi ja niin yhtyi vihaani isääsi kohtaan toinen yhtä turmiollinen ja pahoihin töihin johtava intohimo. Mutta nyt täytyy minun lopettaa.

Jackson joi vähän ja makasi sitten hiljaa. Koska en ollut syönyt vielä mitään sinä päivänä, käytin tilaisuutta hyväkseni pistäytyäkseni majassa ja lupasin tulla takaisin niin pian kuin suinkin. Palasin puolen tunnin kuluttua raamattu ja rukouskirja mukana, koska ajattelin, että hän, lopetettuaan tunnustuksensa, pyytäisi minua niistä lukemaan. Hän hengitti raskaasti ja näytti nukkuvan, jonka vuoksi en häntä herättänyt. Kun katselin häntä ja muistelin hänen sanojaan: "Enkö ole sääliävä?" niin tunnustin, että se hän oli, ja tein samalla itselleni kysymyksen: "Voitko antaa anteeksi isäsi murhaajalle"? Vähän ajateltuani luulin, että voin. — Eikö häntä oltu jo rangaistu? Eikö murhaa oltu jo kostettu? Oli mahdotonta olla vihassa tuommoiselle kurjalle ja murtuneelle olenolle. Omatuntoni soimasi minua, kun katsoin hänen vahingoittunutta kättään ja tunsin, että vaikka olinkin poika, niin olin suurena syynä hänen kurjuuteensa. — Vihdoin sanoi hän:

— Oletko siinä, Frank?

— Olen, vastasin. — Olen nukkunut vähän.

— Tuntuuko paremmalta, kysyin ystävällisesti.

— Kyllä, kylkeni on tunnottomampi ja loppuni lähenee. Mutta anna minun jatkaa tunnustustani, sillä tahdon keventää mieltäni, en senvuoksi, että kuolen vielä yöllä tai huomenna, mutta kumminkin tahdon saada sen tehdyksi. Tule lähemmäksi, niin voin puhua hiljempaa ja jaksan kauemmin.

Tein niin, ja hän jatkoi:

— Tiedät, miten jouduimme tälle saarelle — ja miten alussa käyttäydyin. Kun sitten pääsin muiden joukkoon, katosivat pahat ajatukseni vähitellen ja tulin ystävällisemmäksi isällesi. Mutta sitä ei riittänyt kauan. Toisten kuoleman jälkeen, kun ainoastaan vanhempasi ja kapteeni, paitsi minua, olivat ainoat elossa olevat saarella, sai ahneus minussa vielä kerran vallan. Ajattelin taasen vyötä timantteineen ja tapaa, jolla voisoin saada sen haltuuni. Paholainen se varmaan sitten iski päähäni ajatuksen tappaa isäsi ja kapteenin. Olin huomannut uimassa ollessamme, että isäsi ei enää pitänyt vyötä ja se oli siis, niinkuin isäsi oli ehdottanut, äitisi huostassa. Kun kerran olin tehnyt päätökseni, varroin joka tilaisuutta pannakseni aikeeni täytäntöön. Oli tavallista, että joku meistä aina aamuisin meni ongelle, koska äitisi ei tahtonut syödä kuivattuja lintuja, jos vain kalaa oli saatavana; olin saanut selville, että paras tilaisuus kauhean aikeeni toimeenpanemiseen tulisi silloin, kuin isäsi menisi kalliaille onkimaan. Tavallinen onkipaikkamme oli kallion niemeke, joka erottaa uimarannan merestä, mutta hain toisen paikan, josta saimme enemmän ja parempia kaloja, nimittäin tuon korkean kalliokielekkeen tuolla alhaalla. Tiedät, mitä tarkoitan, sillä olen lähettänyt sinut sinne monta kertaa onkimaan, vaikka en itse ole enää milloinkaan isäsi kuoleman jälkeen voinut sinne mennä. — Isäsi vei sinne siimansa ja juuri kun muudan iso kala oli tarttunut koukkuun ja isäsi kumartui kielekkeen yli katsomaan, milloin se kohoaisi veden pinnalle, niin minä, joka olin piilossa siinä lähellä, hyökkäsin esiin ja pukkasin hänet mereen. Tiesin, ettei hän osannut uida, ja odotettuani muutamia minuutteja katsoin kielekkeeltä ja näin hänen

ruumiinsa vajoavan viimeisten ponnistusten jälkeen. Silloin riensin pois ja omantunnon vaivoissa kiipesin rotkoon, tuodakseni sieltä kantamuksen puita, ettei kukaan voisi minua epäillä, mutta siitä syntyivätkin sitten epäilykset, kuten heti olet huomaava. Palasin puineni ja kapteeni näki kun tulin majaan.

— Ohoo, tuohan on jotakin uutta, että kokoat puita, vaikka ei ole vuorosikaan. Tuntuu oikein ihmeelliseltä.

— Asia on niin, että tunnen olevani ystävällisellä tuulella, vastasin paremman puutteessa, sillä en tiennyt oikein, mitä sanoisin ja pelkäsin katsoa heitä silmiin, sillä äitisi seiso i aivan vieressäni, pitäen sinua sylissään.

— Tiedättekö, Jackson, onko mieheni saanut kaloja, kysyi äitisi; olisi jo aika hänen tulla kotiin.

— Miten minä voisin sen tietää? sanoin. — Olen ollut hakemassa rotkosta puita.

— Mutta olittehan kalliolla pari tuntia sitten, vastasi äitisi, sillä kapteeni James näki teidän tulevan sieltä.

— Niin, näin sanoi kapteeni. Oliko hän saanut kaloja, kun olit hänen luonaan?

He kai huomasivat hämmennykseni, kun sanoin: Olin kalliolla, mutta en käynyt Henniker'in luona, sen voin vaikka vanhoa.

— Sinun täytyi tulla silloin hänen luotaan, kun sinut näin, sanoi kapteeni.

— En välittänyt hänestä, jos olinkin siellä, vastasin.

— No, sitten on parempi, että toinen meistä menee katsomaan, mitä hän tekee, sanoi kapteeni. Jätänkö Jackson'in luokseenne?

— Kyllä, kyllä, vastasi äitisi levottomana, aavistan jotakin. — On parempi että hän jää tänne.

Kapteeni kiiruhti kalliolle, palaten noin neljännestunnin kuluttua hyvin kiihoittuneena ja sanoen:

— Hän ei ole siellä!

— Eikö ole, sepä on hyvin ikävää, vastasin ja nousin samalla seisomaan; olin nimittäin istunut koko ajan kalliolla, kapteenin ollessa poissa.

— Niin se on, sanoi kapteeni. Mene sinä, Jackson, myöskin koettamaan, jos sattuisit löytämään hänet; minä olen sillä aikaa rouva Henniker'in luona.

Äitisi oli kapteenin palatessa painanut päänsä ja, kätkenyt kasvonsa käsiinsä. Olin iloinen saadessani syytä poistua, sillä omatuntoni soimasi minua, kun näin hänen surunsa.

Olin poissa noin puoli tuntia ja sanoin palattuani, etten ollut nähnyt jälkeäkään isästäsi.

Äitisi oli majassa ja kapteenin mennessä hänen luokseen jäin minä ulkopuolelle, kärsien kaikkia Kainin tuskia.

Se oli kauhea päivä meille kaikille, kukaan ei voinut syödä mitään. Äitisi ja kapteeni pysyivät majassa, enkä uskaltanut, niinkuin tavallisesti, mennä makuusijalleni, vaan makasin koko yön kalliolla. Nukkua en voinut, sillä joka silmänräpäys olin näkevinäni isäsi vajoavan ruumiin, niinkuin aamulla. Seuraavana aamuna tuli kapteeni luokseni. Hän oli hyvin totinen ja ankara, mutta ei voinut syyttää minua, vaikka hän olisi epäillytkin. Kului viikko, ennenkuin näin äitisi jälleen, sillä en uskaltanut näyttäytyä hänelle. Huomatessani sitten, ettei minua ruvettu syyttämään, tulin rohkeammaksi ja palasin majaan. — Kaikki rupesi sitten menemään entistä latuaan.

13. Jackson'in kuolema.

Eräs asia ei kuitenkaan kaivannut selvitystä, se nimittäin, että äitisi tuns i minua kohtaan vastenmielisyyttä, jopa inhoakin, jota hän ei voinut salata. Hän ei sanonut mitään, mutta hän ei voinut milloinkaan katsoa minuun ja vastasi harvoin, jos kysyin häneltä jotakin. Vaikka olisi voinut otaksua, että tällöinen kohtelu hänen puoleltaan olisi synnyttänyt minussa kokonaan toisenlaisia tunteita, niin herättikin se minussa entisen rakkauteni eloon. Kuta enemmän hän kartti minua, sitä tunkeilevammaksi tulin, ja lisäsin siten hänen vastenmielisyyttään. Rupesin laskemaan leikkiä hänen kanssaan, ja kapteeni

James'in täytyi monesti tulla kieltämään minua. Hän oli hyvin vankka mies ja olisi varmaan antanut minulle selkään tappelussa, jonka tähden olinkin hänen läsnäollessaan äitiäsi kohtaan paljon huomaavaisempi; mutta kun hän poistui, tulin niin hävyttömän tuttavalliseksi, että äitisi vihdoinkin vaati meitä aina yhdessä menemään joko kalastamaan, tai kokoamaan puita ja jättämään hänet siksi aikaa yksikseen. En voinut kieltäytyäkään, koska siinä tapauksessa, etten olisi suostunut, kapteeni James olisi minut varmaan väkisin siihen pakottanut, — mutta vihani kapteenia kohtaan vaan tästä syystä yltyi. Sitten sattui kumminkin tapaus, joka vapautti minut tästä sorrosta ja jätti minut yksikseni äitisi ja sinun kanssasi.

— Nyt täytyy minun vähän levähtää. Odota tunti, niin saat kuulla lopun.

Oli jo iltamyöhäinen ja kuu loisti kirkkaasti taivaalla. Valo ja varjot tekivät meitä ympäröivät kalliot kolkon ja synkän näköisiksi. Ne ryhmittäytyivät päällekkäin, siksi kunnes tapasivat sinitaivaan, jossa tähdet tuikkivat himmeinä, kuun taas kiitäessä avaruudessa, pilvenkään sen kirkkautta sumentamatta. Ja tässä suurenmoisessa ympäristössä ei ollut kuin kaksi elävää olentoa: muudan poika ja ruhjoutunut murhaaja, joka vähän ajan kuluttua oli kuoleva ja joutuva kostavan Jumalan eteen. — Kun istuin liikkumatta siinä hänen vieressään, ja katselin taivaalle, tunsin vapisuttavaa kunnioitusta enkä pelkoa, sillä ajattelin itsekseni, että Jumala oli luonut nämä kaikki ja koko maailman, sekä hänet että minut. Raamatussa seisoo niin ja kummastelin samalla, missä Jumala mahtoi ollakaan, sillä vaikka olin lukenut raamatun, niin oli minulla siitä hyvin hämärät käsitykset. Haaveilin sillä tavalla melkein pari tuntia ja nukuin vihdoinkin, nojaten kallioon. Heräsin sitten taasen Jackson'in ääneen, kun hän pyysi minulta vettä.

— Tässä on, sanoin ja ojensin hänelle astian. Oletteko: huutanut minua kauan?

— En, vastasi hän, pyysin sitä ainoastaan kerran ennen.

— Olen nukkunut.

Kun hän oli juonut, sanoi hän:

— Tahdon lopettaa tunnustukseni nyt, sillä kylkeäni alkaa polttaa.

Ja hän jatkoi:

— Noin neljä kuukautta isäsi kuolemasta menimme kerran kapteeni James'in kanssa rotkoon keräämään puita Sivuutimme kallioseinän, jonka niin hyvin tunnet, ja kuilun, joksi paikkaa nimitämme, ja rupesimme kiipeämään kallion reunaa pitkin. Kannoimme molemmat nuoriamme, joilla sitten sitoisimme halkokantamuksemme. Äkisti luiskahti hän ja vyöryi kallion reunalle, mutta pelastui tarttumalla vuorella kasvavaan pieneen pensaaseen, vaikka hänen ruumiinsa riippuikin jo puoleksi jyrkänteen ulkopuolella.

— Ojenna minulle köytesi pää, sanoi hän aivan tynnosti, vaikka hän oli suuressa vaarassa.

— Kyllä, vastasin ja aioinkin tehdä sen silloin, sillä luulin, että hän, jos kieltäisin, voisi vielä pelastua pensaalla avulla, josta hän piteli kiinni. Mutta pensas alkoi nyt irtaantua ja antaa perään ja kun kapteeni James näki sen, huusi hän:

— Pian, pian, pensas irtautuu!

Päätin silloin, etten ojentaisi hänelle köyhtä. Olin muka hyvin kiireissäni tehdäkseen sen, mutta sotkin sen jalkoihini ja olin sitä sitten taasen selvittelevänäni, kun hän taasen huusi:

— Pian! Ja tuskin oli hän saanut sen sanotuksi, kun pensaalla juuret katkesivat ja hän syöksyi alas.

Kuulin ryskeen, kun hän putosi kalliolle tuolla alhaalla. — Katso nyt Jumalan tuomiota: enkö olekin aivan samanlaisessa tilassa, kuin hänkin, maatessani tässä lyötynä ja runneltuna. — Vähän ajan kuluttua menin paikalle, jossa hän makasi ja löysin hänet kuolevana. Hänellä oli juuri sen verran voimia jäljellä, että hän voi sanoa ennen kuolemaansa: "Jumala antakoon sinulle anteeksi." — Se oli murha, sillä olisin voinut pelastaa hänet, jos olisin tahtonut, ja kumminkin pyysi hän Jumalaa minua armahtamaan. Kuinka paljon onnellisemmaksi olisinkaan tuntenut itseni, jos hän ei olisi sitä sanonut. Hänen "Jumala sinua armahtakoon" soi korvissani kuukausia sen jälkeen.

Palasin majaan ja kerroin rohkeasti äidillesi, mitä oli tapahtunut, sillä tiesin tällä kertaa voivani puhtaalla omallatunnolla sanoa, etten ollut sitä tehnyt. Hän joutui aivan pois suunniltaan ja syytti minua sekä miehensä että kapteenin murhaajaksi. Koetin tehdä, mitä ikinä osasin, saadakseni hänet tyyntymään, mutta turhaan. Useita viikkoja pysyi hän sitten surullisena ja välinpitämättömänä, niin että pelkäsin hänen kuolevan, mutta hänellä oli vielä jäljellä sinut, jolle hän voi osoittaa hellyyttään, ja sinun vuoksesi hän jäi elämään. — Huomasin sen hyvin pian. Hän oli nyt täydellisesti vallassani, mutta ensin pelkäsin häntä, yksinpä hänen katseitaankin. Vihdoinkin tulin rohkeammaksi ja vaadin, että hän olisi

minulle ystävällisempiä mutta hän poistui inholla luotani. Turvauduin silloin muihin keinoihin. En antanut hänelle ruokaa, ja hän olisi mielellään kuollut, mutta ei voinut nähdä sinun kärsivän. — En tahdo kertoa julmuudestani ja raakalaisuudestani häntä kohtaan, voin ainoastaan sanoa sen olleen sellaista, että hän kuihtui ja kuoli noin kuuden kuukauden kuluttua kapteenin kuolemasta, pakottaen minut lupaamaan, etten tekisi sinulle pahaa, vaan veisin sinut äidinisäsi luokse, jos vain joskus saisin siihen tilaisuutta. Koska olin tappanut tämän naisen pitkällisellä kiduttamisella, ja isäsäkin, vaikka sukkelammin, en voinut olla suostumatta hänen pyyntöönsä. — Hautasin hänet guanoon toisten viereen.

Hänen kuolemansa jälkeen oli elämäni minulle kauan aikaa suurena taakkana. En voinut tappaa sinua, vaikka vihasin sinua. — Nyt hallussani olevat timantit ja toivo, että joskus vielä pääsisin Englantiin, soivat minulle joskus vähän lohdutusta — Sinä näet minut nyt, eivätkö he kaikki ole jo kostetut.

En voinut muuta kuin myöntää Jackson'in viimeiseen puheeseen. — Niin, he olivat todellakin kostetut. Vähän ajan perästä sanoi hän minulle:

— Nyt, Frank, tunnen, että kipu kyljessäni pahenee ja pian on minulla niin suuret tuskat, etten voi puhua. Olen tunnustanut täydellisesti kaikki rikokseni ja muuta hyvitystä en voi antaa sinulle. Ja nyt, voitko antaa minulle anteeksi? Kuolen hyvin onnettoman, jos et sitä tee. Katso minua. Voitko hautoa kosta mielessäsi näin onnettoman asemassa olevalle ihmiselle? Muista, että rukoilemme anteeksiantamusta sen perusteella, miten itsekin annamme anteeksi. Vastaa minulle.

— Luulen, niin, — tunnen, että voin antaa teille anteeksi, Jackson, vastasin. Jään pian yksikseni tälle saarelle ja tulisin varmaan paljon onnettommaksi kuin muutoin, jos en antaisi anteeksi. — Minä teen sen.

— Kiitos, olet hyvä poika ja Jumala sinua siunatkoon. — Eikö päivä jo pian valkene?

— Kyllä. Näen pian lukea teille raamatusta ja rukouskirjasta. Minulla on ne molemmat mukani.

— Tuskani ovat kovat ja tulevat joka minuutti suuremmiksi. Minä en voi kuunnella sinua nyt, mutta juuri ennen kuolemaani saan jonkun minuutin levon ja silloin...

Jackson huokasi syvään ja vaikeni.

Useita tunteja kestivät hänen tuskansa ja hän valitti hiljaa. Hiki tippui suurina pisaroina hänen otsaltaan ja hän hengitti vaikeasti.

— Aurinko nousi ja ennätti jo melkein taas mailleen, ennenkuin Jackson voi puhua. Vihdoin pyysi hän juotavaa.

— Se on ohitse nyt, sanoi hän hiljaa. Tuskat loppuvat ja kuolema on lähellä. Voit lukea minulle nyt, mutta minä sanon sinulle ensin muistaessani, mistä voit löytää isäsi omaisuuden.

— Tiedän sen jo, vastasin. Laudan alla teidän makuusijanne pohjalla. Näin teidän kerran ottavan ne esille, kun luulitte minun olevan poissa.

— Se on totta! Minulla ei ole enää mitään sanottavaa, kaikki on pian ohitse. Lue ruumiin siunaussanat kun olen kuollut, ja lue nyt, vielä hengissä ollessani jotakin, josta luulet minun enimmäen pitävän, sillä en voi koota ajatuksiani tarpeeksi sanoakseni sinulle, mikä paikka parhaiten sopisi, ja totta puhuen, tuskin sitä tiedänpö. Mutta osaan vielä rukoilla.

Aukaisin raamatun ja löysin vertauksen tuhlaajapojasta.

— Se sopii minulle, sanoi Jackson. Anna minun nyt rukoilla. Rukoile sinäkin puolestani, Frank.

— Minä en tiedä miten, vastasin, ette ole minua koskaan opettanut.

— Ah en!

Jackson vaikeni, mutta näin hänen huultensa liikkuvan vähän aikaa. Poistuin hetkeksi ja kun palasin, oli hän jo kuollut. Hänen suunsa oli auennut, ja koska ensimmäisen kerran elämässäni katselin kuolemaa silmiin, tuijotin ruumista kauhistuneena ja inholla.

Muutamien minuuttien kuluttua jätin ruumiin ja istuuduin kalliolle jonkun matkan päähän siitä, sillä pelkäsin sitä jollakin tavalla. Jäin siihen auringon laskuun asti, jolloin, pelästyneenä ajatuksesta jäädä sinne pimeäksi yöksi, otin kirjani ja kiiruhdin takaisin majaan. Mielenliikutus oli pannut pääni ihan pyörälle, enkähän ollut syönytään moneen tuntiin. Rukoiltuani, heittäysin vuoteelle tuumiakseni, mitä nyt alkaisin tehdä, kun olin jäänyt yksikseni, mutta muutamien minuuttien kuluttua vaivuin uneen, enkä

herännyt ennenkuin aurinko oli jo korkealla taivaalla. Nousin hyvin virkistyneenä ja nähdessäni raamatun ja rukouskirjan muistin lupaukseni Jackson'ille lukea ruumiinsiunausluvut hänen haudallaan. Hain ne rukouskirjasta, sillä olin lukenut ne ennenkin useampaan kertaan, ja silmäiltyäni ne lävitse, läksin kirjoilleni paikalle, missä ruumis makasi. Se oli vielä kankeamman näköinen kuin eilen illalla. Luin sanat ja sulin kirjan. Mitä voin tehdä? ajattelin. En voi haudata häntä guanoon, sillä en jaksakaan kantaa ruumista kallioiden yli. Ja jos se olisi ollutkin mahdollista, niin luulen, etten olisi voinut siihen koskea. Pelkäsin sitä. Vihdoin päätin peittää sen kivillä, joita oli paljon siinä ympärillä ja teinkin niin. Siihen meni minulta noin kaksi tuntia, jonka jälkeen, otettuani pulloit mukaani, kiiruhdin mielelläni pois, päättäen mielessäni, etten ikinä enää tulisi sinne. Tunsin suurta helpotusta, ollessani taas majassa. Olin kyllä yksinäni, se oli totta, mutta minulla ei ollut enää mitään tekemistä kuolleen kanssa. En voinut koota ajatuksiani, enkä tarkastaa tunteitani sinä päivänä, istuin vain mietteissäni ja nojasin päätäni käsiini. — Panin vielä kerran nukkumaan ja tunsin itseni seuraavana aamuna paljon virkeämmäksi, voiden sekä ajatella että toimia. — Mieltäni painoi kumminkin joku, josta en ensin päässyt selville, mutta kai se johtui tunteesta, että olin nyt yksinäni, ilman minkäänlaista toveria, jonka kanssa olisin voinut puhella ja jolle olisin voinut uskoa salaisuuteni. Minun suuni täytyi olla myykkä siksi, kunnes taas tapaisin jonkun lähimmäisistäni... tapahtuisiko se koskaan? Olin nähnyt näinä vuosina muutamien niistä hukkuvan saaremmen lähellä, — siinä kaikki.

14. Yksin.

Jackson'in kertomuksesta päättäen olin nyt noin neljäntoista vuotias. Näinä neljänätoista vuotena olimme nähneet ainoastaan yhden laivan. Voi mennä vielä samanverran tahi enemmänkin aikaa, ennenkuin taas tapaisin jonkun ihmisen. — Näitten ajatusteni minua surettaessa tunsin, kuinka paljon olisinkaan uhrannut, jos Jackson olisi vielä elänyt ollakseen minulle seurana. Olisin antanut hänelle anteeksi vaikka mitä, ja tuntuipa melkein siltä, kuin olisin isäni murhaajassa menettänyt hyvänkin ystävän.

Tänä päivänä olin niin levoton, etten voinut tehdä mitään. Koetin lukea, mutta en voinut, ja syödä, mutta ruokahaluni oli poissa. Istuin ja katselin merta, kuinka aalto toisensa jälkeen vyöryi rantaan, ja ihmettelin, toisivatko ne joskus tullessaan luokseni jonkun ihmisen, mutta sillä välillä, jopa kokonaisina tunteinakaan, en ajatellut juuri mitään. Tuli ilta ja pimeä, mutta yhä vieläkin istuin paikallani. Viimein kumminkin menin vuoteelleni melkein epätoivoisena, mutta onnekseni nukuin pian ja unhotin suruni.

Seuraavana aamuna elähdytti minua kirkas aurinko. Tummansininen meri oli melkein rasvatyyni, ja muutenkin tunsin mieleni virkeämmäksi ja ruokahaluni oli palannut. Syötyäni muistin Jackson'in kertomuksen vyöstä timantteineen, jonka tähden menin hänen makuusijalleen, siirsin syrjään höyhenet ja linnunnahat, kaivoin pois maan, jota ei ollutkaan kuin noin kuuden senttimetrin vahvuudelta ja sain laudan näkyviin. Nostin sen pois ja näin sen alla noin kolmekymmentä senttimetriä syvän kuopan, joka oli täynnä erilaisia esineitä. Siellä olivat perämiehen kello ja hiannapit, muutamia vanhoihin räseyihin käärittyjä dollareita, muudan tupakkarasia, vanha piippu, rintaneula hiuksista tehtyine nimikirjaimineen, muutamia J. Evelynin nimellä allekirjoitettuja kirjeitä, jotka ymmärsin äidinisäni lähettämiksi ja jotka Jackson oli luultavasti ottanut haltuunsa vasta äitini kuoleman jälkeen. Sanon kirjeitä, koska ne olivat semmoisia, niinkuin sittemmin sain tietää, mutta silloin en vielä milloinkaan ollut nähnyt mitään kirjettä. Ensimmäinen yritykseni lukea kirjoitusta oli turha, vaikkakin onnistuin saamaan selvän allekirjoituksesta. Tupakkarasiassa oli sileä, kultainen vihkimäsormus, joka luultavasti oli äitini, ja musta pitkä hiuskihara, joka kai myöskin oli hänen. Siinä oli myöskin kolme tahi neljä kivipalasta, jotka, niinkuin sittemmin kuulin, olivat kulta- ja hopeamalmia, yksi hopeainen lyijykynä ja pari pieniä korvarenkaita. Vasta kuopan pohjalta löysin vyön. Se oli pehmeätä nahkaa ja voin tuntea sen joka neliöön ommellun kovan esineen, joiden arvelin olevan noita timantteja, mutta en aukaissut yhtään osastoa, katsoakseni, mitä niissä oli. Siihen oli hyvin selvästi kirjoitettu: "Herra J. Evelyn'in omaisuutta, 33 Minories, London." Tutkin kaikki nämä esineet toisensa jälkeen ja panin ne, saatuani uteliaisuuteni tyydytetyksi, takaisin kuoppaan, tarkastaakseni niitä taas joskus vastaisuudessa. Peitin kuopan laudalla, tasoitin maan, sekä järjestin höyhenet ja nahat vuoteessa samalla tavalla, kuin ennenkin. Tähän kaikkeen meni minulta noin pari tuntia, jonka jälkeen istuuduin kalliolle entiseen asentooni ja vajosin lopuksi päivää sekä sielulliseen että ruumiilliseen välinpitämättömyyteen.

Tämä alakuloisuuteni kesti monta päivää, voinpa sanoa viikkojakin, ennenkuin se kokonaan katosi. — En voinut löytää mitään hauskaa kirjoistanikaan, joita välistä katselin, pannakseni ne taas heti pois. — Ei ollut enää kuukauttakaan siihen, kun linnut taas palaisivat saarelle. En tarvinnut niitä eläkseni, sillä varastossa oli vielä paljon ruokaa. — Lukija tahtonee ehkä tietää, miten niin tarkkaan tiesin lintujen takaisintuloajan. Meillä, Jacksonin kanssa, oli ainoana ajanmerkinä täysikuun ilmestyminen taivaalle, jolloin aina teimme merkin kallioon. Kolmetoista täysikuuta oli ajanmitta lintujen tulosta saarelle yhtenä vuotena, niiden takaisintuloon seuraavana ja kaksitoista täysikuuta oli nyt kulunut.

Tuskastuneena kaikkeen, väsyneenä itseäni ja elämäänikin, juolahti vihdoin viimein mieleeni, että voisinhan, ottamalla mukaani ruokaa ja pullollisen vettä, lähteä rotkoon hakkaamaan puita, niin että ne riittäisivät sitten pitkäksi aikaa. Voisinhan jäädä sinne moneksi päiväksi, sillä maja ja kaikki sen läheisyydessä oikein inhoittivat minua.

Seuraavana päivänä panin päätökseni täytäntöön. Nakkasin kuivan ruokani olalleni ja läksin kiipeämään rotkoon. Tunnissa pääsin perille, mutta koska minulla ei ollut mitään kiirettä, niin päätin kiivetä ylemmäksi ja katsoa, enkö voisi päästä toiselle puolelle saarta tai ainakin korkeimmalle vuorenhuipulle, josta olisi hyvä näköala. Jatkoisin kiipeämistäni siksi, kunnes olin päässyt muutamalle tasaiselle, ruohoa kasvavalle paikalle, jossa ei ollut metsää. Istuutuessani levähtämään näin vieressäni erään pienen sinisen kukan, jollaista en ennen milloinkaan ollut nähnyt en edes tiennyt, että saarella olisi kukkia. Se oli, niinkuin sittemmin huomasin, joku laji Gentionellaa. Katselin ja ihailin sitä, tuntien sitä kohtaan todellista ystävällisyyttä. Se oli hyvin kaunis ja yksinäinen, niinkuin minäkin.

Lukiessani Mavor'in luonnonkirjaa ja nähdessäni luonnon keskelle rakennettuja englantilaisia taloja, olin kysynyt aina Jackson'ilta niistä ja hän oli selittänyt minulle paljon englantilaista puutarhanhoitoa, kuinka metsäkukkia ja puita voitiin istuttamalla jalostaa, kuinka ruusuja ja muita kukkia kiinnitettiin seiniin, kuten tauluissa näin, ja kuinka niitä kasteltiin ja hoidettiin. — Siinä istuessani ja katsellessani kukkaa juontui mieleeni, että voisinhan ottaa sen mukaani ja hoitaa sitä huvikseni. — Osaanhan kastella ja muutenkin pitää siitä huolta. — Päätin tehdä niin, sillä pidin jo kukkaa aika aarteena. Irroitin sen varovasti ameriikkalaisella veitselläni, jättäen kumminkin tarpeeksi maata juurien ympärille, ja aloin sitten kiivetä vielä ylemmäksi. Mutta ennenkuin olin päässyt kuuttakymmentä metriäkään, löysin ainakin tusinan verran samanlaisia kukkia, kaikki kauniimpia kuin se, jonka olin ottanut mukaani ja kolme neljä muuta, joita en myöskään tuntenut. En tiennyt oikein, mitä tekisin. Panin kaivamani kukan pois ja jatkoisin kiipeämistäni, tekemättä vielä mitään päätöstä.

Puolessa tunnissa pääsin vuorenhuipulle ja voin nähdä meren ja toisen puolen saarta alapuolellani. Se näytti melko suurelta, mutta en huomannut juuri suuriakaan eroavaisuuksia tämän ja toisen puolen välillä. Kaikkialla muualla näkyi jylhiä, autioita kallioita, paitsi paikkaa, jossa seisoin. Rotkossa, joka näytti olevan kuin joku halkeama saarella, kasvoi pientä metsää. Kaikkialla oli hiljaista ja autiota, ei näkynyt yhtään lintua, enkä myöskään voinut huomata muitakaan eläviä olentoja. Olin juuri kääntymäisilläni takaisin, kun ajattelin, että voinhan mennä vieläkin eteenpäin ja katsoa, mitä siellä olisi. Tein niin ja löysin muutamia muita kukkia, joita ei kasvanut minun puolellani saarta. Siellä kasvoi eräitä sananjalan tapaisia puita, joiden runkojen ympärillä köynnöskasvit kiipeilivät. Ajattelin että nämä kasvithan olivat samanlaisia, joita olin nähnyt englantilaisia taloja esittävässä tauluissa, tahi ainakin hyvin niitten näköisiä; mahtaisivatkohan nuo kiipeillä majanikin seiniä pitkin? — Silloin äkkiä hoksasin, että istuttaisin niitä muutamia majani ympärille ja laittaisin kasvitarhan omille kukilleni. Lukija voi tuskin kuvitella, miten iloiseksi tästä tulin. Istuuduin punnitsemaan sitä ja tunsin itseni sillä hetkellä hyvin onnelliseksi. Mutta sitten muistinkin, että maja oli rakennettu kalliolle ja kukathan voivat kasvaa ainoastaan mullassa. Tämä huomio oli ensin viedä kaiken rohkeuteni, koska se näytti tekevän tyhjäksi kaikki suunnitelmani, mutta sitten päätin kantaa vähän multaa kalliolle ja sillä tavalla laittaa kasvitarhan. Ensimmäinen ajattelin guanoa, mutta Jackson oli selittänyt, että sitä voitiin käyttää ainoastaan pienissä erissä lannoittamaan maata ja että se kuolettaisi kasvit, jos sitä käytettäisiin yksinään. Tuumittuani noin tunnin verran ja muistettuani kaikkea, mitä Jackson oli puhunut asiasta, päätin palata majaan ja paluumatkalla tarkastaa, mistä paikasta rotkoa voisin kaikista helpoimmin saada multaa kasvitarhaani. Sitten kantaisin mullan majalle, tekisin lavan valmiiksi taimille ja kukille, ja kun kaikki olisi kunnossa, kiipeisin rotkoon hakemaan kasveja ja niin olisi kasvitarhani valmis. — Tein niin. Huomasin, että voin saada ruokamultaa rotkosta noin neljännespeninkulmaa pensaikon alapuolelta, ja kun olin siitä varma, palasin majaan. Päätin kumminkin, myöhäinen kun oli, siirtää järjestelyni huomiseen.

Otin arkusta yhden purjekangaspaidan, sidoin kiinni hiansuut ja kauluksen, saadakseni siitä jonkinlaisen pussin, ja lähdin aamulla aloittamaan työtäni. Onnistuin sinä päivänä kantamaan majalle noin kymmenen — kaksitoista pussillista multaa, josta aloin laittaa noin metrin levyistä ja puolen metrin vahvuista lavaa. Minulta meni kokonainen viikko, ennenkuin olin saanut kannetuksi tarpeeksi multaa kahteen lavaan kummallekin puolelle majaa. Se oli kovaa työtä, mutta olin iloisempi ja onnellisempi kuin ennen. Huomasin, että paras keino karkoittamaan ikävää ja yksinäisyyttä oli työnteko, ja samalla kun tein tällaisen arvokkaan kokemuksen, valmistui kasvitarhanikin. Kun olin lopettanut mullan kantamisen, läksin rotkoon mukaanni kaksi koppaa, joissa oli aikomukseni säilyttää kokoamani kasvit. Päivän kovasti työskenneltyäni palasin kopat täynnä pieniä taimia ja köynnöskasveja. Seuraavana päivänä istutin kaikki, mitä olin tuonut mukaanni. Tulin pahoilleni nähdessäni lehtien ja kukkien lakastuvan, mutta kastelin ne kaikki, ennenkuin menin nukkumaan ja aamulla huomasinkin ne taasen suureksi ilokseni virkeiksi. Mutta kasvitarhani ei ollut mielestäni vielä kyllin täydellinen. Menin sentähden vielä kerran rotkoon ja valitsin toisia kasveja, jotka eivät kukkineet, ja pari pensasta, joita en ennen ollut nähnyt. Kun olin saanut nämä istutetuiksi ja kastelluiksi, oli kasvitarhani hyvin komean

näköinen. Huomasin kumminkin pian, että multa tahtoi varista, ja kokosin sentähden kiviä, joilla ympäröin lavat, ja niin oli kaikki valmista Nyt ei minulla ollut muuta tekemistä päivisin, kuin hoitaa kasvitarhaani. Tein niin ja koska muistin Jackson'in puheen guanosta, toin sitä pussillisen ja panin vähäsen joka kukan juurelle. Pian näkyikin sen hyvä vaikutus, ja ennenkuin linnut tulivat, oli kasvitarhani täynnä kukkia.

En voi kuvailla lukijalle, minkälaista iloa pieni laitokseni minulle tuotti. Tunsin joka taimen ja pensaas, puhelin niille kuin tovereille hoitaessani ja kastellessani niitä aina aamuin ja illoin, ja niitten pikainen kasvaminen ihastutti minua. Yksinäisyyteni ei tuntunut enää niin väsyttävältä kuin ennen. Minullahan oli jotakin huollettavaa, jotakin, joka kiinnitti mieltäni ja jota voin rakastaa. Ne olivat yhtä eläviä kuin minäkin, ne kasvoivat, tekivät lehtiä ja kukkivat. Ne olivat kiitollisia huolenpidostani, ollen tovereinani ja ystävinäni.

Olenhan ennen maininnut, että Jackson, viimeisenä yhdessä oloaikanamme, opetti minut laulamaan useita lauluja. Ikävissäni, etten yksinäisyydessäni kuullut mitään ihmisääniä, aloin ensin hyräillä ja sitten ääneensä laulaa noita lauluja, joita olin oppinut. Tuo oli minusta hauskaa ja lauleskelin joskus puolet päivää. On kyllä totta, että kuuntelijoita puuttui, mutta kun rakkauteni kukkiin kasvoi, niin oli tapanani istuutua siihen likelle ja laulaa kukille ja pensaille, kuvitellen niitten kuuntelevan. Mutta laulu varastoni ei ollut kovinkaan suuri ja viimein, kun olin laulanut ne hyvin usein, kyllästyin niitten sanoihin. Muistin silloin rukouskirjan lopussa olevat Davidin psalmit. Otin kirjan ja lauloin ne kaikki tuntemillani nuoteilla. Lieköhän psalmeja koskaan ennen laulettu sillä tavalla, mutta se huvitti minua, ja sanoissakin oli tarpeeksi vaihtelua.

Joka kolmas tahi neljäs päivä kiipesin rotkoon huolellisesti hakemaan jotakin uutta kukkaa tahi pensasta, jota minulla ei vielä ollut kasvitarhassani ja kun satuin jonkun löytämään, joka usein tapahtuikin, niin tulin hyvin iloiseksi.

15. Lintuni.

Vihdoin tulivat linnut ja minä kokosin paljon munia, joista sain vaihtelua ruokaani, sillä olinkin elänyt niin kauan kuivatulla lihalla. Työn puutteessa rupesin silloin tällöin kalastamaankin, jota Jackson'in eläessä tuskin koskaan olin tehnyt, ja sain siitäkin vaihtelua ruokaani. Jackson ei välittänyt kalasta, koska meidän silloin, valmistaaksemme sitä, täytyi kiivetä rotkoon hakemaan puita, ja hän ei pitänyt ponnistuksista. Kun linnut tulivat, luin uudestaan luonnonkirjasta kuvauksen fregatti- ja muista siinä mainituista linnuista. Oli siinä kuvakin muutamasta kiinalaisesta uikkuineen ja kuvaus, miten niitä kesytettyinä käytettiin kalastamisessa. Tästä juotui mieleeni, että voisinhan minäkin kesyttää muutamia lintuja seurakseni ja opettaa niitä pyytämään kaloja, mutta tiesin, että minun täytyi odottaa siksi, kunnes poikaset olivat kasvaneet melkein lentokykuisiksi.

Päätin nyt ensin mennä rotkoon muutamiksi päiviksi kokoamaan puita. Hakkasin sellaisiksi tavallisesti raidan tahi pajun näköisiä pensaita, jotka olivat siihen tarkoitukseen melkein sopimattomia, vaikka siellä oli toisenlaisia, keveämpipuisiakin pensaita, jotka paloivat hyvin. Jackson oli kertonut, että edellisiä sanottiin pajuksi ja käytettiin koppia valmistaessa. Hän oli opettanut minut myöskin letittämään oksat yhteen kantamuksia tehdessäni. — Ne eivät olleet kumminkaan pajuja, vaan jonkunlaisia oleandereita, niinkuin sittemmin sain tietää.

Varattuani mukaani muutamia tusinoita koviksi keitettyjä munia läksin sitten eräänä aamuna rotkoon. Niinkuin ennen jo olen kertonut, täytyi rotkoon päästäkseen ensin kulkea jonkun matkaa noin kymmenen metriä korkean kallioseinän juurta ja sitten kahlata puron poikki, jonka kautta matka pensaikkoon piteni puolella peninkulmalla. Tuo kallioseinä oli juuri sama, jolta kapteeni oli pudonnut, kun Jackson ei ollut häntä auttanut. Tultuani pensaikkoon, rupesin töihin ja sain kolmessa päivässä hakatuksi noin viisikymmentä suurta kantamusta, joiden arvelin riittävän pitkäksi aikaa. Vaikein työ oli vielä jäljellä, nimittäin kotiin kantaminen, ja siinä saisin hikoilla, koska en voinut viedä muuta kuin kantamuksen kerrallaan. Silloin hoksasinkin, että heittämillä kantamukset vuorelta alas säästyn melkein peninkulman pituiselta kantamiselta, sillä minun ei niin muodoin tarvinnut raahata niitä purolle ja taas palata takaisin. Paikka, jossa puut olivat, ei ollutkaan todellisuudessa neljäsosa peninkulmaa kauempana uimalahdesta ja maa vietti sinne koko matkan. Ilostuin keksinnöstäni ja ihmettelin, ettei Jackson ollut sitä milloinkaan hoksannut, sekä aloin panna tuumaani täytäntöön. Paikoitellen oli alituisesti tippuva vesi tehnyt jyrkänteen reunan hyvin liukkaaksi. Toin kantamukseni yhden toisensa perään ja heitin ne jyrkän teeltä alas, kuitenkin koettaen varoa, etten itse luisuisi mukaan. Olin jo lopettamaisillani, jäljellä oli enää vain pari kolme kantamusta, kun heittäessäni alas muodatta kuormaa luiskahdinkin ja ennenkuin ennätin saada mistään kiinni, luistin reunalta ja putosin ainakin kymmenen metrin korkeudelta. Makasin kai siinä tainnuksissa useita tunteja, ennenkuin

vihdoinkin toinnuin ja huomasin makaavani risukimpuilla, jotka olin heittänyt alas. Niille putoaminen, eikä kovalle kalliolle, oli pelastanut henkeni. Nousin niin pian kuin vain voin koota ajatukseni. Joka paikka oli hellänä ja mustelmilla, veri juoksi suustani, mutta luut tuntuivat olevan eheitä. Voin kumminkin siksi huonosti, etten saattanut tänään enää tehdä mitään. Lähdin nilkuttamaan kotiin ja panin nukkumaan. Syvä uni virkisti minua ja muutamien päivien kuluttua olin jo entiselläni. Kastelin kukkiani, jotka olivat kuihtuneet ikäänkuin ikävästä, koska olin ollut niin kauan poissa. Menin sitten paikalle, johon olin jättänyt risukimppuni ja helpoittaakseni työtäni päätin kantaa ne uimarantaan ja pinota ne sinne kallioltta juurelle. Mainitsen tämän syistä, jotka lukija sitten tuonnempana on huomaava. Viivyin siinä pari päivää, sillä putoamiseni jälkeen ei minulla ollut mitään halua työskennellä kovasti, ja kun työ oli tehty, tulin hyvin iloiseksi.

Linnunpoikaset olivat nyt haudottuja, mutta minun täytyi odottaa vielä neljä tahi viisi viikkoa, ennenkuin voin mitä ottaa. Yksinäisyys alkoi taasen tuntua ikävältä. Kasvit kasvitarhassani olivat kaikki kukkineet ja kuihtuneet, enkä löytänyt siinä enää mitään mielenkiintoista. Aloin taasen lukea raamattua ja vanhan ja uuden testamentin kertomukset huvittivat minua. Tarvitsee tuskin mainita, että luin raamattua niinkuin jotakin muutakin kirjaa, vain huvikseni, enkä suinkaan miksiäkään mielen ylennykseksi.

Vihdoinkin koitti lintujen otto-aika ja silloin oli minulla tarpeeksi työtä, ennättämättä olla alakuloinen. Kokosin aivan yhtäpaljon kuin silloin, jolloin minulla vielä oli Jacksonkin elätettävänä, ja käyttämällä uusia veitsiäni oli työ jotakuinkin helppoa. Niin pian kuin olin saanut ruokavarani kootuksi, kävin noutamassa ne linnut, jotka jo ennen olin valinnut ja jättänyt jäljelle tätä tarkoitusta varten. Ennätin juuri viime, tingassa, sillä kaikki olivat lentoon lähdössä, kun tulin niitä noutamaan. Tapeltuani kovasti vanhojen lintujen kanssa onnistuin vihdoin ryöstämään ne ja kirkuen ja iskien ajoivat vanhat linnut minua takaa koko matkan. Saavuttuani onnellisesti takaisin, vein linnut mukanani majaan ja sidoin jokaisen niistä jalastaan siimankappaleella kiinni muutama suuriin majan ulkopuolelle ennen kokoamiini kiviin. Vanhat linnut ahdistelivat minua pimeään asti, jolloin ne lensivät pois ja väsynyt kun olin päivän työstä, en ollut pahoillani päästessäni nukkumaan.

Herätessäni aamulla olivat vanhat linnut poikastensa seurassa kentällä, koettaen tietysti houkutella niitä mukaansa lentämään, jonka jalkoihin sitomani siimat estivät. Vaikka tulinkin paikalle, eivät ne jättäneet niitä sittenkään heti, vaan lähtivät vasta vähän ajan kuluttua lentoon merelle päin ja palasivat muutamien minuuttien kuluttua takaisin, kantaen nokassaan pieniä kaloja, joilla ne sitten ruokkivat poikasiaan. Tällä tavalla menettelivät ne parina seuraavana päivänäkin, Sitten seurasi yleinen matkaan lähtö. Koko parvi keikkui ja pyöri ilmassa huutaen ja kirkuen hirveästi sekä lähtien lopuksi etenemään pohjoista kohti. Nuo kuusi vanhaa lintua, jotka olivat poikastensa luona majalla, näyttivät tulevan levottomiksi. Ne lensivät huutaen ja kirkuen sinne tänne, mutta kohosivat vihdoin kovasti räähkyen korkealle ilmaan ja lähtivät lentämään vielä näkyvässä olevan parven perään; niitten vaistomaiset elämäntavat olivat voittaneet rakkauden poikasiin. En tullut ollenkaan pahoilleni niitten lähdöstä, sillä halusin olla uusine perheineni aivan rauhassa. Laskeusin kalliolle ja pyydystin kalan, joka oli niin suuri, että siinä oli ruokaa niille kolmeksi neljäksi päiväksi. Ruokin niitä nyt kalan suolilla, joita ne halusta näkyivät syövän. Ensimmäisinä päivinä olivat ne hyvin levottomia, mutta rauhoittuivat sitten vähitellen. Ne eivät näyttäneet ainoastaan tuntevan minua, vaan tervehtivätkin minua lähestyessäni, joka minua suuresti huvitti.

Laiminlöin nyt kukkaseni lintujen tähden ja istuin tuntikausia kentällä uusien toverieni kanssa, jotka, täytyy tunnustaa, eivät olleet juuri vilkkaita tahi ymmärtäväisiä, mutta olivathan kumminkin eläviä ja olihan niillä silmät. Ne nousivat harvoin seisomaan, paitsi silloin, kun annoin niille kalaa, jota ne saivat neljä kertaa päivässä; silloin seisoiivat ne jokainen haaralla-jaloin ja nokka ammoltaan odottamassa vuoroaan. Ne olivat minulle suureksi iloksi ja kasvoivat joutuin, höyhenpuvun tullessa päivä päiväältä yhä komeammaksi. Panin niille kaikille nimet luonnonkirjastani: Leijona, Tiikeri, Pantteri, Karhu, Hevonen ja Aasi, joista luullakseni tuo viimeinen olisi sopinut parhaiten kaikille. Ruokkiessani kutsuin niitä aina nimeltä ja huomasin pian ilokseni, että ne oppivat tuntemaan sen melko hyvin. Olin ihastuksissani ja huvittaakseni niitä luin niille kirjojani, lauloin niille laulujani, puhuin ja voin kertoa niille useita raamatun kertomuksiakin, kuten esimerkiksi Josefista ja hänen veljistään, ja koska ne kuuntelivat niin hullunkurisen totisina, luulin melkein niitten jotakin ymmärtävän.

Jonkun ajan kuluttua päästin niistä kaksi irti, kuitenkin ensin leikattuani niitten siivet. Ne tulivat paljon vilkkaimmiksi, seurasivat minua sisälle majaan ja jäivät tavallisesti sinne yöksi. Kun näin, ettei niillä ollut aikomustakaan karata, päästin ne kaikki irti, leikattuani ensin niitten siivet. Kaikki muutkin pysyivät kiltisti kotona, kuten nuo kaksi ensimmäistäkin.

Uusien toverieni täydellinen kuuliaisuus ja hyvä käytös soi minulle taasen paljon vapautta, jota en ollenkaan kaivannut, koska minulla oli niin vähän tekemistä. Rupesin kumminkin hoitamaan taasen kasvitarhaani. Tällä haavaa en voinut tehdä juuri muuta kuin kastella kukkiani ja tarkastella köynnöskasvien päivittäistä kasvua, niitten rohkeasti kiipeillessä majani seinille. Aioin kumminkin

piakkoin lähteä taasen saaren sisäosiin hakemaan jotakin uutta kokoelmaani.

Muutamana aamuna lähdinkin kiipeämään rotkoon, mutta kun en onnistunut löytämään mitään, niin kannoin kotiin ne risukimput, jotka jäivät sinne viime kerralla, kun putosin jyrkän teeltä. Lopetettuani tämän työn, palasin majaan, jossa linnut ottivat minut vastaan levitetyin siivin ja nokat ammollaan, ikäänkuin iloiten tulostani ja tahtoen näyttää, että halusivat ruokaa. Linnut olivat muuten jo valinneet itselleen toverinsa, uroot naaraan, niinkuin höyhenistä voi päätätä. Leijona ja Hevonen olivat aina toistensa seurassa, samoin Aasi ja Karhu, Tiikeri ja Pantteri. Ruokin niitä nyt aina yksitellen, kutsuen jokaista nimeltään, jota ne heti tottelivat, ja jos joku niistä tuli kutsumatta, sai se pienen läimäyksen vaivoistaan.

Seuraavana aamuna läksin uudelle kasvien hakumatkalle ja päätin tällä kerralla tarkastaa kaikki vuorenkolot, sillä olin kerran ollut näkevinäni sellaisen reunalla jotakin, joka kaukaa näytti hyvin kauniilta kukalta. Tällä kerralla en mennytkään rotkoon, vaan aloin majan takaa heti kiivetä kallioille. Se oli kovaa työtä, mutta en kadottanut niin helposti rohkeuttani, ja muutamassa tunnissa olin päässytkin eräälle tasaiselle paikalle, jonka olin ottanut päämääräkseni, alkaessani kiipeämisen. Täällä sain täyden korvauksen vaivoistani, sillä löysin paljon minulle aivan outoja kasveja, esimerkiksi muutamia sananjalkoja, jotka olivat hyvin kauniita, vaikka niissä ei ollut kukkia. Näköala paikalta oli sekä hirvittävä että kaunis. Katselin kallioita allani ja majaa, joka näytti hyvin pieneltä ja luulin näkeväni lintunikin pieninä pisteinä majan edessä olevalla kentällä. Oli kirkas päivä ja meri aivan tyyni. Tuolta kaukaa näkyivät selvästi toisetkin saaret ja olin erottavinani jotakin valkoista niitten vierellä, — lieneeköhän sitten ollut joku laiva. Tulin alakuloiseksi, enkä voinut olla tekemättä kysymystä, pitäisiköhän minun jäädä koko ijäkseni tälle saarelle, vai pääsisinkö joskus täältä poistumaan. — Katsellessani majaa kummastelin, miten hirveän jyrkkä se vuoren seinämä oli, jota myöten olin tänne kiivennyt ja tulin levottomaksi ajatellessani, että tuskinpa hengissä enää pääsenkään takaisin, mutta nuo ajatukset hälvenivät pian. Käännyin ja katselin maalle päin. Toisella puolellani huomasin kalliossa aukon, jonka pohja oli niin syvällä, etten voinut sitä nähdä — toisella puolella taasen kohosi kallio kuin seinä. Huomioni kiintyi kuitenkin pian muutama uuteen kukkaan, jonka näin ja ryhdyinkin kaikkia niitä irroittamaan. Sananjalkojen kanssa sain noin kaksitoista uutta lajia, jotka kokosin yhteen kimppuun. Sidoin sen kaulaani, sillä tiesin tarvitsevani molemmat käteni alas tullessani. Istahdin sitten vähäsen levähtämään, ennenkuin aloitin paluumatkan. Istuttuani sitten muutamia minuutteja rupesin huvikseni lauleskelemaan. —

16. Hylkeeni.

Olen jo ennen maininnut, että kyllästyneenä Jackson'in opettamien laulujen sanoihin, olin vaihteeksi ottanut rukouskirjan lopussa olevat psalmit, ja jos nuotti sattui sopimaan runomittaan, täyttivät ne hyvin tehtävänsä, vaikka se tietysti olisi kummastuttanut jokaista, joka olisi sattunut kuulemaan psalmeja veisattavan niin kiireesti ja erilaisilla nuoteilla. Tällä kerralla valitsin ensimmäisen psalmin: "Autuas on se, joka ei vaella" ja aloin laulaa, mutta päästyäni ensimmäisen säkeen loppuun kuulin kummakseni jonkun valittavan äänen jossakin lähelläni kertaavan "vaella". Katselin ympärilleni, luullen erehtyneeni ja jatkoin: "jumalattomien seurassa." — Nyt en voinut erehtyä: "seurassa", kertasi sama ääni niin selvään kuin mahdollista. Mitä suurimmasti hämmästyneenä lopetin laulamisen. Saarella täytyy olla joku toinenkin, paitsi minua, sillä en ollut milloinkaan ennen kuullut kaikua, paitsi ukkosen jyristessä ja silloinkin olin luullut sitä vain jyrinän jatkoksi.

— Kuka siellä on? huusin.

— Kuka siellä on, vastasi ääni.

— Se olen minä!

— Se olen minä, kuului vastaus. En tiennyt oikein, mitä uskoisin. Huusin kerta toisensa perään ja kuulin aina sanani kerrattavan, mutta en saanut kysymyksiini vastausta. Luulin ensin jonkun minua pilkkaavan, mutta kuunneltuani tarkemmin, huomasin äänen: kuuluvan suoraan rotkon toisella puolella olevalta kalliolta ja siellä ei voinut olla ketään, jota en olisi nähnyt. Tarkemmin asiaa ajateltuani luulin sittenkin erehtyneeni, sillä eihän siellä voinut olla ketään, mutta en osannut selittää arvoitusta. Rupesin vihdoin pelkäämään ja kun aurinkokin alkoi jo mennä mailleen, päätin palata majaan. Tein niin ja pääsin alas paljon pikemmin, kuin olin tullut ylös, sillä pelkoni lisääntyi illan pimetessä. Ainoa, joka rauhoitti minua, oli äänen lempeä ja valittava sävy, joka ei muistuttanut ollenkaan Jackson'in ääntä, vaan oli jonkun toisen, joka ei varmaankaan tahtonut tehdä minulle pahaa.

Olin tavallisesti jotenkin tyytyväinen yksinäiseen olooni, kun minulla vain oli jotakin tekemistä tahi kun leikkittelin suosikkieni kanssa. Välistä, kun en löytänyt mitään tekemistä, sain tuommoisen ikävän

puuskan. Semmoisissa tapauksissa heitin pois kirjani ja voin istua tuntikausia ajatellen mahdollisuutta saada vielä joskus nähdä ihmisiä, ja kun sattui, voi tuommoista tilannetta kestää monta päivää.

Kerrankin tuolla keinoin tuumaillessani, johtui mieleeni, että vaikka olinkin vuoren huipulta nähnyt saaren toisenkin puolen, niin en ollut mennyt sitä sen paremmin tutkimaan, jonka vuoksi päätin lähteä sinne muutamiksi päiviksi.

Jackson oli neuvonut minua, miten voisin teroittaa tylstyneitä veitsiäni, nimittäin hiomalla niitä veden kostuttamaan sileään kiveen. Olin huomannut sen hyväksi keinoksi ja päätin nyt koettaa sillä tavalla teroittaa toisen vanhoista kirveistäni saadakseni sen jälleen käyttökelpoiseksi, sillä pelkäsin aina pensaita raivatessani katkaisevani veitseni ja tiesin kirveellä saavani sen työn paljon pikemmin tehdyksi. Hain tarkoitukseen sopivan suuren, tasaisen kiven, ja aloin hioa kirvestäni. Työ oli hidasta, mutta parin päivän kuluttua olin onnistunut mainiosti ja kirves oli nyt hyvässä kunnossa. Ajattelin sitten, miten voisin jättää lintuni niin moneksi päiväksi, koska ne tarvitsivat ruokaa, mutta järjestin sen sitten niin, että pyydystin pari suurta kalaa, jotka paloittelin niille valmiiksi. Lähdin sitten, ottaen kimpun kuivattuja, purjekangaspaitaan käärittyjä lintuja evääkseni, luonnonkirjani huvikseni, kasarini vesiastiakseni, kirves olallani ja veitset vyössäni, muutamana kauniina aamuna löytömatkalleni, ensin kuitenkin suudeltuani kaikkia lintujani hyvästiksi ja kehoitettuani niitä olemaan kilttiä ja rauhallisia poissaollessani.

Muutamissa tunneissa olin päässyt saaren korkeimmalle paikalle ja syötyäni päivällisen ja vähän levähdettyäni aloin laskeutua alas. Huomasin, niinkuin viimeksikin, että meri saaren toisella puolella oli paljon tynnempi, kuin sillä puolella, jossa asuin. Vuoden pitkään tavallisesti puhaltavien tuulien vuoksi olikin se puoli saaresta melkein aina tynnessä. Laskeutumiseen toiselle puolelle meni minulla vähän vähempi aikaa kuin kiipeämiseen omalta puoleltani. Lähestyessäni rantakallioita, olin näkevinäni niillä jotakin, joka aina vähän väliä liikkui. En erehtynytäkään, sillä tultuani likemmäksi, näin muutamien suurien elävien makaavan kallioilla ja vähän väliä sukkeltelevan meressä.

Jonkun elävän näkeminen herätti minussa aina suurta mielenkiintoa. Päätin mennä likemmäksi ja tarkastaa, mitä eläimiä ne olivat. Ryömimällä kalliolta kalliolle pääsin lopulta noin kahdenkymmenen viiden metrin päähän niistä. Muistin, että luonnonkirjassani, joka minulla onneksi oli mukana eväslaukussani, oli muutamien samannäköisten eläinten kuvia. Istuuduin erään kallion suojaan ja saatuani kirjan esille, kääntelin sen lehtiä siksi, kunnes löysin kuvan, jossa olevat eläimet olivat aivan näitten näköisiä. Ne olivat hylkeitä. Päästyäni tästä selville, luin kuvauksen eläimestä. — Jos sen otti vangiksi poikasena, voi sen helposti kesyttää, ja oli se silloin hyvin uskollinen. Turpaan lyömällä voi sen helposti tappa. — Nämä olivat mielestäni kaikkein tärkeimmät tiedot. Johtui mieleeni, että olisi hyvin hauskaa saada pieni hylje leikkiverikseen, sillä linnut olivat niin tyhmiä, ja niin päätinkin pyydystä yhden, jos vain suinkin voisin. Jätin eväspussini kallion suojaan, tartuin kirveeseeni ja lähestyin varovaisesti paikkaa, missä eläimet makasivat. Niitä oli noin parikymmentä yhdessä laumassa, mutta ne olivat kaikki suuria, puolentoista tahi kahden metrin pituisia vonkaleita. En voinut nähdä yhtään poikasta, jonka tähden läksin ryömimään muutamalle toiselle paadelle, jossa näin toisen lauman makaavan.

Tultuani lähemmäksi näinkin muutamien hylkeen puolen metrin pituisine poikasineen makaavan muista erillään. Siinä oli etsittäväni. Ne makasivat matalalla kalliolta vähän matkan päässä rannasta. Katselin niitä hetkisen ja kuuntelin huvitettuna emän puhelua poikasensa kanssa.

Koska en luultavasti voisi vangita poikasta, tappamatta ensin emää, jolla oli pitkät torahampaat, katsoin viisaammaksi ryömiä niiden ja rannan väliin, että ne eivät pääsisi pakoon ennenkuin näyttäytyisin. Heti kun emä näki minun juoksevan kohti, kirkkaisi se kimakasti ja koetti päästä veteen. Päästyämme lähelle toisiamme näytti se hampaitaan ja nousten räpylöilleen aikoi puolustaa itseään ja poikastaan, joka pysytteli aivan sen vierellä, mutta lyömällä kirveelläni sitä turpaan, meni se tainnoksiin ja näytti kuolleelta. Ihastuneena menestyksestäni, sieppasin poikasen syliini ja rupesin kantamaan sitä pois. Silloin uros, joka kai oli tullut levottomaksi naaraan huudoista, hyökkäsi kimppuuni. Se oli naarasta paljon suurempi, takkukarvainen ja nähtävästi hyvin rohkea. En voinut päästä pakoon, koska se oli maan puolella minua, ennätin vain päästää poikasen menemään ja juosta muutamien kallion taakse, kirves kohotettuna iskuun. Eläin kohottautui, tullakseen likemmäksi minua, mutta tervehdin sitä aika lyönnillä päähän ja se rupesi epäröimään. Olin kadottanut mielenmalttini sen niin äkkiä hyökätessä kimppuuni ja lyöntini ei sentähden osunutkaan hyvin, mutta ennenkuin se ennätti oikein tointua ensimmäisestä, sai se turpaansa toisen, joka sen tappoi. Kiiruhdin nyt kallion toiselle puolelle, johon olin jättänyt poikasen ja löysin sen emänsä vierestä, jonne se oli ryöminyt. Otin sen syliini ja palasin paikalle, mihin olin jättänyt eväspussini. Tyhjensin sen kokonaan ja panin eläimen sinne, sidoin pussin suun kiinni, ettei se pääsisi pakenemaan. Istuuduin sitten levähtämään ja rauhoittumaan ensimmäisessä tappelussa järkytettyä mieltäni, ihastuneena uuteen aarteeseeni.

Ajattelin nyt, mitä tekisin. Ei ollut enää tuntiakaan pimeän tuloon ja oli sen tähden liian myöhäistä

lähteä saaren toiselle puolelle, jonka muuten olisin tehnyt, sillä halusin saada hylkeeni kotiin. Päätin vihdoin lähteä etemmäksi rannasta ja viettää siellä yöni. Kokosin evääni ja hyljepussi kainalossani kiipesin noin kuudenkymmenen metrin päähän rannasta erään kallion juurelle, johon heittäysin istumaan. Syötyäni illallisen, aukaisin pussin suun, katsoakseni vielä kerran pientä ystävääni ennenkuin nukuin. Ensi alussa oli se potkinut kovasti, mutta oli nyt levollinen, ja koetti silloin tällöin purra minua. Taputettuani ja hyväiltyäni sitä aikani, panin sen jälleen takaisin pussiin ja sidoin pussin suun kiinni, joka tuntui suututtavan sitä kovasti, sillä se ei ollut siellä puoleksikaan niin rauhallinen, kuin sylissäni. Otin taas kirjani, lukeakseni vielä kerran kuvauksen hylkeistä. Luin, että sen nahka oli hyvin kallisarvoinen ja että siitä saatiin öljyä. Öljyä en tarvinnut, mutta arvelin nahkain olevan hyvin mukavia vuoteessani. — Suljin kirjani ja panin maata, mutta en saanut unta, ennenkuin päivän koittaessa, sillä olin niin järkytetty ja myöskin levoton aarteestani. Herätessäni paistoi aurinko suoraan silmiini. Hylkeeni makasi rauhallisesti ja ollakseni varma siitä, ettei se ollut kuollut, kosketin siihen, jolloin se huudollaan sai minut pian uskomaan toista. Menin sitten paikalle, johon olin jättänyt vanhempain ruumiit. Tarkastaessani niitä, huomasin ne molemmat kuolleiksi. Niitten nahat olivat hyvin kauniit ja päätin ottaa ne mukaani. Mutta siinä tulikin minulle aika pulma. Jos nylin hylkeet, niin en voinut viedä nyt nahkoja mukaan, koska minulla oli poikanen kannettavanani ja jonka tahdoin saada kotiin niin pian kuin suinkin, ettei se kuolisi nälkään. Päätin sentähden ensin viedä poikasen majaan, ruokkia ja lämmittää sitä ja sitten palata takaisin nylkemään hylkeitä.

Syötyäni sitten aamiaisen ja jätettyäni jäljelläolevat ruokavarani muutamaan kivenkoloon, ettei tarvitseisi kantaa niitä takaisin, läksin paluumatkalle ja kiiruhdin kulkuani, niin että saavuin majalle noin puolenpäivän tienoissa. Lintuni voivat hyvin ja näyttivät olevan tyytyväisiä ruokaan, jota olivat saaneet. Toiset nukkuivat ja ne, jotka valvoivat, eivät näyttäneet välittävän tulostani.

— Vai niin, ajattelin, te taidattekin pitää minusta ainoastaan ruoan tähden. Ensi kerralla, kun menen pois, en jätäkään teille ruokaa ja silloin kyllä räpytätte iloisesti siipiänne, kun näette minun tulevan takaisin.

En tiennyt ensin oikein, mihin panisin hylkeeni, että se pysyisi tallessa, mutta viimein päätin avata merimiesarkun ja panna sen sinne. Tein niin ja annoin sille muutaman kalapalasen, jota linnut eivät olleet ehtineet syödä. Tuo pieni eläin söi sen nopeasti. Otin siimani, mennäkseni pyytämään vähän lisää kalaa varastooni.

Puolen tunnin kuluttua palasin, pari suurta kalaa mukaan. Otin hylkeen arkusta ja ruokin sitä uudestaan. Se söi hyvin halukkaasti ja huomasin ilokseni, että se näytti jo paljon kesymmältä. Nakkasin vähän kalojen suolia linnuille, joista en enää niin paljon välittänyt. Ruokittuani eläimeni, ajattelin itseäni ja päätin syödessäni mennä seuraavana aamuna toiselle puolelle saarta nylkemään hylkeet, levittämään nahat kalliolle kuivamaan siksi, kunnes saisin paremman tilaisuuden tuoda ne sieltä kotiin. Nykyään en tahtonut jättää uutta ystävääni pitkäksi aikaa yksikseen, sillä aioin sen kesyttää ja saada pitämään itsestäni. Ruokittuani sitä vielä aamulla uudestaan, suljin arkun kannen ja läksin tyynen puolelle saarta.

17. Sydänsurua.

Saavuin sinne aikaiseen, nylin molemmat hylkeet, ja vedin nahat, vaikka vaivalla, ylemmäs maalle kallion viereen, missä olin ollut yötä edellisellä kerralla. Levitin ne sinne kuivamaan ja panin suuria kiviä painoksi laidoille, ettei tuuli niitä veisi. Oli jo melkein hämärä, kun lopetin, mutta läksin kumminkin kotimatkalle ja saavuin majaan noin tuntia jälkeen auringonlaskun, sillä opittuani nyt tuntemaan tien kuljin matkan puolta nopeampaan, kuin ennen. Ryömin pimeässä vuoteelleni ja nukuin hyvin työni jälkeen.

Seuraavana aamuna heräsin hyljepoikasen valittaviin huutoihin ja kiiruhdin hakemaan sille vähän ruokaa. Otin sen esille arkusta ja syöttäessäni sitä kummastelin, miten kesyksi tuo pieni eläin oli jo tullut. Se jäi syötyään tyynesti luokseni, tunkeutuen lähelleni, niinkuin olisin ollut sen emä, ja yrittäpä lähteä jälkeenkä, kun jätin sen.

Lintuni näyttivät hyvin hölmöiltä ja tyhmiltä. Huomasin myös niiden olevan hyvin likaisia ja aina rientävän purolle kun siinä oli vettä. Päätin tästä, että ne ehkä haluavat kylpeä suolaisessa vedessä. Otin sentähden yhden niistä mukaani uimarantaan ja päästin sen veteen, sidottuani pitkän nuoran sen jalkaan. Tuon eläinraukan tapa räpyttää siipiään, sukellella ja pestä itseään todisti, että otaksumiseni oli oikea. Soin sille sitten noin puoli tuntia virkistysaikaa ja vein sen takaisin tuodakseni toisetkin uimaan. — Koska melkein joka päivä sen jälkeen soin niille tämän huvin, niin alkoi niiden höyhenpuku tästä lähtien muuttua kiiltävämmäksi ja pehmeämmäksi.

Pysyttelin majassani noin viikon verran, kesytellen hyljettäni, joka nyt jo oli minuun hyvin kiintynyt, ja

eräänä iltana mennessäni nukkumaan ryömi se viereeni vuoteelle, jääden siitä lähtien sänkytoveriksi.

Viikon kuluttua menin hakemaan nahkoja toiselta puolelta saarta ja saavuttuani sinne, kannoin ne molemmat vuorenharjanteelle. Se oli kerrassaan kovaa työtä. Seuraavana päivänä vein ne majalle asti ja koska ne olivat aivan kuivia, levitin ne vuoteelleni maatakseni niillä, sillä en pitänyt höyhenten hajusta, vaikka niin kauan olinkin niitä käyttänyt.

Miten aika vierikään nyt joutuin hylkeeni ja lintujeni seurassa ja niissä töissä, joita ne ja kasvitarhani antoivat minulle! — Oli laskujeni mukaan jo melkein lintujen paluu-aika lähenemässä. Jonkun ajan kuluttua huomasin lintujeni tulevan hyvin levottomiksi. Ne olivat, niinkuin olen maininnut, ruvenneet olemaan parittain ja kun niitten höyhenpuku tuli täydelliseksi, näki selvään, että uros ja naaras, niinkuin olin otaksunut, pitivät yhtä. Ne olivat saaneet olla kauan aikaa vapaina, mutta näkyivät nyt, etenkin uroot, halusta lentelevän. Ensin aioin leikata niitten kaikkien siivet, koska pelkäsin niitten yhtyvän toisiin lintuihin, kun ne saapuivat. Mutta kun huomasin niitten pitävän paljon toisistaan, päätin leikata ainoastaan naaraitten siivet, koska arvelin, etteivät uroot niitä hylkäisi. Menettelin niin, ollen valmis mukautumaan siihen, mitä tapahtuisi, sillä sen jälkeen kuin olin saanut hylkeen seurakseni, en välittänyt enää linnuista niin paljon kuin ennen.

Vihdoin tulivat uudet linnut ja pesiytyivät guanokentälle, niinkuin ennenkin. Sain pian mennä hakemaan tuoreita munia. Minun naaraanikin rupesivat kuopimaan ja laittamaan itsellensä pesiä ja muutamien päivien kuluttua rupesivat ne munimaan. Kun luulin niitten heti, niin pian kuin poikaset vaan tulivat lentokykyisiksi, tahtovan lähteä tiehensä, otin pois munat, estääkseni niitä siitä. Mutta vaikka otinkin aina munat pois, munivat ne uudestaan ja jatkoivat tätä lähes kaksi kuukautta, varustaen minut tuoreilla munilla vielä kauan sen jälkeen, kuin villilinnut olivat lähteneet saaresta. Kun naaraat olivat munineet ensimmäiset munansa, koettivat uroot siipiänsä, tehden pieniä kierroksia ilmassa ja lentäen sitten merelle päin. Luulin niitten paenneen, mutta erehdyinkin, sillä ne palasivat takaisin noin neljänneksentuntin kuluttua, jokainen kantaen nokassaan kalaa, jonka se toi puolisolonsa. Tuo näytti minusta hauskalta ja päätin antaa niitten tästä lähtien itse huolehtia ruoastaan. Niin ne tekivätkin ja kauniilla ilmalla riitti kalaa vielä sekä hylkeelle että minullekin aivan tarpeeksi. Kun niitten palattua lentomatkoiltaan anastin kalat, lähtivät ne uusia hakemaan, siksi kunnes naaraatkin olivat saaneet osansa.

Eräs epäkohta tuotti minulle kumminkin suuria vaikeuksia, sillä silloin kuin linnut eivät pahoilla ilmoilla saaneet kaloja, en saanut niitä niinäkään, koska kalat eivät silloin syöneet onkea. Vähän ajateltuani päätin sentähden erottaa osan uimalahtea merestä, irtonaisista kivistä tekemälläni aidalla, jonka läpi vesi voisi virrata, mutta jota kalat eivät voisi läpäistä; siinä säilyttäisin kaloja elävinä, ruoaksi hylkeelle ja linnuille.

Lopetettuani ruokavarojen keräämisen ja saatuani ne onnellisesti majaan talteen, aloitin aidan rakentamisen, johon minulta ei mennytkään kauan aikaa, sillä lahti ei ollut puolta metriä syvempi ja ainoastaan kolme metriä leveä. Niin pian kuin aita oli valmis, pyydystin jokaisena kauniina päivänä niin monta kalaa, kuin arvelin tarvittavan ja päästin ne kalalammikkooni. Se näytti olevan tarkoitukseen sopiva, sillä kalat jäivät elämään, mutta tarvittaessa oli minulla aika työ pyydystää niitä sieltä, koska ne eivät tahtoneet syödä onkea.

Koska minulla ei ollut enää mitään huolta linnuistani, vaan päinvastoin paremmin hyötyä, vietin kaiken aikani hylkeeni kanssa. Tarvitsin sille nimen ja kun luonnonkirjastani luin, että muodatta leijonaa sanottiin Neroksi, niin arvelin sitä hyvin sopivaksi nimeksi hylkeelle ja ristin sen siksi, vaikka minulla ei ollut aavistustakaan, mitä "Nero" merkitsi. Eläin oli nyt jo tullut niin kesyksi, että se huusi, jos joskus johonkin lähdin ja seurasi minua kalliolle, niin pitkälle, kuin vain pääsi, mutta muudan uimarannan tien osa oli liian vaikea sen kuljettavaksi ja sinne se aina jäi huutelemaan siksi aikaa, kun olin poissa. Useammasti kuin kerran olin ottanut sen mukaani sinne pestäväksi, josta se näytti erittäin pitävän. Päätin sen tähden raivata kivet pois tieltä, että se voisi seurata minua omin voimin koko matkan lahdelle, sillä se oli kasvanut niin paljon, että en enää tahtonut jaksaa sitä kantaa. Viikon työskenneltyäni olin saanutkin kaikki kivilohkareet vyörytetyiksi syrjään ja iloitsin nähdessäni eläimen seuraavan minua lahdelle ja syöksyvän veteen. Se ei ollut ollut siellä senjälkeen kuin olin rakentanut kalalammikkoni ja tultuaan nyt sinne, sukelsi se heti ja otti kiinni kalan, jonka se toi rantaan.

— Kas vaan, ajattelin, nyt tiedän, miten saan kalaa, kun tarvitsen; vien vain Neron lammikkoon.

Huomautan tässä, että Nero oppi pian tottelemaan käskyä kuin koira. Minulla oli pieni piiska, jolla aina, kun se teki jotakin pahaa, löin sitä vähän turpaan. Se puisteli päätään, näytti hampaitaan ja murisi, mutta tuli sitten ystävänäni luokseni. Koska se joka päivä seurasi minua lahdelle, niin täytyi minun estää sen kalanpyynti silloin kuin en niitä tarvinnut, ja onnistuinkin. Ei kukaan, joka ei ole sellaista nähnyt, voi ymmärtää tämän eläimen uskollisuutta ja oppivaisuutta sekä rakkautta, jota osoitin sitä kohtaan. Se oli seuralaiseni ja leikkitoverini päivällä ja sänkytoverini öillä. Me olimme eroamattomat.

Toisen erakkovuoteni viimeisinä aikoina sattui eräs tapaus, josta minun nyt täytyy kertoa. Nero oli tullut kanssani lahdelle, missä seisoin kalliolla onkimassa, mutta se ei pysynytään lammikossa, vaan kiipesi aidan yli ja syöksyi mereen, vinkuen ihastuksesta ja tehden kaikenmoisia hullunkurisia hyppyjä. En ajatellut asiaa sen enempää. Se sukelti ja katosi muutamiksi minuuteiksi, mutta kohosi sitten pinnalle juuri kallioiden juurella ja peloitti pois kalat, niin etten saanut mitään. Ajaakseni sen etemmäksi, heittelin sitä kivillä, joista yksi sattui siihen melko kovasti, jonka jälkeen se sukelti. Vähän ajan kuluttua käärin siimani kokoon, vihelsin sille, että se tulisi pois, vaikka en sitä nähnytään, ja läksin majaan, ollen varma siitä, että se pian tulisi perässäni, sillä voihan se nyt kulkea omalla tavallaan majasta rantaan milloin vain tahtoi. Oli aikainen aamu ja työskentelin kasvitarhassani, joka nyt oli parhaassa kukoistuksessaan. Vasta päivällisen aikana huomasin, ettei se ollut tullutkaan takaisin ja menin sentähden lahdelle katsomaan. Se ei ollut siellä, enkä voinut löytää sitä mistään. Huusin ja vihelsin, mutta turhaan ja säikähdin kovin ajatellessani, että aarteeni oli lähtenyt luotani.

— Ei kai se nyt voinut suuttua siitä, että heittelin sitä kivillä, ajattelin, sen vuoksi se nyt ei olisi lähtenyt luotani.

Kaksi tahi kolme tuntia seisoin sitten siellä tähystelemässä, mutta tuloksetta, en nähnyt mitään hyljettä, mitään Neroa. Sydäntäni kirveli ajatellessani sen hyljänneen minut, ja ensimmäisen kerran elämässäni muistaakseni purskahdin itkuun. Ensimmäisen kerran elämässäni tunsin itseni todellakin onnettomaksi. Olin kiintynyt tähän toveriini ja yksinäisyyden ystävääni koko sydämeistäni, tuhlaten sille hellyyttäni, ja pidin nyt elämää oikeana taakkana ilman sitä. Vihdoin palasin majaan, mutta tunsin itseni niin onnettomaksi, etten voi sanoilla kertoa. En voinut saada rauhaa. Pari tuntia ennen auringon laskua menin taasen kalliolle ja huusin ääneni käheäksi. Kaikki turhaan. — Yön tullessa palasin jälleen majaan ja heittäydyin epätoivoissani vuoteelleni.

"Luulin sen pitäneen minusta", sanoin itsekseni. "Luulin sen rakastavan minua, niinkuin minäkin rakastin sitä, ja minä ainakaan en olisi sen luota näin lähtenyt." Ja kyyneleeni alkoivat juosta uudelleen ajatellessani etten milloinkaan enää saisi nähdä Neroa.

Lukija pitäne kai suruani liioiteltuna ja anteeksiantamattomana, mutta asettukoon vain itse minun sijaani. Kuusitoistavuotias poika, asumassa autiolla saarella yksinään toverin kanssa, joka, vaikka se olikin puhumaton eläin, oli minulle uskollinen. Se vastasi kaikkiin hyväilyihini, oli ainoana toverinani, ystävänäni, ainoana esineenä, jota rakastin ja hellin. Se oli ymmärtäväinen ja luulin sen rakastavan minua yhtä paljon kuin minä sitä, mutta nyt oli se hylännyt minut ja minulla ei ollut ketään muuta, josta välittäisin ja joka välittäisi minusta. — Kyyneleeni juoksivat toista tuntia, kunnes vihdoon väsyin ja nukuin.

18. Vene.

Aikaisin seuraavana aamuna, vielä pimeällä, tunsin jonkun koskettavan itseäni. Nousin istumaan ja heikko ilon huuto ilmaisi minulle heti, että se oli Nero, joka oli vierelläni. Niin, se oli Nero, joka oli tullut takaisin, kiivennyt tuon jyrkän polun rannasta majaan palatakseen isäntänsä luokse. Tarvinnenko sanoa, että olin aivan suunniltani ilosta. Suutelin sitä niinkuin se olisi ollut joku ihminen, itkin sen kanssa ja vähän ajan kuluttua makasimme yhdessä samassa vuoteessa. Niin se kävi, ja en ole koskaan sitten myöhemmässä elämässäni tuntenut niin pikaista muutosta surusta iloon.

— Voi, jos olisit lähtenyt luotani, ilkimys, sanoin sille seuraavana aamuna noustuani. Kuinka voitkaan peloittaa ja tehdä minut niin onnettomaksi? — Nero näytti olevan jälleennäkemisestämme yhtä iloissaan, kuin minäkin ja oli uskollisempi kuin ennen.

Sivuutan nyt muutamilla sanoilla useita kuukausia ja koetan lukijalle kuvata olosuhteitani kolmannen erakkovuoteni lopussa. — Olin lähes seitsemäntoista vuotias, suuri ja roteva poika. Olin lakannut käyttämästä linnunnahkapukua ja korvannut sen muutamalla merimiespaidalla, jonka olin löytänyt arkusta. Semmoinen oli sitten koko pukuni ja olisihan se ollut moitteettomampi, jos se olisi ollut pitempi, mutta koska minulla ei ollut muuta toveria kuin Nero, niin en tarvinnut olla niin tarkka kuin jos olisin ollut suuremmassa seurassa. Luulen, että näinä kolmena vuotena olin lukenut raamatun, rukouskirjan ja luonnonkirjan läpi noin viiteen kuuteen kertaan ja hyvämuistisena osasin ne melkein ulkoa. Raamattua olin lukenut niinkuin sulettua kirjaa, sillä en sitä ymmärtänyt, koska ei ollut ketään, joka olisi sitä minulle selittänyt. — Lueskelin vain huvikseni, enkä muuten.

Kasvitarhani oli nyt mitä kukoistavimmassa tilassa, köynnöskasvit olivat kasvaneet niin, että ne kokonaan peittivät majan kattoineen ja riippuivat verhoina kummallakin puolella ovea. Useat taimistani, jotka olivat aivan pieniä istuttaessani ne uudestaan, olivat kasvaneet suuriksi puiksi, joiden latvat

huojuivat merituulella korkealla majan yläpuolella, ja yleensä kaikki kasvit, jotka olin istuttanut, olivat kastelemalla ja lannoittamalla hyötyneet mitä rehevimmiksi. Majani oli todellakin niin peitossa ja suojassa, että sen alkuperäinen muoto oli kokonaan kadonnut. Näöltään oli se kuin mikäkin lehtimaja puitten keskellä ja katsottuna uimarannan kallioilta näytti se hyvin kauniilta.

Tietysti olin monta kertaa kiivennyt rotkoon ja kun kirveeni nyt kerran oli kunnossa, olin vähitellen koonnut uimarantaan paljon risuja, enemmän kuin pitkään aikaan tulisin tarvitsemaan, koska harvoin sytytin valkeaa, mutta olihan risujen hakkaaminen työtä ja työstä olin saanut suuren ilon aiheen. Useita kertoja myöskin olin käynyt saaren toisella puolella ja tapellut hylkeitten kanssa, joita olin tappanut monta, koska niitten nahat olivat majassa hyvin hyödyllisiä ja mukavia. Olin koonnut noin kolme tusinaa mitä hienoimpia nahkoja, melkein enemmän kuin tarvitsin, mutta olin koonnut niitä samasta syystä kuin puitakin, nimittäin aikani kuluksi, ja voinpa lisätä, mielenjännityksestä, jota ottelut hylkeitten kanssa minulle soivat.

En ole kertonut näistä tappeluista, koska olen arvellut niitten ehkä väsyttävän lukijaa, mutta eräästä tapauksesta, jossa olin vähällä menettää henkeni, täytyy minun mainita. Hyökkäsin muutaman hyvin kaunisturkkisen uroshylkeen kimppuun, sillä valitsin aina semmoiset eläimet, joilla oli kauniimmat nahat. Se loikoi muutamalla paadella lähellä vettä ja olin ryöminyt kalliolta hylkeen rannan puolelle, ettei se voisi paeta heittäytymällä mereen, niinkuin se varmaan olisi tehnyt; mutta tähdätessäni tavallista iskuani sen turpaan, luiskahtikin jalkani märällä kalliolta, niin etten osunutkaan eläimeen, vaan lankesin. Eläin, joka oli suurimpia uroksia, tarttui hampaillaan kiinni paitaani, syöksyi mereen kanssani ja sukelsi syvälle veteen. Oli onni, että se tarttui paitaani eikä ruumiiseeni ja myöskin se, että olin hyvä uimari. Se laahasi minua mukanaan, jolloin päänikin joksikin aikaa joutui paidan sisään, mutta vapautin itseni siitä vetämällä käteni pois hioista; jätettyäni koko paidan sille, kohosin melkein tukehtuneena pinnalle. Onneksi ei paidan hiansuissa ollut nappeja. En olisi voinut vapautuakaan, vaan olisin auttamattomasti hukkunut, jos niin olisi ollut laita. Mainitsen tästä erittäinkin sentähden, että koska oli hyvin hankalaa pitää hiansuita kiinni napeitta, olin aikonut ottaa perämiehen napit, jotka, kuten lukija muistaa, oli annettu Jacksonin huostaan, toimitettavaksi perämiehen vaimolle, mutta tarkemmin ajateltuani arvelin voivani ne kadottaa ja koska ne olivat uskottua tavaraa, ei minulla ollut siihen oikeutta. Tämä oikea päätös pelasti siis todennäköisesti henkeni. Kiipesin taasen kalliolle ja näin, kääntyessäni katsomaan, hylkeen vesirajassa puistelemassa raivoissaan paitaani. Tuo oli onneton sattuma, koska en ainoastaan menettänyt paitaani, vaan pudotin myöskin kirveeni sukeltaessani veteen. Jäljelle jäi ainoastaan veitsi, joka riippui nuorasta kaulassani.

Muutapa minulla ei nyt enää ole puhumista kuin linnuistani, jotka elivät entiseen tapaansa. Ne kylpivät säännöllisesti, munivat ajallaan, urokset pyytivät kalaa ja toivat majaan, sanalla sanoen, ne olivat yhtä tyhmiä ja ikäviä kuin ennenkin. Ne eivät lähteneet luotani, eivätkä milloinkaan näyttäneetkään halua sellaiseen sen jälkeen kuin ensimmäiset muuttolinnut palasivat saarelle. Ne olivat hyödyllisiä, mutta eivät juuri kauniita eivätkä mukavia seuralaisia sellaiselle, jolla oli niin viisas toveri kuin Nero.

Kun nyt olen muutamilla sanoilla kertonut tarinani edellämäinittuun aikaan asti, on kai minun nyt puhuttava siitä, miten elämäni saarella taasen muuttui toisenlaiseksi. Olenhan maininnut, että arkussa oli kiikari, jonka merivesi oli kastellut ja tehnyt kelvottomaksi. Jackson oli koettanut näyttää minulle, miten sitä käytetään ja näyttänytkin oikein, mutta koska lasit olivat liian ja kosteuden himmentämät, en voinut nähdä sillä mitään. Olin irroitannut kaikki lasit, paitsi niin sanottua objektiivia, ja puhdistanut ne. Vesi oli tunkeutunut objektiivin molempien lasien väliin ja koska en osannut sitä aukaista, jäi se niin himmeäksi, etten voinut nähdä sen läpi mitään. Panin siis kiikarin syrjään kelvottomana. Noin vuoden kuluttua otin sen jälleen esille ja huomasin kosteuden lasien välistä kokonaan kadonneen. Voin nähdä hyvin selvästi sen läpi ja harjoiteltuani vähän aikaa osasin käyttää sitä niin hyvin kuin joku toinenkin. Käytin sitä kumminkin ani harvoin, koska en sitä tarvinnut. Näköni oli hyvin tarkka ja laivaa, joka voisi tulla saarelle, en enää ajatellutkaan. Mutta muutamana iltana, kun oli oikein paha ilma ja meri myllersi kovasti, olin näkevinäni jotakin kummallisempaa noin neljän peninkulman päässä merellä. Arvelin ensin sen olevan jonkun valaan, jotka tähän aikaan vuodesta usein suurina parvina oleilivat saaren lähistöllä, jolloin oli tapanani katsella niitten ruiskutuksia ja keikahduksia, jos nyt niin voidaan sanoa, ja Jackson oli kertonut minulle pitkiä juttuja valaanpyynnistä. Mutta tämä esine näytti laskeutuvan auringon valossa valkealta, jonka tähden kävin noutamassa kiikarin; näin silloin sen olevan purjeveneen tahi hyvin pienen laivan. Se laski myötäistä suoraan saarta kohti. Seurasin sitä suurella mielenkiinnolla aina pimeään asti ja päässäni pyöri sinä aikana mitä erilaisimpia ajatuksia. Rupesin sitten tuumimaan, mitä tekisin. Tiesin kuun nousevan noin tunnin kuluttua ja koska taivas ei ollut pilvessä, vaikka tuuli olikin kova ja meri myrskyinen, arvasin pian taasen saavani veneen näkyviini.

Vähän mietittyäni päätin lähteä uimarantaan ja sytyttää suun molemmin puolin oleville kallioille risukimppuja palamaan, että tulijat tietäisivät ohjata venettä oikealle mairinnousupaikalle. Odotin vielä hetkisen ja lähdin sitten rantaan, ottaen mukaani kiikarin ja vähän kuivia sammalia. Kannoin risukimppuja kallioille ja sytytin ne palamaan. Toin aina uusia, kun entiset olivat palaneet, ja istuuduin

sitten katsoakseni kiikarilla, voisinko huomata venettä.

Kuun noustua erotin sen noin peninkulman päässä saaresta, kokka suunnattuna palavista risukimpuista loistavaa valoa kohti. Lisäsin risuja kummallekin puolelle ja menin hakemaan lisää. Myrsky oli kiihtynyt, ja vesi roiski kallioille uhaten sammuttaa valkeat, mutta minä vain lisäsin puita, enkä antanut tulien sammua. Neljännestunnin kuluttua oli vene tullut noin parin sadan metrin päähän saaresta, ohjaten paremmin pitkin rantaa kuin suoraan tulia kohti. Ne olivat kääntyneet vastatuuleen, koska eivät olleet tienneet, miten pääsisivät maihin, ennenkuin näkivät molemmat tulet, jolloin ne hokasivat, minkä vuoksi ne olivat sytytetyt. Heti käänsivät ne veneen uimalahtea kohti ja syöksyivät eteenpäin kuohuvilla laineilla. Vapisin niitten puolesta, koska tiesin, että jos vesi silloin kun ne tulivat kallioikielekkeiden kohdalle, vetäytyisi takaisin, menisi vene kappaleiksi, vaikka ihmiset pelastuisivatkin. Onneksi niille ei kumminkaan käynyt sillä tavalla. Ne liukuivat muutaman suuren aallon harjalla suoraan lahden yli rakentamalleni padolle ja vene tarttui pohjaan.

— Eläköön! Hyvin tehty, kuulin jonkun sanovan. Alas purje pojat, kaikki on hyvin!

Kun purje oli laskettu, näin tulien valaisemassa veneessä useampia henkilöitä. Olin liian kiihdyksissä sanoakseni jotakin, enkä tiennytäkään, mitä sanoisin. Tunsin vain, etten enää ollut yksinäni, ja lukija voi kuvitella mielessään iloani ja ihastustani.

19. Haaksirikkoiset.

Korjattuaan purjeen, hyppäsivät miehet veneestä veteen ja kahlasivat maalle.

— Kuka sinä olet? sanoi eräs miehistä minulle, ja kuinka monta ihmistä täällä on?

— Tällä saarella ei ole ketään muita kuin minä yksinäni, vastasin, mutta olen iloinen tulostanne.

— Oletko? Silloin, ystävänä, voinet ehkä sanoa, miten saamme jotakin syötävää?

— Kyllä vain, odottakaa vähän, niin tuon aivan tarpeeksi, vastasin.

— Hyvä, kiiruhda siis, niin olet kiltti. Me olemme tarpeeksi nälissämme syödäksemme sinut, jos et voi löytää jotakin parempaa.

Olin juuri lähdössä majaan hakemaan muutamia kuivattuja lintuja, kun joku toinen miehistä huudahti:

— Kuule, voitko tuoda meille myöskin vettä?

— Voin kyllä, vaikka paljonkin, vastasin.

— Hyvä! Kuule Jim, annapas tänne se sankko. Jim antoi sankon ja ojentaessaan sen minulle sanoi mies:

— Tuo koko sankollinen, poika!

Kiiruhdin majaan, täytin sankon vedellä, hain muutamia kuivattuja lintuja ja kiiruhdin kantamuksineni takaisin uimarantaan. Sielläkään eivät miehet olleet toimettomina. He olivat tehneet risukimpuista suuren nuotion kallioitten juurelle ja olivat parasta aikaa telttaa veneen purjeesta pystyttämässä.

— Tässä on vesi ja muutamia lintuja, sanoin tultuani heidän luokseen.

— Lintuja! Mitä lintuja ne ovat? kysyi sama mies, joka ennenkin oli puhutellut minua ja joka näytti olevan noitten muiden päällikkö. Hän otti yhden käteensä, tarkasteli sitä tulen valossa ja sanoi: Huonoa ruokaa, pelkään minä.

— Mitä, perämies, luulitteko pääsevänne oikeaan kunnon ravintolaan maihin tultuanne, vai kuinka? sanoi eräs miehistä.

— Hölmö, olisin kai siinä tapauksessa ensimmäiseksi tilannut grogin, vastasi hän. Luulenpa, että saan huudella kauan ennenkuin tapaan jonkun, joka tarjoaisi semmoisen täällä.

Koska muistin Jackson'in sanoneen rommia grogiksi, huomautin:

— Grogia kyllä on paljonkin, jos sitä haluatte.

— Onko poikaseni ja missä?

— Tuossa tynnyrissä, joka on vedessä tuolla veneenne tuolla puolella, vastasin. Voin heti tuoda teille vähän.

— Mitä, tuossako tynnyrissä? Rommia kellumassa suolavedessä, sehän on hullua. Tulkaa tänne kaikki miehet, sillä puhut kai totta, poika! Ei mitään leikkiä, toivon minä, tahi muuten tulet sitä katumaan.

— En minä valehtele, tuossa se on.

Kaikkien muitten, paitsi yhden, seuraamana kahlasii mies rommiastialle.

— Varokaa, tulpat voivat irtaantua.

— Minä näen, ei ole mitään Vaaraa, ystävänä. Ottakaa nyt kaikki kiinni yht'aikaa! Näin sanottuaan tarttuivat kaikki astiaan, nostivat sen ylös vedestä ja kantoivat maalle.

— Annapas Jim sieltä veneestä se pieni juoma-astia, sanoi mies, niin pian tässä nähdään, onko se oikeata lajia.

Hän irroitti tulpat, juoksutti väkiviinaa vähän astiaan ja maisteltuaan sitä vannoi sen olevan erinomaista. Astia kiersi sitten miehestä mieheen ja kaikki joivat vähäsen.

— Meitä seurasi onni tänä yönä. Me putosimme, niinkuin sanotaan, jaloillemme, sanoi ensimmäinen mies. — Kuule Jim, pane ne kuivatut kanat kattilaan kiehumaan ja kuori perunoita sekaan, niin saamme hyvän aterian. Kun meillä sitten vielä on tämä astia seuranamme, niin takaanpa, että voimme hyvin.

— Kuulepas toveri, sanoi hän ja kääntyi minuun, sinä olet kunnan poika. Kuka on jättänyt sinut tänne saarelle tekemään meille kaikki valmiiksi?

— Olen syntynyt täällä, vastasin.

— Syntynyt täällä! Hyvä, saamme kuulla siitä huomenna. Nyt täytyy meidän korvata menetetty aikamme, sillä emme ole saaneet syötävää emmekä juotavaa sitten keskiviikkoamun. — No joutuin, pojat! Pystytä teltoa, Jim, tyhjennä vesi kattilaan ja lähetä alkuasukas hakemaan uutta rommia.

Sankko työnnettiin minulle ja palasin pian takaisin tuoden sen täynnä rommia. Kun näin, ettei miehillä ollut minkäänlaista kasaria, kävin hakemassa sellaisen.

— Sinä olet todellakin kelpo poika, sanoi perämies; missä sinä asut? Onko sinulla jonkunlaista majaa tai luolaa, jossa oleskelet?

— Kyllä, vastasin. Minulla on maja, mutta se ei ole tarpeeksi suuri meille kaikille.

— Ei, ei, emme me aiokaan lähteä sinne, sillä meillä on kyllä tarpeeksi hyvä siellä, missä olemme, rommitynnyrin vieressä, mutta näetkös, poikani, meillä on mukanaamme täällä myöskin eräs nainen.

— Nainenko, huudahdin! En ole milloinkaan nähnyt ketään naista. Missä hän on?

— Hän istuu tuolla nuotion vieressä. Pyörähdin katsomaan ja näinkin erään joukosta vilttiin käärittynä ja päässään suuri olkihattu, joka kokonaan peitti kasvot. Nainen oli kuin mikähän tyllerö ja istui liikkumatonna tulen ääressä. — Sanoessani, etten milloinkaan ollut nähnyt naista, purskahti mies nauramaan.

— Mutta sanoithan, poika, syntyneesi tällä saarella, vastasi perämies vihdoin. Eikö sinulla sitten olekaan äitiä?

— En voi muistaa äitiäni, sillä hän kuoli ollessani vielä hyvin pieni ja siksi sanoin, etten ennen milloinkaan ollut nähnyt ketään naista.

— Hyvä, se on selvää, mutta katso ystävänä, tämä ei ainoastaan ole nainen, vaan vieläpä erilainen nainen, ja ei käy päinsä, että hän jäisi tänne joukkoomme illallisen jälkeen. Miehet taitavat nimittäin syötyään ruveta vähän ryyppäämään ja voisi tapahtua, että ne käyttäytyisivät sopimattomasti. Sentähden kysyinkin sinulta majasta, että voisit viedä hänet sinne nukkumaan. Voitko tehdä sen?

— Kyllä, saatan hänet sinne, jos hän tahtoo seurata.

— No se on hyvä, hänellä on siellä kaikissa tapauksissa mukavampi kuin täällä. Mutta kuule, poika, missä sinun housusi ovat?

— Minulla ei ole milloinkaan sellaisia ollutkaan.

— No, jos sinulla sattuisi sellaiset olemaan, niin vedä ne jalkaasi, sillä olet jo kylliksi vanha niitä kantamaan.

Jäin heidän luokseen siksi aikaa, kun ateriala valmistettiin, ja tein kaikenlaisia kysymyksiä, jotka heitä kovasti naurattivat. Suuri, rautainen, kolmella matalalla jalalla seisova kattila oli minusta hyvin kummallinen. En ollut milloinkaan ennen nähnyt sellaista, enkä myöskään mitään keitettävän. Kysyin, mikä se oli ja mistä se oli tehty. Perunat kummastuttivat minua myöskin, koska en ennen milloinkaan ollut nähnyt syötäviä juuriksia.

— Mutta missä olet sitten ollut koko elämäsi? kysyi muudan miehistä.

— Tällä saarella, vastasin hyvin yksinkertaisesti. Kahlasin veteen tarkastamaan venettä, mutta koska en tulenvalossa nähnyt paljon mitään, olin pakotettu siirtämään tarkastukseni huomiseen. Ennen illallisen valmistumista ja syömistä sain kumminkin tietää seuraavat asiat:

He olivat toinen puoli väestöä muutamasta valaanpyytäjistä, joka oli törmännyt karille noin seitsemänkymmenen penikulman päässä saaresta. Heidän oli täytytty heti jättää laiva, joka muutamien minuuttien kuluttua kaatui. Laivasta olivat he lähteneet kahdella veneellä, mutta eivät tietäneet, mihin toinen vene oli joutunut, se kun oli yöllä kadonnut heidän näkyvistään. Kapteeni ja kuusi miestä olivat olleet siinä veneessä, perämies kuuden muun miehen kanssa, paitsi rouvashenkilöä, siinä, joka äsken oli tullut maihin.

— Mikä on rouvashenkilö? kysyin.

— Tarkoitan naista, joka istuu tuolla. Muutamat Sandwichsaarten alkuasukkaat tappoivat hänen miehensä ja nainen oli kotimatalla Englantiin. Meillä oli toverina eräs toinen valaanpyytäjä, jonka piti ottaa öljylastimme ja purjehtia Englantiin viemään sekä sitä että omaa lastiansa, ja sen mukana olisi lähetyssaarnaajan vaimokin päässyt kotiinsa.

— Mikä on lähetyssaarnaaja?

— En tiedä sitä niin tarkoin, mutta jonkunlainen pappi se vain on, jonka tehtävänä on pakanoiden opettaminen.

Ateriala oli nyt valmis ja kattilasta leviävä haju oli herkullisempi kuin mikään ennen tuntemani. Kattila nostettiin tulelta, sisällys kaadettiin erääseen ruoka-astiaan ja annettuaan pienemmällä astialla annoksen tulen ääressä istuvalle vilttiin kääriytyneelle naisellekin, kerääntyivät he kaikki suuren astian ympärille ja alkoivat syödä.

— Tule, poika, syömään kanssamme, sanoi perämies. Sinä kai et ole vielä syönyt ja hankittuasi meille tällaisen aterian olisi väärin, jos et saisi ottaa siihen osaa.

En juuri viivytellyt totellessani hänen käskyään, ja täytyy tunnustaa, etten ennen milloinkaan elämässäni ollut nauttinut mistään aterialasta niin paljoa.

— Kuulepas, poika, onko sinulla suurikin varasto näitä kuivattuja lintuja? kysyi perämies.

— Kyllä minulla on paljon, mutta ei tarpeeksi pitkäksi aikaa näin suurelle joukolle.

— Hyvä, mutta kai niitä voidaan saada enemmän, vai mitä?

— Ei ennenkuin linnut palaavat ja se ei tapahdu ennenkuin viiden täysikuun perästä.

— Viiden täysikuun! Mitä tarkoitat?

— Tarkoitan, että viisi täyttä kuukautta täytyy kulua, yksi toisensa perään.

— Ahaa, ymmärrän! No sitten emme voikaan jäädä saarelle.

— Emme, vastasin, meidän täytyy kaikkien lähteä täältä, muuten näännymme nälkään. Olen iloinen tulostanne ja kuta pikemmin lähdemme, niin sitä parempi. Voitteko ottaa Neronkin mukaan?

— Kuka on Nero?

— Nero on hylkeeni; se on hyvin kesy.

— Saammepahan sitten nähdä. Mutta kaikissa tapauksissa, sanoi hän toisille miehille, on meidän mitä pikimmin päätettävä jotakin, sillä kuolemme nälkään, jos jäämme tänne joksikin aikaa.

He näkyivät lähteneen valaanpyytäjistä semmoisella kiireellä, etteivät olleet ehtineet ottaa mukaansa veneeseen muuta kuin pari vesitynnyriä, neljä tyhjää astiaa ottaakseen suolavettä pohjapainoksi,

rautakattilan ja suuren säkillisen perunoita.

Heti syötyään hakivat he tynnyristä rommia ja perämies sanoi minulle:

— Menen nyt puhumaan naiselle ja saat sitten viedä hänet mukanasasi majaan nukkumaan.

Koko tänä aikana ei nainen, joksi perämies häntä sanoi, ollut puhunut sanaakaan. Hän oli ottanut ruoan ja syönyt sen, vaieten istuessaan tulen ääressä peitteeseensä kääriytyneenä. Perämiehen häntä puhutellessa nousi hän seisomaan, ja huomasin silloin hänen olevan paljon pitemmän kuin olin luullut, mutta hänen suuri hattunsa peitti vielä kasvot kokonaan.

— Kas niin, poikaseni, sanoi perämies, näytä nyt rouvalle, missä hän saa nukkua, ja tule sitten takaisin luoksemme, jos haluat.

— Tahdotteko seurata minua? kysyin naiselta ja läksin matkaan.

Nainen tuli jäljessäni polkua ylös. Tullessamme majan edessä olevalle kentälle muistin Neron, jonka olin käskenyt pysyä majassa paluuseeni asti.

— Ette suinkaan pelänne hyljettä? sanoin. Se onkin hyvin säyseä. — Nero, tule tänne!

Nero tuli ja minun täytyi hyväillä sitä, sillä nähdessään vieraan alkoi se vähän murista.

— Onko sinulla kynttilää? kysyi toverini hyvin lempeällä ja kirkkaalla äänellä.

— Ei, mutta voinhan tuoda vähän taulaa ja sytyttää jonkun risukimpun palamaan, voidaksenne nähdä.

— Teepäs se, niin olet kiltti, vastasi hän.

Hänen äänensä kuulosti minusta suloiselta. Sain risut pian syttymään ja hän voi nyt nähdä Neron, joka oli jo tyyntynyt, ja majan sisustan.

Hän tarkasti sekä sen että vuoteet ja kysyi:

— Missä sinä nukut? Näytin hänelle vuoteeni.

— Ja tämä, sanoin viitaten toiseen, oli Jackson'in ja siinä voitte nukkua. Nero makaa luonani. Täällä on paljon hylkeennahkoja peitteeksi, jos teillä on kylmä. Ovatko vaatteenne märät?

— Ei, ne ovat jo kuivaneet, vastasi hän. Jos annat minulle muutamia hylkeennahkoja, panen nukkumaan, sillä olen hyvin väsynyt.

Levitin Jackson'in vuoteelle viisi kuusi nahkaa ja menin sitten ulos, lisätäkseni risuja nuotioon, saadaksemme enemmän valoa.

— Tarvitsetteko jotakin muuta? kysyin.

— En, en mitään, kiitos. Panetko sinäkin nyt nukkumaan?

— Aioin mennä taasen tuonne miesten luokse, mutta kun tarkemmin ajattelen, niin en tahdo jättää teitä yksinänne tänne Neron kanssa; se voisi pian purra teitä. Pelkäätekö sitä?

— En, en juuri pelkääkään, mutta en silti tahtoisi tulla purruksi. En ole, niinkuin sinä, tottunut nukkumaan sellaisten eläimien kanssa.

— No, silloin sanon teille, mitä teemme. Otan mukaani tuonne ulos muutamia nahkoja ja nukun siellä. Nero ei lähde luotani ja silloin teidän ei tarvitse pelätä. Tulee pian kaunis ilma ja tuulikin näkyy tyyntyvän. Päiväkin sitäpaitse valkenee jo noin kolmen tahi neljän tunnin kuluttua.

— Niinkuin tahdot, vastasi hän.

Otin siis muutamia nahkoja mukaani kentälle, levitin ne, ja pannessani nukkumaan toivotin naiselle hyvää yötä. Nero ryömi heti viereeni ja muutamien minuuttien kuluttua nukuimme molemmat.

20. Lähetysaarnajan leski.

Nero, joka heräsi varhain, herätti minut päivänkoitteessa. Muuten olisin kai nukkunutkin kauan, sillä edellisen yön vaivat ja mielen jännitys olivat väsyttäneet minut. Heti noustuani katsoin majaan ja näin

naisen nukkuvan hyvin sikeästi. Hän oli riisunut vaatteensa, ottanut hatun pois päästään ja hänen musta tukkansa valui olkapäille. Nähtyäni ennen ainoastaan Jackson'in suurine partoineen olin ensin miesten maihinnousteissa kummastellut niiden pieniä partoja, mutta nähdessäni nyt naisen sileän ihon, joka näytti nyt erittäin vaalealta ja kalpealta, oli ihmettelyni suurempi. Huomasin myöskin, että hänen piirteensä olivat paljon hienommat kuin miesten; hänen hampaansa olivat myöskin hyvin valkeat, jotavastoin Jackson'in olivat mustat ja huonot. Halusin nähdä hänen silmänsä, mutta ne olivat ummessa. Muuta erotusta en voinut huomata, koska hän oli vetänyt peiton leukaansa asti.

— Tämmöinen on siis nainen, sanoin itsekseni, niin, kyllä hän on hyvin sen kaltainen, jonka näin joskus unissani. Katselin häntä vielä vähän aikaa, mutta vetäydyin sitten kiireesti takaisin, koska Nero tuli perässäni majaan ja pelkäsin sen herättävän naisen.

Pysähdyin majan edustalle ja ajattelin, mitä tekisin. Aioin sytyttää valkean ja mennä pyytämään kaloja, paistaakseni niitä hiilillä aamiaiseksi, ja huusin Neron mukaani. Lahdelle tultuani näin kaikkien merimiesten nukkuvan teltassa, jonka ne olivat pystyttäneet veneen purjeesta. Ne näyttivät olevan samanlaisessa tilassa kuin Jackson'kin oli yön juopoteltuaan, ja otaksuin sentähden, että ne olivat päissään, enkä kai siinä suuresti erehtynytäkään. Nero sukelsi veteen ja pyydysti kalan, niinkuin olin käskenyt, jonka jälkeen menin tarkastamaan venettä. Siinä meni minulla puoli tuntia ja olin pahoillani, ettei kukaan miehistä ollut hereillään, että olisin voinut kysyä, mitä halusin. Tarkastin myös kattilan, purjeet ja vesitynnyrit. Ne olivat pieniä, noin kahdeksantoista-litran vetoisia tynnyreitä hyvin sopivia veneisiin. Viivyin siellä noin tunnin ja palasin sitten takaisin majaan, kantaen risukimppua olallani ja kalaa suussaan pitävä Nero perässäni. Tullessamme majaan oli nainen ovella meitä vastassa. Nyt ei hänellä ollut peitettä ympärillään, sillä oli hyvin lämmin, kirkas ja kaunis aamu.

— Nero tuo teille aamiaista, sanoin, sentähden täytyy teidän pitää siitä.

— Sen olen kyllä tekevä, jos vain vastaisuudessa olemme toistemme seurassa, vastasi hän.

— Tarvitsetteko jotakin?

— Kyllä, voit tuoda minulle vähän vettä. Täytin ruoka-astian purosta ja vein sen hänelle.

Perkkasin sitten kalat ja annoin suolet linnuille, jotka kokoontuivat ympärilleni.

Nainen pesi kasvonsa ja kätensä, palmikoi hiuksensa ja istuutui sitten kalliolle. Sillä aikaa olin sytyttänyt risukimppun palamaan, perkannut kalan ja odotin vain risujen hiiltymistä, voidakseni paistaa sen. Koska minulla ei sillä aikaa ollut mitään tekemistä, kävin hakemassa raamattuni.

— Lukisinko teille? kysyin.

— Kyllä, vastasi hän, katsoen vähän kummastellen minuun.

Luin hänelle kertomuksen Joosepista ja hänen veljistään, koska se oli mielikertomukseni.

— Kuka on opettanut sinut lukemaan? kysyi hän lopetettuani ja pannessani kalaa paistumaan.

— Jackson, vastasin.

— Hän kai oli hyvä ihminen? Pudistin päätäni.

— Ei, ei kovinkaan hyvä, sanoin vihdoin. Jos tietäisitte kaikki hänestä, tuomitsisitte häntä, mutta hän opetti kuitenkin minut lukemaan.

— Kauanko olet ollut tällä saarella? kysyi hän.

— Olen syntynyt täällä, mutta sekä isäni että äitini ovat kuolleet ja Jackson kuoli kolme vuotta sitten. Siitä asti olen ollut aivan yksinäni, ainoastaan Nero toverinani.

Hän kyseli sitten minulta paljon muutakin ja minun täytyi kertoa hänelle, mitä oli tapahtunut ja mitä Jackson oli sanonut minulle. Vielä kerroin hänelle, miten hankin ruokaa; sanoin olevan välttämätöntä, että niin pian kuin suinkin lähtisimme saarelta, koska meitä oli niin monta ja varasto ei riittäisi lintujen palaamiseen asti.

Kala oli nyt paistunut ja otettuani sen tulelta panin sen ruoka-astiaan ja rupesimme syömään aamiaista. — Noin tunnin kuluttua olimme jo hyvin hyviä ystäviä.

Tässä täytyy minun kumminkin viivähtää vähän voidakseni kuvata hänet. Oli aivan totta, mitä miehet olivat kertoneet. Hän oli menettänyt miehensä ja oli palaamassa Englantiin. Hänen nimensä oli Reichardt, sillä hänen miehensä oli ollut saksalainen, tahi ainakin saksalaista syntyperää. — Hän oli hyvin pitkä ja komea nainen ja niinkuin sittemmin kuulin, noin kolmenkymmenenseitsemän vuoden

ikäinen. Hän oli varmaankin ollut hyvin kaunis, varsinkin nuorempana, mutta oli saanut kärsiä paljon seuratessaan miestänsä kaikilla matkoilla.

Hänen kasvonsa olivat soikeat, silmänsä tummat ja suuret; hänen hiuksensa mustat kuin korpin siivet. Piirteet olivat hienot ja säännölliset, hampaat valkeat ja terveet, mutta hänen ihonsa oli hyvin kalpea ja poskilla ei näkynyt punan jälkeäkään. Niinkuin sittemmin olen ajatellut, oli hän silloin enemmän marmorikuvan kuin minkään muun näköinen, johon voisin häntä verrata. Jos hän ei nauranut, mikä tapahtui harvoin, oli hän vähän ankaran näköinen. Meidän tuttavuutemme alussa katselin häntä enemmän pelolla kuin kunnioituksella, vaikka hänen äänensä olikin lempeä ja suloinen ja käytöksensä hyvin ystävällinen; mutta muistettakoon, etten milloinkaan ennen ollut nähnyt naista. — Aamiaisen jälkeen ehdotin hänelle, että lähtisimme merimiesten nukkumapaikalle katsomaan, olisivatko ne jo heränneet, mutta lisäsin, etten uskonut sellaista.

— Seuraan mukana, koska minulta jäi veneeseen muudan kori, jossa on kaikenlaista tavaraa ja on parasta, että tuon sen heti tänne.

Lähdimme siis yhdessä, käskettyäni Neron jäädä majaan. Meidän tullessamme rantaan nukkuivat miehet vielä. Hänen neuvostaan kahlasin veneelle ja toin sieltä pienen korin ja käärön, jotka löysin tuhojen alta.

— Herätänkö miehet? kysyin.

— Älä, älä, vastasi hän. Niinkauan kuin ne nukkuvat, eivät ne tee mitään ilkeyttä. Mutta, lisäsi hän, voimmehan ottaa mukaamme vähän perunoita. Pane nämä molemmat nenäliinat täyteen, sanoi hän ja otti kääröstä esille pari semmoista. — Täytin ne perunoilla ja hän otti niistä toisen ja minä toisen, jonka jälkeen palasimme majaan.

— Onko tuossa kaikki kuivatut linnut, jotka sinulla on varastossa? kysyi hän katsoessaan pinoa majassa.

— On, vastasin, mutta mitä teemme perunoilla?

— Voimme paistaa ne, jos tahdomme, sanoi hän, mutta nyt on parempi, että tuot ne tänne sisään. — Oletko istuttanut kaikki nämä kukat ja köynnökset, jotka kasvavat majan ympärillä?

— Kyllä, vastasin. Ollessani yksinäni ja koska minulla ei ollut mitään tekemistä, ajattelin, että laitan tähän kasvitarhan.

— Ne ovat hyvin kauniita. — Nyt tultuamme takaisin, voit jälleen mennä miesten luokse, jos tahdot ja sanoa niille, kun ne heräävät, että haluan pienimmän purjeen, tehdäkseni siitä varjostimen. Sano se perämiehelle, hän on kaikista siivoin.

— Kyllä, vastasin. Onko mitään muuta?

— On, tuo sieltä enemmän perunoita. Ne antavat niitä kyllä, jos vaan sanot, että minä olen tahtonut.

— Otanko Neron matkaani?

— Ota, en huoli siitä seurakseni, sillä pelkään sitä vähän.

Huusin Neroa, joka tuli jäljessäni, ja menin rantaan. Siellä olivat miehet heränneet ja olivat ahkerassa työssä. Muutamat sytyttivät valkeaa, toiset kuorivat perunoita toisten pyytäessä kaloja lahdesta.

— Ahaa, täällä hän on. Kuule poika, mitä olet hankkinut meille aamiaiseksi? Olemme koettaneet pyydystää kaloja, mutta ne ovat liukkaita kuin ankeriaat.

— Nero voi pian pyydystää, mitä tarvitsette, vastasin. Tänne Nero!

Nero hyppäsi mereen ja palasi pian kala suussa, jonka jälkeen lähetin sen hakemaan toista.

— Kiitos, poikaseni, sanoi perämies, kyllä riittää jo aamiaiseksi. Hylkeesi on sukkela ja hyvin harjoitettu.

Toisten valmistaessa aamiaista meni yksi miehistä Neron luo, luullakseni hyväilemään sitä, mutta Nero suuttui ja näyttäen teräviä hampaitaan koetti purra miestä useita kertoja. Mieskin suuttui ja heitti hyljettä kivellä. Hän tähtäsi eläimen turpaan ja oli vähällä osata. Jos hän olisi sen tehnyt, olisi hän varmaan tappanut eläimen. Tulin hyvin levottomaksi ja sanoin miehelle, ettei hän saa enää nakata hyljettä kivellä. Hän vaan otti toisen kiven ja oli juuri heittämisillään, kun tartuin vasemmalla kädelläni häntä niskasta kiinni ja vetäen oikealla ameriikkalaisen puukkonin uhkasin pistää häntä sillä, jos hän ei antaisi eläimen olla rauhassa. Mies astui askeleen taaksepäin, mutta kompastui selälleen. Kuullessaan

rähinän, tulivat perämies ja pari muuta luoksemme. Minulla oli vielä veitsi kohotettuna, kun perämies sanoi:

— No poikaseni, pois veitsi, se ei ole luvallista, eikä englantilaista! Pistä se tuppeen; lupaan sinulle, ettei kukaan koske eläimeen. Bob, hölmö, minkätähden et voinut antaa eläimen olla rauhassa? Unohdat, että olemme täällä metsäläisten joukossa.

Silloin purskahtivat toiset miehet nauramaan.

— Niin, huomautti eräs, voin vannoa tullessani takaisin, että alkuasukkaat tällä saarella ovat villejä, jotka syövät raakaa lihaa, pitävät hylkeitä leikkitovereinaan ja ovat melkein alastomia.

Tämä nauratti niitä vielä enemmän ja mieskin, joka oli hyökännyt Neron kimppuun, yhtyi päästyään jaloilleen samaan nauruun, niin että kaikilla oli hyvin hauskaa. Miehet rupesivat syömään ja minä aloin tarkastaa venettä tehden useita kysymyksiä, jotka heistä olivat hyvin hullunkurisia.

Heidän syötyään, käskin Neron vielä pyydystää yhden kalan ja lähetin sen majaan, koska pelkäsin miehen tekevän sille jotakin paha. Kerroin sitten perämiehelle, että nainen oli tahtonut perunoita.

— Ota, sanoi hän, mutta eihän sinulla ole mitään, millä niitä kantaisit. Kas tässä, täytä tämä sankko niillä, niin seuraan sinua sitten majaan.

— Nainen käski myöskin pyytää pientä purjetta, jonka voisi ripustaa verhoksi.

— Hyvä, hän saakoon veneen mesaanin, sitä emme tarvitse. Minä kannan sen sinne.

Perämies heitti purjeen mastoineen olalleen ja seurasi minua majaan. Tullessamme näimme lähetyssaarnaajan vaimon istuvan kentällä ja Neron makaamassa jonkun matkan päässä kala vierellään. Perämies otti hatun päästään ja tervehti uutta toveriani, sanoen toivovansa, että hän oli nukkunut hyvin.

— Kyllä, vastasi hän, niin hyvin kuin voin toivoakin. Mutta tuon kiltin pojan täytyi nukkua ulkona ja ettei sen tarvitseisi uudistua, pyysin purjetta verhoksi. — No John Gough, mitä aiotte tehdä? kysyi hän sitten.

— Tulin tänne katsomaan, kuinka paljon ruokavaroja pojalla on. Hänen ilmoituksensa mukaan ei niitä ole pitemmäksi ajaksi kuin kuukaudeksi, ja viiptyneekin jonkun verran aikaa, ennenkuin pääsemme seutuihin, missä todennäköisesti voimme tavata jonkun laivan. Tänne emme voi jäädä syömään ruokavaroja ja menettämään aikaa, ja sentähden on sitä parempi kuta pikemmin lähdemme.

— Jos otatte kaiken muonan, niin täytyy teidän tietysti ottaa poikakin mukanne, sanoi rouva.

— Tietysti otamme.

— Arkkuni ja hylkeenikö myös? kysyin.

— Arkkusi tietysti, mutta hylettä, sitä en voi luvata. Se näkee veneessä vain nälkää, mutta jos päästät sen vapaaksi, tulee se kyllä toimeen.

— Mitä sanotte, on totta, vastasi nainen. Pelkään poikani, että sinun täytyy erota ystävästäsi. Se on parempi teille molemmille.

En vastannut mitään, sillä sydäntäni kirveli ajatellessani eroa Nerosta, mutta olin kumminkin siksi viisas, että huomasin heillä olevan oikein.

Perämies meni senjälkeen majaan ja tarkasti kuivatut linnut, jotka olin koonnut. Tehtyänsä laskelman, sanoi hän niitten riittävän kolmeksi kuukaudeksi, mutta ei kauemmaksi.

— Ja milloin aiotte lähteä saaresta? kysyi nainen.

— Ylihuomenna, jos vaan saan miehet suostumaan.

Mutta tiedättehän heitä olevan vaikean käsittelä; he ovat niin ajattelemattomia, varsinkin nyt, kun näin sattumalta saivat väkijuomia.

— Sen myönnän, vastasi rouva, mutta kun he luultavasti muussa tapauksessa ottaisivat rommin mukaansa veneeseen, niin taitaa olla parempi, että he viiptyvät täällä siksi, kunnes se on loppunut.

— Menen puhumaan heille nyt, kun he ovat selviä, vastasi perämies, ja illalla saatte tiedon päätöksestä tahi ehkä kernaimmin huomen-aamulla.

21. Uusia tietoja.

Puhuessani merimiesten kanssa aamulla oli eräs asia tehnyt minuun syvän vaikutuksen. Ne nimittivät minua metsäläiseksi ja sanoivat, ettei minulla ollut tarpeeksi vaatteita päälläni. Kun näin heidän olevan puettuina sekä nuttuihin että housuihin, jotka verhosivat heidät päästä aina jalkoihin asti, pidin selvänä, että paita, joka oli ainoa kantamani vaatekappale, ei riittänyt puvuksi. Tämä ei ollut milloinkaan ennen johtunut mieleenikään, mikä ei lukijaa kummastuttane. Olin elänyt niinkuin ensimmäiset esivanhempamme paratiisissa, alasti ja ujostelemattomasti, mutta nyt, kun ensi kerran tulin ihmisten kanssa tekemisiin, näin, että jotakin puuttui. Siitä oli seurauksena, että menin arkulle ja otin sieltä parin valkoisia housuja, jotka vedin jalkaani. Ne olivat minusta hirveän hankalat ja tarpeettomat välineet, mutta kun kerran toiset käyttivät sellaisia, täytyi kai minunkin. Ne olivat minulle liian pitkät, mutta käärin lahkeet, niinkuin olin nähnyt merimiestenkin tekevän, ja menin ulos kentälle, missä lähetyssaarnaajan vaimo vielä istui, katsellen laineita, jotka huuhtoivat kallioita. Hän huomasi heti lisäyksen vaatetuksessani ja sanoi:

— No, tuohan oli hyvä; olet nyt muitten ihmisten kaltainen. Mikä sinun nimesi on? Et ole sitä vielä minulle sanonut.

Vastattuani hänelle, sanoin:

— Olen tuonut enemmän perunoita, niinkuin niitä nimitätte; mitä niillä tehdään?

— Sano minulle ensin, onko sinulla tiedossasi jotakin paikkaa tällä saarella, jossa olisi ruokamultaa, samanlaista, jota sinulla on kasvitarhassasi, että voisimme ne sinne istuttaa?

— Kyllä, tuolla ylempänä rotkossa on vähän sellaista, vastasin ja osoitin vuorelle päin. Kaiken tämän mullan olen kantanut sieltä ja sinne jäi vielä paljon jäljelle, mutta minkätähden istuttaisimme ne?

— Sentähden, sanoi hän, että istuttamalla perunoita, jotka itävät hyvin pian ja kasvattavat juuriinsa kukin aina kaksi jopa kolmekymmentäkin perunaa, aivan yhtä suuria kuin nämäkin, voimme tulla toimeen ja elää, koska ne ovat niin hyviä syödä ja ravitsevia.

— Niin, saattaa olla, vastasin ja jos jäämme saarelle, niin olisi hyvä ne istuttaa, mutta mitä se nyt meitä hyödyttää, kun kerran lähdemme täältä ylihuomenna? Tiedän, että ne ovat hyvin hyviä, sillä sain muutamia illalliseksi eilen.

— Mutta onko meidän aina ajateltava ainoastaan itseämme tässä maailmassa, eikä ollenkaan muita? vastasi hän. Otaksukaamme nyt esimerkiksi, että joku toinen vene parin kolmen vuoden kuluttua joutuisi tälle saarelle, eikä niinkuin me, löytäisi täältä ketään, jolla on elintarpeita varastossa; silloin täytyisi siinä olijain surkeasti kuolla nälkään, jota vastoin he, jos istutamme nämä perunat, voivat saada runsaasti ruokaa ja pelastua. Ajattele, kuinka iloiseksi isäsi ja äitisi olisivatkaan tulleet, jos olisivat silloin, kun he tulivat tänne, löytäneet perunoita saarelta. Me emme saa elää ainoastaan itseämme varten, vaan meidän täytyy ajatella muitakin ja tehdä niille hyvää; se on kristityn velvollisuus.

— Luulen teidän olevan aivan oikeassa, vastasin, ja että olette hyvin hyvä. Jos tahdotte, niin menen ja istutan perunat tänä päivänä. Kuinka minun pitää menetellä?

— Niillä on kihveli veneessä, sanoi hän, sillä näin heidän viskaavan vettä sillä. Mene ja tuo se tänne, niin seuraan sinua sitten rotkoon ja näytän.

Menin rantaan ja perämies antoi minulle kihvelin, jonka kannoin majalle. — Rouva oli halkomassa perunoita palasiksi ja näytti minulle, miten se tehdään, nimittäin jättämällä itu jokaiseen palaseen, ja selitti minulle syyn siihen. Pian olin minäkin täydessä työssä ja kohta olikin sankko täynnä perunankappaleita, valmiina istutettaviksi.

Kiipesimme sitten rotkoon, missä hän näytti minulle, miten kihveliä käytettiin, ja minä kaivoin reiät. Ennen päivällistä olimme istuttaneet kaikki, mitä olimme halkoneet, mutta olihan meillä vielä jäljellä nuo kaksi nenäliinallista, jotka olimme ensin ottaneet. Palasimme majaan ja minä rupesin, perkkaamaan kaloja päivälliseksi. Kun olin saanut ne paistumaan halusi hän saada varjostimen pystytetyksi makuusijansa eteen.

— Mene hakemaan perämieheltä vasara ja pari kolme naulaa. Tiedän, että heillä on niitä veneessä.

— Voin samalla viedä heille muutamia lintuja päivälliseksi, sanoin — he kai kyllä tarvitsevat.

— No, tee niin, mutta tule takaisin sitten niin pian kuin voit.

Perämies antoi minulle vasaran, jollaista kalua en, milloinkaan ennen ollut nähnyt, sekä viisi kuusi naulaa. Palasin sitten majaan ja naulasin purjeen varjostimeksi.

— Nyt tulevana yönä voit nukkua vuoteessasi, sanoi rouva.

En vastannut, mutta en käsittänyt, miksi en olisi voinut nukkua sisällä viime yönäkin, sillä olinhan vain mennyt ulos siksi, ettei Nero häntä peloittaisi.

Syötyämme päivällisen, sanoi hän.

— Miten voisit elää täällä saarella, jos ei sinulla olisi varastossa kuivattuja lintuja?

— Mitenkähkö? vastasin. Ah, hyvin huonosti. Saimin pyydystä kaloja, mutta on vuodenaikoja, jolloin ei voi saada niitä, sillä samoin kuin pahoillakin ilmoilla, eivät ne joskus muulloinkaan tahdo syödä onkea. Sitäpaitsi on minulla vain kaksi siimaa ja voisinhan menettää ne molemmat ja mitä silloin tekisin? Kuolisin nälkään.

— No, silloin näet, miten hyödyllistä joka tapauksessa oli perunain istuttaminen, sillä voihan sattua, että toisia ihmisiä tulee tänne ja joutuu samanlaiseen tilanteeseen kuin mekin.

— Niin, se on totta. Mutta emmehän jää tänne enää kauaksi. Te ette voi uskoa, miten iloinen olen päästessäni matkustamaan. Ikävöitsen nähdä kaikkea, mistä olen kirjoissani lukenut. Haluan päästä Englantiin hakeakseni sieltä jonkun — mutta tähän ette tiedä sitä, mitä minä. Jonakin päivänä kerron teille kaikki. — Olen niin väsynyt tällaiseen erakkoelämäni. Ei ole mitään sanottavaa, ei ketään, jonka kanssa voisi puhella, ei muuta rakastettavaa kuin Nero, joka ei voi puhua. — Tuntuu niin hirveän ikävältä, jos minun täytyy siitä erota.

— Tahtoisitko mieluummin jäädä saarelle Neron kanssa kuin matkustaa ilman?

— En, vastasin; pois minun täytyy päästä, mutta en silti mielelläni eroaisi siitä. Se on ainoa ystäväni, mikä minulla milloinkaan on ollut; muita en ainakaan muista.

— Kun olet tullut vanhemmaksi ja nähnyt enemmän maailmaa, poika raukka, niin olet huomaava, kuinka paljon uhrauksia saatkaan tehdä, paljon suurempia kuin eroaminen pitämästäsi eläimestä on. Otaksun, että luulottelet tulevasi hyvin onnelliseksi, kun joskus pääsisit Englantiin?

— Tietysti; miksi en tulisi onnelliseksi? vastasin. Olen siellä aina onnellinen.

Lähetysaarnaan vaimo pudisti päätään.

— Pelkään, että erehdyt. Jos elät tarpeeksi kauan, niin luulenpa vielä sinun joskus tunnustavan, että onnellisimmat päiväsi olet viettänyt tällä autiolla saarella.

— Jackson sanoi toista, vastasin. Hän suri aina, että hänen täytyi olla tällä saarella, eikä voinut päästä takaisin Englantiin. Hän kertoi minulle paljon Englannista, mitä siellä tehdään ja miten kaunis maa se on, niin että olen vakuutettu siitä, että pitäisin enemmän siellä, kuin täällä olostani, vaikkapa minulla olisi täällä joku toverikin.

— Hyvä, olemme Jumalan kädessä ja sinun täytyy luottaa häneen. Hän ohjaa elämäsi parhaiten, niinkuin tiedät raamatussa opetettavan.

— En, sitä en ole tiennyt, vastasin. Jumalahan elää tuolla kaukana tähtien tuolla puolella.

Perämies John Gough tuli nyt luoksemme, keskeyttäen puhelumme. Hän kertoi rouvalle, että miehet olivat suostuneet lähtemään saaresta huomenna tahi ylihuomenna, jos vain ilma pysyisi kauniina. He olivat tarkastaneet veneen ja huomanneet sen olevan pienen korjauksen tarpeessa, mutta huomenna olisi kaikki kunnossa.

— Toivon, etteivät he pane veneeseen liikaa painoa, sanoi rouva.

— Pelkäänpä melkein, että he tekevät sen, mutta koetan kaikkeni estääkseni sen. Oli onnetonta, että löydettiin tuo rommitynnyri; olisi ollut parempi ilman. He eivät tahdo sitä jättää ja sentähden täytyy meidän ottaa veneestä pois kaikki, mitä emme luule välttämättä tarvitsevämme, sillä meitähan tulee kaikkiaan yhdeksän henkeä ja siinä on painoa tynnyrin kanssa enemmän kuin tarpeeksi.

— Tehän lupasitte, muistattehan, ottaa myös arkkuni mukaan, sanoin.

— Kyllä ja jos se vain suinkin on mahdollista, niin otammekin. Mutta muistakaa, että en ehkä voikaan

pitää lupaustani, sillä saatuaan väkijuomia eivät miehet tottele minua niinkuin ennen. Olisi ehkä parempi, että sitoisitte parhaimmat vaatteenne kääryyn siltä varalta, että he kieltäytyisivät ottamasta mukaansa arkkua. Totta puhuen, jos he eivät sitä tee, niin ansaitsevat he tuskin moitetta, sillä veneeseen ei jää enää paljon tilaa, sittenkuin muona varastokin on siihen sijoitettu.

— Se on aivan totta, sanoi rouva. On parempi, että jätämme arkun tänne, sillä en luule sen mahtuvan veneeseen. Älä ajattele enää arkkua, poikaseni, se ei ole suuriarvoinen.

— He kun ottavat rommini ja kaikki lintuni, niin pitäisi kai heidän myös ottaa minut arkkuihini?

— Ei, jos se viepi paljon tilaa, vastasi rouva. Et saa sellaista tahtoakaan. Yhden henkilön toivomuksen täytyy väistyä niin monen tieltä.

— Mutta hehän olisivat kuolleet nälkään, jos ei minua olisi ollut, vastasin jurosti.

— Se on kyllä totta, poikaseni, vastasi perämies, mutta vielä saat oppia tietämään, että valta on oikeutta ja muista, että aamullisella teollasi et päässyt miesten suosioon.

— Mitä silloin tapahtui? kysyi rouva.

— Eipähän muuta kuin että hän oli vähällä puukottaa erästä miehistäni, siinä kaikki, vastasi perämies. Englantilaiset merimiehet eivät pidä veitsistä.

Nostaen hattuaan lähti hän taasen rantaan, käsken minun ottamaan jonkun astian mukaani, noutaakseni osamme illallisesta. Tein niin ja palattuani kysyi rouva Reichardt minulta, miksi olin aikonut lyödä merimiestä puukolla? Kerroin hänelle koko tapahtuman. Hän sanoi minun tehneen väärin ja kysyi, enkö muistanut raamatun kehoitusta palkita paha hyvällä.

— Kyllä, mutta eikö se tarkoita vääryyksiä meitä itseämme kohtaan? Annoin anteeksi Jacksonille, mutta tässähän vain estin merimiehen tekemästä pahaa toiselle.

— Toiselle! Puhut Nerosta, ikäänkuin se olisi järkevä olento, jonka henki on yhtä arvokas kuin ihmisenkin. En tahdo kyllä väittää, että mies teki oikein, ja olihan luonnollista, että suutuit nähdessäsi tehtävän pahaa eläimelle, josta niin paljon pidät, mutta onhan toki suuri ero ihmisen ja eläimen hengen välillä. Eläin kuolee ja loppuu siihen, mutta ihmisellä on kuolematon sielu, joka ei milloinkaan kuole, eikä mikään muu kuin itsepuolustus oikeuta ihmistä tappamaan. Eikö raamatussa sanota: "Elä tapa!"?

Sitten keskusteli hän asiasta kauan kanssani ja sai minut ymmärtämään, miten väärässä olin ollut, jonka myönsinkin.

22. Hylätyt.

Päätin nyt kertoa hänelle vyöstä, johon timantit olivat kätkeyt, joten olin pakotettu ensin lyhyesti puhumaan siitä, mitä Jackson oli sanonut. Hän kuunteli. Kerrottuani kaikki, sanoin:

— Mitä nyt teen, kun he eivät sano voivansa ottaa arkkua mukaansa, vyötänkö vyön ympärilleni, vai panenko sen kääryyn? Eli tahdotteko te kantaa sitä edestäni, niinkuin äitinikin tekisi, jos hän eläisi?

Hän ei vastannut vähään aikaan, mutta sanoi vihdoinkin paremmin itsekseen kuin minulle:

Kuinka tutkimattomat ovat sinun tiesi, oi Jumala!

En silloin ymmärtänyt — olen jälkeensä ajatellut ja hän on minulle itekin sanonut, kuinka suuri hänen kummastuksensa oli, tullessaan tuossa säädyttömässä, pienessä metsäläisessä, joka eli yksinään asumattomalla saarella, tuntemaan hyvästä perheestä polveutua van pojan, vaikka tämä ei siitä tiennyt, ja jolla oli hallussaan suuri omaisuus, joka joskus maailmassa vielä; oli kuuluva hänelle. Oli varmaa, että hänen mielenkiintonsa minuun lisääntyi vain tunti tunnilta sitä myöten kuin kertomukseni edistyi.

— Hyvä, vastasi hän, jos tahdot luottaa minuun niin otan kyllä vyösi huostaani. Valitkaamme huomenna arkusta kaikki semmoinen, jonka tahdot ottaa mukaan, ja järjestäkäämme sitten kaikki niinkuin haluat.

Keskustelimme vielä noin tunnin, jonka jälkeen hän meni majaan; poistuttuaan varjostimen taakse sanoi hän, ettei hän välittänyt Nerosta, joten voin mennä nukkumaan milloin halusin. Kun en halunnut lähteä miestenkään luokse, tottelin häntä ja panin nukkumaan. En kuitenkaan saanut unta pitkään aikaan, sillä miehet melusivat hirveästi juopotellessaan. Eroaminenkin Nerosta painoi kovasti mieltäni, vaikka rouva Reichardt oli saanut minut melkein vakuutetuksi siitä, että eläin pois lähdettyäni alkaisi

jälleen elää luonnollista elämäänsä, eikä ikävöisi minua.

Seuraavana aamuna nousin aikaisin ja menin Neron kanssa pyydystämään tarvitsemiamme kaloja. Jätin muutamia kalliolle aamiaiseksi merimiehille, jotka makasivat kaikki sikeässä unessa, ja palasin sitten majaan valmistamaan omaa ruokaamme. Rouva Reichardt tuli pian luokseni ja kun olimme syöneet aamiaisen, ehdotti hän, että istuttaisimme loputkin perunoistamme ennen kuin alkaisimme ottaa tavaroita arkusta. Kun kaikki perunat oli paloitettu, kiipesimme rotkoon ja saimme työmme tehdyksi ennen päivällistä. — Ainoastaan muutamit miehistä olivat hereillään, sillä he olivat juopotelleet kauan viime yönä. Perämies oli yksi niistä, jotka olivat hereillään, ja hän kysyi minulta, mitä arvelin ilmasta, olisiko kaunista vielä huomennakin, jolloin he aikoivat panna veneen esille. Vastasin myöntävästi ja läksin rouva Reichardt'in kanssa majalle, panin kihvelin pois ja vedin arkun kentälle, valitakseni sieltä ne tavarat, jotka aioin ottaa mukaani.

Niitä valikoidessamme ja väliin puhellessamme tulivat miehet hakemaan kuivattuja lintuja, voidakseen sitten huomenna saada ne pian veneeseen; kahdella kerralla olivat kaikki kannetut rannalle.

— Oletteko syöneet kaikki perunat, jotka kannoitte tänne? kysyi yksi miehistä. — Meillä on vähänlaisesti ruokavaroja.

Rouva Reichardt vastasi, ettei meillä ollut mitään jäljellä.

— Vai niin, sanoi mies. Perämies pitää parhaana, että viette eläimenne lahteen pyydystämään loput kaloista, jotka keitämme evääksi ennen lähtöämme, koska ne riittävät ruoaksemme ainakin pariiksi päiväksi.

— Hyvä, vastasin; tulen heti sinne.

Menin, ja puolen tunnin kuluttua oli Nero pyydystänyt kaikki kalat, jolloin palasimme majaan. — Rouva Reichardt valikoitsi parhaimmat vaatteet, jotka hän kääri kovaksi kääröksi ja ompeli yhteen vahvalla langalla. Kaikki kirjani jätti hän pois, niin myös kiikarin ja kaikki tarvekaluni. Kysyin, kantaisinko ne jo rantaan, mutta hän vastasi, että ehdimme aivan hyvin huomennakin, kun lähdemme. Hän otti sitten Jackson'in vuoteen alta olevasta kuopasta vyön ja ne muut siellä olevat esineet. Sittenkuin rouva Reichardt oli ne tarkastanut, sanoi hän ottavansa ne kaikki huostaansa. Kellon ja muut pienemmät esineet pani hän koriinsa, mutta vyön otti hän mukaansa vuoteeseen ja kätki sen sinne.

Hän oli hyvin vaiteliaana ja ajatuksissaan. Kysymykseeni, Veisinkö kihvelin, vasaran ja sankon rantaan, vastasi hän:

— Ei, anna niiden vaan olla siksi, kunnes olemme valmiit lähtemään, veneelle. Ehdimme ne viedä silloinkin.

Vähän myöhemmin toi perämies meille kalaa, jota he olivat keittäneet illalliseksi, ja syötyämme menimme maata.

— Tämä on viimeinen yö, Nero, jonka nukumme yhdessä, sanoin suudelllessani ystävääni. Ajattellessani eroa, tulivat kyyneleet silmiini. Mutta eihän sitä voi auttaa. — Nukuin kuitenkin pian kiertäen käsivarteni Neron ympärille.

Menessäni ulos seuraavana aamuna oli ilma hyvin kaunis ja heikko tuuli sai meren pinnan juuri väreilemään. Koska rouva Reichardt ei ollut vielä noussut, menin yksinäni uimarantaan ja näin siellä kaikki miehet täydessä työssä. Vene oli tyhjennetty; aivot, mastot ja purjeet nostetut kalliolle ja kokka käännetty merta kohden. Miehet seisovivat valmiina, nostaakseen sen kallonkielekkeen yli. Kuivatut linnut olivat vierekkäin rommitynnyrin kanssa ja kalat valmiiksi paistettuina suuressa ruoka-astiassa. Nuo kuusi vesitynnyriä olivat myöskin siellä ja perämies riiteli juuri muutamien miesten kanssa siitä, kuinka monta niistä täytettäisiin vedellä. Hän tahtoi saada ne kaikki täytetyiksi, mutta miehet arvelivat kolmenkin riittävän, koska veneeseen muuten tulisi liiaksi painoa. Vihdoin sai perämies tahtonsa läpi. — Miehet ottivat kukin tynnyrinsä ja menivät majalle vettä hakemaan. Seurasin niitä, auttaakseni astioiden täyttämässä ja katsoakseni, etteivät ne tekisi mitään ilkeyttä, sillä miehet näkyivät olevan hyvin levottomia ja pahalla tuulella. Pelkäsin niitten tekevän pahaa Nerolle, joka oli siellä, jos en olisi niitä hillitsemässä. Kun tynnyrit olivat täytetyt, jossa meni aikaa ainakin noin puoli tuntia, koettivatkin he ottaa kiinni linnut, tappaakseen ne, mutta uroot lensivät tiehensä ja naaraat kätkin minä vuoteeseen, joka oli erotettu varjostimella ja jonka vieressä rouva Reichardt istui. Kaikki näkyivät pelkäävän ja kunnioittavan tätä naista, jonka paljas katsekin näkyi tekevän paremman vaikutuksen kuin perämiehen puhe.

— Emme sinua tarvitse, sanoi yksi miehistä heidän mennessään rantaan vesitynnyrit olallaan. Minkä tähden et ole rouvan kanssa? Sinustahan on tullut oikea naisten sankari, saatuasi valkoiset housut jalkaasi.

Muut miehet hänen seurassaan nauroivat tälle sukkeluudelle.

— En ole nyt täällä miksikään hyödyksi, jota vastoin voin auttaa teitä tuolla alhaalla.

Miehet asettivat vesitynnyrit kalliolle ja valmistautuivat perämiehen johdolla työntämään venettä vesille. Mastot pantiin kölin alle rulliksi ja koska vene nyt oli tyhjä, oli se hyvin kevyt. Se oli niin sanottu valaanpyyntivene, rakennettu siihen tarkoitukseen, suippo kummastakin päästään ja melalla ohjattava. Se ei ollut hyvinkään suuri, mutta siihen mahtui helposti seitsemän henkeä ja mastot ja purjeet olivat hyvät — kaksi isoa purjetta ja mesaani. — Miehet tarttuivat veneen laitoihin ja minuutissa oli se lykätty vahingoittumattomana mereen. Kiinnitettyään sen nuorilla kallionnokkaan, sanoi perämies minulle:

— Kas niin, poikaseni, emme tarvitse sinua nyt enää. Voit mennä majalle niin kauaksi, kunnes olemme valmiit, jolloin lähetän hakemaan rouvaa ja sinua.

— Mutta voinhan olla hyödyksi täällä, vastasin, kun sitä vastoin tuolla ylhäällä en toimita mitään.

Perämies ei vastannut ja miehet menivät rommitynnyrille, vyöryttivät sen veneelle, nostivat veneen laidalle ja laskivat sen veneeseen pitkällä valaanpyyntinuoralla, joka heillä sattumalta oli mukanaan. Saatuaan rommitynnyrin asetetuksi veneen keskelle, jossa se otti suuren tilan, ulottuen laidasta laitaan ja kohoten paljon korkeammalle istumia, hakivat he vesitynnyrit, joista kolme asetettiin rommitynnyrin etu- ja kolme takapuolelle veneen pohjalle.

— Siihen tulee liiaksi painoa tuon veden tähden, sanoi yksi miehistä.

— Se on helposti autettavissa, vastasi perämies. Jos olisit sanonut siihen tulevan liiaksi painoa rommin tähden, niin olisit ollut enemmän oikeassa, mutta te teette tietysti, niinkuin tahdotte, otaksun minä.

Sitten järjestyksessä sovitettiin muonavarat veneeseen. Kala-astia pantiin vesitynnyrien päälle keskiveneeseen ja linnut peräpuolelle. Pino ylettyi pian laitojen tasalle ja perämies sanoi:

— Olisi parempi panna loput tänne keulaan; rouvahan ei mahdu istumaan ollenkaan, jos noin teette.

— Ei, ei, sovitelkaa ne vain kaikki perään, vastasi yksi miehistä jurosti. Rouva saapi istua, missä saattaa; hän ei ole meitä yhtään parempi.

— Pannaanko tämäkin mukaan? kysyin perämieheltä, osottaen pyyntinuoraa.

— Ei, ei, se täytyy meidän jättää, sanoi yksi veneessä olevista miehistä; tulemmehan muutenkin sullotuiksi kuin sillit tynnyriin. Ja kuule, Jim, nosta veneestä pois se vanha sahakin ja naulalaatikko, mitä me niillä teemme.

Sitten pystytettiin mastot ja vantit kiinnitettiin. Raa'at ja purjeet nostettiin veneeseen ja kiinnitettiin mastoihin valmiiksi nostettavaksi. Vene oli nyt aivan valmis lähtemään, rautakattila ja pari kolme muuta esinettä olivat vain vielä otettavat mukaan.

— Otammeko mesaanin, kysyi eräs miehistä, näyttäen mastoa, joka oli kalliolla?

— Emme, se purjehtii yhtä hyvin ilmankin, vastasi perämies; jätetään se. Ja nyt pojat, ojentakaa aivot tänne.

Ne vietiin veneeseen, mutta niitä ei, keskellä olevan tynnyrin vuoksi, voitu panna pohjalle, vaan ainoastaan neljä airoa ja yksi keksi sidottiin paljon vaivan ja väittelemisen jälkeen veneen ulkopuolelle ja muut jätettiin kalliolle.

Perämies rupesi nyt neuvottelemaan miesten kanssa jostakin, jota miehet näyttivät vastustavan. En voinut kuulla, mitä asia koski, mutta perämies näytti hyvin vihaiselta ja pahantuuliselta. Vihdoin löi hän vihoissaan hattunsa kallioon ja sanoi:

— Siitä ei voi seurata mitään hyvää, ja muistakaa sanani, että sellaisesta ei ole ikinä ennen ollut eikä milloinkaan vast'edes ole mitään hyötyä. Tehkää niinkuin tahdotte, sillä olettehan kaikki minua vastaan, mutta sanon vielä kerran, että siitä ei hyvä seuraa.

Perämies istuutui sitten syrjään kalliolle, painoi päänsä polviin ja kätki kasvot käsiinsä.

Mies, jonka kanssa perämies oli riidellyt, meni toisten luokse veneeseen ja rupesi hiljaa keskustelemaan, katsoen samalla, etten ollut kuuluvilla.

Parin minuutin kuluttua erosivat he ja eräs niistä sanoi minulle:

— Nyt, poikaseni, olemme valmiit. Mene majaan hakemaan tavaroitasi ja rouvan koria. Sano hänelle, että odotamme.

— Kihveli ja mesaani ovat siellä, sanoin; tuonko nekin tänne?

— Tuo vain, sekä pari kolme hylkeennahkaa rouvalle istuimeksi.

Lähdin matkaan, iloissani ajatuksesta saada lähteä saaresta. Kärsivällisyyteni olikin jo melkein loppunut sinä aikana, kun tavaroita sijoitettiin veneeseen. Kiiruhtaessani ylöspäin kuulin kovaa rähinää ja perämiehen vihaista puhetta. Pysähdyin hetkeksi kuuntelemaan, mutta rähinä lakkasi ja minä jatkoin matkaani. Tapasin Neron kentällä ja pysähdyin hetkeksi sitä hyväilemään.

— Hyvästi nyt, Nero rukkani, emme saa enää milloinkaan nähdä toisiamme. Sinun täytyy palata merelle ja pyydystää kalaa itsellesi. Ja silmäni kyyneltyivät suudelllessani eläintä jäähyväisiksi.

Menin sitten majaan, missä rouva Reichardt näkyi tynesti odottavan.

— Ne ovat nyt aivan valmiit lähtemään ja lähettivät minut teitä hakemaan, mutta minun täytyy kantaa rantaan purje ja muutamia hylkeennahkoja teille istuimeksi. Voin kyllä kantaa molemmat, jos te voisitte ottaa kääröni. Oletteko ottaneet vyön?

— Kyllä, vastasi hän, olen aivan valmis. Käärön voin kyllä kantaa, sekä kirjat, kiikarin ja loimen. Mutta meidän täytyy sitoa nahat yhteen ja kääriä purje tangon ympärille, muuten et voi niitä kantaa.

Irroitimme purjeen ja laitoimme sen kantovalmiiksi. Käärimme kokoon kaksi parasta hylkeennahkaa ja sidoimme ne yhteen siimankappaleella, jonka jälkeen olimme aivan valmiita. Heitin kantamukseni selkääni, rouva Reichardt otti toiset tavarat, niinkuin hän oli ehdottanut ja niin jätimme majan mennäksemme rantaan.

— Hyvästi Nero, hyvästi linnut, hyvästi maja ja hyvästi kasvitarha! sanoin mennessäni kentän poikki ja käskettyäni vapisevalla äänellä Neroa pysymään paikoillaan. Sitten käänsin pääni rantaan päin, tuijotin ja huudahtaen pudotin kantamukseni, nostaen hämmästyksestä käteni ylös.

— Katsokaa! huusin toverilleni. Katsokaa! toistin vieläkin.

Hän katsoi sinne ja näki yhtä hyvin kuin minäkin veneen, noin puolen peninkulman päässä lahdesta kaikki purjeet ylhäällä kiitämässä navakassa tuulessa, joka vei sitä pois päin seitsemän tahi kahdeksan peninkulman vauhdilla tunnissa.

Ne olivat jättäneet meidät, olivat hylänneet meidät. Huusin kuin hullu: Pysähtykää, pysähtykää! Ja nähdessäni, kuinka turhaa se oli, heittäysin kalliolle ja pyörryin.

— Oi! valitin vihdoin tultuani taas tuntoihini.

— Frank Henniker, kuulin lempeän, lujan äänen sanovan.

Aukasin silmäni ja näin rouva Reichardt'in seisovan vieressäni.

— Se on Herran tahto ja sinun täytyy kärsivällisesti mukaantua siihen, jatkoi hän.

— Mutta niin julmaa, niin petollista, vastasin, katsoen katoavan veneen jälkeen.

— Hyvin julmaa ja hyvin petollista, myönnän sen, mutta jättäkäämme heidät Jumalan tuomittaviksi. Mitä armahtavaisuutta voivat he häneltä odottaa, kun eivät ole itse sitä osoittaneet? Sanon sinulle avoimesti, että luulen meillä hylätyssä tilassamme olevan paremman tällä saarella kuin tuossa veneessä. Ne ovat ottaneet epäsovun, huolettomuuden ja kohtuuttomuuden siemenet mukaansa hankkeeseen, joka vaatii mitä suurinta viisautta, mielenmalttia ja sopua; ja pelkään, että heillä on hyvin pienet mahdollisuudet pelastua vaarallisesta tilastaan. Se on mielipiteeni ja ajattelin heti, kuultuani niitten löytäneen rommiastian, että väkijuomat veisivät heidät perikatoon. Sanon vielä kerran, ettei vene pääse milloinkaan määräpaikkaansa ja että he surkeasti tuhoutuvat. Jumala on sallinut, että he jättivät meidät tänne, ja uskon että se oli niin määrätty hyödyksemme.

— Mutta, vastasin katsoessani venettä, olin niin väsynyt täällä olooni, ikävöiden niin kovasti pois, ja nyt saan jäädäkin tänne. — Ja ne ottivat kaikki ruokavaramme, kaikki kalatkin lahdesta. Kuolemme nälkään.

— En luule, vastasi hän, ainakin toivon toista, luottakaamme Jumalaan.

En voinut häntä kuunnella, sillä sydämeni oli pakahtua. Nyyhkytin ja kätkin kasvoni käsiini.

- Kaikki ovat poissa, huusin; muita ei ole jäljellä kuin te ja minä.
- Onpahan, vastasi hän, on yksi.
- Kuka? kysyin ja katsoin häneen.
- Jumala, joka on kanssamme kaikkialla.

23. Sairaana.

Kuulin, mitä hän sanoi, mutta pääni oli niin sekaisin, etten ymmärtänyt hänen sanojaan. Istuin liikkumatta paikoillani. Vähän ajan kuluttua sanoi hän taasen:

- Frank Henniker, nouse ja kuuntele minua.
- Me kuolemme nälkään, mumisin.

Sanottuani tämän, tuli yksi linnuistani takaisin mereltä, kantaen nokassaan suurta kalaa, jonka rouva Reichardt otti siltä pois, niinkuin oli nähnyt minunkin tekevän, jolloin lintu lensi taasen hakemaan uutta. Heti sen jälkeen tulivat toisetkin kaksi lintua tuoden kaloja, jotka toverini myöskin otti haltuunsa.

— Katso, miten kohtuuton ja kiittämätön olet, huomautti hän. Täällä ruokkivat linnut meitä kuin korppi Eliasta korvessa, ja sinä epäilet Jumalan armoa ja sääliväisyyttä. Tässä on meille jo yhdeksi ateriaksi.

— Pääni — voi päätäni, vaikeroin; se halkeaa ja tuntuu niinkuin joku raskas paino vyöryisi siellä sisällä en voi nähdä mitään.

Niin olikin. Mielenliikutus oli ajanut veren päähäni ja tajunta katosi nopeasti. Rouva Reichardt polvistui viereeni ja nähtyään asian olevan niin kuin olin sanonut, meni hän majaan hakemaan jotakin riepua, jonka hän kasteli vedessä ja kääri pääni ympärille. Olin liikkumaton ja melkein tunnotonna noin puolituntia, jona aikana hän monesti kasteli käärettä kylmään veteen ja hautoi päätäni, siksi kunnes vähitellen tulin tajuihini. — Kun ilma pysyi kauniina ja meri tyynenä, jatkoivat linnut kalojen pyytämistä. Rouva Reichardt otti ne melkein kaikki huostaansa, kunnes hänellä oli tusinan verran puolen, jopa koko naulankin painavia kaloja.

Olin vielä puoleksi horroksissa, kun Neron kylmä kuono ja hengitys koskettivat kasvojeni. Lemmikini murina herätti minut ja aukaisin silmäni.

- Nyt olen jo parempi, sanoin rouva Reichardt'ille. — Te olette ollut niin hyvä.
- Niin, olet parempi, mutta sinun täytyy vielä olla hiljaa. Luuletko voitasi mennä vuoteellesi?
- Minäpä koetan, vastasin ja nousin pystyyn hänen avullaan, mutta päästyäni jaloilleni olisin kaatunut, jos hän ei olisi minua tukenut. Hänen avullaan pääsin kumminkin vuoteelleni, johon heti vaivuin.

Hän laittoi päänaluksen korkeammaksi ja pani sitten kylmän kääreen, niinkuin ennenkin.

- Koeta nyt nukkua, jos voit. Kun heräät, on minulla jo päivällinen valmiina.

Kiitin häntä ja ummistin silmäni. Nero ryömi viereeni vuoteelle ja niin nukuin, pitäen kättäni hänen päänsä päällä, melkein auringonlaskuun asti, jolloin taasen heräsin paljon virkeämpänä, tuntien vain vähäsen päänsäkipua.

Rouva Reichardt istui vieressäni.

— Olet parempi nyt, sanoi hän. Voitko syödä vähän päivällistä? Minun täytyy päästä Neron ystäväksi, sillä se on vastustanut oikeuttani tulla vuoteesi lähelle ja sen hampaat näyttävät hyvin vaarallisilta. Mutta annettuani sille kalojen suolet, kun niitä perkkasin, tulimme jo paremmiksi ystäviksi. — Tässä on päivällisesi.

Rouva Reichardt antoi minulle vähän hiilillä paistettua kalaa, jota söin hyvällä halulla.

- Te olette hyvin hyvä tehdessänne työtä minun puolestani, kun minun sen sijaan pitäisi työskennellä teidän puolestanne, mutta nyt teidän ei tarvitse enää sitä jatkaa.
- Kun paranet, niin teen vaan osani, vastasi hän, ja osani olen aina tekevä. En voi elää työttömänä ja

olen kylliksi vahva tekemään kaikkea. Mutta puhukaamme siitä vasta huomenna, jolloin kai jo olet aivan terve, toivon minä.

— Voin jo aivan hyvin, mutta olen niin väsynyt.

— Sinun täytyy luottaa Jumalaan, poika rukka. Rukoiletko milloinkaan häntä?

— Kyllä, olen koettanut joskus, mutta en tiedä oikein, miten minun pitäisi. Jackson ei minulle sellaista opettanut.

— No, silloin opetan minä. Rukoilisinko nyt meidän molempien puolesta?

— Kuunteleeko Jumala teitä? Mitä sanoittekaan aamulla juuri vähää ennen pyörtymistäni?

— Sanoin sinulle, että on täällä muitakin kuin me ainoastaan, nimittäin hyvä ja armollinen Jumala, joka on kanssamme kaikkialla ja on aina valmis auttamaan, jos pyydämme.

— Tehän sanoitte minulle, että Jumala asuu tähtien tuolla puolella.

— Poika raukka, puhut, niinkuin Jumala olisi sellainen, joka ollen kaukana poissa, ei voisi kuulla rukouksiamme. Ei, niin se ei ole. Hän on aina hengessä luonamme, kuuntelee rukouksiamme ja lukee jokaisen salaisen ajatuksen sydämestämme.

Vaikenin hetkeksi ja ajattelin, mitä hän oli sanonut. — Vihdoin sanoin:

— Rukoilkaa sitten häntä.

Rouva Reichardt polvistui, rukoillen kirkkaalla äänellä ja palavalla hartaudella, epäröimättä ja keskeytymättä. Hän rukoili turvaa ja apua hädänalaiseen tilaamme — kaikkea, mitä tarvitseisimme elääksemme, onnellista pelastusta saarelta. Hän pyysi meille voimaa olemaan tyytyväisiä ja kärsivällisiä siihen asti, kun hän auttaisi meitä, rukoili että voisimme panna kaiken luottamuksemme ja toivomme häneen ja napolisematta tyytyä siihen, joka näytti olevan hänen tahtonsa.

Tuo oli minulle jotakin aivan uutta ja hän oli niin kaunis siinä palavasti rukoillessaan, että kyneleet kohosivat silmiini. — Noin minuutin kuluttua sanoin:

— Nyt muistan, tai ainakin luulen muistavani, sillä tuon aikuiset asiat ovat minulle kaikki hämäret, että äidilläni oli, niinkuin teilläkin, tapana polvistua viereeni ja rukoilla. Ah, miten toivonkaan, että minulla olisi äiti!

— Lapseni, vastasi hän, lupaa minulle tulla hyväksi ja tottelevaiseksi pojaksi, niin rupean äidiksesi.

— Ah, rupeatteko, — niinkö hyvä olette? Kyllä; lupaan, mitä vain haluatte, ja teen työtä puolestanne päivin ja öin, jos tarvitaan. Teen vaikka mitä, jos vain rupeatte äidikseni.

— No, koetan sitten täyttää äidin velvollisuudet sinua kohtaan, vastasi hän; se on päätetty. Mutta nyt on parempi, että koetat nukkua, jos voit.

— Kyllä, kiitoksia teille. Nyt koetan nukkua, hyvää yötä.

24. Kalastaminen.

Aamulla heräsin aivan parantuneena eilisestä pahoinvoinnistani ja olin ulkona ennen rouva Reichardt'ia, joka vielä viipyi verhon takana, jonka hän oli jälleen pystyttänyt maatapanoni jälkeen. Oli kaunis aamu, meri väreili heikossa tuulessa ja aurinko paistoi kirkkaasti. Olin terve ja onnellinen. Sytytin valkean ja paistoin kalaa aamiaiseksi, koska niitä näkyi olevan tarpeeksi jäljellä. Laitoin sitten siimani kuntoon pyydystääkseni muutamia suurempia kaloja lammikkooni, jonka aioin taasen asuttaa. Rouva Reichardt tuli majasta ja tapasi minut leikkimässä Neron kanssa.

— Hyvää huomenta, rakas äiti, sanoin, sillä tunsin häntä kohtaan suurta ystävyyttä.

— Hyvää huomenta, rakas poikani, vastasi hän. Voitko nyt taasen hyvin?

— Kyllä, aivan. — Olen laittanut siimanikin kuntoon, sillä olen ajatellut, että siihen asti, kunnes linnut palaavat, on meidän elettävä ainoastaan kalalla ja sellaisia voi pyydystää ainoastaan kauniilla ilmalla, niin kuin nytkin. Sentähden emme saa laiminlyödä tämmöistä päivää.

— Ei tietysti. Niin pian kuin olemme syöneet aamiaisen, menemme kalastamaan. Se ei ole minulle

outoa ja olenkin melko taitava. Nyt täytyy meidän molempien tehdä työtä, mutta mene ensin hakemaan raamattusi, niin luetaan vähän.

Hain sen ja luettuaan yhden luvun rukoili hän, ja minä polvistuin hänen viereensä. Syötyämme sitten aamiaisen lähdimme uimarantaan.

— Tiedätkö, Frank, jättivätkö ne mitään jälkeensä?

— Kyllä, vastasin. Ne jättivät luullakseni muutamia airoja, pitkän nuoran ja teillähän on majassa kihveli, vasara ja pieni purje.

— Hyvä, näemmepähän pian, kun tulemme rantaan.

Ensimmäinen, jonka näin tultuamme rantaan, pani minut ilosta hyppimään.

— Oi äiti, äiti! Ne ovat jättäneet tänne rautakattilan. Ikävöin sitä kovasti ja maatessani valveillani tänä aamuna ajattelin, että jos rukoilisin jotain itselleni, niin olisi se tuollaista rautakattilaa. Olin kyllästynyt kuivattuihin lintuihin ja ne maistuivat niin erilaiselta, kun ne keitettiin kattilassa perunain kanssa.

— Olen yhtä iloinen, Frank, sillä en pidä keittämättömästä ruoasta. Mutta katsokaamme nyt ensin, mitä muuta he ovat heittäneet veneestä.

— Oh, ne ovat kantaneet takaisin maihin kolme vesitynnyriä niistä kuudesta, jotka ottivat veneeseen.

— Luultavasti ovat he tehneet sen siksi, että veneeseen tuli liiaksi painoa ja he eivät hennoneet erota rommista. Hulluja miehiä, — nyt ei heillä ole vettä kuin kuudeksi päiväksi ja saavat kärsiä hirveästi.

Katselimme ympärillemme kalliolla ja näimme, että he olivat jättäneet jäljelle rautakattilan, kolme vesitynnyriä, viisi airoa, valaskeihään, portaat, neljänsadan metrin pituinen valaanpyyntinuoran, vanhan sahan, korin suurpäisiä nauvoja ja kaksi suurta rautalevyä.

— Tuo saha saattaa olla meille suureksi hyödyksi, semminkin kun sinulla on viiloja arkussasi. Jos tarvitsemme, voimme laittaa puolen sahaa veitsiksi.

— Veitsiksikö, millä tavalla?

— Näytän sitten sinulle. Näitä rautalevyjä voin myöskin käyttää. Katso, levyjä olisi tarvittu veneeseen tulevien reikien paikkaamiseen ja ne he ovat heittäneet pois, niinkuin vasaran ja naulatkin. Minua kummastuttaa, että John Gough salli sen tapahtua.

— Kuulin, tullessani teitä noutamaan, miesten riitelevän hänen kanssaan. He eivät välittäneet hänen puheistaan.

— Ei, muuten he eivät olisi jättäneetkään meitä tänne, vastasi hän. John Gough oli siksi hyvä ihminen, ettei hän olisi sallinut semmoista, jos hän vain olisi voinut sen estää. — Rautalevystä saamme paljon hyötyä. Tiedätkö mitä? Paistamme kaloja tahi jotakin muuta. Meidän täytyy taivuttaa nurkat vasaralla. Mutta me emme saa tuhlata enempää aikaa, vaan kalastaa koko päivän ja syödä vasta illalla.

Nakkasimme onkemme ja kun kalat mielellään söivät, saimme pian tusinan verran suuria kaloja, jotka panin lammikkoon.

— Mitä teemme sillä pitkällä nuoralla, jonka ne jättivät?

— Paljokin, mutta parhaiten käytämme kai sen siten, että punomme siitä siimoja, kun tarvitsemme.

— Mutta miten se käypi päinsä, sehän on niin paksua ja raskasta?

— Kyllä; näytän sinulle, miten se puretaan ja taas punotaan hienommiksi siimoiksi. Muista Frank, että olen lähetyssaarnaajan vaimo, joka on seurannut miestään kaikkialle. Välistä on meillä ollut hyvä ollaksemme, välistä olemme saaneet kärsiä samanlaista kuin sinä ja minä nyt, sillä lähetyssaarnaaja saa kokea paljon, niinkuin olet huomaava, jos joskus saat kuulla tarinani tahi paremmin sanoen mieheni tarinan.

— Ettekö tahdo kertoa sitä minulle?

— Kyllä, ehkä kerronkin jonakin päivänä. Mutta huomautan sinulle nyt vain sen, että minä hänen vaimonaan, jakaen hänen kanssaan vaarat ja puutteet, usein olen ollut pakotettu tekemään kovasti työtä ja hakemaan elatukseni, miten olen voinut. Englannissa eivät naiset työskentele juuri muualla kuin huoneissa, mutta lähetyssaarnaajan vaimo saa tehdä työtä miesten kanssa — useinpa niinkuin

mies — ja oppii sentähden paljon sellaista, josta naiset tavallisesti eivät tiedä mitään. Ymmärrätkö minut nyt?

— Ymmärrän tietysti. Olen jo ajatellut, että näytte tietävän enemmän kuin Jackson.

— Sitä en luule, mutta Jackson ei nähtävästi pitänyt työstä, niinkuin minä. Ja nyt Frank, et suinkaan ajatellut silloin, kun niin vastahakoisesti rupestit istuttamaan perunoita muka jonkun toisen harhailijan hyödyksi, että istutitkin itsellesi ja saisitkin itse nauttia ystävällisen työsi hedelmistä? Niin, totta on, että usein jo täällä maailmassa hyvät työt palkitaan.

— Eikö sitten aina?

— Ei, lapseni, sellaista et saa luulla. Mutta jos ei niitä palkita tässä maailmassa, palkitaanhan ne sitten tulevassa.

— Tuota en ymmärrä.

— Uskon kyllä, ettet ymmärräkään, mutta selitän sinulle nämä kaikki, jos Jumala vain antaa minun elää. Odottakaamme sopivaa tilaisuutta.

Jatkoimme kalastamistamme myöhäiseen iltaan, jolloin olimme saaneet kaksikymmentäkahdeksan suurta kolmen tahi neljän kilon painoista kalaa. Rouva Reichardt ehdotti silloin, että lopettaisimme, koska meillä jo oli ruokaa neljäksitoista päiväksi.

Sain vielä yhden kalan, jonka rouva otti mukaansa meille illalliseksi. Pantuani siimat kokoon, aloin hänen käskystänsä kantaa majalle miesten jättämiä tavaroita. Ensimmäinen, jonka anastin, oli tuo ikävöity rautakattila. Olin sen omistamisesta hyvin riemuissani ja olihan minulla syytäkin. — Toisessa kädessäni kannoin sahaa ja naulalaatikkoa. Niin pian kuin olin saanut ne majalle, menin heti uutta hakemaan ja ennenkuin illallinen oli valmis, olin kantanut majalle kaikki muut, paitsi nuo kolme vesitynnyriä, jotka jätin siihen, missä ne olivatkin, koska emme niitä nyt tarvitse. Olimme molemmat hyvin väsyneitä ja menimme syötyämme mielellämme nukkumaan.

25. Kodin järjestäminen.

Tavatessamme toisemme aamulla sanoi äitini, joksi aion häntä nyt tästä lähtien sanoa:

— Tästä tulee, Frank, oikea työpäivä, sillä meillä on majassa paljon järjestämistä, ennenkuin saamme sen mukavaksi. Tästä lähtien on se pidettävä siistimpänä ja puhtaampana, mutta se on enemmän minun tehtäväni kuin sinun. Syökäämme aamiaisemme ja alkakaamme sitten.

— En tiedä, mitä tahdotte minun tekemään, vastasin, mutta tahdon tehdä kaikkea, mitä käskette, jos vain osaan.

— Rakas poikani, — naisena tarvitsen osan majasta kokonaan itselleni, sillä ei ole tapana, että naiset asuvat miesten kanssa samassa huoneessa. Sentähden haluaisin nyt saada haltuuni sen puolen majasta, jossa säilytit kuivattuja lintujasi. Meillähän on nyt airoja, joista voimme tehdä kehyksen, mihin naulaamalla hylkeennahkoja saamme verhon, jolla voimme eristää osan majasta minulle. Ymmärrätkö nyt, mitä tarkoitan?

— Kyllä, mutta airothan ovat pitemmät majan leveyttä, huomautin.
Miten menettelemme?

— Meillähän on tuo vanha saha, jolla voimme ne kyllä katkaista, tarvitsematta sitä teroittaa.

— En ole milloinkaan nähnyt sahaa käytettävän, vastasin, enkä sentähden ymmärrä, miten sellaista käsitellään.

— Näytän sinulle heti. Mitatkaamme ensin majan leveys, en tahdo siitä itselleni enempää kuin kolmannen osan.

Äitini meni majaan ja minä seurasin. Siimankappaleella mitattiin sitten majan leveys ja korkeus. Menimme sitten ulos ja sahalla, jota hän opetti minut käyttämään ja jonka vaikutusta suuresti kummastelin, katkaistiin aivot sopivan pituisiksi. Poria oli minulla jo entuudestaan arkussani — nauvoja ja vasaran olimme äsken saaneet veneestä, joten jo ennen puoltapäivää saimme kehyksen valmiiksi ja aloimme kiinnittää siihen nahkoja. Suurikantaiset naulat, jotka sekä korin, missä niitä säilytettiin, olimme löytäneet kalliolta, olivat mainioita tähän tarkoitukseen. Koska minulla oli nahkoja riittävästi, oli

maja pian jaettu sillä tavalla, kuin äitini tahtoi. Kiinnitimme vielä yhden nahan riippumaan oviaukkoon ja kaikki oli valmiina.

— Mutta, tähän jääte nyt ihan pimeään, ettekä näe tehdä mitään.

— Niin, vähäksi aikaa, mutta en kauaksi. Tuo saha tänne, Frank. Sinun on nyt sahattava majan seinään — tähän kohtaan, kolmen laudan levyinen nelisnurkkainen reikä. No, alatapas tästä.

Tein, niinkuin hän käski ja puolessa tunnissa olin sahanut majan eteläseinään noin kuusikymmentä senttimetriä leveän ja pitkän akkunan, josta päivän valo oikein tulvimalla virtasi sisään.

— Mutta, eikö siitä tule kylmää yöllä? kysyin.

— Voimme estää sen, vastasi hän, ottaen esille valkoisen palttinakappaleen. Se naulattiin ikkunaan muutamilla isokantaisilla nauloilla ja samalla kuin se esti ilmaa tunkeutumasta sisään, ei se pidättänyt päivänvaloa.

— Kas niin, sanoi hän, tämä on nyt vain sellainen tilapäinen laite, jonka kyllä vasta korjaan, mutta saahan tuo nyt aluksi kelvata.

— Kyllä, nyt täällä on niin sievää ja mukavaa, sanoin katsoen ympärilleni. Mitä tänne nyt on tuotava?

— Hylkeennahkoja vuoteeksi, vastasi hän; en pidä höyhenistä. Nahat ovat nyt kyllä kovia, mutta luulen voivamme ne vielä pehmittää. Arkkusikin, Frank, on parasta siirtää tänne, koska se ei ole miksiäkään hyödyksi siellä, missä se nyt on. Teemme siitä oikean varastohuoneen kalleuksillemme.

— Mitä, timanteilleko? kysyin.

— Poika rakas, meillä on sellaisia arkussa säilytettäviä tavaroita, jotka nykyisessä asemassamme ovat meille paljon arvokkaammat kuin kaikki maailman timantit. Sano minulle, kummastako enemmän pidät ja panet suuremman arvon, timanttivöllesi vai rautakattilalle?

— Rautakattilalle tietysti, vastasin.

— Aivan oikein ja meillä on hallussamme paljon muitakin yhtä arvokkaita esineitä, sen kyllä olet huomaava. Mene nyt sytyttämään valkea, niin lopetan tämän työni yksinäni. — Nero, pysy ulkona, sinä et saa milloinkaan tulla tähän kajuuttaan.

Menin Neron kanssa hakemaan kalaa ja päätin palattuani käyttää kattilaa. Täytettyäni sen vedellä panin sen tulelle ja keitin kalan, joka minusta sillä tavalla maistui paljon paremmalta kuin hiilillä paistettuna, jolloin se oli liian kuivaa.

Istuessamme syömässä, kysyin:

— Mitä me nyt rupeamme tekemään?

— Huomenna siistimme koko majan ja panemme kaikki tavaramme talteen, sen sijaan että jättäisimme ne tänne kentälle. Sitten tarkastan kaikki, mitä olemme saaneet, ja panen ne arkkuun. En ole vielä katsonut, mitä se sisältää.

Seuraavana päivänä oli taivas pilvessä ja muutenkin hyvin myrskyinen ja paha ilma. Aamiaisen jälkeen alotimme työmme. Lakasimme majan lattian, jolla oli paksult kaikenlaista roskaa, sillä me Jackson'in kanssa emme olleet niin turhan tarkkoja. Valaanpyyntinuora selviteltiin ja pantiin yhteen nurkkaan. Kaikki tuotiin sisään ja sijoitettiin määrätuille paikoilleen.

— Meidän on tehtävä muutamia laudakoita, sanoi äitini, voidaksemme pitää muitakin tavaroita, eikä ainoastaan kirjoja niillä, sillä muuten emme milloinkaan voi saada majaan oikein siistiksi. Luulen voivamme ne laittaa. Meillähän on jäljellä kaksi airoa ja purjetanko. Naulaamme ne pitkin seinää, noin kolmannesmetrin etäisyydelle siitä, leikkaamme palasen purjeesta ja naulaamme sen toisen laidan seinään ja toisen airoon, niin saamme jonkunlaisen laudakon, jolle voimme panna tavaramme.

Toin airot, jotka mitattiin, sahattiin poikki ja naulattiin seinään kiinni. Sitten naulattiin purjekangas isokantaisilla nauloilla kiinni sekä seinään että airoihin ja niin saimme kaksi mainiota laudakkoa kummallekin puolelle majaa.

— Kas niin, sanoi äitini, sepä oli hyvä asia. Tarkastakaamme nyt arkku ja asettakaamme joka esine paikoilleen.

Äitini otti kaikki vaatteet ja pani ne kokoon. Tavattuun purjekangaskäärön, joka oli arkun pohjalla, sanoi hän:

— Olipa hauskaa, että löysin tämän. Nyt voin ommella itselleni puvun, joka sopii paremmin täällä saarella kuin tämä musta vaatetus, jota nyt pidän ja jonka aion panna talteen vastaiseksi, jos nyt jonakin kauniina päivänä pääsisimme täältä lähtemään, sillä täytyyhän minun olla puettu niinkuin muutkin ihmiset kun taas joudun heidän seuraansa. Vaatteet riittävät kyllä sinulle pitkäksi aikaa ja minun ei tarvitse pienentää sinulle kuin parit housut ja pari paitaa koska kasvat kai sukkelaan. Kuinka vanha luulet nyt olevasi?

— Noin kuusitoistavuotias tahi vähän vanhempi.

— Arvasin, että olet suunnilleen sen ikäinen.

Tarkastettuaan joka vaatekappaleen ja pantuaan ne sievästi arkkuun, sain panna kiikarin ja tarvekalut laudalle, jonka jälkeen tarkastimme laatikon, joka, sisälsi lankaa, neuloja, koukkuja ja muita esineitä, niinkuin nappeja ja sen sellaisia.

— Nämä ovat arvokkaita, sanoi hän. Minullakin on muutamia hyödyllisiä tavaroita. Mene hakemaan korini, jota minulla ei vielä ole ollut aikaa tarkastaa, sittenkuin lähdin laivasta.

— Mitä siinä on?

— Lukuunottamatta harjoja ja kampoja, en oikein muista, mitä siinä on. Ollessani matkoilla oli minulla aina kori mukana ja säilytin siinä sellaisia tavaroita, joita päivittäin välttämättömästi tarvitsin. Siihen kätkin myös kaikki sellaisetkin esineet, jotka tahdoin säilyttää siksi aikaa, kun sain tilaisuuden panna ne muualle. Tullessani valaanpyytäjään oli kori käsivarrellani, niinkuin tavallisesti, mutta en ole tarkastanut sitä useampaan kuukauteen, koska en ole tarvinnut muita kuin harjoja, kampoja ja saksia.

— Mitä ovat harjat, kammot ja saksat?

— Näytän sinulle, vastasi hän aukaisten kannen. Nämä ovat harjoja ja kampoja tukkaa varten ja tässä ovat saksat. Purkakaamme kaikki esille.

Korissa näkyi olevan ihmeteltävän paljon tavaraa, joista useimmat olivat minulle outoja. Siellä oli kaksi harjaa, kaksitoista kampa, kolmet saksat, kynäveitsi, pieni mustepullo, muutamia kyniä, sormustin, vahaa, neulatyyny, lankaa ja silkkiä, palanen tushia, hiussivellin, lakkaa, iholaastaria, pillerirasia, vähän nauhaa, nuppineuloja, isonnuslasi, hopeinen kynänvarsi, kukkaro rahoineen, mustia kengännauhoja ja paljon muita tavaroita, jotka olen unhoittanut. Tiedän vain, etten ole sittemmin milloinkaan ollut niin jännityksessä missään näyttelyssä, kuin olin silloin tavaroita korista purettaessa ja äidin niitä sitä mukaa selittäessä. Korin pohjalla oli useita pieniä paperikäyryjä, joissa hän sanoi olevan siemeniä. Hän oli aikonut viedä ne Englantiin, mutta kylväisimme ne nyt tänne. Kopistaessaan tomua pois tyhjästä korista, putosi siitä kaksi tai kolme valkoista esinettä lattialle. Hän käski minun ottaa ne ylös ja antaa hänelle.

— En tiedä, miten ne ovat tänne joutuneet, sanoi hän, mutta nämä kolme ovat appelsiinin siemeniä, jotka kylväimme huomenna, ja tämä on herne, mutta en tiedä, mitä lajia. Kylväimme senkin, mutta pelkään, ettei se idä, koska se näkyy olevan niitä, joita merimiehet söivät laivalla, ja luultavasti liian vanha itämään. Mutta koettakaamme. Nyt panemme arkkuun kaikki sellaiset tavarat, joita emme päivittäin tarvitse ja korini ripustan makuuhuoneeseeni seinälle naulaan.

— Mutta, sanoin, tämä pyöreä lasi, mihin sitä käytetään?

— Pane se syrjään, käski hän; jos huomenna on kaunis ilma, niin näytän sinulle, miten sitä käytetään. Mutta olemmehan unhoittaneet kaikenlaista, nimittäin vyösi ja ne muut tavarat, jotka annoit haltuuni, kun luulit lähtevämme saaresta. Ne ovat omaasi vastapäätä olevassa vuoteessa.

Toin ne ja hän piiloitti perämiehen kellon, hianapit ja muut pikkutavarat sanoen, että hän lukisi kirjeet ja muut paperit toisella kerralla. Vyö tarkastettiin myös ja laskettiin, kuinka monta kiviä sisältävää neliötä siinä oli. Hän avasi saksilla yhden sellaisen ja otti sieltä jotakin valkoista, kiiltävää, lasinnäköistä, niinkuin minusta näytti ja katsoi sitä tarkasti.

— En ymmärrä paljoakaan näitä asioita, sanoi hän, mutta tiedän kumminkin vähän. Tämä vyö on kai hyvin suuriarvoinen, jos vain kaikki muutkin kivet ovat tällaisia. Nyt täytyy minun hakea lankaa ja neula, ommellakseni sen jälleen kiinni.

Ommeltuaan, pani hän vyön arkkuun, muiden tavaroitten joukkoon.

— Ja nyt, sanoi hän, olemme tehneet hyvän päivätyön, nyt tarvitsemme jotakin syötävää.

Minun täytyy tunnustaa, että pidin nyt enemmän majastani. Se näytti entiseen verraten niin sirolta ja puhtaalta ja kaikki oli niin siistiä. Seuraava päivä oli tyyni ja kirkas, jonka tähden menimme kalastamaan. Meitä onnistikin hyvin ja saimme melkein yhtä paljon kaloja kuin viime kerrallakin ja päästimme ne nytkin lammikkoon. Palattuamme majaan ja äitini ruvettua ruokaa laittamaan, otin yhden rautalevyistä ja tein siitä taivuttamalla syrjät jonkunlaisen vadin. Tein samanlaisen vadin toisestakin, vaikka en juuri niin korkealaitaista, koska toinen oli aiottu paistinpannuksi ja toinen taasen vadiksi, johon voimme panna valmistetun ruokamme. Tänä päivänä olimme me olleet niin ahkerassa kalastuspuuhassa, ettemme ennättäneet ajatella muuta, mutta seuraavana päivänä muistin isonnukslasin ja toin sen äidilleni. Ensin näytti hän minulle sen suurentamiskyvyn, josta olin hetkisen hyvin huvitettu, ja selitti minulle niin hyvin kuin osasi syyn tähän ominaisuuteen, mutta omituisuus huvitti minua enemmän kuin syy siihen. Sitten käski hän minun tuoda majasta vähän kuivia sammalia, joita käytin taulana ja kun hän piti lasia niin, että se kokosi auringonsäteet, näin ihmeekseni sammalien syttyvän tuleen. Hämmästyin enemmän kuin kummastuin, ja katselin taivaalle nähdäkseni, mistä valkea tuli. Äitini selitti syyn, jonka osaksi ymmärsin, mutta odotin kärsimättömästi, että saisin lasin omiin käsiini, voidakseni koettaa. Sytytin sammalet uudestaan, poltin käteni, kärvensin muutaman linnun päätä ja kun huomasin Neron nukkuvan auringonpaisteessa, kohdistin palopisteen sen kylmään kuonoon. Se heräsi äkkiä ja rupesi murisemaan, jolloin vetäydyin takaisin; olin täysin tyytyväinen kokeilun tuloksiin. Siitä hetkestä alkain sytytimme auringonpaisteella aina valkean polttolasilla ja huomasin sen hyvin hyödylliseksi. Koska se oli niin kevyt, pidin sen aina mukani, ja kun minulla ei sattunut olemaan mitään tekemistä, niin katselin esineitä sen läpi, tahi sytytin palamaan jotakin, aina miten milloinkin johtui mieleeni.

Vaikka en ole siitä kertonutkaan, ei mennyt yhtään päivää, etten olisi lukenut raamattua äidilleni.

— Tässä kirjassa on niin paljon sellaista, jota en ymmärrä, sanoin eräänä aamuna.

— Luulen, vastasi äitini, että on paljonkin kirjoja, joita et ymmärtäisi, koska olet koko ikäsi ollut tällä saarella, etkä ole nähnyt ollenkaan maailmaa.

— Mutta ymmärrähän kaikki, mitä on luonnonkirjassani.

— Ehkä ymmärrätkin tahi luulet ainakin ymmärtäväsi. Mutta Frank, raamattua et saa verrata muihin kirjoihin. Ne ovat ihmisten tekemiä, mutta raamattu on Jumalan sanaa. Raamattu on monessa kohti suljettu kirja.

— En käsitä, miksi emme voi sitä ymmärtää.

— Frank, vastasi hän, katsopas tuota kasvia, joka juuri kukkii. Ymmärrätkö, mistä se johtuu, että tuo kasvi elää, kasvaa ja joka vuosi kehittää noin suuren sinisen kukan? Minkätähden se niin tekee? Minkätähden on kukka aina sininen? Ja mistä johtuu tuo kaunis väri? Voitko sanoa minulle sen? Katso, sinä tiedät, että niin tapahtuu, mutta voitko sanoa, miksi?

— En.

— Katso tuota lintua. Tiedät sen olevan haudotun munasta. Kuinka voi olla mahdollista, että munan sisus muuttuu linnuksi? Mistä johtuu, että linnuilla on höyhenet ja että ne saattavat lentää? Voitko selittää itseäsi? Sinä voit mennä, minne haluat; sinä voit ajatella, puhua ja työskennellä, mutta mistä on sinulla tämä kyky? Voitko sanoa sen? Sinä tiedät vain, että niin on, mutta et mitään muuta. Sinä et voi sanoa, minkätähden, miten tahi mitkä syyt aiheuttavat nämä seuraukset?

— En.

— No kun sinä siis olet kaikenlaisten kuolleitten ja elävien kappalten keskellä ja joka päivä näet asioita, joita et voi selittää etkä ymmärtää, niin miksi kummastelet, että Jumala kirjoitetussa sanassaan myöskin salaa sinulta sellaista, jota et ymmärrettävistä syistä saa tietää? Kaikki täällä on Jumalan tahdosta ja sen täytyy meille riittää. Ymmärrätkö nyt?

— Kyllä ymmärrän tarkoituksenne, mutta en ole milloinkaan ajatellut näitä asioita ennen. Puhukaa vielä enemmän raamatusta.

— Ei nyt, vaan jonakin toisena päivänä kerron sinulle raamatun synnyn ja silloin ymmärrät sen luonteen ja miksi se kirjoitettiin. Sen sijaan saat sinä kertoa minulle kaikki, mitä Jackson'in puheiden perusteella tiedät itsestäsi ja kaiken muunkin, mitä sinä aikana tapahtui, kun elit yhdessä hänen kanssaan. Olen kuullut ainoastaan osan ja tahtoisin tietää kaikki.

— Mielelläni, vastasin, kerron teille kaikki, mutta se vie aikaa.

— Meille jää paljon aikaa tähteesi, poikani, ennenkuin pääsemme täältä lähtemään. Älä sentähden välitä ajasta, vaan kerro minulle kaikki.

Aloin kertomukseni, mutta hän keskeytti:

— Etkö ole milloinkaan mielessäsi voinut kuvitella äitiäsi?

— Nyt nähtyäni teidät, luulen voivani, mutta ennen oli se mahdotonta. Nyt voin muistaa teidän tavallanne puettun henkilön, polvistuneena rukoilemassa vieressäni Olenhan sitäpaitsi ennen kertonut, että eräät kasvat näyttäytyivät unissani ja nyt, kun te tulitte, on se tapahtunut useammasti.

— Ja isäsi?

— Häntä en muista vähääkään, enkä myös muitakaan, paitsi äitiäni.

Jatkoin sitten kertomustani maatapanaoikaan asti, mutta koska kerroin perinpohjaisesti ja hän keskeytti minut usein kysymyksillään, en ennättänyt sanoa puoliakaan siitä, mitä minulla oli kerrottavaa.

27. Muonavarojen katoaminen.

Aikaisin eräänä aamuna menin Neron kanssa lahdelle hakemaan kaloja. Niin pian kuin Nero oli saanut ne maalle ja minä rupesin niitä perkkamaan, hyppäsi se mereen huvittelemaan siksi ajaksi. Perkkasin aina kalat, ennenkuin palasin majaan, ja annoin Nerolle suolet, jos en tarvinnut niitä linnuille. Nero oli sinä aamuna hyvin leikkisellä tuulella. Kun se uiskenteli vedessä, nakkasin kalanpäät sille, mutta sen sijaan, että se olisi syönyt ne kuten tavallista oli, kuljetti se ne takaisin minulle kalliolle. Nakkasin ne sille uudestaan monta kertaa, mutta se jatkoi vain kuljetustaan, ja äitini, joka oli tullut rantaan, sanoi:

— Luulen, että voit opettaa Neron, noutamaan takaisin nakattuja esineitä, koetapas. Heitäpäs tämä puunpalanen päin sijasta, jatkoi hän ja ojenti minulle keksinkappaleen.

Heitin ja Nero toi sen maihin kuten äsken kalanpäätkin. Taputin ja hyväilin sitä, koettaen sitten uudestaan ja menestyksellä.

— Nyt, sanoi äitini, on sinun opetettava se tottelemaan käskyä, kun lähetät sen noutamaan jotakin. Sano aina: "tuo Nero!" ja näytä sormellasi.

— Miksi minun pitää niin tehdä?

— Koska sinun pitää opettaa se noutamaan ei ainoastaan sellaista, jota sinä olet heittänyt veteen, vaan myöskin sellaista, jota et ole heittänyt. Ymmärrätkö?

— Kyllä, vastasin. Tarkoitatte, että jos näen jotakin kelluvan meressä lähellä rantaa, lähetän Neron sitä noutamaan?

— Aivan niin; silloin olisi Nerosta suurta hyötyä.

— Sen minä kyllä pian sille opetan, vastasin. Huomenna lähetän sen hakemaan merestä puun kappaletta. Nyt en enää pelkää, että Nero katoaa.

— Viime yönä ihmettelin mielessäni, mihin sankko on joutunut.

— Sankkoko, sanoin. Tiedän kyllä, missä se on, mutta olen sen aivan unhoittanut. Jätimme sen rotkoon viime päivänä, kun olimme perunoita kylvämässä.

— Ah, se on totta, nyt muistan. Menen hakemaan sen sillä aikaa kun laitat aamiaista.

Olimme nyt monta viikkoa eläneet paljaalla kalalla ja minun täytyy tunnustaa, että olin siihen kyllästynyt, joka ei milloinkaan tapahtunut syödessäni kuivattuja lintuja vuodet läpeensä.

Tuuli sattui harvoin suoraan rantaan, vaan puhalsi joko pohjoisesta tahi idästä vinoon sitä vastaan. Joskus, erittäinkin päiväntasausaikana, olivat itämyrskyt hyvin kovia ja aaltojen vyöryminen kalliota vastaan hirveätä. Niin oli tänäkin päivänä. Kova itäinen tuuli oli myllertänyt meren, joka paiskasi hyökyaallot korkealle kalliolle ja tuuli kuljetti vaahdon kauas maihin. Myrsky puhkesi illalla ja noustuamme aamulla menimme kentälle ihailemaan tuota suurenmoista näytelmää, aavistamatta ollenkaan, että se toisi tullessaan meille sellaisen kurjuuden. Hetken kuluttua huusin Neroa ja menin

hakemaan lahdesta kaloja aamiaiseksemme. Tähän aikaan oli meillä niitä suuri varasto, suurempi kuin milloinkaan ennen. Tultuani rannalle näin useita metriä korkeitten aaltojen vyöryvän kallion yli lahteen, jossa oli metriä syvemmältä vettä kuin tavallisesti ja sekin paljasta vaahtoa. Silloin en vielä osannut ajatella, että oli tapahtunut jotakin ikävää, ennenkuin Nero, jonka olin lähettänyt sinne kaloja noutamaan, hetken siellä sukelleltuaan ja kuppuroituaan palasi tyhjänä takaisin. Silloin jo aavistin asian ja lähetin Neron uudestaan veteen. Se viipyi siellä vähän aikaa, mutta palasi sittenkin kalatta. Olin nyt vakuutettu siitä, että kalat, aaltojen syöksyessä lahteen ja veden tavattomasti noustessa, olivat paenneet. Meillä ei ollut siis ruokaa eikä keinoja elääksemme ennen kuin myrsky lakkaisi ja voisimme pyydystä uusia. Säikähtyneenä huomiostani kiiruhdin majaan ja huusin äidilleni, joka oli vielä makuuhuoneessaan:

— Oi äiti, kaikki kalat ovat karanneet lammikosta ja meillä ei ole mitään syötävää. Sanoinhan teille, että kuolisimme nälkään.

— Rauhoitu, Frank, vastasi hän, rauhoitu ja sano sitten, mikä on aiheuttanut levottomuutesi ja pelkosi, jonka vallassa näytät olevan.

Selitin hänelle, mitä oli tapahtunut ja ettei Nero löytänyt ainoatakaan kalaa.

— Pelkään kaiken olevan niin kuin sanot, vastasi hän, mutta meidän täytyy luottaa Jumalaan. Se on hänen tahtonsa ja mitä hän tahtoo, täytyy olla oikein.

En ollut vielä siihen aikaan tarpeeksi kristitty, että olisin voinut tunnustaa hänen olevan oikeassa ja väitin:

— Jos nyt Jumala on kerran niin hyvä ja armollinen kuin sanotte, niin miksi hän sitten antaa meidän nähdä nälkää? Tietääkö hän, että olemme nälkään kuolemassa?

— Tietääkö hän, Frank? Miten sanotaan raamatussa? Eikö niin, ettei varpunenkaan putoa maahan hänen tietämättään ja kuinka paljon arvokkaampi onkaan ihminen? Häpeä, Frank!

Olin hämilläni, mutta en varma. Sentähden sanoinkin tynnosti:

— Meillä ei ole mitään syötävää.

— Vaikka olemmekin menettäneet kaikki kalamme, Frank, emme toki vielä näe nälkää. Myrsky voi asettua huomiseksi, jolloin voimme jälleen pyydystä kaloja, tahi jos ei se lakkaa ennenkuin ylihuomenna, niin kestämmehän toki pari päivää syömättäkin. Toivokaamme parasta ja luottakaamme Jumalaan. Rukoilkaamme häntä ja pyytäkäämme hänen apuaan. Hän voi tynnyttää nuo myrskyiset aallot, hänellä on aina keinoja auttaa niitä, jotka häneen turvaavat ja hän kyllä lähettää meille apua, kun kaikki toivo näyttää katoavan. Rukoile hartaasti, Frank, niinkuin minäkin ja luottamuksella, että rukouksesi tulee kuulluksi.

— Ei käy aina niin, vastasin. Olette kertoneet useista ihmisistä, jotka ovat kuolleet nälkään.

— Myönnän sen ja kai se on tapahtunut Jumalan tahdosta. Kaikkivaltiaalla on ollut hyvät, meille tuntemattomat syyt sallia sen tapahtua, siitä saat olla varma.

— Ettekö sitten luule, että kuolemme nälkään?

— En, luotan siksi paljon Jumalan armoon, äläkä usko, että hän nyt antaa meidän kuolla nälkään, kun hän kerran on säilyttänyt henkemme tähän asti.

Nämä äitini sanat ja tuo rajaton luottamus, jota hän osoitti, rohkaisivat minua paljon.

— Toivon teidän olevan oikeassa, sanoin, ja kun ajattelen tarkemmin asiaa, jatkoin iloisemmin, niin voimmehan, jos ei ole muuta neuvoa, syödä linnut. En niistä enää juuri paljoakaan välitä ja vaikkapa välittäisinkin, niin ette saisi kuolla nälkään, äiti.

— Uskon, ettet epäröisi uhrata lintuja, Frank, mutta saat luullakseni uhrata paljon enemmän.

— Mitä sitten? kysyin ja lisäsin vähän mietittyäni: Ette kai suinkaan tarkoita Neroa, äiti?

— Totta puhuen, Frank, tarkoitan Neroa, sillä linnut eivät riittäisi kun pariiksi päiväksi.

— En milloinkaan voisi tappaa Neroa, äiti, vastasin alakuloisena ja menin majaan istumaan, suruissani jo ajatuksestakin, että lemmikkini täytyisi tappaa. Se tuntui minusta vallan kauhealta ja äitini viittaus sellaiseen alensi häntä paljon mielessäni. Olin nuori ja järjetön, enkä vähääkään ajatellut, miten tunteeni voisivat muuttua. Mitä lintuihin tuli, niin en todellakaan välittänyt niistä ja päätin tappaa pari päivän tarpeeksi, jonka tähden palasin kentälle, otin kiinni kaksi, jotka sattuiivat siinä olemaan, ja olin jo

katkaisemaisillani niitten kaulan, kun äitini kysyi, mitä aioin tehdä?

— Tappaa ne ja panna sitten kattilaan kiehumaan päivälliseksi, vastasin.

— Ei Frank! Sinulla on liian kiire. Uhrautukaamme vähän linturaukkojenkin vuoksi. Voimme vaikeudetta paastota yhden päivän. Huomenna saamme nähdä.

Päästin linnut, mielessäni yhtyen hänen ehdotukseensa. Mutta en tehnyt sitä lintujen tähden, vaan sen vuoksi, että päivän lykkäys linnuille toisi myös päivän lykkäyksen Nerolle.

— Tule, sanoi äitini, menkäämme majaan hakemaan jotakin työtä itsellemme. — Minä rupean pienentämään vaatteita sinulle, mutta mitä sinä tekisit?

— En tiedä, vastasin, mutta tahdon tehdä kaikkea, mitä käskette.

— No, olen huomannut noitten molempain siimain olevan jo niin kuluneita, että ne pian voivat katketa, ja silloin ei meillä ole mitään keinoa pyydystää kaloja, vaikka ilma olisikin kaunis. Sentähden leikatkaamme nyt kappale harppuunanuorasta ja saatuamme sen puretuksi, näytän sinulle, miten siitä punotaan uusia siimoja Koska tarvitsemme sellaisia nyt enemmän kuin mitään muuta, on kai parasta, että rupean sinua auttamaan ja annan vaatteiden olla rauhassa toistaiseksi.

Suostuin tähän ehdotukseen ilolla. Vähässä ajassa saimme harppuunanuoran puretuksi ja äitini opetti minut punomaan siitä hienompia säikeitä, joista sitten tekisimme lujia siimoja. Hän auttoi minua ja aika kului nopeampaan kuin olin toivonut.

— Te olette, äiti, hyvin käteviä.

— En lapseni, en ole, vaikkakin osaan paljon asioita, joista naiset eivät tavallisesti tiedä mitään, koska olen viettänyt kuljeskelevaa ja joskus hyvinkin vaikeaa elämää. Ollessamme, mieheni ja minä, vieraitten ihmisten joukossa, olimme usein pakotettuja turvautumaan vain omaan apuumme ja huomasiimme sentähden välttämättömäksi opetella tekemään paljon sellaista, jota muut varakkaat ihmiset tavallisesti teettävät muilla. Olen kumminkin elänyt olosuhteissa, joissa rahat eivät olleet miksikään hyödyksi ja on täytynyt kokonaan luottaa itseensä. Sentähden olen säännöllisesti koettanut opetella kaikkea, mitä olen voinut ja koska olen viettänyt suurimman osan elämästäni purjehtimalla suurilla valtamerillä olen oppinut merimiehiltä paljon hyödyllistä; tämä kalasiimojenkin punominen on eräs niistä tiedoista joita olen heiltä saanut. — Niinkuin näet, on siitä meille nyt hyötyä.

— Kyllä, ja olikaan miten onnellista, että tulitte tänne.

— Onnellista minulle, tarkoittanet, Frank?

— En, äiti, vaan onnellista minulle.

— Toivon, Frank, tulleeni tänne lähetetyksi tekemään hyötyä, ja tällä vakaumuksella mukaudun ilolla Jumalan tahtoon. En epäile, että hän on minut lähettänyt ollakseni sinulle hyödyksi.

— Äiti, tahtoisin kuulla koko elämäntarinanne. Tiedättehän kertoneeni kaikki, mitä tiedän itsestäni. Ettekö voi kertoa omaanne ja miehenne elämäkertaa? Sanoittehan kerran tekevänne sen jonakin päivänä. Muistatteko?

— Kyllä muistan, Frank, antaneeni jonkunlaisen lupauksen ja sanon sinulle nyt, että joskus täytän sen. Mutta en ole varma, ymmärrätkö tahi hyödytkö tästä kertomuksesta nyt niin paljon kuin vastaisuudessa.

— Mutta voittehan kertoa sen kaksikin kertaa, kuuntelen mielelläni sen taasen uudestaan. Kertokaa se siis minulle nyt — huvittaaksenne minua ja sitten toisten — hyödyttääksenne minua.

Äitini hymyili, joka harvoin tapahtui, ja sanoi:

— No hyvä, Frank, koska tiedän, että luopuisit päivällisestäsä milloin tahansa kuunnellaksesi jotakin kertomusta ja koska et tänään saakaan päivällistä, niin pidän oikeana suostua pyyntöösi. — Kummastako aloitan, miehestänikö vai itsestäni?

— Olkaa hyvä ja aloittakaa omalla elämäntarinallanne, vastasin.

Olen erään lukkarin tytär muutaman suuren merikaupungin vieressä olevasta kauppalasta, Englannin etelä-rannikolta.

— Mikä on lukkari? kysyin, keskeyttäen äitini heti kertomuksen alussa.

— Lukkari on sellainen henkilö, joka johtaa seurakunnan laulua kirkossa ja avustaa pappia hänen tehtävissään. Isäni ei täyttänyt ainoastaan näitä velvollisuuksiaan, vaan oli myöskin opettajana kansakoulussa.

— Mikä on kansakoulu?

— Se on koulu, jossa lapset saavat opetusta ilmaiseksi.

Arvelin sellaisen olevan erinomaisen laitoksen. — Olin aikeissa kysyä muutakin, kun äitini pidätti minut sanoen:

— Anna minun jatkaa keskeyttämättä, jos tahdot kuulla kertomukseni loppuun, sillä minä puhun paljonkin sellaista, jota ei niin vähillä tiedoilla varustettu henkilö, kuin sinä, voi selityksittä ymmärtää. On mahdotonta, että sinä niin vähässä ajassa voit oppia kaikki tietämään, mutta vähitellen selitän ne sinulle. — Sitten hän jatkoi:

— Isälläni oli hyvin paljon tekemistä, ja sellaisessa pienessä maaseutukaupungissa ei olekaan tavatonta, että jollakin henkilöllä on useampia ammatteja. Tämmöinen oli erittäinkin hänen laitansa, sillä paitsi ennen luettelemiani toimia oli isäni paras eläinlääkäri ja välskäri kymmenen peninkulman alalla ja ansaitsi usein leipänsä kaikenlaisella maatyöllä, niinkuin olkikattojen ja aitojen panemisella, ojan kaivamisella y.m. sellaisella. Sittenkin jäi häneltä aikaa raamatun lukemiseen ja tyttärensä kasvattamiseen. — Tämä tytär olin minä.

— Missä oli äitinne? kysyin, sillä tuntui kummalliselta, että rouva Reichardt puhui ainoastaan isästään.

— Hän oli kuollut melkein heti syntymiseni jälkeen, ja minut oli ensin jätetty hoidettavaksi eräälle köyhälle vaimolle, mutta niin pian kuin opin juoksemaan ja jotakin ymmärtämään, alkoi isäni helliä minua ja päästi minut vain hyvin vastahakoisesti näkyvistään. Hän koetti opettaa minulle kaikki, mitä hän itse osasi, ja vaikka hänen tietonsa eivät olleetkaan suuret, riittivät ne hyväksi pohjaksi ja lisäsivät haluani oppia enemmän.

Muistan, että ikäisekseni olin hyvin tiedonhaluinen. Tein isälleni ja hänen vierailleen alituisesti kaikenlaisia kysymyksiä, ja koska he näkyivät pitävän minua sukkelana ja vilkkaana lapsena, niin ne mielellään vastasivat niihin. Sillä tavalla sain paljon tietoja ja vielä enemmän tarkkaamalla mitä ympärilläni tapahtui.

Siitä tuli isäni ylpeyden ja tyytyväisyyden lähde, kun hän voi pyytää minua lukemaan raamattua ääneen. Tästä johtui sitten tietysti paljon kysymyksiä, joihin hän vastasi. Aikojen kuluessa perehdyinkin kaikkiin pyhiin kirjoituksiin ja ymmärsin niitten hengen ja tarkoituksen paremmin kuin moni minua puolta vanhempi.

Rakkauteni tällaiseen opiskeluun herätti seurakunnan papin, tohtori Brightwell'in huomiota, ja hän oli niin hyväntahtoinen, että antoi minun ottaa osaa lastensa opetukseen. Kolmentoista vuotiaana olin oikea kristinopintaidon ihme ja sain usein käskyn tulla pappilaan kummastuttamaan lähiseudun vanhoja sillä helppoudella, jolla vastasin pulmallisimpiinkin, kristinopin suuria salaisuuksia koskeviin kysymyksiin.

Tähän aikaan tutustuin erääseen isättömään ja äidittömään poikaan, muutamaan köyhäntalon asukkaaseen, jonka seurakunta oli ottanut hoiviinsa, sittenkuin hänen vanhempansa, eräs saksalainen kelloseppä vaimoineen, olivat kuolleet vaikeaan kuumetautiin, joka oli raivonnut lähiseudulla ja tappanut suuren osan työtätekevää väestöä. Isäni oli lähettänyt minut asialle köyhäntalon johtajan, ankaran ja juron miehen luokse, jota kovin pelkäsin, kun huomasin tämän kalpean ja surullisen näköisen, selvästi sairaan lapsen. Huomasin, ettei hänestä kukaan välittänyt. Hän sai kuljeskella ympäriinsä suuressa työalossa, hullujen, hölmöjen ja heikkomielisten joukossa, kenenkään vähääkään kiinnittämättä huomiotaan häneen; lyhyesti, hän vietti tuollaista köyhäntalon pojan elämää.

Huomaan, että tahtoisit mielelläsi tietää, mikä köyhäntalon poika on, ja tahdon sentähden vastata ennen kysymystäsi. Eri seurakunnissa siinä maassa, johon molemmat kuulumme, on jokaisessa aina eräs talo, jossa hyvin köyhiä ja kurjia hoidetaan. Tavallisesti ovat sen asukkaat kaikenikäisiä: vastasyntyneistä lapsista aina haudanpartaalla horjuviin vanhuksiin asti. Tässä talossa ne puetaan ja ruokitaan, ja nuoret saavat tarpeellista opetusta voidakseen vanhempana itse hankkia toimeentulonsa.

Minusta tuntui tuon poikaraukan kohtalo hyvin kovalta ja sain tietää hänen nimensä olevan Henrik Reichardt. Hän ei osannut puhua muuta kuin saksaa ja sentähden jäivätkin hänen toivomuksensa täyttämättä ja hänen tunteilleen ei pantu mitään arvoa. Hänet oli kasvatettu rakastamaan kodikkuutta ja siisteyttä ja nyt oli hän vanhempainsa äkillisen kuoleman tähden joutunut tämmöisiin oloihin, jotka julmasti loukkasivat hänen vaistojaan. Huomasin usein kyyneleitä hänen silmissään ja hänen kauniit kasvonsa ja vaalea tukkansa olivat suurena vastakohtana hänen toveriensa likaiselle naamalle ja pörröiselle tukalle. Hänen onneton kohtalonsa teki minuun aina syvän vaikutuksen.

Toin hänelle pieniä lahjoja ja koetin näyttää osanottoani hänen kärsimyksiinsä. Alussa tuntui hän enemmän hämmästyneeltä kuin kiitolliselta, mutta pian huomasin hänen suuresti iloitsevan huomaavaisuudestani, ja hän piti vierailujani ainoana lohdutuksenaan ja tyydytyksenään.

Siihen aikaan oli minulla suuri vaikutusvalta isään ja onnistuin kiinnittää hänen osanottonsa tuohon köyhään poikaan siihen määrään, että hän otti Henrikin pois köyhäintalolta ja antoi hänelle kodin luonaan. Hän oli ensin vastahakoinen ruvetessaan kasvattamaan lasta, joka vieraskielisenä ja -tapaisena ei voisi olla hänelle suureksikaan hyödyksi, mutta lupasin opettaa Henrikille englanninkieltä ja kaikkea muuta, mitä hän enimmänsä tarvitsi ja vakuutin isälleni, että minä hyvin vähässä ajassa voin tehdä hänelle Henrikistä paljon paremman apulaisen kuin hän todennäköisesti voisi saada mistään kaupungin pojasta.

Isäni halu täyttää pyyntöni oli se, joka paremmin kuin usko vakuutuksiini sai hänet antamaan minun menetellä tässä asiassa niinkuin halusin. En siis viivytellytkään kasvatukseni aloittamisessa ja huomasin muutamassa viikossa, että minulla oli ahkera oppilas, joka oli päättänyt täydentää kasvatuksensa niin pian kuin olosuhteet vain sallivat.

Pian tunsin itseni ylpeäksi ja puolueelliseksi turvattini tähden. Opetin hänelle samat asiat kuin olin oppinut papinkoulussa ja iloitsin nähdessäni hänen luonnolliset taipumuksensa näihin samoihin harrastuksiin, joista minäkin niin paljon pidin.

Isäni oli yhtä tyytyväinen tulokselliseen opetukseeni kuin hän oli ollut minun omiin opintoihinikin, ja kun nuori Reichardt näkyi olevan merkillisen kätevä ja ymmärtäväinen poika, jonka apua hän joissakin tapauksissa voi käyttää täydellä luottamuksella, rupesi hän Henrikkiä hemmottelemaan. Tohtori Brightwell tuli myöskin hänen ystäväkseen ja muutamissa vuosissa oli tuon hyljätyn köyhäintalon pojan asema niin muuttunut, ettei häntä voinut tuntea.

Hän oli hyvin kiitollinen ja minuun erittäin mieltynyt. Usein voi hän verrata entistä kurjaa elämäänsä nykyiseen onnelliseen ja mitä lämpimimmillä sanoilla kiitellä minua siitä suuresta palveluksesta, jolla olin pelastanut hänet köyhäintalon kurjuudesta.

Hän keskeytti nyt kertomuksensa tehdäkseen vähän talousaskareita, mutta lupasi pian jatkaa.

29. Kalan vangitsemana.

Rouva Reichardt'in apua en voi kyllin suureksi arvostella. Jos ei häntä olisi ollut, olisin niissä olosuhteissa, joissa silloin juuri elin, auttamattomasti joutunut perikatoon. Hänen rohkaisunsa pelastivat minut epätoivosta, kun asemamme näytti aivan toivottomalta. Mutta hänen esimerkinsä auttoi vielä enemmän kuin hänen kehoituksensa. Hänen taitonsa löytää keinoja ja panna ne kiireesti toimeen, hänen ainainen hyvä tuulensa pettyneiden toiveitten aikana ja hänen kristillinen alistumisensa aiheuttivat mitä parhaita tuloksia.

Sittenkuin siimat oli saatu valmiiksi ja olin löytänyt muutaman kalliomatalikon, jota näkyi vain vähäsen vedenpinnan yläpuolella, kahlasin sille, vaikkakin vaikeasti, ensimmäisessä sopivassa tilaisuudessa ja heitin onkeni veteen. Syöttinä oli minulla palanen muutamasta höyhenlemmikistäni, jonka kovan todellisuuden pakottamana olin surmannut. Odotin vanhan kalastajan koko kärsivällisyydellä. Tiesin siinä kohden olevan hyvin syvää, mutta koska paikka sijaitsi parin kallio kielekkeen välissä, niin oli se tyyni. Annoin siiman painua ja koska minulla ei ollut mitään kuuluvaista, voin ainoastaan käsivarteni ympärille kiertämäni siiman nykäisystä tuntea, nykkikö kala onkea.

Vietettyäni vähän aikaa tällä tavalla, kääntyi huomioni muualle ja ajatukseni palasivat kertomukseen, jonka äsken olin kuullut. Vaikka silmäni seurasivatkin siimaa, kiinnitin kaikki ajatukseni kertomukseen köyhästä saksalaisesta pojasta, joka oli pelastunut kurjuudesta lukkarintytön avulla. Rupesin miettimään, mitä olisin tehnyt sellaisissa olosuhteissa, kuvittelin mielessäni kaikenlaisia mahdolluuksia, joilla olisin osottanut suurta kiitollisuuttani niin lämminsydämiselle ja hyväntahtoiselle ystäväälle.

Kummalliset tapausten sarjat seurasivat kiireesti toisiaan mielikuvituksissani ja kuvittelin olevani kaikkien noitten seikkailujen ritari. Tunsin kuviteltua hyväntekijätärtäni kohtaan hartaampia tunteita kuin milloinkaan ennen ja hänkin näytti tuntevan samaa minua kohtaan. Tietoisuus tästä herätti mitä suloisimpia ailahduksia sydämissämme.

Äkkiä vetäisi joku minut päistikkaa syvään veteen ja niin havahduin tästä liereilläni uneksimisesta. Se tapahtui niin odottamatta, että kului muutamia sekunteja, ennenkuin pääsin selville tilastani, mutta sitten hoksasin, että onkeeni oli tarttunut sellainen kala, joka ei ainoastaan ollut onnistunut viemään minua tasapainosta, vaan uhkasi, koska siima oli käärittynä käsivarteni ympärille ja leikkasi syvälle lihaan, hukuttaa minut pitämällä minua veden alla. Suurella vaivalla onnistuin pääsemään pinnalle ja irrottamaan siiman käsivarrestani. Innoissani saadakseni maalle otuksen, joka voimista päättäen tuntui olevan sellainen, että sen pyydystäminen kannatti, pidin kiinni molemmilla käsilläni ja vedin voimaini takaa. Alussa veti se minua perässään suurella voimalla, mutta tuntiessani siiman löyhtyvän, lapoin taasen takaisin. Tämä uusiintui useampaan kertaan, kunnes onnistuin vilaukselta näkemään saaliini, tai paremmin sanoen sen, jonka saaliina minä olin. Kun kala, joka oli hyvin suuri, näki minut muutamien metrien päässä, teki se epätoivoisia hyppyjä ja syöksyi taasen pois, vetäen minua muassaan, milloin veden alla, milloin pinnalla.

Sen ruumis oli melkein pyöreä ja noin parin metrin pituinen, siis peloittava vastustaja. Mutta minä vain halusin kiihkeästi saada sen kynsiini, varsinkin kun tunsin, että sen vastustuskyky alkoi heiketä. Jatkoin lähenemistäni ja pääsinkin vihdoinkin niin ääreen, että voin upottaa puukkoni päätäni myöten sen niskaan, jolloin tappelu lakkasi.

Nyt seurasi sitä vastoin toinen vaikeus. Taistelun temmellyksessä olin ajautunut noin neljännespeninkulman päähän saaresta, ja koska olin väsynyt kaikista ponnistuksistani, niin huomasin mahdottomaksi viedä saalistani maihin. Tiesin, etten jaksanut uida sellainen taakka mukani ja minun täytyi sentähden hylätä kalani. Tässä oli nyt iso varasto elintarpeita, jotka kumminkin olivat aivan hyödyttömiä, koska niitä ei voitu saada käsiin.

Ajattelin rouva Reichardt'ia, kuinka iloiseksi hän olisikaan tullut, jos olisin voinut hankkia hänelle sellaisen suuren lisäyksen niukkoihin ruokavaroihimme. Ajattelin vielä hänen varmaa luottamustaan kohtaloon ja niitä arvokkaita kehoituksia itsensä hillitsemiseen ja viisauteen, joilla hän aina minua lohdutti ollessani alakuloinen pettyneistä toiveista.

30. Odottamaton saalis.

Niin pian kuin olin saanut siimani irti, käännyin kotiin päin ja aloin uida voimakkaasti rantaa kohti; haikalojakaan ei onneksi näkynyt. Saavuttuani maihin sen enemmittä seikkailuilta, etsin heti hyvän ystäväni ja toverini, joka, niinkuin tavallista, oli ahkerassa työssä kasvitarhassamme. Se oli ihmeellisesti elpynyt hänen hoidossaan. Siinä kasvoi nyt paljon kaikenlaisia kasveja, joiden arvoa en tuntenut enempää kuin niitten oikeata hoitamistapaakaan. Pensaat ja kauniit kukat rehoittivat ympärillämme niin että paikan näkö pian kokonaan muuttui.

Rouva Reichardt kuunteli kertomustani hyvin tarkkaavaisesti ja moitti minua ainoastaan varomattomuudestani. Hän huomautti niistä onnettomista seurauksista, joita hukkumiseni, kallioilta putoamiseni tahi joku muu minua kohtaan sattunut onnettomuus olisi hänelle tuottanut.

— Rakas poikani, sanoi hän hyvin totisena; voit sanoa olleesi Jumalan turvissa. On selvää, että viisas ja hyvä Jumala suojelee alituisesti meitä luotuja olentoja, kun joudumme tavattomiin ja vaarallisiin tilanteisiin.

— Mutta, väitin minä, jos olisin ollut sellaisen Jumalan suojeluksessa kuin sanotte, niin en kai olisi ollut pakotettu jättämään tuollaista kaunista kalaa, jonka pyydystämisessä minulla oli niin paljon vaivaa ja jonka omistaminen oli niin välttämätöntä hyvinvoinnillemme, jopa elämällemmekin?

— Jo tuollaisen raskaan kalan jättäminen on kumoamaton todistus Jumalan väliintulosta eduksesi, sillä jos olisit pysynyt aikomuksessasi tuoda se rantaan, niin ei ole epäilemistäkään, ettei sen paino olisi tullut sinulle liian raskaaksi, jolloin olisit hukkunut. Mihinkä silloin olisin joutunut? Nainen, joka jäisi omin neuvoin elämään tällaiselle karulle paikalle, olisi pian pakotettu voimain puutteessa antamaan perään taistelussaan toimeentulonsa puolesta ja kuolisi.

Lupasin, etten vastaisuudessa antautuisi tuollaisiin vaaroihin ja vakuutin monella tavalla pitäväni hänestä huolta. — Vaikka en ollut olevinani millänikään koko kalasta, niin ajattelin kumminkin alituisestisen suuruutta ja valitin, että olin ollut pakotettu jättämään sen syvyyden ahneimmille

tovereille. Nämä ajatukset askaroivat siihen määrään mielessäni, että yölläkin uneksinkin tuosta tapauksesta. — Se alkoi onkimisellani kalliolla ja loppui lohduttomaan uintiini rannalle. Olin tappelevinani suomuisen vastustajani kanssa yhtä kovasti unissa kuin olin tehnyt hereillänikin.

Nousin kerran aikaisin sellaisen levottoman yön perästä ja läksin Neron tavalliseen olinpaikkaan — kalliolahteen, missä näinkin sen sukeltelevan ja tekevän kaikenlaisia hullunkurisia hyppyjä jonkun vedessä kelluvan esineen ympärillä.

Käskin Neron tulla pois tarkastaakseni sen huomion esinettä ja kuviteltakoon kummastustani, kun tunsin sen vastustajani suureksi ruumiiksi. Riemuhuutoni houkuttelivat pian rouva Reichardt'in paikalle ja nähtyään tämän tavattoman suuren kalan, ei hänen kummastuksensa ollut pienempi.

"Miten saisimme sen maalle", oli ensimmäinen ajatuksemme. Hetken suunniteltuamme tartuin muutamaan köyteen ja kahlasin veteen. Tein silmukan ja pujoteltuani sen kalan kiduskansien taakse, kahlasin rantaan ja niin koetimme sitten yhdistetyin voimin vetää sitä maalle. Hilasimme ja vedimme voimaimme takaa kauan aikaa suurestikaan edistymättä, sillä se oli liian raskas nostettavaksi suoraan ylös. Vihdoin onnistuimme vetämään sen muutamalle matalalle kalliolle, jossa paloittelin sen useampaan kappaleeseen, jotka rouva Reichardt aikoi kuivata ja säilyttää sillä tavalla, että saisimme siitä erinomaista ruokaa kauaksi aikaa.

Hänen valmistamansa ruoka siitä oli hyvin maukasta ja koska hän osasi muutella valmistustapoja, en siihen milloinkaan kyllästynyt. Mausta päättäen oli kala, niinkuin sittemmin olen saanut kuulla, jonkunlainen sampi, mutta sen oikeata nimeä en ole koskaan saanut tietää. Sen jälkeen en milloinkaan onnistunut saamaan toista, joten otaksun sen olleen vieraan näissä vesissä. Se tuli meille kumminkin oikein hyvään tarpeeseen, koska muuten olisimme saaneet kärsiä suurta puutetta kauan aikaa.

Sitten eräänä iltapäivänä, syötyämme suuresta kalasta valmistetun hyvän päivällisen, käänsin puheen taasen siihen rouva Reichardt'in kertomuksen paikkaan, johon hän oli lopettanut puheensa itsestään ja tuosta köyhästä saksalaisesta pojasta. — Vähän vastustettuaan rupesi hän jatkamaan.

31. Jatkoa rouva Reichardt'in elämäkertaan.

Hyvä pastorimme, tohtori Brightwell oli hyvin tietävä mies, joka mielellään opetti muitakin. Hän oli jonkun aikaa ollut erään suuren latinakoulun johtajana ja uhrasi nyt suuren osan vapaasta ajastaan seudun lahjakkaimpien poikien ja tyttöjen opettamiseen. Köyhäntalonjohtajan tapana oli pilkata isääni ja tohtoria, joka opetti talonpojille kreikkaa ja latinaa, ja tytöille, joiden päätehtävä oli kivien poimiminen pelloilta, maantiedettä ja maanpallon käyttöä. Kirkonisännätkin pudistivat päätään ja ajattelivat itsekseen, ettei tohtorilla mahtanut olla kaikki ruuvit paikoillaan, kun hän haaskasi oppiaan noin kiittämättömille lurjuksille. Kuitenkin täytti hän ottamansa velvollisuuden, saamatta muuta palkkiota kuin tyydytyksen mielelleen. Vasta otettuaan oppilaittensa joukkoon minut ja nuoren Reichardt'in, tunsin hän, että hänen työllään oli joitakin onnistumisen toiveita.

Kilpailunhalu kiihoitti meitä ponnistamaan äärettömästi, mutta tämä ei ollut kateutta, niinkuin tavallisesti, vaan ainoastaan halua olla toisen suuresti kunnioittama. Tällä tavalla opimme ranskan ja latinan kielen, maantieteen ja muita korkeamman kasvatuksen oppiaineita, mutta opettajamme kehoituksesta luimme mieluummin sentään uskonnollisia kirjoja.

Näin yhdessä opiskellessamme ja lukiessamme syttyi sydämissämme sellainen mieltymys toisiimme, että olimme aivan onnettomia erossa ollessamme. Isäni hyväksyi rakkautemme. Nuori Reichardt hyödytti häntä paljon ja osottautui niin käteväksi kaikissa aloittamisissaan töissä, että isäni piti hänestä kuin omasta pojastaan.

Olimme nyt kasvaneet ja päättäneet mennä naimisiin keskenämme niin pian kuin mahdollista. Tulevaisuudensuunnitelmamme olivat monenlaiset. Henrik katsoi olevansa samassa asemassa kuin Jaakoppi, joka palveli niin kauan ja kärsivällisesti Raakelin edestä, ja vaikka hän tunnustikin, ettei hän pitäisi niin pitkästä odotuksesta kuin patriarkka, myönsi hän kumminkin, että hän mieluummin palvelisi isääni täyden ajan kuin luopuisi toivostaan saada minut vaimokseen.

Tästä onnellisuuden tilasta tuli kumminkin pikainen loppu. Tohtori Brightwell lähetti eräänä päivänä hakemaan isääni. Viipyi kauan, ennenkuin hän tuli takaisin, ja silloin oli hän hyvin vakava ja salaperäinen. Vähän ajan kuluttua kertoi hän minulle pitkän keskustelunsa tuloksen tohtorin kanssa. Tämä oli päättänyt lähettää nuoren Reichardt'in eräälle kaukana olevalle seudulle, jonne useat oppineet miehet olivat perustaneet kasvatustaloksen, täydentämään kasvatustaan ja lukemaan uskonnonopettajaksi, jolle alalle hän jo kauan oli halunnut antautua. Eron ajatus oli minusta kauhea,

mutta mukaannuun siihen vihdoon toivoen, että siitä olisi Henrikille suurta hyötyä. Sitten erosimme monin kyynelin ja vakuutuksin, monin epäilyksin, mutta vielä useammin toivein.

Seuraavina päivinä tuntui kaikki niin kummalliselta, kaikki olivat niin alakuloisia, joka paikka niin autio, että luulin olevani jossakin onnettomuuspaikassa, jossa en tuntenut ketään, eikä kukaan todennäköisesti välittänyt minusta. Isänikin meni töihinsä aivan toisella mielellä kuin tavallisesti. Näki selvästi, että hän kaipasi Henrikiä yhtä paljon kuin minäkin.

Vähitellen kumminkin palasi kaikki taasen entiselleen. Joskus, kun isälläni oli tavallista enemmän työtä, voi hän muistella kätevää apulaistaan, jonka oli menettänyt, ja kuulin silloin tällöin hänen lähimpien ystäviensä arvailevan, mihin nuori Reichardt oli joutunut ja mitä hän hommasi. Minun mielenkiintoni vain ei ollut noin tilapäistä. Päivässä ei tainnut olla sitä tuntiakaan, jolloin en olisi häntä muistellut, mutta koska luulin häntä sillä tavalla enemmän miellyttävän, että koettaisin hänen poissa ollessaan oppia niin paljon kuin suinkin, en antautunut mihinkään hyödyttömään entisen muistelemiseen, enkä myös tarpeettomaan tulevaisuuden haaveilemiseen.

Suurin iloni oli kuulla uutisia hänestä. Alussa uhkuivat hänen kirjeensä vain rakkautta minuun, mutta sitten puhui hän enemmän omista pyrkimyksistään valmistua pian siihen toimeen, jonka hän oli valinnut.

Tällä tavalla kului sitten kaksi tahi kolme vuotta, tänä aikana en nähnyt häntä milloinkaan ja kuulin hänestä vain harvoin. Hän puolusti niukkaa kirjeenvaihtoaan sillä, ettei hänellä lukujensa vuoksi ollut siihen aikaa. En moittinut häntä milloinkaan tästä hänen näennäisestä huolettomuudestaan, vaan melkein paremmin kehoitin häntä siihen alituisesti muistuttaen, että hän uhraisi kaikki aikansa ja voimansa saavuttaakseen sen päämäärän, jonka tiesin olevan hänen sydämensä hartaimpana toivona, nimittäin tulla Jumalan evankeliumin papiksi.

Muutamana päivänä tuli isäni kotiin tohtorin talosta hyvin levottomana. Tohtori Brightwell oli ollut kovin vihoissaan siitä, että Henrik oli yhtynyt erääseen hengelliseen lahkoon, joka erosi englantilaisen kirkon kannasta. Tohtori oli tarjonnut hänelle paikkaa kirkon palveluksessa, jos hän hylkäisi uudet sitoumuksensa, mutta hänen uskonsa vakavampi henki vaikutti niin väkevästi hänen innostuneeseen mieleensä, että hän mielellään luopui loistavista toiveistaan työskennelläkseen vain tavallisena työmiehenä enemmän tuottavassa viinitarhassa.

Seurakunnan lukkarina tuomitsi isänikin, pastorin esimerkkiä noudattaen, Henrikin luopumisen, ja moitti Henrikiä kovasti hänen kiittämättömyydestään hyväntekijöitään kohtaan. — Minäkään en saisi häntä enää muistella.

Se ei ollut kuitenkaan helppoa, vaikka kirjeenvaihtomme olikin loppunut. En tiennyt, mihin osoittaisin kirjeeni hänelle enkä aavistanut ollenkaan, miksi hän nyt aikoi.

32. Lähetysaarnaaja.

Aika kului. Kaikki muut paitsi minä näkyivät unhottaneen Henrikin; kaikki muut paitsi minä näkyivät kuulevan Henrikin unhottaneen kotinsa ja kaikki siellä olevat entiset ystävänsä. Kuolema oli korjannut hyvän tohtorimme siltä paikalta, jonka hän niin hyvin oli täyttänyt, ja isäni, joka ikänsä ja heikkoutensa vuoksi ei enää voinut hoitaa tointansa kirkossa, oli saanut seuraajan. Hän oli säästännyt tarpeeksi eläkkeeseen ja oli rakentanut itselleen kaupungin laitaan pienen talon, jossa elimme täydellisessä sovussa, joskaan ei aivan onnellisina.

Olin jo aikoja sitten kasvanut naiseksi, ja koska tietoni olivat hyvät, olin päässyt opettajattareksi kaupungin tyttökouluun. Seurakunnan etevimmät virkamiehet kunnioittivat minua ja useat heistä kosivatkin minua, mutta en milloinkaan voinut mukaantua ajatukseen, että menisin naimisiin jonkun toisen kuin kauan kadoksissa olleen Henrikin kanssa. Uusi lukkari ja köyhäntalon johtaja saivat niin ollen tyytyä kiitollisiin — rukkasiin.

Kärsivällisesti päätin odottaa siksi, kunnes Henrikin omilta huulilta saisin kuulla hänen hylänneen nuoruuden ystävänsä. En voinut milloinkaan luulotella sellaista, että Henrik olisi ollut uskonon, ja muistot meidän yhteisistä raamatun opiskeluistamme vahvistivat vain uskoani siitä, ettei hän mitenkään voisi menetellä niin kokonaan sen henkeä vastaan.

Käsitin, että kaikki, jotka vähäisenkään tietäisivät tarinastamme ja toiveistani, nauraisivat minulle, jonka tähden en puhunutkaan mitään, vaan säilytin sydämessäni toivoa, joka oli tähänkin asti antanut minulle voimaa kestää nuo välinpitämättömyyden musertavat todistukset, joita hänen vaitiolonsa ja laiminlyöntinsä osoittivat.

Kaupungissa oli muudan erityinen seurakunta, jonka kokouksissa olin joskus ollut. Eräänä päivänä kuulin, että rukoushuoneessa pidettäisiin joku hyvin mielenkiintoinen esitelmä. Muudan hyvin ylistetty saarnaaja oli ruvennut lähetyssaarnaajaksi julistaakseen evankeliumia pakanoille ja hän vieraili, nyt matkallaan satamaan, josta hän purjehtisi Sandwichsaarille, kaikissa niissä eri seurakunnissa, jotka olivat tienvarressa. Hänen odotettiin puhuvan meidän seurakuntamme lähetyksystävälle ja minäkin menin kuuntelemaan häntä.

Vaikka rukoushuone oli väkeä täpötäynnä, onnistuin kumminkin saamaan paikan puhujan lähellä ja odotin jännityksellä miestä, joka ensimmäisten saarnaajien tapaan oli valinnut tuon vaarallisen toimen koettaa saada viljejä epäjumalanpalvelijoita uskomaan todelliseen Kristukseen.

Pienen väliajan jälkeen tuli hän korokkeelle ja pappi esitti hänet seurakunnalle. En kuullut mitään tästä pitkästä esityksestä, en nähnyt puhujaa, vaikka hänen olentonsa oli sellainen, joka aina kiinnittää puoleensa tarkkaavaiset kuulijat. Näin vain vieraan. Näistä kalpeista, vakavista ja juhllallisista piirteistä, jotka näin edessäni, tunsin Henrik Reichardt'in.

— Hän oli siis vihdoinkin tullut takaisin luoksenne, huudahdin minä; luulinkin, että hän niin tekisi. Kaiken tuon jälkeen, mitä olitte tehneet tuon köyhän saksalaispojan hyväksi, oli mahdotonta, että hän mieheksi tultuaan olisi teidät unhottanut.

— Saathan kuulla, vastasi rouva. — Vähän aikaa löi sydämeni niin kovasti ja mielenliikutukseni oli niin voimakas, että luulin olevani pakotettu jättämään paikkani, mutta pelkoni häiritä seurakuntaa ja herättää sen huomiota vaikutti minuun niin, että jaksoin istua paikoillani. Katsoin kumminkin koko ajan kiinteästi Henrikiin ja koko sydämeni ja sieluni olivat hänen luonaan, kun hän nyt alkoi puhua.

Niinkuin jo sanoin, en kiinnittänyt ollenkaan huomiota edellisiin toimituksiin; en tietänyt ollenkaan, millä sanoilla hänet esitettiin yleisölle, mutta kun hän nyt alkoi puhua, kuulin joka sanan niin selvästi, että se tuntui ihmeelliseltä.

Ja kuinka se voi ollakaan toisin? Hänen pysty vartalonsa, hänen surulliset ja ilmeikkäät kasvonsa, hänen vakava käytöksensä sekä kirkas ja sointuva äänensä antoivat hänelle apostolin voiman ja arvokkuuden. Kun sitäpaitsi näihin ulkonaisiin ominaisuuksiin yhdistyivät lapsuuteni muistot, jotka kuuluivat niin läheisesti häneen, niin on mahdotonta panna liian suurta arvoa sille vaikutukselle, jonka hän teki minuun. — Hän kertoi, että maapallon kaukaisissa osissa oli vielä ihmisiä, jotka elivät mitä suurimmassa raakuudessa. Ne olivat tietämättömiä, julmia ja jumalattomia metsäläisiä — ihmissyöjiä, murhaajia ja mitä ruokottomimpiin pakanuuden aiheuttamiin synteihin vajonneita raakalaisia. Herra Jumala oli jumalallisella armahtavaisuudellaan nähnyt heidän toivottoman ja säälittävän tilansa ja päättänyt, että kristillisen rakkauden kynttilä valaisisi heidän pimeyytensä ja kaikkivoipa viisauts hävittäisi heidän raakuutensa ja tietämättömyytensä.

Mutta kuka, kysyi hän, rupeaa lähettilääksi näihin raakalaisseutuihin? Kuka uskaltaa ruveta rauhan ja rakkauden apostoliksi tuollaisen julman ja villin kansan keskuuteen? Eikö ole yhtään kylliksi voimakasta ja rohkeaa miestä, joka ottaisi suorittaakseen niin tärkeän ja hirmuisia vaaroja täynnään olevan tehtävän?

Kuvitelkaa mielessänne, jos voitte, isätöntä ja äititöntä lasta siinä rakennuksessa, johon kaupungissamme kaikki köyhät ja vaivaiset sijoitetaan — ystävittä ja keinoitta tuomittu nähtävästi ainaseksi jäämäänkin huonoksi ja hyljättyksi.

Eräs köyhä tyttö rupesi säälimään häntä ja tuli tuon poika raukan ystäväksi. Hänen välityksellään ei poika ainoastaan saanut ruokaa ja vaatteita, vaan myöskin kasvatusta ja tietoja.

Oli määrätty, että nuorukaisen, joksi poika oli jo kasvanut, piti erota ystävistään. Kova todellisuus pakotti hänet luopumaan tuosta puhtaasta ja lempeästä seurasta. Hänen täytyi lähteä jatkamaan opintojaan toisessa koulussa ja valmistumaan raskaampiin tehtäviin. Hänestä kasvoi mies, joka koetti tulla hänen arvoisekseen, joka oli tehnyt hänet siksi, mikä hän oli.

Vihdoin sai hän tietää, että tarvittiin lähetyssaarnaajaa selittämään kristinopin totuuksia sille villille kansalle, josta olen puhunut. Kun hänet valittiin tähän pyhään toimeen, niin päätti hän silloin, että ennenkuin hän lähtisi tästä maasta tuonne kaukaiselle työkentälleen, niin kävisi hän tapaamassa tuota hyvää, sanomatonta kristillistä rakkautta omaavaa olentoa, että he voisivat yhtyä samaan suureen kutsumukseen ja tukea toisiaan tärkeässä tehtävässään.

Olin kuullut kylliksi, jatkoi rouva Reichardt. Kaikki oli selvitetty ja olin täydellisesti tyytyväinen. — Hän kertoi vielä, että hän itse oli tuo köyhä poika, joka oli säästynyt raskailta kokemuksilta ja lopetti, pyytäen seurakuntaa tukemaan häntä esirukouksillaan.

Olin sellaisessa iloisten tunteitten pyörteessä, että muistan ainoastaan hämärästi, mitä sitten

tapahtui. Muistan ainoastaan, että mennessäni kokouksesta kotiin kuulin pikaisia askeleita, jotka seurasivat minua, ja muutamien minuuttien kuluttua puhutteli minua jälleen sama ääni, joka äsken oli täyttänyt sydämeni sanomattomalla onnella. Olin liiaksi liikutettu voidakseni näyttää välinpitämättömältä Henrikin niin äkkiä tullessa lähelleni ja siksi pyörriin hänen syliinsä.

Hän kantoi minut lähimpään taloon, mutta toinnuin pian niin paljon, että voin jatkaa matkaani kotiin. — Viikkoa myöhemmin olimme naimisissa ja sitten riittivät muutamat päivät kutsumukseni välttämättömiin valmisteluihin. Jatkoimme sitten matkaamme satamaan ja nousimme laivaan, joka vei meidät tuhansien peninkulmien päähän merien yli, tuohon tuntemattomaan ja villiin maahan, joka oli määrätty lähetyspiiriksemme.

33. Veneen rakentaminen.

Rouva Reichardt keskeytti nyt kertomuksensa, koska hänen talousaskareensa, kuten ennen on sanottu, vaativat tarkkaa valvomista ja veivät melkein kaikki hänen aikansa.

Kasvitarha oli tähän aikaan mitä suloisimman näköinen. Siinä kasvoi monenlaisia vihanneksia ja kaikenlaisia taimia, jotka olivat itäneet kylvämistämme siemenistä. Olimme onnistuneet kasvattaa useita nuoria appelsiinipuita rouva Reichardt'in korista löytämistämme siemenistä ja ne lupasivat antaa meille paljon noita maukkaita hedelmiä. Herneetkin, jotka olimme luulleet kelvottomiksi ja kuiviksi, olivat itäneet ja olivat tervetulleena lisänä ruoassamme. En milloinkaan ole unhottava päivää, jolloin äitini ensimmäisen kerran toi pöytään kuivatun kalan lisäksi vadillisen höyryäviä perunoita. Nautittuaan tarpeeksi kummastuksestani ja ihastuksestani niitten miellyttävästä mausta, kertoi hän niitten ensimmäisestä ilmestymisestä Eurooppaan ja vähitellen enenevästä levenemisestä koko sivistyneeseen maailmaan.

Puhun nyt Euroopasta, koska toverini oli opettanut minulle suurimman osan maantiedettä ja myöskin muutamien muitten tieteitten alkeita. Erittäinkin oli hän kertonut minulle paljon Englannista, paljon enemmän kuin Jackson. Tunsin sen historian pääpiirteet ja kaikki merkillisimmät tapaukset ja minun täytyy tunnustaa, että olin vähän ylpeä tietäessäni kuuluvani niin suureen kansaan.

Pidin itseäni siihen kuuluvana, koska isäni ja äitini olivat englantilaista. Vaikka minua voitiinkin nimittää "pikku metsäläiseksi", ja luultavasti jäisinkin koko ijäkseni tälle pienelle saarelle, tunsin kuitenkin oikean kotini olevan tuossa suuressa maassa, josta äitini puhui niin lämpimästi Tärkein päämääräni olisi palauttaa äidinisäni käsiin tuo vyö, joka niin kummallisella tavalla oli joutunut haltuuni.

Usein ajattelin tuota suurta Englantia, jonka maine oli niin laajalti ja pysyväisesti levinnyt, ja kaipasin jotakin välinettä, voidaksemme lähteä nykyisestä olinpaikastamme hakemaan sen kunniakkaita rantoja. Mutta kuinka voisimme toteuttaa tämän toivottavan päämäärämme? Meillä ei ollut mitään keinoja päästä vankilastamme, johon sattumalta olimme joutuneet. Meillä ei ollut minkäänlaista veneen näköistäkään saarella, eikä työkalujakaan sellaisen rakentamiseen. Ja jos olisimme saaneetkin sellaisen aarteon, niin emme olisi voineet saada sitä veteen, koska saaren kallioinen ranta teki melkein mahdottomaksi minkään veneen vesille työntämisen.

Toivo jonkun laivan tulemisesta saarelle näytti olevan aivan turha. Emme olleet pitkiin aikoihin nähneet yhtään laivaa ja nekin, jotka olimme huomanneet, olivat olleet liian kaukana voidakseen nähdä merkkejämme.

Meillä ei ollut siis muuta keinoa, kuin luottaa Jumalaan ja kärsivällisesti mukautua nykyiseen kohtaloomme. Usein kumminkin tartuin kiikariin ja tarkastin meren kaikkialta etsien jotakin laivaa, mutta en nähnyt tavallisesti muuta kuin jonkun spermacetivalaan, joka matkan päässä ruiskutti vesisuihkun ilmaan, tahi parven pyöriäisiä, jotka toistensa yli hyppiä lähenevät rantaa, sekä jonkun hyljeyhteiskunnan paistattelemassa päivää rantakallioilla. Pettyneisiin toiveisiini otti Nerokin osaa ja näytti säälien katselevan alakuloisuuttani. Linnutkin kiinnittivät tyhmät ja ilmeettömät silmänsä minuun ikäänkuin syvästi säälien onnettomuuttani.

Olin työskennellyt kauan aikaa saadaksemme viettävän tien rannan varmemmille kallioille, joille oli aikomukseni rakentaa venelaituri siltä varalta, että joku laiva sattuisi tulemaan tarpeeksi likelle saarta ja lähettäisi veneen maihin. Se oli hyvin kovaa työtä ja sain siinä käyttää sekä kuokkaa että lapiota, ennenkuin se valmistui. Tiestä tuli jonkunlainen viettävä kuja, ehkä liian jyrkkä ja vaivaloinen huonoille kiipeilijöille, mutta erinomaisen mukava äidilleni ja minulle, jos joskus saisimme tilaisuuden matkustaa kaukaiseen kotiimme. Ajattelin tähän aikaan usein mahdollisuutta rakentaa jonkunlainen vene, joka voisi kantaa meidät ja tarpeeksi ruokavaroja matkaa varten läheisimmälle suurelle saarelle. Puhuin

rouva Reichardt'ille asiasta, mutta hän piti mahdollisena, että voisimme ilman työkaluja ja tuntematta vähääkään veneitten rakentamistaitoa rakentaa sellaisen aluksen, jolla voisimme turvallisesti purjehtia, osaamatta edes hoitaa sitä aavalla merellä. Sitten kuvasi hän vielä niitä vaaroja, joihin pienessä veneessä voisimme joutua, jos meri alkaisi lainehtia, tahi jos emme pääsisikään saareen toivotussa ajassa.

Vaikeudet eivät kumminkaan minua peloittaneet, eivätkä masentavat esitykset saaneet minua vakuutetuksi. Ajattelin ensin rakentaa lautan kaikista kallioille ajautuneista laudankappaleista, mutta tarkastettuani naulavarastoni, huomasin sen aivan riittämättömäksi tarkoitukseen ja minun täytyi luopua yrityksestäni tällä tavalla toteuttaa aikeeni.

Sitten aioin kaataa jonkun suuren puun ja kovertaa sen polttamalla. Mutta enhän ollut tähän asti nähnyt saarella muuta kuin pensaita. Olin aivan varma, ettei yhtään puuta kasvanut niin likellä vettä, että voisin sitä käyttää, ja jos onnistuisinkin kaatamaan jonkun suuren puun ja kovertamaan sen tarkoitukseni mukaiseksi, niin ei minulla olisi mitään keinoja, joilla saisin sen veteen.

Kumminkaan en tahtonut kokonaan luopua lempituumastani. Ajattelin saarella kasvavia pajupensaita ja kuvittelin mielessäni, että voisin letittämällä ne lujasti yhteen, tehdä jonkunlaisen rungon, jonka päälle pingoittaisin hylkeennahkoja. Työskentelin useampia viikkoja ja käytin kaikki taitoni ja suurimman osan kärsivällisyyttäni valmistaessani esinettä, jonka muodosta ja ominaisuuksista minulla oli hyvin hämärät käsitykset.

Vihdoin onnistuin valmistamaan jonkunlaisen, joka vähäsen muistutti sitä venettä, jolla valaanpyytäjän väki oli tullut saarelle ja lähtenyt sitten pois, mutta se ei ollut neljäsosankaan kokoinen ja niin kevyt, että voin helposti kantaa sen kalliolle tekemälleni laiturille. Koettaessani sitä huomasin sen vuotavan hirveästi ja se näytti muutenkin olevan niin viallinen, että olin pakotettu vetämään sen taasen maalle ja purkamaan sen.

Pyysin neuvoa rouva Reichardt'ilta, ja vaikka hän ensin näkyi katselevan yritystäni hyvin vastenmielisesti, niin antoi hän kumminkin minulle koko joukon neuvoja, miten pieniä veneitä rakennetaan ja nahkoja ja muita esineitä tehdään vedenpitäviksi. Kuuntelin tarkkaavaisesti kaikkea, mitä hän sanoi, ja aloitin sitten uudelleen työni suuremmalla taidolla.

Valmistin nyt vahvan, molemmista päistä melkein terävän ja niin paljon kuin suinkin veneen kölin mallisen kehyksen. Pingoitin sen molemmille puolille linnunrasvassa lionneita purjeenkappaleita ja päällystin sitten kaiken hyvin kuivilla, vedenpitävillä hylkeennahoilla. Veneen pohjalle levitin parkinkappaleita ja kiinnitin niihin muutamia lautoja, jotka olivat ajautuneet maihin haaksirikkoutuneista laivoista. Lopuksi laitoin siihen muutamia istuimia ja luulin silloin tehneeni kaikki, mitä tarvittiin.

Sain sen pian veteen ja iloitsin nähdessäni sen kelluvan mainiosti. Mutta minullahan oli vielä paljon tekemistä. Eihän minulla ollut airoja eikä purjeitakaan. Muistin valaanpyytäjien vara-airot ja mesaanin, mutta ne olivat liian suuret. Mutta voivathan ne olla mallina, joiden mukaan tekisin uudet ja niin valmistuikin määrättyssä ajassa oikein leveälapaiset airot, joiden toivoin jotenkin hyvin vastaavan tarkoitustaan, vaikkapa ne olivatkin karkeatekoiset.

Seuraava vaikeus oli saada selville, miten airoja käytettäisiin, ja sain tehdä monta kömpelöä koetta, ennenkuin osasin soutaa oikealla tavalla. Taaskin toverini, joka ei milloinkaan ollut jättänyt mitään kerran näkemäänsä huomioon ottamatta, näytti minulle, miten venettä käsitellään.

Pian tulin niin käteväksi, että voin soudella lahdessa sinne tänne ja käännellä venettäni, minne halusin. Sitten otin Neron veneeseen matkustajaksi ja se näytti palkitsemista ansaitsevalla tavalla nauttivan tästä uudesta huvituksesta. Mutta vene heilahtikin, kääntäessäni sitä, jolloin Nero koetti muuttaa paikkaa, ja menetteli siinä niin varomattomasti, että heti kaaduin ja pulikoitsimme pian lahdessa kumossaolevine veneinemme.

Koska se oli niin kevyt, käänsin sen helposti taasen kohdalleen ja huomasin sen ehyeksi ja aivan vedenpitäväksi.

34. Haikalojen hätyyttämänä.

En voinut taivuttaa rouva Reichardt'ia tulemaan veneeseeni, koska ensimmäisen matkustajan kohtalo, jota hän oli rannalta katsellut, pidätti häntä tekemästä matkaa niin epäsuotuisissa olosuhteissa.

Niin pian kuin vaatteeni olivat kuivaneet, olin valmis uuteen ja vielä uskalletumpaan kokeeseen. En

tahtonut erota Nerosta, vaan annoin sen maata veneen pohjalla, missä voin pitää sitä tarkasti silmillä. Paitsi Neroa, otin mukaani lintuni, jotka itsestään lensivät luokseni ja istuutuivat ympärilleni. Soutaessani eteenpäin katselivat ne niin kovin tyhmän näköisinä ympärilleen, että minulta pääsi suuri nauru.

— Lieköhän, sanoi rouva — Reichardt, milloinkaan — näillä vesillä ennen nähty tuollaista venettä, tuollaisine väkineen? Nuori metsäläinen kapteenina, kesy hylje perämiehenä ja parvi lintuja laivamiehinä on kai kummallisoin seikkailijaseurue, mikä milloinkaan on kellunut valtamerellä?

Olin itse melkein silmiinpistävin tässä kummallisessa joukossa. Päälläni ei ollut muuta kuin monesta kohden paikatut purjekangashousut, ja pitkäksi kasvanut musta tukkani valui kiharina olkapäilleni. Aurinko oli polttanut ihoni niin ruskeaksi, ettei sitä voinut verratakaan rouva Reichardt'in ihoon, joka oli aina ollutkin hyvin vaalea. Hän sanoikin minulle usein, että minun olisi sentähden hyvin vaikeata vaatia nimitystä "eurooppalainen", mutta kukaan ei kieltäytyisi sanomasta minua: "Pieneksi Metsäläiseksi", niinkuin hänkin joskus leikillä teki.

Näin komeana ja näine seuralaisineni sousin kumminkin lahdesta merelle, aikoen kiertää saaren ympäri. Lähtiessäni matkalle huiskutti rouva Reichardt kättään ja kehoitti niinkauan kuin olin kuuluvissa, minua olemaan hyvin varovainen, jonka jälkeen hän kääntyi ympäri palatakseen, niinkuin luulin, majalle.

Päivä oli tavattoman kaunis. Taivaalla ei näkynyt pilvenhattaraakaan ja merenpinnalla tuskin väreilyäkään. Kaikki näytti siis suosivan hankettani, sillä jos olisi vähäisenkään tuullut, olisi aaltojen loiske kallioihin ollut suurena esteenä matkani mukavuudelle ja turvallisuudelle. Vesi oli sitäpaitsi niin kirkasta, että suuresta syvyydestä huolimatta voin selvästi nähdä hiekkapohjasta simpukat ja erilaiset, hyvinkin kummallisen näköiset kalat, jotka vilahtelivat veneen alla, sen mennessä eteenpäin. Iloitsin keinumisesta ja erilaisten silmiini sattuvien esineitten katselemisesta. Joka aironvedolla liukui keveä vene melkein huomaamatta eteenpäin. Nero makasi niin hiljaa, aivan kuin ensimmäinen matka olisi opettanut sille, miksi pitää pysyä liikkumatonna veneessä, ja linnut osoittivat silloin tällöin tyytyväisyyttään kirkaisten kovasti tahi räpyttäen kiivaasti siipiään.

Tällä tavalla jatkoimme matkaamme seikkailuitta siihen asti, kunnes olin mereen pistävän, edessäni seinänä kohoavan kallioniemekkeen tähden pakotettu soutamaan ulommas, kiertääkseni sen. Sousin sentähden ulommaksi ja sain paremman tilaisuuden katsella saarta kuin milloinkaan ennen. Tunsin kaikki mielipaikkani; rotko, metsä, kauniitten köynnöskasvien peittämä maja ja kukkia täynnä oleva kasvitarha näyttivät hyvin miellyttäviltä. Korkeat, jyhlät kalliot, jotka kaikilta puolilta ympäröivät saarta, lisäsivät suuruudellaan näköalan vaikutusta.

Suureksi kummakseni näin rouva Reichardt'in kiireesti rientävän muutamaan rannan kohtaan, joka minun pian piti sivuuttaa. Ymmärsin silloin, että hän aikoi seurata minua paikalta toiselle, nähdäkseen kaikki, jos joku onnettomuus sattuisi minua kohtaamaan ja ollakseen apuna, jos sattuisin sellaista tarvitsemaan. Huusin hänelle ja hän huiskutti kättään vastaukseksi. Kääntyessäni niemen ympäri kummastuin suuresti tullessani äärettömän suurien haikalojen parveen. Jos joutuisin kosketuksiin jonkun kanssa niistä, niin olisin mennyttä miestä, sillä heilakka veneeni kaatuisi silloin varmaan. Ja jos päästäisin yhdenkään näistä hirviöistä lähelleni, riittäisi jo yksikin puraiseminen, kuten Jackson oli vakuuttanut, tappamaan "pienen metsäläisen". Muistelin rouva Reichardt'in varoituksia ja aloin melkein uskoa, että olisi ollut parempi seurata hänen neuvoaan ja pysytellä uimalahdessa. Jatkoin kumminkin matkaani ja panin kaikki taitoni liikkeelle pysyäkseeni erossa odottamattomista vihollisistani.

Vasta silloin, kun olin tullut keskelle parvea, näkyivät haikalat huomaavan, että heidän lähistöllään oli jotakin tavallisuudesta poikkeavaa, mutta niin pian kuin ne täydellisesti huomasivat, mikä tunkeilija oli, tulivat ne hyvin levottomiksi, kiisivät parvissa sinne ja tänne pannen veden lainehtimaan, niin että sain käyttää kaiken taitoni pysyttääkseni veneen suunnassaan.

Ne sukelsivat, hyökkäsivät edes ja takaisin, pukkipivat toisiaan, niinkuin minusta näytti, kaikkea muuta kuin ystävällisessä mielessä, mutta pysyen vielä jonkun matkan päässä veneestä, mistä olin suuresti kiitollinen. Sousin voimaini takaa, päästäkseni niin pian kuin suinkin erilleni noin ikävistä naapureista, mutta se ei ollut niinkään helppoa. Ne tulivat uiden veneen jäljessä, sukeltaen sitten päästyään muutamien metrien päähän ja nousten pinnalle muutamien silmänräpäysten kuluttua keulan edessä, ikäänkuin estääkseen minua jatkamasta matkaani.

Sousin kumminkin eteenpäin ja ne katosivat, näyttäytyäkseen kuitenkin heti veneen kaikilla puolilla. Ne tulivat nähtävästi rohkeammiksi, joka lisäsi levottomuuttani, ja lähestyivät yhä enemmän venettä, joka oli joka minuutti kaatua niitten hypyistä ja hyppelehti kevyesti kuin korkki levottomilla aalloilla.

Kapteeni ei ollut ainoa, joka alkoi pelätä. Linnut olivat hyvin levottomia ja ainoastaan ankaroilla käskyillä sain Neron pysymään makaavassa asennossaan jalkaini juuressa. Niitten vaisto varoitti niitä

lähestyvistä vaarasta ja minä sain lohdutusta sillä, että ainoastaan oma ajattelemattomuuteni oli saattanut minut tukalaan asemaani ja että apua ei ollut mistään saatavissa, jos uhkaavat viholliseni todella ryhtyisivät hyökkäämään.

Joka silmänräpäys tulivat haikalat liikkeissään rajummiksi ja tunkeilemisessaan rohkeammiksi. Tuskin jaksoin enää pitää venettä kulussa ja estää vettä tulemasta sisään. Linnut, oltuaan hetken levottomia, olivat vihdoinkin lentäneet muutamalle läheiselle kalliolle ja Nero alkoi murista ja näykkii, ajatellen nähtävästi vapautua väkisin pakkoasemastaan, nähdäkseen, mikä vaara uhkasi.

Koettaessani hyväilyillä saada sitä pysymään alallaan, tunsin veneen yhtäkkiä saavan hirveän sysäyksen pohjaansa, niin että se nousi ilmaan, heittäen Neron, minut ja aivot eri suunnille.

Meidän putoamisestamme syntyvä läiskäys hajoitti kai pedot hetkeksi, koska uidessani muudatta kalliota kohti, olin sen jo melkein saavuttanut, ennenkuin jälleen huomasin haikaloja.

Silloin juuri näin suuren hirviön hyökkäävän kimppuuni ja ajattelin jo olevani mennyttä kalua. Se kääntyi selälleen avatakseen suuren kitansa ja seuraavassa hetkessä olisi se niellyt minut.

Ollessani tässä vaarallisessa asemassa näin erään eläimen hyökkäävän minun ja haikalan väliin, käyden urhoollisesti pedon kimppuun. Se oli Nero, ja silloin näin viimeisen kerran uskollisen ystäväni. Sen tullessa väliin oikealla hetkellä pääsin uimaan eräälle kallionsyrjälle, jossa olin täydellisesti turvassa. Pysyttelin kiinni eräessä lujassa meriruohokimpuun, ollen joka hetki putoamisillani veteen, jota jalkani melkein koskettivat.

Koko parvi oli nyt ympärilläni. Ensin kiinnittivät ne huomionsa veneeseen ja airoihin, jotka ne pukivat aivan melkein sen kallion juurelle, mistä olin saanut tilapäisen pakopaikkani. Niin pian kuin ne näkivät minut, jättivät ne nämä esineet rauhaan ja niitten saaliinhimo ja raivo näkyi tulevan kymmenkertaiseksi. Ne hyökkäsivät kimppuuni yhdessä joukossa ja olin pakotettu nostamaan jalkani korkealle, koska muuten joku noista parista kymmenestä ammottavasta kidasta, jotka innoissaan saadakseen suupalankaan jäsenistäni, kurottautuivat toistensa yli, olisi purrut ne poikki.

Tätä metsästystä kesti muutamia minuutteja. Hätäni oli kauhea. Luulin ponnistuksieni irroittaneen meriruohokimpuun ja pelkäsin sen ensi hetkessä antavan perään, jolloin saaliinhimoisen lauma allani alkaisi minusta tapella ja repisi minut kappaleiksi. Huusin keuhkojeni koko voimalla, pelottaakseni ne pois, mutta kun ne luultavasti näkivät yhtä hyvin kuin minä itekin, etten voinut päästä pakoon, lopettivat ne vain silloin raivokkaat kokeensa päästä kiinni jalkoihini. Sen sijaan asettuivat ne puoliympyrään ympärilläni katsellen minua ylöspäin käännetyillä silmillään, joissa näytti olevan pirullinen ilme, ja kuin odottaen, että heikko tuki, jossa pysyttelin kiinni, katkeaisi.

Epätoivoissani rukoilin hartaasti ja tein sen enemmän jättääkseni sieluni Jumalan haltuun kuin toivoen pelastua niin hirveästä ja uhkaavasta vaarasta. Noitten saaliinhimoisten hirviöitten katseet näyttivät pilkkaavan hartauttani. Tunsin miten meriruohon juuret alkoivat irtaantua, ja tiesin, että pieninkin liikkumiseni kiiruhtaisi vain tuhoani.

Tällä hetkellä kuulin huudettavan nimeäni. Rouva Reichardt oli vuoren huipulla korkealla yläpuolellani ja minä vastasin epätoivon koko innolla. Sitten seurasi jonkun raskaan esineen läiskähtäminen veteen ja kuulin hänen pyytävän minua koettamaan päästä erään likellä olevassa vuoren halkeamassa kasvavan pensaan luokse.

Katsoin alaspäin. Kaikki haikalat olivat kadonneet, mutta tietäen niitten pian tulevan takaisin, en menettänyt hetkeäkään pelastautuakseni sillä tavalla kuin oli neuvottu. Rouva Reichardt oli heittänyt suuren kiven haikalaparveen ja siitä syntynyt kova läiskähähdys oli ne karkoittanut. Ennen niitten takaisintuloa olin saanut pensaasta kiinni ja kiepahtanut aivan turvalliseen paikkaan.

— Jumalalle kiitos, hän on pelastettu, kuulin rouva Reichardt'in huudahtavan.

Haikalat palasivat, mutta kun ne näkivät toivotun saaliinsa kadonneen, uivat ne hiljaa merelle päin.

— Oletko hyvin vahingoittunut, Frank? huusi hän nyt minulle.

— En, en ole saanut naarmuakaan, vastasin.

— Kiitä sitten Jumalaa pelastuksestasi, lisäsi hän.

Kiitin Jumalaa ja rouva Reichardt yhtyi rukouksessaan minuun. On vaikeata kuvitella hartaampaa kiitosta.

Olin useita kertoja pyytänyt rouva Reichardt'ia lopettamaan kertomuksensa, mutta hän oli aina näyttänyt hyvin vastahakoiselta siihen. Siihen liittyi varmaan paljon ikäviä tapauksia, joita hän ei olisi tahtonut muistella. Vihdoinkin eräänä iltana istuessamme yhdessä, hän neuloen ja minä kutoen verkkoa, jonka taidon hän oli minulle opettanut, käärisin taas puheen kertomukseen, jonka toverini oli jättänyt kesken. Hän huokasi syvään ja näytti surulliselta.

— On aivan luonnollista, että odotat sitä minulta, poikani, sanoi hän, mutta et voi aavistaa, miten suurta tuskaa sellaisten surullisten tapausten muisteleminen minulle tuottaa. Koska kumminkin annoin sinun toivoa saada kuulla koko kertomuksen, niin koetan täyttää pyyntösi.

Vakuutin olevani valmis odottamaan siksi, kunnes hänestä olisi hauskeempaa kertoa loppu mieltäkiinnittävästä historiastaan.

— Mitään hauskaa se ei minulle milloinkaan ole, vastasi hän surullisesti, ja mielelläni unhottaisin sen kokonaan, jos vain voisin, mutta se on mahdotonta. Voin mukaantua siihen yhtä hyvin nytkin kuin joskus toisten. Alan sentähden kertoa miten minulla pitkällä matkallamme Sandwichsaarille oli hyvä tilaisuus tutkistella mieheni luonnetta. Hän oli hyvin muuttunut ensimmäisen eromme jälkeen, mutta hänellä oli vielä jäljellä kiitollinen, totuutta ja puhtautta rakastava mielensä, joka oli kiinnittänyt minut häneen lapsena. Pyhä innostus näytti nyt nostavan hänet tavallisia ihmisiä korkeammalle. Tuskin milloinkaan sain hänet houkutelluksi puhumaan muusta kuin uskonnollisista asioista, joita hän käsitteli niin vakavalla ja ylentävällä tavalla, että oli mahdotonta olla innostumatta hänen kaunopuheliaisuudestaan.

Hän näkyi käsittävän kutsumuksensa suuruuden, joka ikäänkuin teki hänet niitten rohkeitten, Jumalan lähettiläiden kaltaiseksi, jotka muinoin olivat kohottaneet kristinopin lipun Euroopan pakanakansojen keskelle. Hän piti pitkiä puheita lähetystoimensa tärkeydestä ja siitä suosiosta, jota oli hänelle osoitettu, kun hänet oli valittu niin suureen ja vastuunalaiseen tehtävään.

Oli selvää, että hän mieluummin oli tahtonut lähteä tuon raakalaiskansan luo, jonka hän toivoi saavansa käännetyksi, kuin tulla Englannin rikkaimman hiippakunnan piispaksi. Ja kumminkin, tämän innostuksen ohella, olivat hänen kasvonsa hyvin surulliset ja hänen esitelmänsä surunvoittoiset, ikäänkuin hän jo silloin olisi aavistanut vaaraa. Pyhäin kirkkaus hänen silmissään oli yhdistetty marttyyrikuunuun. Hän näkyi odottavan onnetonta loppua pappis-uralleen, ja pitävän sitä luonnollisimpana ja sopivimpana palkkana vaivoistaan.

Hänen puheensa pelottivat minua usein ja hänen viittailunsa vaaroista olivat minusta alussa hyvin loukkaavia, mutta vähitellen totuin enemmän näihin hirveisiin aavistuksiin ja pidin niitä vain ärrytetyn mielen tuskallisina kuvitteluina.

Tällä tavalla kului pitkä matkamme ja vihdoinkin saavuimme perille määräpaikkaamme. Näky, joka kohtasi meitä maihin tullessamme, oli niin kummallinen, että luulin melkein tulleeti johonkin uuteen maailmaan. Mitä rehevin — erilainen kasvullisuus, jollaista en milloinkaan ennen ollut nähnyt, kummalliset rakennukset, alkuasukkaitten omituinen väri ja niitten kummalliset puvut, kaikki herätti minussa mitä suurinta ihmettelyä.

Samalla kun mieheni koetti ahkerasti opiskella kansan kieltä, tutkistelin minä heidän tapojaan tottumuksineen, ja molemmat edistyimme nopeasti.

Niin pian kuin he alkoivat minua ymmärtää, koetin päästä naisten, erittäinkin ylhäisempien miesten vaimojen ystäväksi, ja vaikka olin alussa enemmän uteliaisuuden kuin kunnioituksen esineenä, jatkoin kuitenkin ponnistuksiani ja onnistuinkin pääsemään hyviin väleihin monen kanssa.

Huomasin heidät taitamattomiksi kaikessa, mitä sivistyneessä maailmassa sanotaan tiedoksi, ja heidän sielunsa olivat surkuteltavassa pimeydessä. Heidän uskontonsa oli hullunkurista ja mieletöntä epäjumalain palvelemista.

Koetin usein saada heitä ymmärtämään suurempia totuuksia, valmistakseni tietä pyhälle uskollemme, mutta suurin osa kuulijoistani ei voinut käsittää, mitä niin mielelläni heille opetin.

Jatkoin kuitenkin hurskasta työtäni antamatta ponnistusteni heikentyä. Koetin kaikella tavalla hyödyttää heitä ja heidän perheitään; hoidin heitä, heidän sairastaessaan, annoin heille pieniä lahjoja heidän tullessaan terveeksi, ja osoitin heille kaikkea ystävyttä, jonka arvelin suotuisesti vaikuttavan heidän villiin luonteeseensa. Tällä tavalla jatkoin hyväntekeväisyyttäni siksi, kunnes olin tilaisuudessa auttamaan erästä nuorta, kaksitoistavuotiasta tyttöä, joka oli erään ylhäisen päällikön vaimon nuorin sisar. Hän oli nyrjähdettänyt nilkkansa ja oli kovissa tuskissa, kun tulin, mutta käyttämällä sopivia

keinoja tein hänet pian terveeksi. Tästä hetkestä alkaen kiintyi Hooloo, joksi häntä sanottiin, lämpimästi minuun, ja kun huomasin hänen luonteensa avonaiseksi ja ystävälliseksi, koetin innolla lisätä sitä hyvää vaikutusta, jonka olin häneen tehnyt.

Mieheni koetti myöskin päästä hyviin väleihin heimon miesten kanssa. Hän oli taitava koneseppä ja lääkäri, jotka taidot olivat hänelle ponnistuksissaan suureksi avuksi. Myöskin hänellä oli alussa suuria vaikeuksia voitettavanaan, saadakseen opetuksensa oikein arvostelluksi. Hän koetti kartuttaa heidän mukavuuksiaan laittaa hyödyllisiä maanviljelystyökaluja ja yleensä ohjata heitä sivistyksen vaatimiin elämänehtoihin. Hän rakensi itselleen talon, istutti kasvitarhan ja viljeli vähän maata, jossa hän koetti näyttää heille erotuksen oman taitonsa ja heidän taitamattomuutensa välillä. Suuresti ne näkyivät kyllä ihmettelevän, mutta tekivät kumminkin edelleenkin omalla tavallaan.

Hän esiintyi myöskin lääkärinä ja koska hän oli lukenut paljon lääketiedettä ja tutkinut yksinkertaisempaa kirurgiaa, niin onnistui hän kuumetaudin ja keihäänhaavojen parantamisessa joskus oikein hyvin. Aikojen kuluessa kasvoi hänen maineensa niin, että useat päälliköistä lähettivät häntä aina hakemaan, jos joku heistä tai heidän perheistään sairastui. Koska he olivat tyytyväisiä siihen, mitä hän heille teki, niin alkoivat kaikki alkuasukkaat päälliköistä lähtien kohdella häntä hyvin kunnioittavasti.

Kerran tarvitsi kuningas hänen apuaan. Häntä vaivasi jonkunlainen ähky, jota eivät maan lääkärit osanneet parantaa. Mieheni antoi hänelle lääkkeitä ja viipyi niin kauan hänen luonaan, että ne tekivät toivotun vaikutuksen, jolloin hän pian parani. Tästä oli seurauksena, että kaikki sandwich'iläisen majesteetin hovin jäsenet, kuningattaresta alhaisimpaan palvelijattareen asti, pyysivät tohtoria antamaan heille samaa lääkettä, vaikka he kaikki olivat nähtävästi aivan terveitä. Hän onnistui tyydyttämään heidät ainoastaan pienillä annoksilla sekotuksesta, jonka hän tiesi aivan vaarattomaksi, ja he selittivät sen nautittuaan tullessaan paljon terveemmiksi.

Hänen maineensa oli nyt niin kasvanut, että hänen kaikki pyyntönsä täytettiin mielellään. Ensin halusi hän saada luokseen muutamia lapsia, opettaakseen heille semmoista, josta olisi hyötyä sekä heille itselleen että kaikille heidän kansalaisilleen, ja kun tähän vaikeuksista suostuttiin, niin avasimme pojille ja tytöille koulun, jossa opetimme heille ensimmäisiä sivistyksen alkeita.

Koska huomasimme tällä tavalla edistyvämmä hyvin, aloimme vähitellen kehittää alkuperäistä suunnitelmaamme: teroittaa kristinoppia. Kun tätä ei vastustettu ja Reichardt sitäpaitsi saavutti suuren vaikutusvallan koko yhteiskunnassa, ulotutti hän opetuksensa myös vanhempiinkin ihmisiin ja koetti syvällä vakaumuksellaan käännä heidät kristinuskoon.

Kuitenkaan emme olleet päässeet niin pitkälle kohtaamatta melkoista vastustusta. Heidän epäjumalankuviensa ylenkatsominen oli kiukuttanut niitä, joilla oli etua kansan taikauskosta ja joiden arvo riippui sen säilyttämisestä. Tehtiinpä valituksia siitäkin, että opetimme uutta uskontoa, joka oli vihamielinen niille jumalille, joita he esi-isineen olivat palvelleet, ja mahtava puolue syntyi saattaakseen meidät perikatoon.

Mieheni kutsuttiin päällikkökokoukseen vastaamaan niihin syytöksiin, joita oli häntä vastaan tehty. Nuo vanhat epäjumalanpalvelijat esiintyivät häpäisten hänet ja uhkasivat hirviömäisten jumaliensa rangaistuksella, koska hän oli valehdellut kansalle ja pettänyt sitä vilpillisillä puheilla ja vierailta tavoilla.

Kun miestäni senjälkeen kehoitettiin puolustautumaan, selitti hän ensin tuomareille palvelemaansa Jumalan ominaisuuksia: miten hän oli luonut avaran taivaan, tähdet, vuoret, joet ja meren, miten hänen äänensä kuului ukkosessa ja silmänsä salamoivat leimahduksissa. Sitten kertoi hän Jumalan hyvydestä ihmisiä, etenkin Sandwich'saarten asukkaita kohtaan: miten hän oli luonut heidät nauttimaan elämästään tässä kauniissa maassa ja katselemaan Jumalan asunnon taivaan ihanuutta. Sen jälkeen kuvasi hän niitä jumalia, joita he tähän asti olivat palvelleet, kysyi, kuinka ne olivat tehdyt ja mitä sellaiset kuolleet kappaleet voivat heidän hyväkseen vaikuttaa, selitti niitten voimattomuutta millään tavalla joko hyödyttää tahi vahingoittaa heitä, muistutti heitä niistä hyvistä töistä, joita hän oli voinut osoittaa heille sen kaikkivoivan Jumalan avulla, jota hän palveli ja kysyi: oliko hän milloinkaan tehnyt heille muuta kuin hyvää?

Tämä hänen puheensa teki edullisen vaikutuksen useimpiin kuulijoihin, mutta voimakkaan vastapuolueen jäsenet, joilla oli suuri vaikutusvalta, keskeyttivät hänet usein hirveillä huudoillaan.

Useimmat päälliköistä vastustivat hänen rankaisemistaan. He muistivat ne edut, joita heillä oli hänen taidostaan lääkärinä ja suuremmasta viisaudesta kaikissa muissakin asioissa, jotka kansa menettäisi, jos hänet tuomittaisiin kuolemaan.

Siitä oli seurauksena, että mieheni sallittiin loukkaamattomana palata kokouksesta, suureksi pettymykseksi kaikille vihollisilleen, jotka tuskin voitiin hillitä käymästä häneen käsiksi.

Koulumme toiminta jatkui kuitenkin ja useat lasten vanhemmista antoivat kastaa itsensä.

Kasvatimme nuorisoa opettamaan veljiään ja siskojaan, toivoen sillä tavalla voivamme perustaa lähetyksensä saaren toisiinkin osiin, jonne välistä teimme huvimatkoja.

36. Herra Reichardt'in murha.

Kului useita vuosia näissä suotuisissa olosuhteissa. Varmasti vakuutettuna asemastaan Herran valittuna palvelijana antautui mieheni kokonaan sille suurelle asialle, joka oli hänen päämääränään. Välistä en nähnyt häntä moneen päivään ja ollessamme yhdessä, oli hän usein niin hajamielinen, ettei hän näyttänyt huomaavan läsnäoloani. Onnistuessani saamaan hänet puhumaan itsestään, voi hän kertoilla laajalti siitä sanomattomasta onnesta, jota hän tunsu lähestyessään tehtävänsä loppua. En ollut ymmärtävinäkään hänen tarkoitustaan, vaikka selvästi käsitin, että hän vihjasi uskoonsa pian tapahtuvasta lopustaan, jonka käsityksen hän oli saanut jo silloin, kun hän antautui tähän tehtävänsä.

Koetin vapautua levottomuudestani muistelemalla kaikkia niitä vaaroja ja vaikeuksia, joita jo olimme kokeneet, mutta en voinut kumminkaan estää sydäntäni vapisemasta kuullessani hänen puhuvan tästä aineesta, ja kun hän oli poissa luotani, tunsin usein kuolettavaa tuskaa siihen asti, kun hän palasi. Kuitenkaan ei minulla ollut mitään todellista syytä pelkooni ja koetin vakuuttaa itselleni, ettei mitään vaaraa ollut olemassa. Todennäköisesti olisinkin kai siinä onnistunut, jos ei mieheni niin usein olisi vihjaillut erostamme. —

Tässä tuli rouva Reichardt niin kovin liikutetuksi, että viipyi hetken aikaa, ennenkuin hän voi jatkaa kertomustaan. Vihdoinkin onnistui se hänelle, mutta kyyneleistä, jotka vuosivat hänen kalpeille poskilleen, näin, kuinka liikutettu hänen mielensä oli niistä kauheista tapauksista, joita hänen täytyi muistella.

— Keskellä menestystämme, perustettuumme seurakunnan, kastettuumme satoja miehiä, naisia ja lapsia, saatuumme kunnollisen paikan jumalanpalveluksillemme ja rakennettuumme tilavan kouluhuoneen, joissa molemmissa lukuisasti ja ahkerasti käytiin, tulivat muutamat eurooppalaiset laivat lyhyelle vierailulle luoksemme, ja heti niitten lähdon jälkeen alkoi tuo hirvittävä maanvaiva "isorokko" raivota kansan keskuudessa. Sekä lapset että aikuiset sairastuivat ja niin pian kuin yksi kuoli, sairastui tusina toisia.

Alkuasukkaat rupesivat pian äärettömästi pelkäämään ja miestäni pyydettiin tautia tukahduttamaan, koska he olivat vakuutetut siitä, että hänellä oli voimaa siihen. Hän teki kaikki, mitä hän suinkin vain voi, mutta onnettomuudeksi ei se riittänyt. Hänen määräyksiään sopivista toimenpiteistä taudin vastustamiseksi seurattiin harvoin ja kuolema niitti vain yhä uusia uhreja. Mieheni viholliset yllyttivät kansaa häntä vastaan, sanoen hänen hävängsensä heidän jumaliaan ja sillä tavalla tuottaneensa maalle jumalien vihan. Kansa alkoi napista ja syyttää kirouksia, jotka pian muuttuivat rajuiksi uhkauksiksi miestäni kohtaan.

Hän saarnasi heille alistumista Jumalan tahtoon, mutta alistuminen ei kuulu metsäläisten hyveisiin. Hän oli väsymätön sairasten hoitamisessa, mutta juuri ne, joista hän piti suurinta huolta, kuolivat pikemmin. Vihamielisyyttä häntä kohtaan yltyi joka tunti. Raivostuneet villit heiluttivat raskaita nuijiaan ja uhkasivat häntä terävillä keihäillään, mutta hänen silmänsä eivät rävähtäneet milloinkaan, hänen poskensa eivät kalvenneet, hän kulki vain tietään huolimatta ympärillään raivoavista vihan intohimoista, ja ylisti mielessään Jumalaa.

Tuli sitten sunnuntai ja jumalanpalveluksemme oli melkein lopussa. Emme voineet kerskata lukuisesta kuulijakunnasta, sillä toisia oli kuollut, muutamat olivat matkustaneet sisämaahan ruttoa pakoon ja toiset taas olivat karttaneet paikkaa kansalaisten uhkausten peloittamina. Muutamat lapset ja pari kolme vaimoa olivat ainoat kuulijat, jotka olivat kokoontuneet opettajansa ympärille.

Veisasimme juuri virttä, kun raivostunut ja mieletön villilauma hyökkäsi pieneen kappeliimme, huutaen ja ulvoen kauhealla tavalla ja puistellen aseitaan, ikäänkuin vihollisen päälle hyökätessä. He ottivat mieheni kiinni keskellä hartaustoimitusta.

Kiiruhdin esiin suojellakseni häntä niiltä lukuisilta aseilta, jotka olivat kohdistettuina häneen, mutta he raastoivat minut tukastani takaisin ja hirveästi huutaen ja hyppien kuin mitkänkin hornanhenget hyökkäsivät mieheni kimppuun nuijin ja keihäin.

Reichardt ei ruvennut vastarintaan ollenkaan. Hän risti vain kiinteämmin kätensä ja katsoi taivaaseen hartaammin, jatkaen veisuutaan, jonka hän oli aloittanut ennen heidän tuloaan. Sekään ei viivytännyt hänen kohtaloaan.

Villit murskasivat hänen päänsä, jolloin hänen verensä purskahti päälleni, olin nimittäin tunkeutunut uudestaan hänen lähelleen, ja luulen, että olisin saanut jakaa hänen kohtalonsa, jollen olisi pyörtnyt nähdessäni tuon julman verityön.

Kuulin sitten, että joku mahtava päällikkö oli sekaantunut asiaan. Minut oli kannettu pois enemmän kuolleena kuin elävänä ja olin kauan pysynyt sellaisessa tilassa. Tarpeeksi voimistuttuani voidakseni matkustaa, käytin hyväkseni muutaman kotiin palaavan valaanpyytäjän satunnaista vierailua saarella ja pyysin päästä mukaan matkustajaksi. Kapteeni kuuli surullisen tarinani, ottaen minut sitten laivaansa niin pian kuin voi, ja näytti oikeata merimiehen osanottoa kärsimyksiini. Olisin palannut Englantiin hänen kanssaan, mutta tultuamme tämän saaren leveysasteelle puhkesi hirvittävä myrsky ja olimme pakotettuja turvautumaan veneisiin. En tiedä, mihin kapteeni miehineen joutui, sillä veneet erosivat toisistaan melkein heti, kun läksimme hylystä, mutta toivon heidän turvallisesti päässeensä maihin ja olevan nyt omassa isänmaassaan.

Mihin nuo toiset, jotka toivat minut tänne sinun sytyttämiesi tulien opastamana, ovat joutuneet, en tiedä. Mutta en luule mahdolliseksi, että he, veneen ollessa niin raskaassa lastissa kuin se oli saaresta lähtiessä ja väen ollessa siinä tilassa, voivat saavuttaa sitä kaukaista saarta, johon he suuntasivat matkansa.

Rouva Reichardt'in kertomus teki minuun syvän vaikutuksen. En ihmetellyt enää hänen kalpeita kasvojaan enkä hänen surullista ulkomuotoaan, joka alussa oli niin silmiinpistävä. Hän oli kärsinyt hirveästi ja hänen kärsimyksensä olivat siksi tuoreita, että niitten jättämä jälki näkyi vielä hänen luonteessaan.

Ajattelin paljon hänen kertomustaan ja ihmettelin, mikä sai ihmiset lähtemään mukavista kodeistaan ja matkustamaan merien yli tuhansien peninkulmien päähän, toivossa käännättää uuteen uskoon joukon petollisia metsäläisiä, jotka ensimmäisten vihollisuuksien puhjetessa varmaan heidät tappaisivat.

37. Kauheassa vaarassa.

Elämämme kului sillä tavalla vaihtelevissa töissä, keskusteluissa ja opiskeluissa.

Rouva Reichardt ei opettanut minulle ainoastaan uskontoa, vaan kaikkia niitä muitakin oppiaineita, joita hän vähäsenkään taisi, ja sillä tavalla opin keskustelujemme avulla paljon kielioppia, maantiedettä, tähtitiedettä, kirjoitusta, laskemista, historiaa ja siveysoppia, niinkuin olisin saanut oppia koulussakin, jos en olisi ollut pakotettu olemaan tällä autiolla saarella.

Ei tarvinne mainita, että yhä vieläkin halusin lähteä sieltä pois. Olin jo kauan ollut kyllästynyt paikkaan, vaikka me yhteisillä ponnistuksilla olimme hankkineet itsellemme monta mukavuutta, jota emme ennen olleet osanneet toivoakaan. Majamme olimme muodostaneet uudestaan jonkunlaiseksi maalaishuvilaksi, joka todellakin oli kaunis kukka- ja köynnöskasvipeitteinen. Kasvitarhamme lisäsi sen suloa vielä paljon, sillä majan läheisyyteen olimme istuttaneet kaikki saarella kasvavat kukat ja muutamia pensaita, jotka hyvällä hoidolla olivat pian kasvaneet suuriksi ja suojelivat nyt majaa tuulilta.

Olin rakentanut jonkunlaisen aitan perunain ja risujen säilyttämiseksi, ja häkin linnuille, joita oli nyt suuri parvi. Kasvitarhan ympärille olimme pystyttäneet aidan, niin että me, kuten rouva Reichardt sanoi, näytimme saaneen asunnon omassa, rakkaassa Englannissamme, sen sijaan, että olimme sulettuna pienelle saarelle, tuhansien peninkulmien päähän siitä kodista, josta niin mielellään keskustelimme.

Vaikka toverini puhui aina rakkaudella isänmaastaan ja olisi varmaan mielellään sinne palannut, ei hän kumminkaan milloinkaan valittanut kovaa kohtaloaan olla kuin vankina pienellä saarella, erotettuna ystävistään ja sukulaisistaan. Vieläpä oli hänellä tapana moittia minua vankina olomme tuottamasta kärsimättömyydestä ja kiittämättömyyttäni kaikesta hyvästä, jota nautimme.

— Ettekö te sitten ollenkaan toivo saada lähteä tältä saarelta? kysyin eräänä päivänä.

— Käyttäisin ilolla — ensimmäistä tilaisuutta, joka tarjoisi minulle onnellisen matkan Englantiin, vastasi hän. — Mutta minä odotan kärsivällisesti oikeata hetkeä. Ei ole ainoastaan hyödytöntä surra pidennetyn olomme tähden, vaan se on sitäpaitsi Jumalan voiman epäilemistä, ettei hän voisi viedä meitä täältä. Ole varma, ettei hän ole suojellut meitä näin kauan ja niin monista vaaroista, hylätäkseen meidät silloin, kun parhaiten tarvitsemme hänen apuaan.

Koetin etsiä lohtua tuollaisista kuvitteluista, mutta ehkä ei nuori mieli voi niin helposti mukaantua sellaiseen, josta se ei pidä, sillä en voi sanoa, että tulin tyytyväiseksi kohtalooni.

Hätä ensimmäisellä matkallani oli peloittanut minua toista kertaa tekemästä samanlaista koetta, mutta korjasin siitä huolimatta veneeni, tein sen lujemmaksi ja laitoin siihen jonkunlaisen kalasäiliön. Silloin kun meressä ei näkynyt haikaloja, soutelin tavallisesti jonkun matkan päähän onkimaan.

Suurtyöni kumminkin kalastamisen helpottamiseksi oli verkko, jonka olin rouva Reichardt'in avulla onnistunut kutomaan. Tähän aikaan oli hän voittanut pelkonsa ja seurasi minua kalastusmatkoillani. Hän voi soutaakin laskiessani verkkoa ja auttoi minua sen nostamisessa veneeseen.

Ensi kerralla, kun nostin verkkoa veneeseen, pelkäsin veneen kaatuvan. Kalasäiliö oli täynnä ja useat suuret kalat, jotka olin irroittanut verkosta, hyppivät ja telmivät veneen pohjalla. Se alkoi vajota syvemmälle kuin oli mukavaa meille kummallekaan ja olin pakotettu heti heittämään suurimman osan saaliistamme mereen. Sousimme sitten varovaisesti maihin iloisina siitä, että voimme saada niin paljon elintarpeita milloin vain halusimme.

Rouva Reichardt seurasi minua myöskin maamatkoillani. Olimme yhdessä tarkastaneet melkein koko saaren. Pää tarkoituksenamme oli hakea kukkia kasvitarhamme kaunistukseksi ja usein toimmekin jonkun lisäyksen kokoelmaamme. Koska toverini osasi vähän kasvioppia, selitti hän minulle eri lajien nimet, heimon ja ominaisuudet, jonka tähden kävelymatkamme olivat hyvin hauskoja.

Ulkonäkömmä nauratti usein meitä molempia, sillä pukujamme olisivat varmaan vieraat henkilöt pitäneet hyvin kummallisina. Kumpikaan meistä ei käyttänyt sukkia eikä kenkiä, sillä sellaisia ei meillä ollut, emmekä voineet niitä mistään hankkiakaan, mutta sensijaan käytimme hylkeennahkasäärystimiä ja sandaaleja, suojellaksemme itseämme kaktuskasvien lehdiltä ja piikeiltä, joiden välistä meidän oli matkoillamme pujottautuminen. Toverillani oli päässään sokerikeon muotoinen hylkeennahkalakki ja suojeli hän ihoansa auringolta jonkunlaisella päivänvarjon tapaisella, jonka olin tehnyt hänelle.

Näillä matkoilla oli hän puettu karkeisiin purjekangashousuihin, sillä hänen oma pukunsa olisi ollut riekaleina, ennenkuin olisimme päässeet pensaikossa puolenkaan peninkulman päähän. Lisäksi kantoi hän yllään lyhyttä, miehenliiveistä tekemäänsä nuttua ja pumpulialushametta.

Minulla taasen oli päässäni leveälierinen, kuivatusta ruohoista tehty hattu, jonka itse olin letittänyt. Ylläni oli hyvin kulunut hylkeennahalla paikattu merimiesnuttu ja samalla tavalla paikattu purjekangashousut.

Vaikka huvimatkamme olivatkin aivan vaarattomia, kuljetimme kuitenkin aseita mukanaamme. Toverini kehoituksesta olin tehnyt itselleni hyvän ja vahvan jousen nuolineen ja harjoitellut niin ahkerasti pilkkaanampumista, että olin jo melko taitava sen käsittelemisessä. Minulla oli nyt jonkunlaisessa pussissa seljässäni useita kovasta puusta valmistettuja nuolia, joista muutamien kärjet olin varustanut terävillä ruodoilla ja toisten rautanauhoilla. Tupessa vyölläni kannoin ameriikkalaista puukkoani, jota käytin kaivaessani kasveja maasta. Olallani kannoin saarella kasvavasta, pitkästä ruohosta tekemääni koria, jossa säilytin kaikki löytämämme aarteet, ja joustani pidin kädessäni.

Paitsi päivänvarjoaan oli toverillani toisessa kädessään pitkä sauva ja olaltaan riippui pieni laukku, jossa tavallisesti oli vähän virvokkeita, sillä hän sanoi aina, ettei voinut edeltäpäin tietää, mitä sattuisi tapahtumaan, joka viivyttäisi paluutamme, ja sentähden oli hyvä pitää vähän evästä mukanaan. Ateriamme oli hauskipia keskeytyksiä päivän työssä. Istuuduimme johonkin rauhalliseen nurkkaan, missä kukat tuoksuivat ja pensaikko suojeli auringolta. Söimme siinä kuivatua kalaamme, maistelimme lintujamme, paistoimme perunoita pikku nuotiolla ja lopuksi huuhoimme kaiken menemään pullollisella raikasta vettä, joka olikin ateriamme virkistävin kohta.

Niinkuin jo äsken sanoin, olin tullut jousen käytössä hyvin taitavaksi, josta oli meille välistä ollut suurtakin hyötyä lintujen pyydystämisessä.

Käytin sitäpaitsi taitoani toiseen tarkoitukseen, joka teki minut hyvin tyytyväiseksi. Vanhoilla vihollisillani haikaloilla oli vielä tapana suurin parvin vierailta muutamassa rannikkomme osassa, mutta niin pian kuin osasin asettani käyttää, asetuin niin lähelle kallionreunaa kuin vaaratta voin tehdä, ja valittuani uhrini tähtäsin sen ylempään uimaevään ja ammuin, jolloin tavallisesti osasinkin tarkoittamaani paikkaan, mistä seurasi, että haikalat taasen sillä kertaa katosivat.

Vihasin noita eläimiä niin sanomattomasti, koska ne olivat peloittaneet minua muistorikkaalla löytömatkallani ja tappaneet Nero-lemmikkini, että päätin käydä sotaa niitä vastaan niin kauan kuin vain voin valmistaa jousia ja yksikään haikala oleskelisi rannikolla.

Olimme niin usein kuljeskelleet saaren ristiin rastiin, ettemme uneksineetkaan mistään vaarasta. Emme olleet milloinkaan nähneet muita eläimiä kuin vanhoja ystäviämme hylkeitä, jotka pysyttelivät rannalla. Samanlaiset linnut kuin nekin, joita meillä oli, olivat melkein ainoat, jotka kävivät saarella, mutta joskus olimme sentään nähneet aivan toisenlaisiakin lintuja, joista olin ampunut muutamia.

Näillä matkoillamme katselin sentähden aina jotakin vierasta lintua, koettaakseni ampumataitoani. Jos lintu sattui olemaan syötäväksi kelpaava, oli se varmasti tervetullut, mutta jos ei ollutkaan, niin sain siitä sentään hetkeksi ajanvietettä, kun rouva Reichardt sanoi minulle sen nimen ja selitti sen elämäntavat.

Olimme löytäneet luonnollisen laakson, joka sijaitsi niin alhaalla, ettei sitä voinut huomata, ennenkuin oli tullut aivan sen lähistölle. Päästäkseen sinne täytyi laskeutua erästä jyrkkää pensaita kasvavaa mäkeä. Laakson pohjalla oli kai maa hyvin hedelmällistä, sillä siellä kasvoi melkoisen suuria puita, suurena vastakohtana kaikille pensasmaisille kasveille saaren muissa osissa. Tätä täplää sanoimme "Onnellisten laaksoksi" ja siitä tuli mielipaikkamme.

Muistelen eräällä tällaisella matkallamme syöneemme päivällisen, useita tunteja ensin haettuamme kasveja, joita olimme saaneetkin aikamoisen kimpun. Ateriamme jäännökset olivat erään suuren puun alla, jonka varjossa olimme levähtäneet.

Olimme juuri saaren vastakkaisella puolella, noin neljännespeninkulman päässä merestä. Paikalla kasvoi paljon harvinaisia kukkia ja rouva Reichardt oli poistunut vähän matkan päähän tarkastaakseen kaikkea nähtävää. Katsellen puihin ja pensasiin ympärilläni nähdäkseni jotakin uutta, poistuinkin silllä aikaa vastakkaiseen suuntaan ja hiivin juuri muutamien noin kahdentoista metrin päässä olevien pensaitten ympärillä, joista olin kuulevinani visertelyä, kun kuulin kovasti huudettavan.

Pyörähdin äkkiä ympäri ja näin rouva Reichardt'in, joka nähtävästi aivan kuolemaisillaan pelosta kiiruhti vastaan. Hän oli menettänyt päivänvarjonsa ja sauvansa, hänen lakkinsa oli pudonnut päästä ja hänen kiivaasta juoksusta irtautunut pitkä tukkansa liehui tuulessa.

Ensin en huomannut mitään, joka olisi aiheuttanut tämän äkinäisen pelon, mutta hetken kuluttua kuulin risahduksia pensaikosta, josta hän tuli, ikäänkuin joku raskas ruumis olisi laahautunut niitten läpi, ja samalla näyttäytyikin oikein kauhea hirviö. Se lähestyi kiivaasti pitäen päätään noin kolmen metrin korkeudella maasta ja kita ammollaan. Halkinaista kieltään liikutti se suurella nopeudella. Sen ruumis oli kauhean pitkä ja tavallisen puun paksuinen. Eriväriset suomut peittivät sen kaikkialta, ja se kiemurteli pitkin maata epätasaisissa kiekuroissa, monen metrin pituinen häntä perässään. Sen silmät olivat kiiltävät ja julmat ja koko sen näkö selitti tarpeeksi hyvin toverini pelästyksen.

— Pakoon! huusi hän hirveän pelästyneellä äänellä ja kiiruhti vastaan, pakene, muuten olet mennyttä miestä!

Hänen onnistui päästä sille paikalle, jossa olin, mutta kun hän vilkaistuaan taaksensa näki tuon kauhean hirviön tulevan täyttä vauhtia perässään, vaipui hän pelon valtaamana jalkoihini.

Hyppäsin heti hänen ylitsensä estääkseni hirviötä hyökkäämästä hänen kimppuunsa, ja seisovassa asennossa, jännittäen joustani niin paljon kuin voin, odotin muutamia sekunteja, saadakseni tarkan tähtäimen, sillä ymmärsin kaiken riippuvan varmuudestani ja päättäväsyydestäni.

Aina lähemmäksi ja lähemmäksi tuli kauhea vastustajani, sähköisten hirveästi, silmät salamoiden ja kita ammollaan, aikoen nähtävästi nielaista minut yhtenä suupalana. Sen kauhean ruumiin äärettömät kiemurat vyörivät maalla kuin rattaat, musertaen kuin ruohon ne paksut kasvit, jotka olivat sen tiellä.

Tunnustan, että tunsin sydämessäni jotakin pelontapaista, mutta tiesin samalla, että ainoa pelastuksen mahdollisuus oli hirviön kuolettavasti haavoittaminen, ja vaaran välitön läheisyys antoikin minulle tarvittavan kylmäverisyyden.

Hirviö oli nyt päässyt juuri sen puun taakse, jonka juurella olimme syöneet päivällistä, ja minä olin siitä noin kahdentoista metrin päässä. Juuri kun sen pää pisti esiin puun takaa, tähtäsin tarkkaan ja annoin nuolen lentää, niinkuin luulin, suoraan sen silmään, toivoen, että se tunkeutumalla aivoihin pysähdyttäisi sen heti. Mutta kun se sillä hetkellä liikautti päätään, lensikin nuoli sen avonaiseen kitaan, menen läpi toisesta leuasta ja tunkeutuen syvälle takana olevaan puuhun, naulaten siten sen pään kiinni.

Kun hirviö huomasi olevansa haavoitettu, kiersi se kauhean ruumiinsa rungon ympärille ja pudisteli äkinäisillä ponnistuksillaan paksua puuta edes ja takaisin rajummin kuin minä sen heikointa oksaa. Peläten sen pääsevän irti, ennenkuin ennätin pelastaa tajuttoman toverini, ammuin niin pian kuin voin kaikki nuoleni, jotka sattuivat sinne tänne sen ruumiiseen. Sen ponnistukset tulivat silloin niin kauheiksi, että sieppasin rouva Reichardt'in äkkiä syliini ja peloissani, joka näkyi antavan minulle yliluonnollisia voimia, kiiruhdin niin pian kuin voin suorinta tietä majaamme. Ennättämättä vielä puolta peninkulmaakaan, tuli toverini onneksi tuntoihinsa ja jaksoi jatkaa pakoaan avuttanikin. Vihdoin saavuimme kotiin, puolikuolleina väsymyksestä ja pelosta. Ensimmäiseksi työksemme telkesimme kaikki ovet ja ikkunat, jättäen kuitenkin pieniä tähytysreikiä, ja istuimme sitten siellä useita tunteja vavisten ja pelokkaina odottaen hirviön lähestymistä.

Sinä yönä emme panneet nukkumaan, eikä meistä kumpikaan mennyt ulos seuraavanakaan päivänä. Seuraavana yönä valvoi aina toinen, toisen nukkuessa. Mutta toisena päivänä oli rohkeuteni jo niin paljon palannut, että halusin mennä katsomaan alituisten keskustelujemme esinettä, mutta rouva Reichardt kielteli minua.

Hän sanoi sen olevan jonkun hirveän suuren jättiläiskäärmeen eli boakäärmeen, jotka ovat yleisiä Etelä-Ameriikan metsissä. Saarellemme oli se kai tullut jonkun ajelehtivan puun mukana, ja koska sen saamat haavat eivät luultavasti voineet niin suurta eläintä sanottavasti vahingoittaa, kiemurteli kai se ympäriinsä saarellemme, valmiina hyökkäämään kimppuumme niin pian kuin jompikumpi meistä näyttäytyisi.

Kolmantena päivänä, kun ei mitään tapahtunut, joka olisi lisännyt levottomuuttamme, päätin tutkia vaaraa ja hiivin majasta, varustettuna uudella jousella ja nuolivarastolla, kirveellä ja ameriikkalaisella puukollani. Päätäneenä aloittaa uuden taistelun, jos tarvittiin, hiivin varovaisesti eteenpäin, katsellen silmä tarkkana kaikkea liikkuvaa ja korvat höröllään heikoimmallekin äänelle, kunnes lähestyin viimeisen epätasaisen tappeluni tapahtumapaikkaa.

Minun täytyy tunnustaa, että aloin hengittää kiivaammin ja sydämeni löi nopeammasti, kun lähestyin paikkaa, johon olin jättänyt kauhean viholliseni. Suureksi kummastuksekseni oli käärme kadonnut. Puu seisoj vielä paikoillaan, vaikka maa olikin peitetty sen lehvillä ja oksilla ja suurin osa sen kuoresta oli paljaana tomuna. Rungon juurella oli kuorenkappaleilla ja katkenneilla nuolilla, lehdillä ja mullalla sekoittunut suuri verilätäkkö. Hirviö oli kadonnut. — Mutta missä se oli?

Vähän levottomana aloin hakea sen paluumatkan jälkiä ja ne löytyivätkin helposti. Jousi valmiina heti käytettäväksi seurasin verijälkeä, joka vielä oli näkyvissä ruohikossa ja varmasti osoitti, että käärme oli kiemurrellut puun luota suorinta tietä mereen, johon jäljet loppuivat.

Huomattuani tämän, hengitin taas helpotuksesta. Ei ollut epäilemistäkään, että eläin, jos se vain jäi henkiin, oli satojen peninkulmain päässä ja varmaankaan ei palaisi takaisin paikkaan, jossa se sai niin epäkohteliaan vastaanoton.

En kadottanut hetkeäkään rientäessäni toverilleni viemään näitä hyviä uutisia.

38. Laivahylky.

Olin jo väsynyt laivojen tähystelemiseen. Vaikka päivä päivältä ja viikko viikolta tein kiikarillani mitä tarkimpia tutkimuksia, olivat ne, kuten olen sanonut, aivan tuloksettomia. Välistä kuvittelin jonkun laivan näkyvän taivaanrannalla, jolloin ladin risukimppuja päällekkäin, sytyttäen ne palamaan ja valaen niitä vedellä sadakseni ne savuamaan, kuten Jackson'kin oli tehnyt, mutta kaikki oli turhaa. Näköni oli varmaan pettänyt, tahi merkkejäni ei oltu huomattu, tai laivan suunta ei ollut saarelle päin.

Myrskyt olivat myöskin raivonneet useita kertoja, mutta mitään hylkyä ei ollut tarttunut rannikollemme. Aloin uskoa olevamme tuomittuja viettämään elämämme tällä kalliolla ja tapasin itseni usein nurisemassa kohtaloani vastaan, vaikka koetinkin siihen tyynesti mukaantua. Kasvava ikäväni päästä Englantiin etsimään äidinisääni ja hänelle jättämään timantit esti aina nöyryyttäni tulemasta pitkäaikaiseksi. Olin saanut rouva Reichardt'ilta tietää suunnilleen näitten kivien arvon ja miten tärkeätä olisi, että sukulaiseni saisi ne jälleen haltuunsa. Usein olin ajatellut sitä mielihyvää, jota tuntisin esiintyessäni hänen edessään sellaisen — varmaan jo kauan sitten kadonneeksi luullun — omaisuuden takaisin tuojana.

Mutta viime aikoina olin ajatellut sentään vähemmän näitä asioita. Edellytykset saarelta lähtemiseen näyttivät yhtä kaukaisilta kuin toiveet äidinisänikin näkemisestä, ja niin lakkasin ajattelemasta vyön sisältöä. Timantit näyttivät tulevan yhtä arvottomiksi kuin ne olivat hyödyttömiäkin, ja kahmalollinen vehnä olisi ollut paljon halutumpaa. Oli kulunut jo jonkun aikaa siitä, kun olin nähnytään vyötä, tahi kysyntyään sitä.

Niin elimme kauan, mitään kertomisen arvoista tapahtumatta. Eräänä päivänä kumminkin ennusti taivas myrskyä ja hirmuinen rajuilma ukkosineen ja salamoineen puhkesikin ja raivosi koko päivän ja yön. Tuuli kiskoi irti puita juurineen, kaasi aittamme, teki hirveätä jälkeä kasvitarhassamme ja uhkasi pyöräyttää majamme ylösalaisin.

Emme voineet ajatellakaan maatapanoa sellaisen myrskyn raivotessa ympärillämme. Istuimme sentähden ylhäällä, kuunnellen puitten ritinää ja odottaen joka hetki majan murskautumista kappaleiksi. Onneksi suojeli kaarna, jolla olin peittänyt katon, meitä osaksi sateelta, joka virtasi puroina, mutta katto ei ollut kaikkialta yhtä pitävä ja kurjuutemme lisääntyi veden tippumisesta ja

lattialle syntyvistä rapakoista.

Ukkosta jatkui vielä lyhyin väliajoin, tullen välistä niin ankaraksi, että se teki meihin kummastuttavan vaikutuksen. Toverini polvistui, lukien hartaasti rukouksiaan, ja minä yhdyin melkein yhtä hartaana häneen. Se oli todellakin kauhea yö ja tilamme ei ollut vaaraton, vaikka olimmekin katon alla. Yhtämittaiset salamät näyttivät leikkivän majamme ympärillä ikäänkuin aikoen sytyttää sen tuleen ja kauheat ukkosen jyrähdykset, jotka seurasivat niitä, vyöryivät ylitsemme, tahtoen ikäänkuin paiskata menemään heikot laudat, jotka suojelivat meitä sateen ja myrskyn raivolta.

Kerran tahi kahdesti myrskyn raivotessa luulin kuulevani aivan toisenlaisia ääniä kuin ukkosen jyrinä. Ne eivät olleet niin voimakkaita, eivätkä kaikuneet niin, mutta ne tuntuivat tulevan likemmäksi, jolloin äänten eroavaisuuden hyvin huomasi.

— Hyvä Jumala, huudahti rouva Reichardt, nousten äkisti polvistuneesta asennostaan — se on jonkin laivan kanuuna!

Myrsky ei raivonnut enää sellaisella voimalla ja jyrinä lakkasi. Kuuntelimme hengähtämättä, uudistuiko äsken kuulemamme ääni, mutta emme erottaneet mitään. Silmänräpäys sen jälkeen kuului hirveimpiä huutoja, voitotusta ja kirousten sekoitusta mitä milloinkaan olin kuullut. Vereni tuntui hyytyvän suonissani.

— Joku laiva on juuri joutunut karille, kuiskasi toverini tuskin kuuluvasti. Jumala varjelkoon laivaväkeä!

Hän polvistui jälleen rukoilemaan noitten ihmisraukkojen puolesta, jotka parhaillaan taistelivat kuoleman kanssa. Myrsky ulvoi ja ukkonen jyrisi vielä, ja luonnonvoimien hirveästi raivotessa olin silloin tällöin kuulevinani sydäntäsärkevin huudoin rukoiltavan taivaasta apua. Kerran tahi kahdesti yritin ulos, mutta ajatellessani, että toverini turvallisuus riippui omastani, en voinut jättää häntä yksikseen, ja huomasin sitä paitsi aivan hyvin, etten minä, ennenkuin myrskyn raivo oli asettunut, voinut olla miksikään hyödyksi haaksirikkoutuneen laivan väelle, vaikka onnettomuuden minua kohtaamatta lähtisinkin myrskyn raivoon.

Kärsimättömästi ja suuressa tuskassa odotin kumminkin, että myrsky vähäisenkään lakkaisi, mutta se ei tapahtunut, ennenkuin auringon noustessa seuraavana aamuna. Silloin taukosi ukkonenkin, sade näkyi vähenevän ja koittavan päivän valo alkoi pilkoittaa pimeimpään yöhön, mitä milloinkaan oli saarella ollut.

Rouva Reichardt ei tahtonut enää jäädä sisälle. Hänestähän voisi mahdollisesti olla hyötyä ja ottaen mukaansa pienen korin, minkä hän oli täyttänyt kaikenlaisilla tavaroilla, joita hän luulotteli tarvittavan, seurasi hän minua rannan kallioille.

Tullessamme sinne näimme mitä tavattovimman näytelmän. Vedessä kellui piiroja, mastoja, arkkuja, rikkinäisiä tahi muuten vahingoittuneita veneitä, tynnyreitä, tyhjiä kanahäkkejä ja muita lukemattomia hyllypalasia, joita aallot alituisesti pieksivät kallioihin, tahi heittivät maalle siinä, missä vain vesi vähäsenkään rauhoittui. Vähän matkan päässä näkyivät erään kauniin laivan jäännökset, mastot katkenneina ja laidat rikki, koko alus täydellisenä hylkynä, jota meri vielä huuhteli, paiskaten veteen kannelta kaikki, mitkä eivät voineet kestää sen raivoa.

En voinut huomata ketään ihmisen näköistä, vaikka toverini ja minä koetimme tarkkaan etsiä toivoen, että näkisimme jonkun onnettoman olennon, joka tarvitsi apuamme. Mutta näytti siltä, että laivanväki oli turvautunut veneisiin, jotka olivat kaatuneet ja todennäköisesti olivat kaikki, jotka olivat uskaltaneet laskeutua niihin, joutuneet haikalojen ruoaksi tahi murskautuneet kallioita vastaan.

Jos ihmiset olisivat pysyneet laivassaan, olisivat he varmaan pelastuneet, sillä se oli tarttunut eräälle vedenalaiselle kalliolle.

Niin pian kuin meri oli tyyntynyt ja varmistuttuamme siitä, ettei haikaloja ollut näkyvissä, työnsin pienen veneeni vesille ja tarttuen kumpikin airoomme sousimme hyllylle, jonka muutamissa minuuteissa saavutimme.

Laiva oli karille törmätessään kallistunut ja meri oli aivan tyyni sen suojanpuolella. Onnistuin kiipeämään kannelle ja aloin innokkaasti tutkia hylkyä. Tunkeusin kaikkialle, mihin vain suinkin pääsin, ja ihmettelin suuresti kaikkia tavaroita, joita löysin. Siellä näytti olevan niin suunnaton määrä minulle aivan tuntemattomia esineitä, että tulin kokonaan ymmälle.

Löydettyäni ruomasta käärön uutta köyttä laahasin sen kannelle ja kiinnitin sillä pian pienen veneeni laivaan. Senjälkeen tein jonkunlaiset nuoratikapuut, jotka kiinnitin laivan partaaseen ja muutamissa minuuteissa seisoi rouva Reichardt vieressäni kannella. Hänen kokemuksensa oli minulle tarpeellinen

saadakseni tietää, mihin näitä kaikkia näkemiäni esineitä käytettiin, ja auttamaan minua valitsemaan niistä hyödyllisimmät omiksi tarpeiksemme.

Hän näkyi hyvin tuntevan laivojen sisustukset ja selitettyään minulle kaikki sen mukavuudet, en voinut kyllin ihmetellä ihmisen neroa saada aikaan niin hämmästyttäviä asioita.

Koska laivan ruomassa oli paljon vettä, olin pakotettu sukeltamalla hakemaan muutamia esineitä. Näin ja koskettelin nyt ensimmäisen kerran elämässäni pyssyjä ja pistooleja. Ne herättivät minussa suurta mielenkiintoa ja toverini selitettyä, miten ne ladattiin ja laukaistiin, käsitin heti niitten etevämmyyden jousen ja nuolien rinnalla. Aioin juuri valita niitä pari kolme kappaletta, ottaakseni ne mukaani, kun toverini selittikin niitten olevan aivan hyödyttömiä ampumatarpeita. Olisin kai tyytynytkin entisiin yksinkertaisiin aseisiin, joista minulla jo oli ollut niin suurta hyötyä, jollei rouva Reichardt jatkuvassa tarkastuksessa olisi löytänyt useita täysinäisiä tinakanistereita aivan vahingoittumatonta ruutia ja suuren määrän patruunia kuulineen, jotka kaikki otin heti haltuuni.

Laivan toisista osista löysimme jyväsäkkejä, jauhotynnyreitä ja kaikenlaisia muita tavaroita, kuten peitevaatteita, tarvekalulaatikoita ja suuren joukon pulloja ja saviastioita, joitten sisältö oli minulle kokonaan tuntematonta, mutta tuotti toverilleni suurta iloa. Enemmän ihmetyttivät minua kaikki ne erilaiset maanviljelyskalut, jotka löysimme ruumasta. Vähässä ajassa sain sitten tietää lapioitin, haravan, aurojen, puimakoneitten ja monien muitten esineitten, joitten olemassaolosta en milloinkaan ollut uneksunutkaan, oikean käyttämistavan.

Löysimme myös suuria määriä kaikenlaisia siemeniä ja juuria ja jonkunlaisia ruukuissa kasvavia taimia, jotka rouva Reichardt oikein erityisesti käski ottaa mukaan, koska niistä saisimme mitä suurinta hyötyä, lisäten, että hän merkeistä päättäen arveli tämän olleen jonkun siirtolaislaivan matkustajineen, vaikkakaan ei voinut sanoa, mihin paikkaan se oli menossa.

Mursimme auki, sen enempää välittämättä, kaappeja ja arkkuja, kaikkialta löytäen paljon tavaroita, jotka lisäisivät suuresti mukavuuttamme, jos vain voisimme saada ne saarellemme. Miten se tapahtuisi oli arvoitus, jota ei kumpikaan meistä kyennyt ratkaisemaan. Pieneen veneeseemme ei mahtunut muuta kuin joitakin keveämpiä tavaroita ja pian olivatkin sellaiset, jotka voimme ottaa mukaamme, siihen sullotut.

Olimme juuri lähtemäisillämme lastinemme, kun toverini kiinnitti huomiotani ryminään, joka tuntui kuuluvan jostakin laivan perimmäisestä sopukasta. Hän näytti niin suuresti ilostuvan siitä, että luulin tämän löytömme olevanpaljon arvokkaamman ennen tekemiämme.

Jatkoimme raivaamistamme, niinkuin minusta tuntui, aivan laivan äärimmäiseen perukkaan, oppainamme ryminä, joka sieltä kuului. Oli niin pimeäkin, että meidän täytyi hankkia valoa, ja toverini haki lyhdyn, jonka hän sytytti tuluksilla. Sitten vei hän minut muutamaan paikkaan, missä näin useita eläimiä, joista toiset olivat kuolleita. Hän sai kumminkin selville, että siellä oli pari nuorta vasikkaa, kolme tahi neljä lammasta ja yhtä monta sikaa, jotka hyvin äänekkäästi ilmaisivat olevansa vielä hengissä. Vähän haettuaan, löysi ja antoi hän niille ruokaa, jota ne halukkaasti söivät. Hän sanoi minulle noitten suurempien eläimien olevan hevosia ja lehmiiä, mutta ne olivat kaatuneet, eivätkä näyttäneet elon merkkiäkään.

Toverini ja minä harkitsimme sen jälkeen kauan miten voisimme viedä hengissä olevat eläimet saarellemme. Hän esitti kaunopuheliaasti ne suuret edut, joita ne meille hankkisivat, jos vain voisimme ne sinne saada.

Ymmärrettyämme, ettemme ainakaan nyt voineet kuljettaa niitä pois ja annettuamme niille hyvästi ruokaa, laskeusimme veneeseen ja sousimme onnellisesti rantaan. Sitten kannoimme aarteemme kotiin ja ajattelimme ruveta rakentamaan lauttaa kallioitten juurella uiskentelevista laudoista ja tynnyreistä, mutta koska tiesin sen vievän paljon aikaa, päätin tarkastaa laivan veneet, jotka uiskentelivat kumossa jonkun matkan päässä meistä.

Suureksi iloksemme huomasin, että toinen niistä oli vain vähän vahingoittunut, ja saatuani sen maihin, onnistuimme yhteisvoimin saamaan sen kohdalleen. Muutamissa tunneissa olimme tehneet sen vedenpitäväksi, hakeneet pari airoa ja soudimme nyt hilpeästi hyllylle.

39. Laajennettua toimintaa.

Jos hevoset ja lehmät olisivat eläneet, olisi ne täytynyt jättää laivaan, koska emme olisi voineet kuljettaa niitä pois, mutta nuo pienet eläimet saimme vähällä vaivalla kannelle ja veneeseen. Otimme mukaamme muutamia esineitä, jotka olivat siinä lähettyvillä, ja ajoimme muutamien minuuttien

kuluttua nauraen ja leikkiä laskien nelijalkaiset aarteemme maihin, suureksi kummastukseksi linnuille, jotka eivät ollenkaan tahtoneet lakata siipiään räpyttämästä, kun ajoimme niitten uudet toverit majalle.

Samalla tavalla kuljetimme maihin keveimmät maanviljelyskalut, sängyt ja sänkyvaatteet, kojut ja riippumatot, huonekalut, huoneen rungon, kaikenlaiset säilykkeet, lääkelaatikon, kirjat, lasit ja porsliinit, kaikenlaiset hyödylliset tarve- ja talouskalut, lyhyesti sanoen, seuraavina kahtena kolmena viikkona täytimme pelastamillamme tavaroilla, joita alituisesti kävimme noutamassa, kaikki vapaat paikat, joita vain voimme löytää.

Sitten puhkesi toinen, hirveä myrsky, joka kesti kaksi päivää, jolloin hylky särkyi ja kappaleet ajautuivat kaikille tahoille. Onnistuin kumminkin korjaamaan ajopuita, tynnyreitä, piiroja ja arkkuja, jotka kaikki toin maihin ja olivat ne minulle suureksi hyödyksi.

Vaikka olimmekin tällä tavalla hankkineet itsellemme paljon tavaraa, olisimme molemmat olleet paljon iloisemmat, jos olisimme voineet pelastaa jonkun noista onnettomista ihmisistä, joille tavarat ennen olivat kuuluneet. Mutta ei yksikään heistä ollut pelastunut ja ainoastaan yksi ruumis tuli maihin. Se oli muutaman nuoren naisen. Löysimme sen makaamasta vatsallaan, märät vaatteet kietoutuneina kiinteästi ruumiin ympärille. Kääntäessämme hänet varovaisesti selälleen näin kasvot, jotka olivat minusta ihmeellisen kauniit. Haikalat eivät olleet häntä huomanneet, ja hän oli ollut kuolleena monta tuntia. Aallot olivat varmaan heittäneet hänet maihin heti sen jälkeen kuin laiva oli törmännyt karille, sillä hän ei ollut musertunut kallioihinkaan, jotka muussa tapauksessa olisivat jättäneet kauheita jälkiä hänen hentoon ruumiiseensa.

Hänen ruumiinsa näkeminen herätti minussa joukon surullisia ajatuksia.

Nostimme hänet niin huolellisesti ja hellästi kuin hän olisi ollut läheisin ja kallein sukulaisemme, ja kannoimme hänet kotiin, laskien hänet rouva Reichardt'in vuoteelle. Sen jälkeen valmistin laudoista jonkunlaisen laatikon, jota rouva Reichardt sanoi ruumisarkuksi, ja kaivoin hänelle syvän haudan guanoon.

Ja koko ajan itkin niin, etten ennen milloinkaan. Mieleni oli alakuloinen ja sydämeni tuntui väsyneeltä. Vakavina kannoimme hänet hautaan ja luimme rukouskirjasta hautaussanat hänelle. Polvistuneina rukoilimme tämän nimettömän olennon puolesta, jota emme olleet milloinkaan nähneet elävänä, vuodattaen kyyneliä hänen kovan kohtalonsa tähden, ikäänkuin hän olisi ollut toverinamme monta vuotta. Ja luotuamme haudan umpeen ja tultuamme kotiin, tunsimme itsemme alakuloisiksi ja surullisiksi, niinkuin rakkaan sisaren kuoleman jälkeen.

Minulla oli nyt paljon hommia, jotka pitivät minua ahkerassa työssä. Mutta vähän väliä palasi mieleeni aina muisto noista kalpeista ja suloisista kasvoista. Tein jonkunlaisen ristin paikalle, missä hän oli haudattuna, ja istutin kummulle kauniimmat kukkamme. En milloinkaan lähestynyt paikkaa rukoilematta, sillä tuntui siltä kuin olisin tullut johonkin pyhään huoneeseen.

Olen melkein unhottanut kertoa, että muutamien päivien kuluttua haaksirikosta muutamat odottamattomat, mutta erittäin tervetulleet vieraat meidät yllättivät. Olin jo useina päivinä huomannut vieraita lintuja saarella kuljeskelemassa. Kun toverini ne näki, tunsin hän ne heti ankoiksi ja kanoiksi, jotka epäilemättä olivat paenneet laivasta.

Voimme siis nyt perustaa pienen siirtolan, jonka välittöminä hallitsijoina olivat rouva Reichardt ja minä ja asukkaina vasikat, lampaat, siat ja siipikarja, jotka kaikki elivät hyvässä sovussa keskenään.

Myrsky oli runnellut vanhaa majaanamme niin, että päätin rakentaa uuden paremmalle paikalle. Otin sentähden katseltavakseni tuon huoneenkehiksen, jonka olimme tuoneet hylystä. Oli vähän hankalaa saada eri kappaleet sovitetuiksi yhteen, mutta kerran siinä onnistuttuani, saimme tosin pienen, mutta mukavan majan omaksemme. Laitoin sen ympärille uuden kasvitarhan, johon istutimme kaikki kasvattamamme appelsiinipuut ja paljon siemeniä ja juuria, joita olimme saaneet hylystä. Huoneen taakse aitasin pienen tilkun, jonne istutin ne taimet, jotka olimme löytäneet ruukuista ja jotka näyttivät olevan hedelmäpuitten alkua.

Ajattelin sitten maanviljelystyökalujani ja halusin mielelläni koettaa erästä niitten joukossa olevaa kevyttä auraa, kuultuani sen maanviljelykselle tuottamasta hyödystä. Rupesin ensin itse airoihin ja rouva Reichardt alkoi ohjata, mutta se näkyi olevan niin kovaa ja raskasta työtä, että minun täytyi keksiä joku keino sitä helpoittamaan. Käytännöllisimmäksi huomasin vasikoiden käyttämisen siihen tarkoitukseen ja valjastinkin ne auran eteen. Mutta se oli helpommin sanottu kuin tehty. Eläimet eivät näyttäneet olevan juuri oppivaisia, mutta aikojen kuluessa, suurella kärsivällisyydellä ja lempeydellä, onnistuin lopuksi saamaan ne tekemään työn, jota niiltä vaadittiin.

Niin kului aika hupaisesti rakennus- ja puutarhatöissä. Tämän vuoden kuluessa oli paikan ulkomuoto kokonaan muuttunut. Guano teki maan hedelmälliseksi ja pani kaikki kasvit kasvamaan ihmeteltävän

nopeasti. Meillä oli mukava asunto, jota toiselta puolen viiniköynnökset, toiselta päärynäpuut varjostivat. Meillä oli mitä parhaimpia appelsiini- ja omenapuita, jotka pian kantaisivat hedelmiä, runsaasti talouskaluja ja tyhjentyvät varasto elintarpeita. Meillä oli useita lampaita ja karitsoita, uusi kasvitarhamme oli täynnä hyödyllisiä kasviksia, kanamme ja ankkamme olivat lisääntyneet enemmän kuin puolella, vasikat olivat melkoisesti kasvaneet ja siat olivat suuresti lisääntyneet. Vilja ja perunat olivat kasvaneet ja korjatut.

Pienestä metsäläisestä oli nyt kaksikymmenvuotiaana tullut oikea maanviljelijä. Talon ja eläinten hoidosta ei jäänyt enää aikaa hyödyttömään suruun ja turhaan toivoon saada lähteä saaresta.

Kaksi vuotta sen jälkeen oli vielä suurempia parannuksia ja lisäyksiä huomattavissa. Laitoimme pienen meijerin, ja koska nautakarjamme, siat ja linnut pian lisääntyivät, niin kai me muutamissa vuosissa tulisimme niin varakkaiksi maanviljelijöiksi, kuin mitä milloinkaan on tässä maailman osassa elänyt.

40. Eräs löytöretki.

Vaikka ensimmäinen meriretkeni oli ollutkin niin seikkailurikas, halusin kumminkin tehdä uuden kokeen saaren ympäripurjehtimisessa, koska minulla nyt oli paremmat väkkeet vaarojen välttämiseksi. Venettä, joka oli kuulunut haaksirikkoutuneelle laivalle, olin tiheillä käynneilläni saaresta sinne ja sieltä saareen oppinut käsittelemään yhtä hyvin kuin jos olisin soutanut veneitä koko ikäni.

Apunani rouva Reichardt, joka hoiti airoja melkein yhtä hyvin kuin minäkin, voimme helposti kuljettaa sitä eteenpäin, vaikka se olisi ollut kuinka lastissa tahansa. Yhteiset ponnistelumme olivat karkoittaneet hänen pelkonsa, joka oli silloin, kun ensimmäisen kerran koetin lähteä merelle, estänyt hänet tulemasta mukaani.

Olinkin nyt aivan eri tavalla varustettu kuin silloin. Heikon kuoren sijasta, jonka jokainen lähestyvä aalto uhkasi kaataa ja johon ei tahtonut mahtua kahta henkeäkään, olin nyt hyvin rakennetun laivaveneen omistajana, aluksen, johon hyvästi mahtui puoli tusinaa ihmisiä ja joka oli, paitsi hyvin kovassa ilmassa, yhtä varma kuin mikään paikka maalla.

Olin korjannut ne pienet viat, joita se oli saanut, ja laittanut siihen katon, joka soutuessamme suojeli meitä auringon säteiltä. Olin pystyttänyt mastonkin purjeineen, joka säästäisi meiltä suuremman osan vaivojamme. Kun kaikki oli kunnossa, pyysin kiihkeästi rouva Reichardt'in seuraamaan minua matkalleni saaren ympäri, matkalle, jonka toivoin tulevan sekä hauskaksi että hyödylliseksi.

Hän oli hyvin vastahakoinen lähtemään rannikolta etemmäksi merelle kuin mitä välttämättä oli tarpeellista. Hän teki kaikenlaisia esteitä; etenkin huomautti hän taitamattomuudestani hoitaa venettä aavalla merellä; hän pelkäsi myöskin vaaraa, johon voisimme joutua äkillisen kuuron sattuesssa, tahi haikalojen mahdollisesti hyökätessä kimppuumme; voisimmehan sitäpaitsi törmätä johonkin terävään kallioon; näytin kuitenkin vääräksi kaikki hänen epäilyksensä.

Pienillä huvimatkoillamme merelle osoitin hänelle osaavani hoitaa venettä yhtä hyvin airoilla kuin purjeillakin, ja vakuutin, että me pysyttelemällä likellä saarta pian pääsisimme maihin, jos joku vaara meitä uhkasi ja ettei mikään olisi sen helpompaa kuin pysytellä poissa sekä kallioitten että haikalojen lähetyviltä. En luule saaneeni häntä täydellisesti vakuutetuksi pelkonsa aiheettomuudesta, mutta uudistuneet pyyntönsä kauniin ilman tukemina ja hänen vastenmielisyytensä jäädä taasen saarelle minun uskaltaessa henkeni merelle, voittivat ja vihdoinkin lupasi hän lähteä mukaani tälle toiselle retkelleni.

Hänen huolenpitonsa näyttäytyi kumminkin tässäkin asiassa yhtä hyvin kuin muissakin tilaisuuksissa, sillä hän ei sallinut veneen lähteä rannasta ennenkuin olimme varustautuneet joka tapauksen varalta, mikä voisi viivyttää paluutamme määrätyn ajan sivu.

Kauniimpaa päivää matkallemme emme olisi voineet valita. Taivaalla ei näkynyt pilveäkään ja tuultakin oli juuri kylliksi tarkoitukseemme. Pystytin teltan, vedin purjeen ylös ja talutin rouva Reichardt'in määrätulle paikalleen, jonka jälkeen hyvästelimme kaksi- ja nelijalkaiset maissa olevat ystävämme, jotka katsoivat meitä ikäänkuin aavistaen eroavansa ainoista suojelijoistaan. Työnsin sitten veneen ulommaksi, tuuli tarttui purjeeseen ja se alkoi liukua kiivaasti eteenpäin.

Purjehdin siten noin neljäspeninkulmaa ulommaksi maasta, ja käänsin sitten peräsimen toisaalle, jolloin vene heti muutti suuntaansa; niin jatkoimme siten melkein samanlaisella vauhdilla melkoisen matkaa.

Huolimatta ennen osoittamastaan pelosta, ei rouva Reichardt voinut olla tuntematta tämän matkan virkistävää vaikutusta. Keinuimme mukavasti ja turvallisesti aalloilla, näkemättä muuta kuin taivaan ja vettä kaikilla muilla suunnilla, paitsi siellä, missä saaremme rosoiset rannat toivat vaihtelua taulun yksitoikkoisuuteen.

Sydämeni laajeni tuosta valtavasta näköalasta edessäni. Lieköhän milloinkaan mikään merimies löytäessään suuren mantereen tuntenut suurempaa riemua kuin minä ohjatesani pientä purttani suurella vesiaavikolla, joka levisi edessäni? Istuuduin rouva Reichardt'in viereen, antaen veneen jatkaa matkaansa, niinkuin se ei olisi kaivannutkaan ohjaavaa kättä. Se suunta, jota seurasimme, oli mielestäni niin mukava, etten halunnut sitä muuttaa.

— Voin hyvin helposti kuvitella, sanoin, sellaisten miesten innostusta kuin Kolumbus oli, jonka tekemästä Ameriikan löydöstä kerroitte minulle eräänä päivänä. Näitten muinaisten merenkulkijain tehtävä on ollut kunniakas.

— Epäilemättä, Frank, vastasi hän, ja ehkä se juuri antoi voimaa äsken mainitsemaallesi suurelle miehelle kestämään niitä vaikeita koettelemuksia, joita hänen täytyi kärsiä löytönsä edelliseen iltaan asti, löytönsä, joka oli tekevä hänen nimensä kuuluisaksi kaikkina aikoina. Hän oli kärsinyt hirveitä vaikeuksia, laiva oli ollut niin kauan poissa maitten näkyvistä, ettei kukaan katsonut tarpeelliseksi tähystellä sitä ja hän odotti vain, että laivaväki tekisi kapinan ja vaatisi häntä palaamaan takaisin. Juuri tänä hänen elämänsä pulmallisena hetkenä näkyi ensimmäinen vihje maasta. Alakuloisten merimiesten uteliaisuus heräsi, toivo elpyi taasen heidän kuolemattoman päällikkönsä rinnassa, muudan mies määrättiin isoonmastoon ja hänen iloinen huutonsa, että maa oli näkyvissä, herätti jälleen väen nukkuvan elämänhalun.

— Minusta tuntuu hyvin väärältä, huomautin, että niin tärkeätä löytöä ei ole nimitetty ensimmäisen löytäjän, vaan erään myöhemmän, näillä rannikoilla vierailleen merenkulkijan mukaan.

— Tietysti, sanoi rouva Reichardt, on se näennäisesti väärin, että Amerigo Vespucci saa kunnian, jonka Kolumbus yksinään oli ansainnut. Mutta ei kukaan voi riistää häneltä mainetta, joka on hänen luonnollinen oikeutensa, koska ainoastaan hän rohkeudellaan ja yritteliäisyydellään teki tämän suuremman löydön. Hänen jättiläislöytönsä sanottakoon vain Ameriikaksi, mutta maailma tunnustaa suhteensa Kolumbukseen ja tietää hänen kilpailijastansa tuskin muuta kuin nimen.

— No, oliko tästä suuresta maantieteellisestä löydöstä hyötyä koko ihmiskunnalle?

— Saatpahan kuulla. Tuo laaja maanosa, joka silloin löydettiin sivistyksen hyväksi, voidaan jakaa kahteen osaan: pohjoiseen ja eteläiseen. Eteläisessä osassa asui hyvässävyinen ja veltostunut kansa, joka omisti paljon sivistyksen tuomia etuja, muun muassa olivat sen tiedot rakennustaiteesta suuret, niinkuin nähdään heidän kaupunkiansa raunioista. Heillä oli suuria rohkean- ja komeantyylisiä rakennuksia, he tuhlasivat kalliita metalleja, joita maassa oli runsaasti, ja käyttivät pukuja, joista huomasi heidän kankaitten kutomistaitonsa olevan melkein täydellisen ja vaatteitten kuosin ja ompelemistaidon hyvin suuren.

Espanjalaiset, joita houkutteli tähän maanosaan kulta, jota ensimmäiset löytäjät olivat niin suurin määrin nähneet tässä uudessa maassa, tunkeutuivat rauhallisen väestön alueelle ja voivat, aseuksensa etevämmyydellä ja koska alkuasukkaat eivät aavistaneet tunkeutujien suunnitelmia, panemalla toimeen useita verilöytyjä jotensakin pienellä voimalla valloittaa tämän laajan valtakunnan, joka oli sinne perustettu kaukaisessa muinaisuudessa, ja tehdä siitä espanjalaisen siirtolan.

Rauhallisen väestön veri juoksi virtoina, sen suuret kuninkaat tahi keisarit pantiin viralta ja murhattiin, sen komeista temppeleistä ryöstettiin kalleudet, sen jalosukuiset miehet ja papit pakotettiin kidutuksella luopumaan uskostaan ja kansan enemmistö tehtiin sotaisten voittajiensa orjiksi. Tällä tavalla rikastui Espanjan aarrekammio Meksikon ja Perun kullalla, mutta jokainen kultakappale toi mukanaan veren kirouksen ja siitä ajasta alkoi Espanjan valta, joka silloin oli suurimmillaan, heiketä, kunnes siitä tuli Euroopan vähäpätöisimpiä kansoja. Siirtomaat nousivat kapinaan emämaatansa vastaan ja tulivat itsenäisiksi valtioiksi, mutta kirous, joka seurasi alhaista maahantunkeutumista, näkyi seuraavan rikollisten hyökkääjien perillisiäkkin, koska ei hallitus eikä kansa alkanut kukoistaa.

— Maan eteläosan historian olen sinulle nyt lyhyesti kertonut, mutta olet huomaava, että pohjoisen osan historia on aivan erilainen.

— Olkaa niin hyvä ja kertokaa sekin!

— Kun Pohjois-Amerikka ensin löydettiin, huomattiin siellä asuvan villiä kansaa, joka oli jakautunut moneen heimoon. Niillä ei ollut mitään teollisuutta eivätkä ne tunteneet ollenkaan taiteita eikä tieteitä. Ne asuivat karkeasti tehdyissä majoissa noissa läpipääsemättömissä metsissä, olivat melkein alastomia, hyvin sotaisia ja innokkaita metsästäjiä; heistä kerrottiin, että he syövät taisteluissa tappamansa

viholliset.

Tämän raakalaiskansan luokse saapui Englannista, suoraan myrskyisen Atlantin yli, muutamia seikkailijoita.

— Ah, Englanti, huudahdin! Se on vanhempieni kotimaa, se on äidinisäni koti! Sanokaa minulle kaikki, mitä tiedätte Englannista.

Rouva Reichardt hymyili innolleni, mutta jatkoi, tekemättä mitään huomautusta puheeni johdosta.

— Englannissa oli siihen aikaan paljon seikkailunhaluisia miehiä, jotka olivat valmiit uhmaamaan kaikkia vaaroja, hankkiakseen isänmaalleen osan siitä kunniaista, jota muut maat olivat merenkulkijainsa suurteoista saaneet. Sellaiset miehet ne sitten löysivät Pohjois-Ameriikan mantereen eri osat. Maine niitten ihmeellisestä hedelmällisyydestä ja suotuisasta ilmastosta levisi pian heidän maanmiestensä joukkoon, ja aika-ajoittain lähti useita laivoja englantilaisista satamista, mukanaan seikkailijoita, jotka sitten perustivat niin sanottuja uudisasutuksia intiaanien maahan. He eivät menetelleet niinkuin espanjalaiset, että olisivat säälimättömästi murhanneet alkuasukkaita ja sitten heiltä ryöstäneet kaikki, vaan ostivat alkuperäisiltä omistajilta määrättyjä aloja ja viljelivät niitä sitten rauhallisesti. Sitä myöten kuin muukalaisten lukumäärä lisääntyi, lisääntyivät myöskin heidän asumuksensa ja saivat he metsäläisiltä vaihtamalla uusia maa-aloja.

— Englantilaiset näkyivät olleen paljon inhimillisempiä kuin espanjalaiset, huomautin. Mutta eivätkö he milloinkaan joutuneet sotiin maan villien asukkaitten kanssa?

— Kyllä, usein, vastasi rouva Reichardt, mutta se oli tavallaan välttämätöntä. Kun uusia siirtolaisia saapui Englannista, tarvittiin enemmän maata, mutta alkuasukkaat eivät olleetkaan enää halukkaita vaihtamaan. Ne alkoivat kadehtia muukalaisia ja tahtoivat ajaa ne takaisin laivoihin, ennenkuin ne liiksi lisääntyivät. Vihamielisiä tekoja, jotka usein olivat hyvinkin raakoja, tekivät villit uudisasukkaille, jotka niistä katkeroituneina yhtyivät sotaiseen liittoon ja ajoivat viholliset, huolimatta niitten suuresta lukumäärästä, aina kauemmaksi ja kauemmaksi, kunnes englantilaiset jälkeläisineen, valloituksien, sopimusten tahi ostojen perusteella omistivat suurimman osan Pohjois-Ameriikasta.

Olin ollut niin kiintynyt näihin kuvauksiin, etten ollut muistanut tarkastaa veneen vauhtia. Kiiruhdin sentähden kääntämään purjeen toiselle puolelle, koska olimme etääntyneet monen peninkulman päähän saaresta ja jos en olisi varuillani, voisimme pian kadottaa maan näkyvistämme. En kadottanut hetkeäkään muuttaessani suuntaa, mutta emme olleet ehtineet pitkällekään, kun huomasin tuulen lakkaavan ja lopuksi tyyntyvän kokonaan.

Olimme nyt pakotettuja tarttumaan airoihin ja sousimme voimaimme takaa maihin päin. Jatkoimme vähän aikaa, kunnes väsyimme, jolloin kummastuin nähdessäni, miten vähän matkaa olimme päässeet. Annoimme airojen levätä ja nautittuamme, vähän virvokkeita jatkoimme soutamistamme vereksillä voimilla, mutta pian aloin epäillä, että me sen sijaan että olisimme lähestyneet maata, etäännyimmeekin siitä. Huomautin rouva Reichardt'ille siitä, että saaren suuruus pieneni, vaikka olimme niin kauan sinne päin soutaneet.

— Voi Frank, sanoi hän surullisena, olen jo hetken aikaa epäillyt, että kulutamme voimiamme aivan turhaan. On aivan selvää, että olemme joutuneet virtaan, joka viepi meidät joka hetki kauemmaksi merelle, ja jos ei pian rupea tuulemaan, niin kadotamme saaren näkyvistämme ja sitten tietää vain taivas, miten meille käy.

Levitin purjetta toivossa, että sitä pullistava tuuli kuljettaisi meidät pois virrasta, mutta ei tuntunut henkäystäkään. Meillä ei ollut kompassin tapaistakaan. Ruokana, joka oli tarkoitettu ainoastaan huvimatkallemme, oli meillä pieni ruukullinen vettä, pullollinen väkiviinaa, muutamia korppuja, pari suurta leipää, kananpoika ja vähän kuivattua kalaa. Maa katosi äkkiä näkyvistä ja voin ainoastaan määrätä sen paikan auringosta, joka nyt paistoi kuumasti veneeseemme. Jos ei teltaa olisi ollut, emme olisi voineet sitä kestää, sillä kuumuus oli tukahduttava. Olimme lakanneet soutamasta yhtä paljon väsymisen kuin turhan voimain kuluttamisenkin vuoksi.

Nyt istuimme ja katselimme vapisevin sydämin kiivaasti katoavaa maata. Se muuttui ensin täpläksi ja sitten pisteeksi, kadotakseen vihdoin kokonaan näkyvistämme. Aurinko paistoi täydeltä terältä meidän ajautuessamme virran mukana, tietämättä minne ja näkemättä ympärillämme muuta kuin taivaan ja vettä joka puolella.

Turhaan etsin jotakin laivaa valtameren äärettömällä ulapalla, mitään ei näkynyt, laaja ulappa vain levisi aavikon tapaan kaikille tahoille. Koko tällä suurella alalla ei näkynyt merkkiäkään ihmisistä muualla kuin pienessä veneessämme, ja kuinka vähäpätöisiä olivatkaan tämän äärettömyyden rinnalla nuo pari avutonta ihmisraukkaa, jotka hiljaisina ja liikkumattomina istuivat veneessään odottamassa kohtaloaan.

Tähdet alkoivat tuikkia ihmeellisen kirkkaasti. En muistanut milloinkaan nähneeni niitä niin valoisina, mutta kai oli se vain ajatusteni synkkyys, joka pani ne niin kirkkaasti loistamaan. Olin olevinani keskipiste maailmojen loistavassa järjestelmässä, joka kaareutui ylläni tyynessä ja hiljaisessa kauneudessaan.

Veden pintaa, joka tuskin väreilikään, näyttivät nyt valaisevan lukemattomat tulet, ja purppuramainen, matalan liekin tapainen sumu loisti kaikilla suunnilla. Kiinnitin toverini huomion tähän kummalliseen ilmiöön. Huolimatta suuresta pelostaan rupesi hän heti selittämään sitä ja sanoi sen johtuvan veden omituisesta fosforisoimisesta, jonka aiheuttajana olivat myriadit, kiiltomadon ominaisuuksilla varustetut olennot, jotka noustuaan pinnalle panevat veden liekehtimään.

Kauan istuin ja katselin omituisia ilmiöitä, jotka näyttäytyivät silloin, kun pistin airon veteen. Näytti aivan siltä, kuin olisin halkaissut tulta veden asemasta ja tulta näkyi lähtevän airoistakin mereen tippuvan veden mukana.

Kului tunteja tällä tavalla ja yhä kuljimme virran mukana. Kuu ja tähdet loistivat nyt kylmästi yllämme, ja meri hehkui vielä. Rouva Reichardt kehoitti minua syömään vähäsen ja koettamaan sitten nukkua, ja lisäsi, että hän vartioitsisi ja ilmoittaisi sitten minulle, jos jotakin meille edullista tapahtuisi.

Ikävöin ainoastaan laivaa tahi tuulta, josta ei tällä hetkellä tuntunut henkäystäkään. Ei tehnyt mieleni ruokaa eikä juomaa, vaan kehoitin toveriani sen sijaan vähän syömään ja sitten nukkumaan, koska sopisi paljon paremmin, että minä vartioitsisin, eikä hän. Seikka oli nyt sellainen, että me molemmat yhtä mielellämme toivoimme jommankumman meistä ensin tyydyttävän nälkäänsä vähistä ruokavaroistamme, mutta kun ei kumpikaan tähän suostunut, päätimme jakaa varastomme yhtä suuriin annoksiin, ja nauttia ruokamme aina auringon nousun ja laskun aikoina. Yöllä vuorottelisimme vartioimisessa, sekä aina silloin, kun saimme maan tahi laivan näkyviimme, tahi alkaisi tuulla, neuvottelisimme matkamme suunnasta.

Onnistuin saamaan hänet veneen pohjalle nukkumaan ainoastaan ehdolla, että herättäisin hänet vähän ajan kuluttua puolestaan taas vartioimaan, minun saadessa sitten vuorostani levähtää. Ensin luki hän kuitenkin tavalliset iltarukouksensa, joihin yhdyin. Tulin iloiseksi, kuullessani hänen sitten muutamien minuuttien kuluttua hengittävän säännöllisesti ja tietäessäni hänen nauttivan varmasti suuresti kaipaamaansa lepoa.

Olin nyt ainoana katselijana tuolle hämmästyttävälle näytelmälle, joka esiintyi yläpuolellani ja ympärilläni. Tämän kunnioitusta herättävän näyn juhlallisimpana piirteenä oli minusta ääretön hiljaisuus, joka vallitsi kaikkialla. Taivas oli yhtä mykkä kuin merikin. Näytti aivan siltä kuin uusi vedenpaisumus olisi peittänyt maan ja kaikki elävät olennot olisivat hävinneet sukupuuttoon sen pinnalta.

Tunsin vähitellen syvän surun täyttävän mieleni, enkä voinut olla syyttämättä itseäni siitä, että olin antautunut tähän uskallettuun yritykseen ja pannut alttiiksi elämän, jota olin velvollinen suojelemaan. Eri tiennynt, mihin joutuisimme, mutta käsitin, että jos emme pian pelastuisi johonkin laivaan tahi pääsisi jollekin ystävälliselle rannikolle, emme kestäisi montakaan päivää.

Olin täydellisesti varma siitä, ettemme milloinkaan enää näkisi saartamme ja vaikka olinkin niin monena vuonna ikävöinyt saada lähteä sieltä, en voinut nyt, kun kohtalo oli meidät erottanut, lohduttaa itseäni, koska olin menettänyt kodin, jonka niin monet muistot tekivät rakkaaksi. Suurin suruni oli kumminkin äidinisäni timanttien menettäminen. Hänellä ei nyt enää ollut mitään edellytyksiä saada niitä haltuunsa. Jos ne joskus tavattaisiin, tulisivat ne löytäjän omaisuudeksi, eikä hän saisi milloinkaan tietää, miten hänen tyttärensä kuoli eräällä saarella ja miten hänen tyttärenpoikansa hukkuu meren syvyyteen.

Ajattelin sitten kotimaatani, jota olin jo niin kauan toivonut saavani nähdä ja sydämeni kutistui kokoon katsellessani loppumatonta näköalaa. Sieltä ei mikään ääni kuiskannut lohdutuksen sanoja, eikä ojentanut kättä avuksemme. Enkö milloinkaan saisi nähdä noita kerrottavan, että voin ne kuvitella niin selvästi, kuin olisivat ne kaikessa suuruudessaan ja komeudessaan olleet tuossa edessäni.

Kuinka usein olinkaan uneksunut tulostani Englannin siunatuille rannikoille, kuinka usein olinkaan ollut kuulevinani iloisten äänien lausuvan pienen villin tervetulleeksi luonnolliseen kotiinsa, kuinka usein ajatuksissani vanha äidinisäni olikaan syleillyt minua ja esittänyt minut hyvälle ystävilleen, jotka

kunnioittaisivat minua hänen perillisenään. Olin uneksinut suloisia unia ja nähnyt onnellisia näkyjä, joiden loppuna oli nälkään kuoleminen pienessä veneessä äärettömällä valtamerellä.

Rouva Reichardt nukkui vielä, enkä tahtonut häntä herättää. Niin kauan kuin hän oli tietämätönnä tilansa vaarallisuudesta, voi hän olla jotenkin onnellinen. Hänen häiritsemisensä olisi ollut vaaran- ja kurjuudentunteen palauttamista hänen mieleensä ja muistuttamista, että minun ajattelemattomuuteni oli saattanut hänet tähän toivottomaan tilaan.

Huomasin taivaanrannalla pienen pilven ja samassa silmänräpäyksessä tunsin tuulenhenkäyksen, joka juuri kykeni purjetta heilauttamaan. Muutamissa minuuteissa oli pilvi kasvanut suuremmaksi ja tuuli pullisti purjetta. Kuvittelin sen puhaltavan vastavirtaan ja luullen olevani oikeassa, käänsin pian veneen ja suureksi ilokseni kiisi se nyt tuulessa vauhdilla, joka huomattavasti kiihtyi.

Mutta pilvi alkoi nyt peittää koko taivaan ja synkkä pimeys kietoi pian kaikki verhoonsa. Tuuli puhalsi jotenkin kovasti ja taivutti mastoa, johon purje oli kiinnitetty, niin että rupesin pelkäämään jonkun äkinäisen puuskan kaatavan veneen tahi irrottavan purjeen. Olisin mielelläni laskenut purjeen alas, ellen olisi pitänyt sitä hyvin vaarallisena tehtävänä. Rouva Reichardt makasi asennossa, joka esti minua pääsemästä purjeen luo herättämättä häntä; olisin voinut keikauttaa venettä niin, että se täytyisi vedellä ja vajoaisi, vieden meidät molemmat matkassaan. Vaikka osasimmekin uida, olin varma siitä, että meillä kerran jouduttuamme veteen oli hyvin vähän toivoa pysyä hengissä kauempaa kuin korkeintaan muutamia tunteja.

Vene jatkoi siis vain kiivasta kulkuaan. Heikko masto natisi ja purje oli niin kiinteällä, että joka minuutti odotin kaatumistamme. Silloin heräsi rouva Reichardt ja nopealla silmäyksellään käsitti hän heti vaaran koko suuruuden.

— Me joudumme perikatoon, sanoi hän kiivaasti, jos emme korjaa purjetta.

Sen ymmärsin täydellisesti, mutta hän oli nähnyt enemmän merimiesten vaaroja kuin minä ja ymmärsi paremmin, miten oli meneteltävä. Hän tarjoutui auttamaan minua purjeen korjaamisessa ja käskettyään minun olla hyvin varovainen, pääsimme vihdoinkin maston luo ja onnistuimme suurella työllä ja vaarassa pudota mereen saamaan alas purjeen sekä maston.

Mutta olimme nyt joutuneet yhtä suureen vaaraan toisesta syystä. Meren pinta, joka oli ollut niin sileä tyynellä, oli nyt niin kovasti myrskyn myllertämä, että vene noustuaan suuren aallon harjalle seuraavassa hetkessä taasen putosi aallon pohjaan. Usein putosimme alas melkein kohtisuoraan ja korkeus tuntui joka hetki lisääntyvän. Joka kerralla, kun sillä tavalla syöksyimme päistikkaa kiehuvaan veteen, luulin vajoavamme niin ettemme enää milloinkaan nousisi, vaan seuraavassa minuutissa nousimme kumminkin taasen toisen, entisiä paljon kauheamman aallon harjalle, taasen pudotaksemme sieltä tuohon pohjattomaan kuiluun, joka kuohuvien vesivuorien ympäröimänä näytti valmiilta hautaamaan meidät ikuisiksi ajoiksi.

Oli melkein pimeä ja voimme ainoastaan nähdä valkoisen harjan siitä aallosta, jolle olimme nousemassa; muuten oli pimeää yllämme, pimeää allamme ja läpinäkymätön pimeys kaikkialla ympärillämme.

Rouva Reichardt istui aivan vieressäni pitäen kättänsä minun kädessäni. Hän ei huutanut peloissaan, kuten naiset tavallisesti, vaan tunsu enemmän kunnioitusta kuin pelkoa. Luulen hänen olleen täysin vakuutetun siitä, että hänen viimeinen hetkensä oli lyönyt, sillä kuulin hänen mumisevan rukouksen, jossa hän uskoi sielunsa Jumalan haltuun.

En voi sanoa olleeni hyvinkään levoton. Veneen äkinäiset liikkeet ylös ja alas antoivat minulle sellaista huvia, jota en milloinkaan ennen ollut kokenut. Pulmakseni totta, olisin muuten ollut hyvinkin tyytyväinen siihen, että olin sillä tavalla, pimeänä ja myrskyisenä yönä, jäänyt tuulen ja aaltojen ajeltavaksi äärettömälle valtamerelle, jollen alituisesti olisi ajatellut toveriani ja katkerasti moittinut itseäni siitä, että olin saattanut hänet niin kauheaan vaaraan.

Ahkeran työn välttämättömyys karkoitti kumminkin pian nämä ajatukset. Joka kerralla, kun vene liukui alas, tuli siihen vettä ja jollen ruvennut pikaisiin toimenpiteisiin sen pois saamiseksi, olisi se epäilemättä täytynyt pian ja uponnut. Tartuin sentähden rautakattilaan, jonka olimme ottaneet mukaamme keittääksemme siinä päivällistä, ja aloin kiireesti viskata vettä, jota jo olikin veneen pohjalla nilkkoihin asti. Vettä tuli yhä vieläkin veneeseen, milloin enemmän milloin vähemmän, ja rouva Reichardt auttoi minua nyt viskaamaan sitä pois tinakauhalla.

Yhteisillä ponnistuksillamme saimme veden vähenemään ja toivoimme voivamme vapautua siitä kokonaan. Silloin rupesi satamaan hyvin rankasti ja vaikka teltoa suojelikin päätämme, tuli sitä sentään veneeseen siksi paljon, että se huolimatta ponnistuksistamme, kohosi jälleen nilkkoihimme asti.

Kuitenkin olimme iloisia huomattessamme, että tuuli asettui sateen tultua ja kun se lakkasi, rauhoittui merikin sen verran, ettei vettä enää tullut niin paljon sisään. Voin nyt yksikseni pitää veneen jotakuinkin tyhjänä, ja aina ennalta harkitseva rouva Reichardt asetti kaikki mukaan ottamansa tyhjat astiat kokoamaan sadevettä, sillä emmehän tienneet, kuinka arvokasta tämä vesi pian tulisi olemaan.

Sade valui muutamia tunteja oikein virtoina, jonka jälkeen taivas vähitellen kirkastui. Vaikka vieläkin levotonna, ei meressä kumminkaan enää kohonnut tuollaisia vuoren korkuisia aaltoja, jotka vähää ennen uhkasivat tuhota meidät joka kerralla, kun syöksyimme niitten väliin; tuultakin oli juuri sen verran, että purjehdimme kohtuullista vauhtia.

Rouva Reichardt auttoi minua maston pystyttämässä, ja niin pian kuin aloimme tuntea tuulen vaikuttavan, kehoitti hän minua innokkaasti vähän syömään. Välttämätöntähän se oli meille molemmillekin, sillä olimme työskennelleet ankarasti monta tuntia. Söimme sentähden säästävää jaimme väkiviinalla sekoitettua vettä.

43. Äärettömällä valtamerellä.

Aamu valkeni rajattomalla ulapalla. Ensimmäinen esine, jonka huomasin, oli suunnattoman suuri valas, joka noin neljännespeninkulman päässä suihkutti vettä ilmaan. Senjälkeen näin vielä toisen, kolmannen ja sitten yhä useampia. Oli juhlallisen ja komean näköistä, kun joku näistä tavattoman suurista eläimistä ruiskautti ilmaan vesipilarin, johon auringonsäteet kuvastuivat, mikä näin matkan päästä näytti erittäin kauniilta.

Turhaan tähystelin maata ja yhtä turhaan odotin laivaa. Ei ollut muuta näkyvissä kuin tuo valasparvi, ja rouva Reichardt koetti huvittaa minua kuvailemalla valaanpyynnin merkitystä ja niitä vaaroja, joihin ne miehet antautuivat, jotka ajavat eläimiä takaa, tappaakseen ne harppuuna-nimisellä rautakeihäällä.

Nämä yksityiskohdat huvittivat minua suuresti ja toverini kertoi minulle kokonaisen jutun eräästä valaanpyyntimatkasta: miten tuo suunnaton eläin ensin huomattiin laivasta, takaa-ajon ja valaan keihästämisen, haavoitetun valaan taistelun hengestä, sen hinaamisen laivan luo ja sitten seuraavan öljyn valmistuksen sen ihrasta ja valaanluitten talteen oton.

Kuunnellessani tätä esitystä unohdin kokonaan, että ajelehdin avonaisessa veneessä aavalla merellä, tietämättä minne. Ehkä jo hetken kuluttua olisin ruumiina, jota aallot nakkelisivat, kunnes joku haikala sen nielaisi, ehkä saisin kärsiä nälän ja janon tuskia, ehkä heittäisivät aallot minut jollekin kalliolle, jossa valkenevat luuni olisivat ainoana muistomerkinä siitä, että näilläkin leveysasteilla oli joskus elänyt sellainenkin olento kuin "saaren pieni orpo".

Missähän nyt olikaan saaremme, josta niin kauan olin halunnut lähteä ja johon nyt tuhat kertaa mieluummin halusin jälleen palata. Tunsin, ettei mikään olisi ollut minulle mieluisempaa kuin tuon rakkaan rannikon näkeminen, rannikon, joka niin usein oli tuntunut minusta sietämättömältä vankilalta.

Turhaan rasitin silmiäni katselemalla kaikkiin suuntiin: taivaanranta levisi vain tasaisena kaikkialla ympärilläni. Missähän me olimmekaan? kysyin usein itseltäni, mutta toverillani ja minulla ei ollut aavistustakaan maantieteellisestä asemastamme; tiesimmehän vain olevamme jossain aavalla valtamerellä. Myrsky kai oli kuljettanut meitä suunnattoman matkan pois päin saaresta, paljon enemmän kuin virta.

Laskin, että olisimme kulkeneet monta peninkulmaa saaremme ohi, jos olisimme purjehtineet samaan suuntaan, mutta tuuli oli monta kertaa kääntynyt ja voi olla, ettemme olleetkaan niin kovin kaukana siitä, jos vain saisimme vähän tietoa, niistä päin sitä hakisimme. Mutta toivotontahan se oli ja olin varma siitä, että meidän oli luovuttava kaikista sinne pääsemisen ajatuksista.

Kesken näitä tuskallisia mietelmiäni kiinnitti toverini huomiotani muutamaan hyvin kaukana olevaan esineeseen, jota sanoi luulevansa laivaksi. Onneksi olin ottanut kiikarin mukaani ja suuntasin sen heti kiireesti sanottuun paikkaan. Laivahan se todellakin oli, mutta niin hirveän kaukana, että siitä oli mahdotonta kenenkään ihmisen huomata venettämme. Olisin purjehtinut sinne päin, mutta tuuli oli vastainen ja minulla ei ollut siis muuta neuvoa kuin odottaa niin kauan, kunnes laiva tulisi tarpeeksi likelle huomatakseen meidät.

Vietin nyt useampia tunteja mitä suurimmassa hädässä tarkastaen tuon kaukaisen laivan suuntaa.

Se suureni vähitellen niin, että paljalla silmilläkin voi jo selvästi huomata sen olevan suuren aluksen, mutta koska laskimme myötätulessa aivan päinvastaiseen suuntaan, oli meillä hyvin pienet mahdollisuudet päästä sen luokse, jos se ei vain muuttaisi suuntaansa.

Rouva Reichardt mainitsi, että kaukana toisistaan olevat laivat kiinnittivät merkkien annolla huomiota puoleensa ja selitti eri tapoja, miten niitten päälliköt ilmoittivat toisilleen toivomuksiaan. Ainoa merkki, jota olin tavallisesti käyttänyt, oli risujen polttaminen rannalla ja niitten vedellä valeleminen, että ne paremmin savuaisivat, mutta näin veneessä se oli mahdotonta. Toverini ehdotti vihdoin, että sitoisin pöytäliinan, jonka olimme sattumalta ottaneet mukaamme, mastoon, sillä sen puhdas valkoinen väri kiinnittäisi varmaan merimiesten huomion puoleemme. Korjattuamme purjeen, ripustimme liinan sen sijaan, mutta tuuli tyyntyi onnettomuudeksemme heti sen jälkeen ja liina riippui laskoksissa pitkin mastoa.

Ei kukaan meitä huomannut. Tartuimme nyt airoihin ja aloimme soutaa laivaan päin, mutta soudettuamme useita tunteja voimaimme takaa olimme jo niin väsyksissä, ettemme enää jaksaneet, ja siltikin näytimme kulkeneen vain hyvin vähän matkaa.

Pian laskeutui aurinkokin. Tähystimme ikävämme esinettä kaihoisin katsein siksi kunnes tuli pimeä, joka peitti sen näkyvistämme. Vähän myöhempään rupesi jälleen tuulemaan ja uudistetuilla toiveilla levitimme jälleen purjeemme, mutta se vei meitä vain vastakkaiseen suuntaan ja aamun valjetessa emme enää nähneetkään laivaa.

Tuuli oli taasenkin kääntynyt. Purjehdimme yhä myötätuuleen. Mutta minne? Tuskasta ja työstä puolikuolleena olin viime yönä nukkunut ja heräsin vasta myöhään aamulla. Rouva Reichardt ei ollut tahtonut häiritä minua, sillä nukkuessanihan en tietänyt kurjuudestani enkä tilani vaarallisuudesta. Hän ei ollut saattanut häiritä lepoa, jota niin sekä sielu että ruumis tarvitsivat. — Näin suloista unta uudesta kodistani Englannissa, jota niin usein rukouksissani olin halunnut nähdä. Iloiset kasvot hymyilivät minulle ja hellät, sanomatonta suopeutta ilmaisevat äänet lausuvat minut tervetulleeksi.

Eräissä kasvoissa olin tuntevinani äitini, jonka rakkauden niin nuorena olin kadottanut. — Ne olivat muita kalpeammat, mutta paljon hellemmät ja lemmeikkäämmät. Sitten ne kalpenivat ja vaalenivat yhä enemmän, kunnes ne olivat sen kauniin, guanoon hautaamani olennon näköiset, ja minusta tuntui, että hän syleili minua kivenkylmillä käsivarsillaan ja suuteli minua huulilla, jotka jäähdyttivät vereni ja saivat minut pelosta värisemään.

Äkkiä näin Jackson'in sokeine silmineen hapuilevan luokseni veitsi kädessään ja mumisten kirouksia. Hän tarttui minuun — taistelimme epätoivon vimmana keskenämme — ja upotti pitkän veitsensä rintaani, päästäen äänekkään ja pahansuovan ivanaurun. Tuntiessani veitsen tunkeutuvan ruumiiseeni vavahdin ja syöksyen ylös pelotin herätessäni rouva Reichardt'in kauhealla huudollani.

Tämä uni syöpyi syvälle sieluuni ja siinä esiintyneitten eri henkilöitten kasvot olivat selvinä mielessäni. Muistin äiti-raukkani niin tarkkaan kuin olisin nähnyt hänet eilen, muistin hänen suloiset silmäyksensä, kun hän lähestyi minua, — kuinka koetinkaan muistutella ja nauttia niistä kuin kadotetusta siunauksesta.

Tuntui niin kummalliselta, että tuo nimetön, hylystä maihin tullut ruumis näyttäytyi minulle unessa niin pitkän ajan perästä, kuin olisimme kauan pitäneet toisistamme ja hänen rakkautensa elämässä olisi kokonaan kuulunutkin minulle. Tyttö-raukka! Ehkäpä joku hellä ystävä juuri nyt sureekin häntä.

Mutta Jackson'in esiintyminen unessani oli kaikkein hirveintä ja kului kauan, ennenkuin voin tulla vakuutetuksi siitä, etten ollutkaan nähnyt hänen tuttuja piirteitään, enkä saanut mitään kuolettavaa haavaa, josta nyt kärsisin. Vihdoinkin vapauduin kuvittelustani ja vastasin rouva Reichardt'in huolestuneisiin kysymyksiin, että olin nähnyt pahaa unta.

Pian aloin kumminkin ajatella, olikohan herääminen suloisempaa kuin uni. Ääretön valtameri levisi vielä suunnattoman suurena käärinliinana edessäni; tuota kirkasta taivasta, joka oli niin kaunis aamuauringon valossa, en voinut pitää muuna kuin paarivaatteena, ja pieni veneemme oli ruumisarkku, jossa kaksi vielä elävää ja avutonta ihmisolentoa odotti hautaamista.

— Onko Jumala meidät hylännyt? kysyin toveriltani, tahi onko hän unhottanut, että kaksi luomaansa olentoa on mitä suurimmassa hädässä, josta ainoastaan hän voi ne pelastaa?

— Ole vaiti, Frank Henniker, huudahti rouva Reichardt juhlallisesti, se on jumalatonta! Jumala ei hylkää milloinkaan niitä, jotka ovat hänen suojeluksensa arvoisia. Hän joko pelastaa heidät, jos hän pitää sen tarpeellisena, tahi katsoo hän edullisemmaksi ottaa heidät pois sellaisesta paikasta, jossa niin monet vaarat heitä ympäröivät, ja muuttaa heidät sinne, jossa ainoastaan rauha ja ääretön onni vallitsevat. Meidän pitäisi mieluummin iloita siitä, sanoi hän lisääntyvällä vakavuudella, että hän pitää meidät kyllin arvokkaina otettavaksi niin aikaisin pois maailmasta, jossa olemme saaneet kärsiä niin paljon kurjuutta.

— Mutta kuolla tällä tavalla, väitin jurosti, kun pitää kärsiä päiväkausia hirmuisia tuskia avun toivotta, niin siihen en minä oikein voi alistua.

— Ennemmin tahi myöhemmin on meidän kuoltava, sanoi hän, ja on paljon tauteja, joista kuolema seuraa vasta pitkien ja kuvaamattomien kärsimyksien jälkeen. Olemme säästyneet niiltä. Roisto, joka riutuu jonkun inhottavan taudin tuottamissa tuskissa, kadehtisi meitä, jos hän näkisi sen verrattain helpon tavan, jolla meidän sallitaan lähteä elämästä. Mutta en näe tilassamme mitään toivotonta, lisäsi hän. Ei vielääkään ole mahdotonta, että joku laiva meidät huomaisi, tahi voimmehan päästä jollekin rauhalliselle rannikolle, josta voimme matkustaa Englantiin.

— En näe siihen minkäänlaisia edellytyksiä, vastasin, me olemme nähtävästi syrjässä tavallisista laivareiteistä, ja jos olisimmekin niin onnellisia, että näkisimme jonkun, niin onko sanottu, että laivaväki meidät huomaisi. — Toivon, etten milloinkaan olisi lähtenyt saaresta.

Rouva Reichardt ei torunut minua, eikä edes vihjannutkaan, että se oli oma syyni. Hän vain lisäsi:

— Sellainen kai oli Jumalan tahto.

Söimme ja joimme pieniä annoksiamme. Tarkastin, mitä oli jäljellä. Vaikka olimmekin olleet äärettömän säästäväisiä, oli ruokaa jäljellä ainoastaan yhdeksi päiväksi. Päätimme sentähden pienentää vieläkin pientä annostamme, lisätäksemme sillä tavalla pelastuksemme mahdollisuuksia.

44. Oppaat.

Viisi vuorokautta olimme nyt ajelehtineet aalloilla ja kaikki ruokavaramme olivat lopussa, vaikka olimme säästäneetkin joka murusen, niinkuin ahne säästää kultaansa. Vieläpä sadevedenkin ja kaiken sen, mitä meillä oli ollut mukanaamme, olimme juoneet viimeiseen tippaan.

Ilma oli välistä tyyntä, välistä tuulista, joka kääntyi usein, mutta minulla ei ollut enää voimia purjeen hoitamiseen, vaan vene sai hoitaa itsensä tahi paremmin: tuuli sai hoitaa venettä. Tyynellä pysyimme paikoillamme, mutta tuulella kuljimme sen mukana siksi kunnes se ei enää jaksanut pullistaa purjetta.

Viisi pitkää päivää ja yötä, päiviä täynnä ääretöntä tuskaa, ja öitä täynnä kuvaamatonta kauhua. Auringon noususta sen laskuun rasi silmiäni tähystelemällä taivaanrantaa, mutta muuta en nähnyt kuin taivasta ja vettä. Pimeään tultua en voinut nukkua, koska olin kuohuksissani päivillä tuntemastani äärettömästä hädästä. Olin pimeässä näkevinäni eriskummallisten olentojen pilkkaavan ja puhuvan, ja korkealla niitten yläpuolella ojentui sen kauhean käärmeeen pää, jonka kanssa olin taistellut "onnellisessa laaksossa". Se aukaisi hirveän kitansa nielläkseen minut ja kierti auki kauheata ruumistaan kiemuran kiemuran perästä kääriytyäkseen veneen ympärille ja musertaakseen sen.

Iloitsin aina päivän valjetessa ja silloin, kun yö sattui olemaan kaunis ja taivas tähdessä, sillä aaveet katosivat auringon paistaessa ja tähtien hiljainen kauneus tyyntä mieltäni.

Riuduin ruoan puutteessa, mutta kärsin enemmän janosta, sillä kuumuus päivillä oli niin hirveä, että tulini aivan raivoihini, ja ainoastaan rouva Reichardt'in kehotukset voivat pidättää minut hyppäämästä mereen ja juomasta kyllykseni suolaista vettä, joka näytti niin viekoittelevalta ja virkistävältä.

Toverini koetti elvyttää toivoani paljon senkin jälkeen, kun kaikki toivo oli mennyttä. Sitten saarnasi hän alistumista Jumalan tahtoon ja valaisi käytännöllisesti oppiaan esimerkillään.

Huomasin hänen äänensä tulevan aina vain heikommaksi ja hänen itsensä joka tunti voimattommaksi. Hän ei jaksanut enää nousta paikaltaan ja pyysi minua viimein auttamaan häntä veneen pohjalle makaamaan. Silloin huomasin hänen rukoilevan hartaasti ja kuulin hänen usein mainitsevan nimeäni.

Päässäni rupesi tuntumaan niin kummalliselta ja kieleni kuivui kuin tikku suuhuni, mutta pureskeltuani paitani hihaa, sain siihen vähän helpotusta, vaikka pääni tulikin pahemmaksi. Silmäni rupesivat myöskin valehtelemaan. Olin myötäänsä näkevinäni laivoja purjehtivan lähelläni ja koetin huutamalla herättää niitten huomiota. Ääneni oli heikko ja voin saada kuuluville ainoastaan jonkunlaisen puoleksi tukahtuneen huudon. Sitten luulin näkeväni maata: kauniita metsiä ja vihreitä laitumia levisi edessäni, loistavia kukkia ja virkistäviä hedelmiä kasvoi kaikkialla; huusin toverilleni, että hän kiiruhtaisi, koska lähenimme maata ja saisimme pian noukkia viinirypäleitä ja levähtää tuoksuavilla kukilla.

Rouva Reichardt raotti silmiään ja katseli minua tuskallisella mielenkiinnolla. Hän tiesi, että minua ahdistivat nälän ja janon aiheuttamat harhakuvat, mutta hän näkyi kokonaan kadottaneen puhekykynsä. Hän kehoitti minua yhtymään rukoukseensa, mutta olin niin kovin hurmoksissani maihin pääsytämme, etten nähnyt ollenkaan hänen viittauksiaan.

Tuo loistava maisema katosi nyt, enkä nähnyt muuta kuin äärettömän ulapan, jonka ääret näyttivät suurenevan ja sulautuvan yhteen taivaan kanssa; taivas näytti sekoittuvan veteen, niin että ne muutamia minuutteja näyttivät olevan mitä kummallisimmassa sekasotkussa. Sen jälkeen olin kai nukkunut, sillä hetken kuluttua tapasin itseni istumassa muutamassa veneen nurkassa, johon olin pudonnut penkiltä. Tuijotin hetken ympärilleni, tietämättä oikein, missä olin. Aurinko paistoi vielä kirkkaasti ja ääretön meri lainehti yhä.

Silmäsin veneen pohjalle ja kohtasin toverini ylöspäin suunnatun katseen. Kasvot olivat tulleet yhä kalpeammiksi ja ilme hänen kärsivissä silmissään hämärämmäksi. Minusta oli hän aivan sen näköinen kuin unissani, jolloin hänen oma olemuksensa muuttui tuoksi tyttöraukaksi, jonka hautasimme guanoon.

Käänsin pois katseeni, sillä se oli liian surullista nähtävää. Olin nyt varma siitä, että hän oli kuolemaisillaan ja tiesin, että pian olin kaikiksi ajoiksi kadottava tuon uskollisen ja hellän ystäväni.

Tein kumminkin vielä viimeisen kokeen. Vaikka olinkin heikko ja vapiseva, polttavassa kuumeessa ja tuntien itseni kuolettavan sairaaksi, onnistuin kumminkin ryömimään maston luo; nojaten siihen toisella kädelläni kohotin kiikarin toiselle ja katselin tarkasti ympäristöä. Käteni vapisivat kovasti ja silmäni hämärsivät. — En voinut nähdä muuta kuin vettä.

Juuri kun olin epätoivoissani vajoamaisillani veneen pohjalle, pysäytti minut eräs kummallinen näky taivaalla. Niin oudon näköistä pilveä, joka tuossa lähenei, en ollut milloinkaan ennen nähnyt. Nostin jälleen kiikarini ja katseltuani sitä suurella tarkkuudella kauan aikaa olin varma siitä, että se, jota olin luullut pitkäksi pilvimöhkäleeksi, olikin suunnattoman suuri lintuparvi.

Tämä huomio kiinnitti mieltäni. Unohdin kärsimykseni, katsellessani tuon loppumattomalta näyttävän parven liikkumista. Ensimmäisten lähestyessä katselin tarkkaan saadakseni selville, mitä lintuja ne olivat. Taivaan Herra, ne olivat samanlaisia lintuja kuin ne, jotka pesivät saarellamme!

Ryömin toverini luokse niin pian kuin heikoilla jaloillani pääsin, ilmoittaakseni hänelle huomiosta, jonka olin tehnyt. Ah, huomasin, ettei hän minua nähnyt. En voinut vielä uskoa, että hänen jalo sielunsa olisi jo jättänyt ruumiin, ei, hän liikutti kättään, mutta hänen hämärä sieluton katseensa ennusti minulle, että hänen kuolemansa oli lähellä. Hain väkiviinapullon esiin ja huomasin siinä vielä muutamia tippoja. Kaasin ne hänen suuhunsa ja odotin vaikutusta suurimmalla tuskalla, mitä syntymisestääni asti milloinkaan olin tuntenut.

Muutamien minuuttien kuluttua huomasin, että hän hengitti tasaisemmin ja selvemmin — hänen silmistään katosi nyt tuo ilmeetön katse, jonka vuoksi niitä oli ollut niin vaikea nähdä. Hän tunsu minut ja tarttuen käteeni katsoi minuun, hymyillen suloisesti entiseen tapaansa.

Huomattuani hänen jälleen tulleen tuntoihinsa, kerroin hänelle tuosta suuresta lintuparvesta, joka nähtävästi ohjasi kulkunsa tavalliselle levähdyspaikalleen, ja toivostani, että voisimme pitää sen näkyvissämme, ja, jos tuuli puhaltaisi samaan suuntaan, ohjata veneemme niitten jäljessä sille paikalle, jossa ne pesivät.

Hän kuunteli tarkkaavaisesti ja näytti ymmärtävän puheeni. Hänen huulensa liikkui ja luulin hänen kiittävän Jumalaa, pitäen lintujen tuloa varmana merkinä siitä, että hän vielä suojeli meitä. Näin että hän hetken aikaa katseli melkein koko taivasta peittävä, lähestyvää suurta lintuparvea ja kääntäen sitten katseensa vastakkaiseen suuntaan, ojensi hän voitonriemuisesti hymyillen, joka sädekehän tapaan valaisi hänen kalpeat kasvonsa, kätensä ja viittasi taivaan rannalle. Käänsin katseeni kiivaasti hänen osoittamaansa suuntaan ja olin taivaanrannan tasaisessa ympyrässä näkevinäni jonkun kohokkeen, joka ei ollut laivan näköinen. Suuntasin kiikarini sitä kohti ja näin ilokseni, että maa oli lähellä.

Tämä uusi huomio lisäsi voimiani, tahi paremmin sanoen, kehitti heräävää toivoani tavalla, jota en ennen ollut kokenut. Rupesin nyt puolestani lohduttamaan. Rohkaisin rouva Reichardt'ia kaikilla syillä, joita vain voin löytää, toivomaan pikaista pelastustamme. Hän hymyili ja olin huomaavinani jotakin vilkastumisen tapaista hänen kalpeilla kasvoillaan.

Tunsin, että olisin sanomattoman onnellinen, jos voisin hänet pelastaa. Sellaisen päämäärän saavuttamiseksi kannatti pyrkiä ja minä koetin. En tiedä, mistä sain voimia tehdäkseni kaiken sen, mitä sinä päivänä tein, mutta kai sain voimia ylhäältä. Kun maapilkku, jonka hän ensin oli huomannut, vähitellen suureni sitä myöten kuin tulimme likemmäksi, lisääntyivät ponnistuksenikin turvata toverini lähestyvää pelastus kuoleman kidasta.

Tuuli puhalsi ja kiisimme eteenpäin hyvällä vauhdilla, seuraten koko ajan lintuja, jotka nähtävästi aikoivat samalle saarelle. Puhelin vielä rouva Reichardt'ille ja koetin rohkaista hänen mieltään iloisilla kuvitteluilla siitä, mitä tekisimme maihin tultuamme, sillä Jumala ohjaisi meidät varmasti johonkin sellaiseen paikkaan, jossa vaikeuksista voisimme saada voimamme jälleen.

Hän ei ollut vielä puhunut sanaakaan, mutta niin pian kuin aloimme erottaa lähestyvän rannikon muodon, aukaisi hän suunsa ja sama voitonriemuinen hymy kuin äskenkin leikki hänen huulillaan.

— Frank Henniker, tunnetko tuota kalliota?

— En! Kyllä! Voiko se olla mahdollista? Oi, mikä armollinen Jumala onkaan suojellut meitä!

Hän tarkoitti erästä kummallisen näköistä kalliota joka kohosi merestä vähän matkan päässä uimarannasta. Emme voineet enää erehtyä, linnut olivat näyttäneet meille tien entisille asuinpaikoillemme. Lähestyessämme saarta, katsoin toveriini ja näin hänen rukoilevan. Yhdyin häneen heti ja kiitimme siitä näkyväisestä armosta, jota meille oli osoitettu. Tunnin kuluttua tästä sain jo suureksi ilokseni kantaa hänet rannalta majaan, missä huolellisella hoidolla pian voitimme kauhean matkamme seuraukset.

44. Epäilyttävä vierailu.

Lukuisat työni pakottivat minut, niinkuin jo edellä olen maininnut, alituisesti työskentelemään ja estivät minut hyödyttömästä kohtaloni pahoittelemisesta. Olin jo kauan aikaa sitten lakannut tähystelemästä sivu kulkevia laivoja, tuskinpa niitä enää milloinkaan ajattelinkaan, ja lakannut kuvittelemasta vastaanottoani äidinisäni luona. Läksin harvoin merelle muuten kuin kalastamaan, enkä milloinkaan huolehtinut muusta kuin tuosta rajoitetusta alasta, joka oli perintöni.

Lukija voi siis kuvitella kummastustani, kun rouva Reichardt eräänä painostavana päivänä, jolloin jo useita tunteja olin ahkerasti työskennellyt vehnän korjaamisessa, tuli juosten ilmoittamaan sen ihmeellisen uutisen että eräs laiva oli ankkuroinut likelle saarta ja täynnä väkeä oleva vene oli juuri lähtenyt sieltä ja läheni maata. Tartuin kiireesti kiikariin, jonka hän oli tuonut mukanaan ja niin pian kuin olin löytänyt sopivan paikan, heittäysin maahan ja tarkastin kiikarilla tulijain näköä.

Huomasin pian toisten heistä olevan asetettuja ja toisten ei, koska he olivat köytetyt sillä tavalla, että he eivät kyenneet liikuttamaan käsiään eikä jalkojaan. Paneuduimme makaamaan korkeaan ruohikkoon, ettei meitä huomattaisi. Veneen lähestyessä huomasin, että aseettomat kuuluivat korkeampaan yhteiskuntaluokkaan, jota vastoin useimmat noista toisista olivat sen näköisiä, että ne eivät herättäneet minussa ollenkaan luottamusta.

— Luulen ymmärtäväni tämän, kuiskasi rouva Reichardt, on tapahtunut joku onnettomuus.

— Eikö olisi parempi juosta kotiin, hakemaan aseita? kysyin minä.

— Ei, vastasi hän, mitä se auttaisi? Jos tahdomme saada aikaan jotakin, on meidän toimittava viekkaasti. Vartioikaamme heidän liikkeitään ja toimitaan hyvin varovaisesti.

Toverini neuvo oli, kuten pian huomasin, viisain, jota voitiin seurata. Pysyimme sentähden piilossamme, katsellen tarkasti vieraitamme heidän lähestyessään. He ohjasivat suoraan kalalahteen, ja voin silloin jo kuullakin, enkä ainoastaan nähdä. Suurimmaksi hämmästyksekseni oli John Gough, joka oli tuonut rouva Reichardt'in saarelle, ensimmäisiä, jotka hyppäsivät veneestä maalle. Hän oli vanhentunut mutta toverini ja minä tunsimme hänet heti. Toverini varoittava "hiljaa" esti minut ilmaisemasta piilopaikkaamme ja suuri oli sentähden kummastukseni, koska olin aina luullut hänen tovereineen hukkuneen merellä.

Hän oli hyvin asetettu ja oli nähtävästi jonakin päällikkönä, mutta luulin kumminkin hänen kasvoissaan huomaavani huolestumista, kun hän auttoi erästä vankia veneestä maalle. Mutta tämä katsoi häntä halveksien ja hyppäsi avutta maalle, vaikka hänen kätensä olivatkin sidotut selän taakse. Hän oli käskevän näköinen mies, pronssin värisine kasvoineen, jotka osoittivat suurta tahdonvoimaa. Hänen lakissaan olivat kultaiset reunat ja muuna pukunaan olivat purjevaatehousut, sininen takki ja liivit.

— Kuulkaa, kapteeni, huudahti John Gough, minulla ei ole mitään teitä vastaan. Vaikka olette ollutkin ankara meitä kohtaan, emme aio jättää teitä tänne nälkään kuolemaan.

— Hän on paljon paremmassa asemassa, kuin hän ansaitseekaan, huusi eräs mies veneestä; tunsin hänet samaksi, jota olin uhannut veitselläni, koska hän oli tehnyt Nerolle pahaa. — Jos olisimme nakanneet hänet mereen, niinkuin ehdotin, voin vannoa, että se olisi ollut paljon parempi kuin tuoda hänet suurine muonavarastoineen tälle saarelle ja antaa hänen upseereineen saada kaikki mukavasti järjestetyksi loppuelämäkseen.

— Suusi kiinni, kurja, kapinallinen roisto! huudahti kapteeni vihastuneena — köydenpätkä raa'an

nokassa on pian oleva palkkasi!

— Kiitoksia paljon, kapteeni, vastasi mies, nostaen ilkkuen hattuaan. Mutta teidän täytyy olla hyvä ja muistaa, etten vielä ole vankinanne. Aiomme vielä tehdä monta hauskaa matkaa laivallamme ja koota paljon rahoja, ennenkuin ajattelenkaan loppuani. Sitten aion kuolla kristittyinä, katua syntini ja osoittaa paljon mieltäylentävämpää esimerkkiä kuin hirressä roikkumista.

Miehet nauroivat, kapteeni mumisi jotain "merirosvoista ja kapinasta", mutta muut upseerit olivat, viisaasti kyllä, vaiti.

Huomasin nyt muutaman vanhan ja kunnianarvoisen miehen, joka ei ollut sidottu, niinkuin muut. Hänen hiuksensa olivat aivan harmaat, ihonsa hyvin kalpea ja hän näytti muutenkin surun ja murheen painamalta. Hän nousi paikaltaan veneessä ja John Gough auttoi hänet maalle.

— Mieleni on hyvin paha, herra Evelyn, että olemme pakotettuja jättämään teidät tänne, mutta niinkuin näette, meillä ei ole muuta neuvoa. Emme voisi monestakaan syystä pitää teitä luonamme ja sentähden täytyykin meidän menetellä teidän kanssanne niinkuin muiden upseerienkin.

— Ja saatte uskoa, että se on hyvin kiusallista tunteillemme, herra, sanoi eräs toinen kapinallisista ilkkuen. — Tulen oikein surulliseksi ajatellessani sitä.

Taasen nauroivat miehet, mutta puhuteltu henkilö meni kapteeni luokse tekemättä mitään huomautusta. Muutkin vangit lähtivät veneestä vaiti ollen. Heitä oli kaikkiaan kahdeksan, mutta neljä heistä oli nähtävästi puvusta päättäen yksinkertaisia merimiehiä, muut olivat upseereita. Kaikki olivat väkeviä ja kaunisvartaloisia miehiä.

— Millaisen suurenmoisen siirtolan te laitattekaan, ystäväni, sanoi eräs kapinallisista ivaten, auttaessaan muutaman tynnyrin ja useitten myttyjen maihintuontia. — On vahinko, ettette saa ketään naisia toveriksenne, voidaksenne mennä naimisiin, perustaa koteja ja kasvattaa hurskaita perheitä.

— Naisista puhuessa, huusi eräs, niin ihmettelenpä, mihin se on joutunut, jonka jätimme tänne niin kätevästi, kun teimme haaksirikon täällä läheistöllä kuusi vuotta sitten.

John Gough'ia ei tämä kysymys näyttänyt miellyttävän, lienevätköhän sitten muistot siitä olleet hänelle vastenmielisiä.

— Ja pieni metsäläinenkin, jatkoi mies, joka oli vähällä työntää veitsensä kylkiluitteni väliin jostakin syystä, jota en enää muista. He ovat kai kuolleet jo aikoja sitten, koska emme onnettomuudeksi jättäneet heille mitään syötävää.

— He kuolivat varmaan käsi kädessä, niinkuin lapset metsässä, sanoi toinen.

Pidin vieläkin silmällä John Gough'ia, joka ei näyttänyt pitävän aiheesta, johon puhe oli kääntynyt.

— Kas niin pojat, sanoi hän kiireesti, palatkaamme laivaan. Olemme tehneet, mitä oli tehtäväkin.

— Äänestän, että lähemme katsomaan lähetyssaarnaajan vaimoa ja pientä metsäläistä, huusi neljäs. Tahtoisin kumminkin nähdä, elävätkö he vai ei, ja pikkunen kävelymatka ei kai ole meille haitaksi.

— Jään tänne siksi aikaa, kunnes tulette takaisin, sanoi John Gough, heittäytyen pitkälleen ruohikkoon, selkä minuun päin ja ainoastaan muutamien metrien päähän paikasta, jossa olimme piilossa. Kiinnitettyään veneen, läksivät muut löytömatkalleen vanhaan majaan päin.

45. Poistun saarestani.

Vangit olivat kokoontuneet yhteen ryhmään, toiset istuivat ja toiset seisoivat. Ei kukaan heistä näyttänyt olevan alakuloinen ja huomasin heidän liikkeistään, että köydet, joilla he olivat sidottu, vaivasivat heitä. Huomioni kiintyi useimmiten tuohon vanhaan herraan, jota oli puhuteltu herra Evelyn'iksi. Huolimatta surusta, joka oli painanut leimansa hänen kasvoihinsa, oli hän hyväntahtoisen ja lempeän näköinen, jota ei hänen nykyinen kohtalonsakaan voinut peittää. En ymmärtänyt, minkä vuoksi, mutta tunsin enemmän kiintymystä häneen kuin noihin muihin.

Heti roistojen poistuttua viittasi John Gough herra Evelyn'ille, että hän istuutuisi hänen viereensä. Mahdollisesti teki hän niin, estääkseen häntä auttamasta tovereitaan vapauteen, jonka herra Evelyn olisi helposti voinut tehdä, koska hän ei ollut sidottu niinkuin muut. He olisivat sitten voineet yllättää vartiansa, ennenkuin toverit olisivat ennättäneet apuun. Mutta koska Gough oli hyvin asestettu ja

muilla ei ollut minkäänlaisia aseita, oli tuskin luultavaa, että he uskaltaisivat henkeänsä niin epätoivoiseen yritykseen.

Herra Evelyn tuli ja istuutui tyynesti osoitetulle paikalle. Katselin häntä kasvavalla mielenkiinnolla, ja tuntunee ehkä kummalliselta, että kuta kauemmin tarkastelin hänen kunnianarvoisaa ulkomuotoaan, sitä enemmän olin varma siitä, että olin nähnyt nuo piirteet ennen. Mahdotontahan se tietysti oli, mutta tämä kuvittelu sai minut valtaansa ja tunsin kummallista iloa tarkastaessani hänen kasvojensa kaikkia ilmeitä.

— John Gough, olen pahoillani nähdessäni teidän sekaantuneen tähän roistontyöhön, sanoi hän lempeästi.

Toinen ei vastannut mitään ja koska hän istui selin minuun, en voinut nähdä, minkä vaikutuksen huomautus häneen teki.

— Tiedän, että miehet, jotka poistuivat, ovat huonoja ihmisiä, jatkoi puhuja — joilta en odota muuta kuin pahuutta. Mutta olen huomannut, että te olette saanut paremman kasvatuksen, ja teidän edesvastuunne on sentähden suurempi, koska olette auttanut tässä roistontyössä.

— Varokaa, etteivät he saa kuulla puhettanne, herra Evelyn, vastasi John Gough vihdoon äreästi, — en tahdo vastata seurauksista.

— Heitä en pelkää, vastasi toinen. Seuraukset eivät voi tulla kovinkaan vaikeiksi näin haudanpartaalla olevalle miehelle, joka on elänyt vanhemmaksi kaikkia sukulaisiaan ja jota ei kiinnitä elämään mikään muu kuin onnettomuuksiensa muisto; mutta elämän keväässä olevalle henkilölle, niinkuin teille, jolla on ystäviä ja sukulaisia, mitkä panevat arvoa hyvälle maineellenne, tuntunee kai tällainen sanomattoman surulliselta. Mitähän kunnianarvoisa isänne sanoo, kun hän saa tiedon teidän liittymisestä merirosvojoukkoon, kuinka syvästi sureekaan hellä äitinne, saatuaan kuulla, että olette saanut ansaitsemanne rangaistuksen, joka on ennen tahi myöhemmin kohtaava teitä rikollisen elämänne tähden?

— Kuulkaapas, herra Evelyn, huudahti Gough vapisevalla äänellä, joka ilmaisi hänen tunteensa, — teillä ei ole mitään oikeutta saarnata minulle siveysoppia. Olen tehnyt, mitä suinkin vain olen voinut puolestanne. Miehet eivät olisi paljonkaan siekailleet kanssanne, jos en olisi tullut välittämään ja muistuttanut heille tästä asumattomasta saaresta.

— Johon kuulutte jättäneen erään naisraukan kuolemaan nälkään, sanoi herra Evelyn.

— Se ei ollut minun syyni, vastasi mies. — Tein kaikki, mitä voin, estääkseni sen.

— Olisi ollut miehekkäämpää, jos olisitte jäänyt hänen toverikseen tänne saarelle ja antanut raukkamaisten toverienne mennä tiehensä. Mutta olette heikko ja päättämätön, John Gough, helppo suostuttaa pahaan ja hidas seuraamaan hyviä vaistojanne. Olette aivan yhtä syyllinen tuon naisraukan murhaan kuin jos olisitte ennen lähtöänne murskanneet hänen päänsä. Luulenpa melkein, että alempana mainitsemani tapa olisi ollut vähemmän rikollista.

John Gough ei vastannut, mutta en luule hänen olleen oikein rauhallisen kuunnellessaan tätä syytöstä, sillä hän näytti levottomalta leikitellessään pistooleillaan, ja pitäen katsettaan alasluotuna.

— Osanottonne tähän kapinaan, John Gough, on yhtä rikoksellista, jatkoi herra Evelyn. Teidän velvollisuutenne olisi ollut puolustaa kapteeni Manvers'ia ja hänen upseereitaan. Palkkioksi olisitte saanut heidän ikuisen kiitollisuutensa ja kauniin palkinnon laivan omistajalta.

— Tuosta ei kannata puhua nyt enää, herra Evelyn, sanoi Gough kiireesti. Olen valinnut ja on myöhäistä muuttaa kantaansa; mutta Jumalan nimessä toivoisin kuitenkin, lisäsi hän lyöden kädellään kovasti otsaansa, ettei minulla olisi siinä mitään osaa.

— Ei ole milloinkaan liian myöhäistä tehdä hyvää, John Gough, huudahti nyt rouva Reichardt, tullen esille piilostaan suureksi kummastukseksi sekä minulle että muille.

Ei voi kuvitella John Gough'in hämmästystä, kun hän näki rouva Reichardt'in. Hän hyppäsi pystyyn ja jättäen pistoolinsa maahan sekä lyöden kätensä yhteen hän huudahti:

— Jumalalle kiitos, hän on pelastettu!

— Kyllä, vastasi rouva Reichardt, ja tullen likemmäksi tarttui hän ystävällisesti Gough'in käteen. Jumalan varjeluksesta olette säästynyt syyllisyydestä murhaan, ja hänen nimessään, joka on pelastanut teidät itsellenne, vaadin minä, että luovutte nykyisistä pahoista aikeistanne.

Mies epäröi, mutta ei voinut irroittaa katsettaan hänen kasvoistaan ja oli selvää, että hänen läsnäolollaan oli ihmeellinen vaikutus John Gough'iin. Sillä aikaa olin minäkin tullut esille, en suinkaan vähemmäksi hämmästykseksi katselijoille. Ensimmäiseksi työkseni otin haltuuni nuo molemmat pistoolit jotka Gough oli jättänyt maahan, toiseksi kiiruhdin vankien luo, jotka katselivat meitä mitä suurimmalla kummastuksella, ja leikkasin poikki heidän siteensä ameriikkalaisella veitselläni.

— Teen, kuten hyväksi näette, sanoi John Gough. — Uskokaa, että olen vasten tahtoani houkuteltu tähän ja otin osaa kapinaan ainoastaan sentähden, että tiesin miesten tappavan minut, jos en suostuisi.

— Teidän on koetettava hyvittää niin paljon kuin voitte, auttamalla upseereitanne saamaan laiva taasen haltuunsa.

— Autan mielelläni teitä kaikessa, mitä he pitävät mahdollisena, vastasi mies. Mutta ensin on meidän voitettava nuo julmistuneet miehet, jotka äsken poistuivat, ja koska olemme huonosti asetettuja, on sekin jo yksinään hyvin vaarallinen tehtävä. Laivan ottaminen haltuumme, pelkään minä, on vieläkin uskalletumpaa, mutta olette näkevä minut ensimmäisenä joka vaarassa.

Kapteeni Manvers ja nuo muut tulivat nyt paikalle, missä John Gough ja rouva Reichardt keskustelivat. Kapteeni kuuli Gough'in viimeiset sanat ja aikoi sanoa jotakin, jolloin huomautin, ettei ollut ollenkaan aikaa selvityksiin, sillä muutamien minuuttien kuluttua voivat miehet jo tulla takaisin. Parasta oli heidän mennä rouva Reichardt'in saattamina majaan, jossa oli aseita ja ampumavaroja tarpeeksi ja sitten ruveta vastarintaan. Minä vahtisin sillä aikaa ja laukaisemalla toisen pistooleistani ilmoittaisin heille, jos joutuisin johonkin vaaraan. Vihdoin kehoitin heitä ottamaan aivot pois veneestä, etteivät kapinoitsijat voisi paeta laivaan.

Esiintymiseni ja sanani herättivät yleistä huomiota. Erittäinkin huomasi herra Evelyn'in hätkähtävän nähdessään minut ja näkyi hän katsovan minua hyvin tarkasti, mutta se johtui varmaan odottamattomasta puheestani ja kummallisesta tavasta, jolla esiinnyin.

Kapteeni hyväksyi tuumani ja otettuaan aivot pois veneestä, lähti koko seurue kiireesti asuntooni. Minä kätkeydyin jälleen ruohikkoon ja odotin kapinoitsijain palaamista. He eivät viipyneetkään kauan poissa. Kuulin heidän lähestyvän, sillä he nauroivat ja hoilasivat tullessaan niin kovasti, että se kuului pitkän matkan päähän. Heidän alkaessaan laskeutua kalliolle, kulkivat he niin likeltä ohitseni, että kuulin joka sanan, mitä puhuttiin.

— Niin, kaikki liha on multaa, niinkuin pappi sanoo. He olisivat kuolleet ennemmin tahi myöhemmin, vaikka emme olisi eronneetkaan niin sukkelaan. Mutta, haloo! Missä on John Gough? Missä on kapteeni? Missä ovat kaikki muutkin?

On mahdotonta kuvata miesten kummastusta, kun he tultuaan paikalle, johon äsken olivat jättäneet vankinsa, eivät nyt nähneet niistä jälkeäkään. Ensin arvelivat he niitten paenneen veneellä, mutta nähtyään sen olevan hyvässä tallessa, luopuivat he siitä luulostaan. Sitten kuvittelivat he, että John Gough oli vienyt vangit pienelle kävelyille ja alkoivat huutaa keuhkojensa koko voimalla. Koska he eivät saaneet mitään vastausta, päästelivät he kummallisia huudahduksia, joita en silloin ymmärtänyt, mutta jotka, niinkuin sittemmin kuulin, olivat karkeita kirouksia. Viimein he eivät tienneet, mitä tekisivät, lähtisivätkö etsimään saarelta, vai palaisivatko laivaan.

Ainoastaan yksi kannatti ensimmäistä ehdotusta, mutta toiset äänestivät hänet kumoon. He eivät katsoneet maksavan vaivaa lähteä turhanpäiten kuljeskelemaan oudossa seudussa. Juuri kun he olivat lähdössä veneelle, huomautti yksi, että he mahdollisesti joutuisivat kiikkiin, jos he tulisivat ilman toveriaan. Vihdoin päättivät he istuutua odottamaan hänen tuloaan.

Nyt rupesi yksi heistä valittamaan väsymystään, koska hänellä oli viime yönä ollut kapinassa paljon tekemistä ja toisetkin myönsivät, alkaen haukotella, että hekin samasta syystä tarvitseisivat lepoa. He paneutuivat pitkäkseen ruohikolle ja hetken kuluttua kuului heidän kuorsauksistaan, että he nukkuivat.

Nyt ryömin kontallani heidän luokseen ja otin pistoolit heidän vyöltään, sillä he nukkuivat niin sikeästi, etteivät he siitä mitään tietäneet. Olin juuri lopettanut, kun kapteeni, John Gough, herra Evelyn ja kaikki muut lähestyivät paikkaa, hyvin varustettuina pyssyillä ja pistooleilla.

Muutamia minuutteja sen jälkeen olivat kapinoitsijat sidotut, heidän ennättämättä tehdä ollenkaan vastarintaa. Kapteeni kehui neuvokkaisuuttani. Puhellessani hänen kanssaan näin suureksi kummastukseksi herra Evelyn'in äkkiä rientävän luokseni rouva Reichardt'in luota, jonka kanssa hän oli keskustellut. Hän syleili minua ja mitä liikuttavimmilla todistuksilla hellyydestään sanoi minua tyttärenpojaksen.

Salaisuus oli pian selvillä. Herra Evelyn oli kärsinyt suuria vahinkoja kaupoissaan ja oli sentähden käyttänyt tilaisuutta hyväkseen ja lähtenyt eräässä kauniissa laivassa, joka teki matkoja Etelä-

Ameriikkaan, tähän maanosaan, myödarkseen siellä osan tavaroistaan. Mutta hänen matkallaan oli myöskin toinen tarkoitus. Hän tahtoi nimittäin saada selville jo kauan sitten kadonneen vävynsä perheen kohtalon, josta hän ei ollut saanut mitään tietoa sen jälkeen kuin nämä olivat astuneet erääseen laivaan, palatakseen kotiin timantteineen, joita he olivat ostaneet. Laivasta, jolla he olivat purjehtineet, ei sen jälkeen ollut kuulunut mitään ja herra Evelyn oli jo kauan aikaa sitten kadottanut kaiken toivonsa saada joskus vielä nähdä jommankumman heistä ja saada haltuunsa kalliin omaisuuden, joka heillä oli mukanaan.

Matkalla asuntoomme oli hän kysynyt rouva Reichardt'ilta nimeäni, sanoen minun olevan niin erään hänen rakkaan ystävänsä näköinen, jonka hän oli luullut kuolleeksi jo aikoja sitten, että hän mielellään tahtoi tietää nimeni. Vastaus, jonka hän sai, johti muihin kysymyksiin, ja rouva Reichardt tyydytti hänen uteliaisuutensa joka suhteessa. Hän näytti kaiken rouva Henniker'in ja hänen miehensä omaisuuden, kertoi Jackson'in elämäntarinan ja sai hänet vakuutetuksi siitä, että vaikka hän olikin kadottanut tyttärensä, jota hän niin kauan oli surrut, niin hänen perillisensä eli pikku metsäläisenä, joka pelasti hänet kohtalosta, jonka kapinoitsijat olivat hänelle valmistaneet.

Voin ainoastaan lisätä, että minulla oli onni antaa äidinisälleni timantit, jotka olin saanut Jackson'ilta ja jotka epäilemättä olivat hänelle hyvin tervetulleita, koska ne eivät ainoastaan palauttaneet hänen varallisuuttaan, vaan tekivät hänestä myöskin pörssin rikkaimman kauppiaan.

Kauttani sai kapteeni myöskin takaisin laivansa päällikkyyden ja järjestys palautettiin laivaväen keskuudessa. Kapinan johtajat pantiin rautoihin ja vietiin kotimaahan, joutuakseen syytteeseen oikeudessa. Siinä kävi niin, että pari heistä hirtettiin varoittavaksi esimerkiksi muille ja nuo kaksi sattuivatkin olemaan juuri ne, jotka niin julmasti olivat hyljänneet rouva Reichardt'in. Hän seurasi minua Englantiin kapteeni Manvers'in laivassa, sillä kun äidinisäni kuuli ne suhteet, joissa olin häneen, päätti hän, että rouva Reichardt saisi asua luonamme elämänsä loppuun asti. Kumminkaan emme poistuneet saarelta ennenkuin olimme näyttäneet äidinisälleni, kapteenille ja hänen upseereilleen, mitä olimme saaneet aikaan sinä aikana, kuin olimme olleet saarella, ja kaikki kummastuivat nähdessään meidän luoneen kukoistavan maakartanon tälle autiolle paikalle. En unhoittanut näyttää heille niitä paikkoja, missä olin taistellut käärmeen kanssa ja missä haikalat olivat minua ahdistaneet, mitkä molemmat kertomukset näyttivät hyvin kiinnostavan heidän mieltään.

En saa unhoittaa lisäystä, että John Gough päivää ennen, kun poistuimme saaresta, pyysi puhua kahdenkesken kanssani ja toivoi minun apuani, saadakseen kapteenin suostumaan siihen, että hän saisi jäädä saarelle. Hän oli paljon muuttunut entisestään ja koska en voinut epäillä hänen katumuksensa vilpittömyyttä, puhuin hänen puolestaan niin paljon kuin voin. Suositukseni hyväksyttiin ja niin luovutin John Gough'ille koko maakartanoni eläimineen ja maanviljelyskaluineen, luvaten sitäpaitsi lähettää hänelle vielä kaikenlaista, joka tekisi hänen elämänsä mukavaksi ja onnelliseksi. Hän kiitteli minua tarjouksestani, mutta ei sanonut muuta pyytävänsä kuin että ilmoittaisimme hänen perheelleen hänen hyvistä olosuhteistaan ja ettei hän luultavasti milloinkaan palaisi.

Lieköhän nyt John Gough pelännyt sitä, että häntä syytettäisiin kapinasta, vai eikö hän tahtonut purjehtia entisten toveriensa kanssa, en tiedä, mutta mikä nyt lienee ollutkin syynä, niin jäi hän jäljelle laivan poistuessa saarelta ja elää kai siellä vieläkin, ainakaan en ole kuullut mitään hänen kuolemastaan.

Teimme pikaisen matkan Englantiin ja epäilemättä huvittaa lukijaa kuulla, että saaren pieni orpo nousi terveenä maihin Plymouth'issa ja otettiin pian sydämellisesti vastaan äidinisänsä talossa Lontoossa.

End of Project Gutenberg's Saaren orvon seikkailut, by Frederick Marryat

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAAREN ORVON SEIKKAILUT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark.

Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic

work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in

such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.